

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : / /

Tezin Savunma Tarihi : / /

Tez Danışmanı :

Trabzon

ÖNSÖZ

Tez çalışmamızın her adımında beni yönlendiren, karşılaştığım her zorlukta bilgileri ve tecrübeleriyle bana yardımcı olan, her konuda bir anne edasıyla ve sonsuz sabırla beni dinleyen, kıymetli zamanını hiçbir zaman benden esirgemeyen sevgili danışmanım sayın Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU'na sonsuz minnetlerimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince birçok konuda engin bilgilerinden faydalandığım, bana her alanda destek olan, yüksek lisans eğitimime başlamamda ısrarcı olarak beni yönlendiren, kıymetli düşünceleri ile bizlere katkıda bulunmaya çalışan saygıdeğer hocam ve aile dostumuz Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Öner DEMİREL'e teşekkür ediyorum.

Tezimin çeşitli aşamalarında değerli görüş ve düşünceleri ile büyük katkıları bulunan değerli hocalarıma, anket çalışmalarındaki çizimler konusunda yardımlarını eksik etmeyen ilkökul öğretmenim Kamil KAHVECİ ve görsel sanatlar öğretmeni Temel SEZER'e, gerekli her türlü yardımda bulunan Of Şehit Öğretmen Ali Bulut İlkokulu müdürü Yaşar OSMANOĞLU'na, anket çalışmalarım boyunca yardımcı olan Artvin Zübeyde Hanım Anaokulu, Artvin Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, Artvin Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu, Artvin Vakıfbank İlkokulu, Artvin Karadeniz Bakır İlkokulu ile Artvin 7 Mart İlkokulu öğretmenlerine ve okul idarecilerine, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden sayın Dr. Öğr. Üyesi İbrahim YILDIRIM'a, Artvin Çoruh Üniversitesi öğretim üyesi sayın Doç. Dr. Banu KARAŞAH'a, meslektaşlarım ve sevgili arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Bugünlere gelmemi sağlayan, maddi ve manevi hiç bir fedakarlıktan kaçınmayan, her zaman bana destek çıkan, çalışma serüvenim boyunca büyük sabırlar gösteren, bu zamana kadar başardığım her şeyde en çok onların emeği olan sevgili abilerim İnşaat Mühendisi Ali Ensar TERZİ ve Elektrik Yüksek Mühendisi Mehmet Emre TERZİ'ye, bu hayattaki en değerli varlıklarım olan sevgili annem Ayşe TERZİ ve sevgili babam emekli öğretmen Ali TERZİ'ye sonsuz sevgi ve saygılarımı sunar, teşekkürü boynumun borcu bilirim.

Eda Nur TERZİ

Trabzon 2021

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Korunan Alanların Eğitim İşlevinin Okul Öncesi ve İlkokullar Kapsamında İrdelenmesi-Artvin İli Örneği” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU'nun sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 17/12/2021

Eda Nur TERZİ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VIII
SUMMARY.....	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	X
TABLolar DİZİNİ.....	XIII
SEMBOLLER DİZİNİ.....	XXI
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Doğa Koruma Kavramı.....	2
1.2.1. Doğa Korumanın Tarihçesi.....	3
1.2.2. Doğa Korumanın Amacı ve Önemi.....	6
1.3. Çevre Kavramı.....	8
1.4. Çevre Eğitimi.....	9
1.4.1. Ülkemizde Çevre Eğitimi.....	11
1.4.2. Dünyada Çevre Eğitimi.....	14
1.5. Çevre Okuryazarlığı Kavramı.....	18
1.6. Korunan Alan Kavramı.....	23
1.6.1. Korunan Alanların Sınıflandırılması.....	24
1.7. Korunan Alanlarda Çevre Eğitimi ve İşlevleri.....	26
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	29

2.1. Çalışmanın Amacı.....	29
2.2. Çalışma Alanının Tanıtımı.....	29
2.3. Çalışma Alanının Seçilme Gerekçesi.....	31
2.4. Çalışma Kapsamında İncelenen Korunan Alanlar ve Statüleri.....	31
2.4.1. Milli Parklar	32
2.4.2. Tabiat Parkları.....	38
2.4.3. Tabiat Anıtları	42
2.5. Araştırmanın Deseni.....	44
2.5.1. Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışması	46
2.5.2. Birinci ve İkinci Sınıf Öğrencilerinin Doğada Yapılan Etkinliklere Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışması	50
2.5.3. Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Korunan Alanlara ve Doğadaki Bitki-Hayvan Türlerine Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışması.....	53
2.5.4. Okul Öncesi/İlkokul Öğretmenlerinin Milli Park ve Benzeri Korunan Alanlara Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışması	56
3. BULGULAR.....	59
3.1. Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular	59
3.2. Birinci Sınıf Öğrencilerinin Doğada Yapılan Etkinliklere Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular	69
3.3. İkinci Sınıf Öğrencilerinin Doğada Yapılan Etkinliklere Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular	84
3.4. Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Korunan Alanlara ve Doğadaki Bitki-Hayvan Türlerine Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular.....	97
3.5. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Korunan Alanlara ve Doğadaki Bitki-Hayvan Türlerine Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular.....	127
3.6. Okul Öncesi/İlkokul Öğretmenlerinin Milli Park ve Benzeri Korunan Alanlara Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular ..	157
3.7. Öğrencilerin Çizmiş Oldukları Resimlerin Yorumlanmasına İlişkin Bulgular.....	174
4. TARTIŞMA	194
5. SONUÇLAR.....	202

6. ÖNERİLER.....	215
7. KAYNAKLAR	220
8. EKLER.....	225

ÖZGEÇMİŞ

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

KORUNAN ALANLARIN EĞİTİM İŞLEVİNİN OKUL ÖNCESİ VE İLKOKULLAR KAPSAMINDA İRDELENMESİ - ARTVİN İLİ ÖRNEĞİ

Eda Nur TERZİ

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU
2021, 224 Sayfa, 14 Sayfa Ek

Bu araştırmanın amacı; korunan alan varlığı açısından zengin bölgelerde yaşayan okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere yönelik tutumlarını, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara ve doğadaki bitki-hayvan türlerine yönelik tutumlarını, okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin korunan alanlara yönelik tutumlarını ve katılımcı grupların dışarda/doğada eğitim konusundaki tutumlarını belirlemektir. Araştırma betimsel türde olup 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında Artvin il merkezinde bulunan 3 anaokulu, 3 ilkokul öğrencileri ve öğretmenleriyle birlikte yapılmıştır. Anaokullarından 144 öğrenci, ilkokullardan 341 öğrenci ve farklı branşlardan 46 öğretmen çalışmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences Program, Version 22.0) programı ile analiz edilmiş, sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur. Artvin il merkezinde bulunan okullarda görev yapan farklı branşlardaki öğretmenlerin korunan alanların eğitim işlevinin olduğu (%81,3) ve korunan alanlarda eğitim yapılması (%83,4) konusunda olumlu tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Korunan Alanlar, Dışarda/Doğada Eğitim, Ekolojik Okuryazarlık, Korunan Alanların Eğitim İşlevi, Artvin.

Master Thesis

SUMMARY

EXAMINATION OF THE EDUCATIONAL FUNCTION OF PROTECTED AREAS
WITHIN THE CONTEXT OF PRE-SCHOOL AND PRIMARY SCHOOLS EXAMPLE
OF ARTVIN (PROVINCE)

Eda Nur TERZİ

Karadeniz Technical University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture
Supervisor: Prof. Dr. Banu Cicek KURDOGLU
2021, 224 Pages, 14 Additional Pages

The purpose of this research is to determine that the environmental attitudes of preschool students living in rich regions in terms of the protected areas, the attitudes of first and second-grade students towards activities in nature, third and fourth-grade students' attitudes towards protected areas, and plant-animal species. In addition, the attitudes of preschool and primary school teachers towards protected areas and the attitudes of the participating groups towards outside / nature education are also taken into account. The research is descriptive and conducted in the 2019-2020 academic year with 3 kindergarten, 3 primary school students and their teachers in Artvin's city center. 144 students from kindergartens, 341 students from primary schools and 46 teachers from different branches were included in the study. The data obtained within the scope of the research were analyzed with the SPSS (Version 22.0) program. In conclusion, the teachers from different branches working in schools located in the city center of Artvin have positive attitudes about the educational function of protected areas (%81,3) and educating in protected areas (%83,4).

Keywords: Protected Areas, Outside / Nature Education, Ecological Literacy, Educational Function of Protected Areas, Artvin.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Yellowstone Milli Parkı	4
Şekil 2. Yozgat Çamlığı Milli Parkı	6
Şekil 3. Çevre kavramının çok boyutluluğu	8
Şekil 4. Ekolojik okuryazarlık düzeyleri	21
Şekil 5. Ekolojik okuryazarlık ve çevre eğitimi kazanımları	22
Şekil 6. IUCN korunan alan statüleri.....	24
Şekil 7. IUCN korunan alan kategorilerinin Türkiye'deki korunan alanlara karşılık gelen denklikleri.....	25
Şekil 8. 2018 yılına ait korunan alan istatistikleri	26
Şekil 9. Artvin ili konumu	30
Şekil 10. Artvin ili incelenen korunan alanlar listesi	32
Şekil 11. Artvin milli parklar.....	33
Şekil 12. Hatila Vadisi Milli Parkı konumu	33
Şekil 13. Hatila Vadisi Milli Parkı	34
Şekil 14. Kaçkar Dağları Milli Parkı konumu.....	35
Şekil 15. Kaçkar Dağları Milli Parkı.....	35
Şekil 16. Karagöl Sahara Milli Parkı konumu.....	36
Şekil 17. Karagöl Sahara Milli Parkı.....	37
Şekil 18. Artvin tabiat parkları	38
Şekil 19. Altıparmak Tabiat Parkı konumu.....	39
Şekil 20. Altıparmak Tabiat Parkı	39
Şekil 21. Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı konumu.....	40
Şekil 22. Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı.....	40
Şekil 23. Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı konumu	41
Şekil 24. Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı	42
Şekil 25. Artvin tabiat anıtları	42
Şekil 26. Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı.....	43
Şekil 27. Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı.....	44
Şekil 28. Planlama Sürecinin Şeması	46
Şekil 29. Mutsuz ve mutlu dünyayı temsil eden çizim.....	47

Şekil 30. Ağaç dikimini ve kesimini temsil eden çizim	48
Şekil 31. Temiz ve kirli çevreyi temsil eden çizim	48
Şekil 32. Çöp kirliliğini temsil eden çizimler.....	48
Şekil 33. Hapsedilmiş ve özgür canlıları temsil eden çizim.....	49
Şekil 34. Dışarda eğitimi ve sınıfta eğitimi temsil eden çizim	49
Şekil 35. Kuş gözlemi ve kamp etkinlikleri	51
Şekil 36. Piknik ve dağ tırmanışı etkinlikleri	51
Şekil 37. Fotoğraf çekmek ve doğa yürüyüşü etkinlikleri.....	52
Şekil 38. Ağaç dikmek ve balık tutmak etkinlikleri	52
Şekil 39. Anket çalışmalarında öğrencilere sorulan korunan alanların görselleri.....	54
Şekil 40. Anket çalışmalarında öğrencilere sorulan bitki-hayvan türleri görselleri	55
Şekil 41. Anaokulları ve anket çalışmasına katılan okul öncesi öğrencilerinin sayısı.....	60
Şekil 42. Ankete katılan okul öncesi öğrencilerinin cinsiyet dağılımı	60
Şekil 43. Dışarda-doğada eğitim görmek isteyen okul öncesi öğrencilerinin yüzdesel dağılımı	62
Şekil 44. Anketlerimizi çözen bir kısım okul öncesi öğrencisi	69
Şekil 45. İlkokullar ve anket çalışmasına katılan birinci sınıf öğrencilerinin sayısı	70
Şekil 46. Ankete katılan birinci sınıf öğrencilerinin cinsiyet dağılımı.....	70
Şekil 47. Dışarda-doğada eğitim görmek isteyen birinci sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı	71
Şekil 48. İlkokullar ve anket çalışmasına katılan ikinci sınıf öğrencilerinin sayısı	84
Şekil 49. Ankete katılan ikinci sınıf öğrencilerinin cinsiyet dağılımı	85
Şekil 50. Dışarda-doğada eğitim görmek isteyen ikinci sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı	85
Şekil 51. Anketlerimizi çözen bir kısım birinci ve ikinci sınıf öğrencisi	97
Şekil 52. İlkokullar ve anket çalışmasına katılan üçüncü sınıf öğrencilerinin sayısı.....	98
Şekil 53. Ankete katılan üçüncü sınıf öğrencilerinin cinsiyet dağılımı.....	98
Şekil 54. Korunan alanlarda eğitim sorusuna cevap veren üçüncü sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı	100
Şekil 55. Yaşadıkları bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak isteyen üçüncü sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı.....	102
Şekil 56. İlkokullar ve anket çalışmasına katılan dördüncü sınıf öğrencilerinin sayısı	127
Şekil 57. Ankete katılan dördüncü sınıf öğrencilerinin cinsiyet dağılımı	128
Şekil 58. Korunan alanlarda eğitim sorusuna cevap veren dördüncü sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı	130

Şekil 59. Yaşadıkları bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak isteyen dördüncü sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı	132
Şekil 60. Anketlerimizi çözen bir kısım üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi	156
Şekil 61. Ankete katılan okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin okullara göre yüzdesel dağılımı	158
Şekil 62. Ankete katılan okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin cinsiyet dağılımı.....	159
Şekil 63. Ankete katılan öğretmenlerin branşları	159
Şekil 64. Öğretmenlere göre korunan alanlara verilen önemin derecesi	161
Şekil 65. Öğretmenlere göre korunan alanların tanıtımının yeterlilik derecesi.....	163
Şekil 66. Resim çizen öğrencilerin okullara göre dağılımı	175
Şekil 67. Okul öncesi öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları.....	177
Şekil 68. Okul öncesi öğrencilerine ait resimlerden örnekler	177
Şekil 69. Birinci sınıf öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları.....	179
Şekil 70. Birinci sınıf öğrencilerine ait resimlerden örnekler	180
Şekil 71. İkinci sınıf öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları	181
Şekil 72. İkinci sınıf öğrencilerine ait resimlerden örnekler	182
Şekil 73. Üçüncü sınıf öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları	183
Şekil 74. Üçüncü sınıf öğrencilerine ait resimlerden örnekler	184
Şekil 75. Dördüncü sınıf öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları.....	185
Şekil 76. Dördüncü sınıf öğrencilerine ait resimlerden örnekler.....	186
Şekil 77. Öğrenci resimlerindeki sıcak ve soğuk renk kullanım oranları.....	189
Şekil 78. Öğrenci resimlerindeki doğal ve yapay unsur kullanım oranları	190
Şekil 79. Sınıflara göre renk ve unsur kullanımı	192

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik yapılan anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların toplam dağılımları.....	61
Tablo 2. Okul öncesi öğrencilerinin yaşamak istedikleri dünya sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	62
Tablo 3. Okul öncesi öğrencilerinin ağaç dikmek sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	64
Tablo 4. Okul öncesi öğrencilerinin çevre sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	65
Tablo 5. Okul öncesi öğrencilerinin çöp sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	66
Tablo 6. Okul öncesi öğrencilerinin hayvanların hapsi sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	67
Tablo 7. Okul öncesi öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	68
Tablo 8. Birinci sınıf öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	73
Tablo 9. Birinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları.....	74
Tablo 10. Birinci sınıf öğrencilerinin kuş gözlemi etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	76
Tablo 11. Birinci sınıf öğrencilerinin kamp yapmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	77
Tablo 12. Birinci sınıf öğrencilerinin piknik yapmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	78

Tablo 13. Birinci sınıf öğrencilerinin tırmanma etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	79
Tablo 14. Birinci sınıf öğrencilerinin fotoğraf çekmek etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	80
Tablo 15. Birinci sınıf öğrencilerinin doğa yürüyüşü etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	81
Tablo 16. Birinci sınıf öğrencilerinin fidan/ağaç dikmek etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	82
Tablo 17. Birinci sınıf öğrencilerinin balık tutmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	83
Tablo 18. İkinci sınıf öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	86
Tablo 19. İkinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları.....	87
Tablo 20. İkinci sınıf öğrencilerinin kuş gözlemi etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	89
Tablo 21. İkinci sınıf öğrencilerinin kamp yapmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	90
Tablo 22. İkinci sınıf öğrencilerinin piknik yapmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	91
Tablo 23. İkinci sınıf öğrencilerinin tırmanma etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	92

Tablo 24. İkinci sınıf öğrencilerinin fotoğraf çekmek etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	93
Tablo 25. İkinci sınıf öğrencilerinin doğa yürüyüşü etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	94
Tablo 26. İkinci sınıf öğrencilerinin fidan/ağaç dikmek etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	95
Tablo 27. İkinci sınıf öğrencilerinin balık tutmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	96
Tablo 28. Üçüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanları ziyaret etme amaçları	99
Tablo 29. Üçüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlarda eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	101
Tablo 30. Üçüncü sınıf öğrencilerinin koruma faaliyetlerine katılma isteklerine okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	102
Tablo 31. Üçüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları.....	103
Tablo 32. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Hatila Vadisi Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	104
Tablo 33. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Karagöl-Sahara Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	105
Tablo 34. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Kaçkar Dağları Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	106
Tablo 35. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Altıparmak Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	107
Tablo 36. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	108

Tablo 37. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	109
Tablo 38. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	110
Tablo 39. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	111
Tablo 40. Üçüncü sınıf öğrencilerinin bitki türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları	112
Tablo 41. Üçüncü sınıf öğrencilerinin hayvan türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları.....	113
Tablo 42. Üçüncü sınıf öğrencilerinin bitki tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	115
Tablo 43. Üçüncü sınıf öğrencilerinin hayvan tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	119
Tablo 44. Üçüncü sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları.....	121
Tablo 45. Üçüncü sınıf öğrencilerinin kuş gözlemi ve kamp yapmak etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	123
Tablo 46. Üçüncü sınıf öğrencilerinin piknik yapmak ve dağ tırmanışı etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	124
Tablo 47. Üçüncü sınıf öğrencilerinin fotoğraf çekmek ve doğa yürüyüşü etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	125

Tablo 48. Üçüncü sınıf öğrencilerinin ağaç/fidan dikmek ve balık tutmak etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	126
Tablo 49. Dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanları ziyaret etme amaçları.....	129
Tablo 50. Dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlarda eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	131
Tablo 51. Dördüncü sınıf öğrencilerinin koruma faaliyetlerine katılma isteklerine okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	133
Tablo 52. Dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları.....	134
Tablo 53. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Hatıla Vadisi Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	135
Tablo 54. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Karagöl-Sahara Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	136
Tablo 55. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Kaçkar Dağları Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	137
Tablo 56. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Altıparmak Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	138
Tablo 57. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	139
Tablo 58. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	140
Tablo 59. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	141
Tablo 60. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	142

Tablo 61. Dördüncü sınıf öğrencilerinin bitki türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları	143
Tablo 62. Dördüncü sınıf öğrencilerinin hayvan türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları.....	144
Tablo 63. Dördüncü sınıf öğrencilerinin bitki tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	146
Tablo 64. Dördüncü sınıf öğrencilerinin hayvan tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	149
Tablo 65. Dördüncü sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları.....	151
Tablo 66. Dördüncü sınıf öğrencilerinin kuş gözlemi ve kamp yapmak etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	152
Tablo 67. Dördüncü sınıf öğrencilerinin piknik yapmak ve dağ tırmanışı etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	153
Tablo 68. Dördüncü sınıf öğrencilerinin fotoğraf çekmek ve doğa yürüyüşü etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	154
Tablo 69. Dördüncü sınıf öğrencilerinin ağaç/fidan dikmek ve balık tutmak etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	155
Tablo 70. Okul öncesi ve ilk okul öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları toplam cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları	156
Tablo 71. Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin korunan alanları ziyaret etme amaçları.....	160
Tablo 72. Öğretmenlerin yaşadıkları çevredeki korunan alanlara önem verilmesi durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları	162

Tablo 73. Öğretmenlerin ülkemizde bulunan milli park ve benzeri korunan alanların tanıtımının yapılmasının yeterlilik durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları	163
Tablo 74. Okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin milli park ve benzeri korunan alanlara karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların ortalaması.....	167
Tablo 75. Okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin milli park ve benzeri korunan alanlara yönelik tutumlarının irdelenmesi sonuçlarının şematik gösterimi	169
Tablo 76. Öğretmenlerin çevrelerinde bulunan korunan alanlar hakkında bilgi sahibi olmaları durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları	170
Tablo 77. Öğretmenlerin tüm branşlarda korunan alanlar hakkında yeterince bilgi sahibi olması durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları	171
Tablo 78. Öğretmenlerin öğrencilerine korunan alanların önemini anlatacak düzeyde bilgiye sahip olması durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları.....	171
Tablo 79. Öğretmenlerin öğrencilerine korunan alanlarla ilgili aktiviteler yaptırması durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları	172
Tablo 80. Öğretmenlerin ders müfredatına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı konularının eklenmesi sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları.....	173
Tablo 81. Öğretmenlerin korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında örgün eğitim kurumlarının önemi sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları	174
Tablo 82. Okul öncesi öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları.....	176

Tablo 83. Birinci sınıf öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları.....	178
Tablo 84. İkinci sınıf öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları	180
Tablo 85. Üçüncü sınıf öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları.....	182
Tablo 86. Dördüncü sınıf öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları.....	184
Tablo 87. Öğrencilerin resimlerinde kullandıkları kalemlerin okullara ilişkin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları	186
Tablo 88. Resimlerde kullanılan kalemlerin sınıflara ilişkin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları	187
Tablo 89. Resimlerde kullanılan kalemlerin cinsiyete göre ilişkisinin Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	188
Tablo 90. Öğrenci resimlerinde kullanılan renkler ve unsurlar ile katılımcı okullar arasındaki ilişkinin Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları.....	191

SEMBOLLER DİZİNİ

- UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
- IUPN : Uluslararası Doğa Koruma ve Doğal Hayatı Koruma Birliği
(International Union for the Protection of Nature)
- IUCN : Uluslararası Doğa ve Doğal Hayatı Koruma Birliği
(International Union for Conservation of Nature and Natural Resources)
- UDG : Uzun Devreli Gelişme Planları
- TÜKÇEV : Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı
- STK : Sivil Toplum Kuruluşu
- MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
- TEMA : Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
- TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
- F : Frekans
- % : Yüzde
- N : Veri Sayısı
- P : Anlamlılık Düzeyi

1. GENEL BİLGİLER

1.1.Giriş

İnsan nüfusunun gün geçtikte hızlı bir şekilde artış göstermesiyle birlikte insanlığın ihtiyaçları da artmakta ve ihtiyaçlarımızı karşılamak amacıyla gerek dünyamıza gerekse doğal kaynaklarımıza bilip ya da bilmeden vermiş olduğumuz tahribin derecesi de büyük ölçüde artış göstermektedir.

Çevre sorunları dünya üzerinde yaşantısını devam ettiren her canlıyı yakından etkileyen ve ilgilendiren küresel bir sorundur [1]. Her ne kadar doğa kendini yenileyebilme gücüne sahip olsa da insanlık karşısında doğanın bu gücü yetersiz kalmakta, doğamız büyük ölçüde zarara uğramaktadır. Azımsanmayacak derecede doğa tahribine neden olan bu sorunun en büyük nedeni bilinçsizliktir. Özellikle erken yaşlardan itibaren kazandırılması son derece önemli olan doğa farkındalığı kavramına yeterince önem verilmemekte, bu farkındalığın asıl geliştirilmesi gereken döneme denk gelen okul öncesi ve ilkökul dönemindeki çocuklara yönelik çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Böylece gereken farkındalık yeterince oluşturulamamakta ve ilerleyen zamanlarda daha büyük sorunlara neden olmaktadır. Mutlak başarıya ulaşabilmemiz için farkındalık çalışmalarını bir an önce bireysellikten kurtarıp topluma mal etmemiz gerekmektedir [1].

Ülkemizde çok sayıda milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı gibi korunan alanlar mevcuttur. Korunan alanlar, riskli ve tehlikede olan türleri ve ekosistemleri korumada, biyolojik çeşitliliğin korunmasını sağlamakta ve ekolojik ilişkilerin sürdürülmesinde yaşamsal bir öneme sahiptir [2]. Korunan alanların sahip olduğu ekolojik işlevlerin yanı sıra rekreasyon, turizm ve eğitim gibi birçok işlevleri de mevcuttur [2]. Milli parklar ve benzeri korunan alanlar öğrenciler için birer eğitim ortamı olarak düşünülerek bu alanlar eğitimin bir parçası haline getirilmeye çalışılabilirler. Bu alanların sunmuş oldukları doğal, kültürel ve tarihi değerler hem öğrencilere hem de öğretmenlere aktarılarak ekolojik okuryazarlık (çevre okuryazarlığı) kavramı konusunda iyileştirmeler yapılabilir, çevre sorunlarına yönelik iyileştirme çalışmalarına eğitim öğretim döneminden itibaren başlanılabilir [2].

Öğrencilerde okul döneminden itibaren çevre bilinci oluşturma; korunan alanların öneminin farkına varılması, korunan alanlara ve doğaya yönelik duyarlılığın artırılması, milli park ve benzeri korunan alanların eğitim işlevlerinin ortaya konulmasına katkı sağlayarak Milli Eğitimin ders müfredatlarında hem korunan alanların eğitim işlevleri hem de çevre duyarlılığı kavramlarına gereken önemin verilmesi gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

Zaman içerisinde boyutları hızlı bir şekilde değişen çevresel sorunların önlenmesi ve bu sorunlara yönelik çözüm arayışları içerisinde olmamız kapsamında yetişkin bireylerin yanı sıra çocuk bireylerin eğitilmesi ile işe başlanmalı ve gerekli tüm çalışmalar hassasiyet içerisinde yapılmalıdır. Bu tanımlamalar kapsamında yapmış olduğumuz çalışma ile okul öncesi öğrencileri, ilkokul öğrencileri ve öğretmenler baz alınarak çevreye, doğa etkinliklerine korunan alanlara yönelik tutumlar incelenmiş, eğitim-öğretim müfredatlarında çevre ve çevre eğitiminin mevcut durumu tespit edilerek önemi hakkında yorumlamalar yapılmış, önerilerde bulunulmuştur.

1.2.Doğa Koruma Kavramı

Doğa, canlı ve cansız tüm varlıkları birlikte çevreleyen bir bütündür. Başka bir anlatıma göre doğa, insan etkileşimleri olmadan kendi kendini sürekli bir şekilde yenileyen ve değiştiren güç, canlı ve cansız varlıkların bir araya gelmesiyle oluşan veya insanlığın etkileriyle büyük değişikliklere uğramamış, sahip olduğu doğal güzelliklerini koruyan genellikle kentsel alanların dış kesimlerinde kalan parçalar olarak tanımlanmıştır [3].

Doğa koruma insanların sağlıklarının ve yaşamlarının devamlılıkları için, doğada var olan bitki ve hayvan çeşitliliğinin varlığı, bu çeşitliliğin yetişme ortamları ve yaşam alanları ile belirli ölçütler doğrultusunda korumaya değer bulunan doğa parçalarını ve doğal kaynak elemanlarını korumaktır [4].

Eski çağlardan itibaren yaşama, barınma, korunma gibi yaşamsal birçok ihtiyaçlarımızı karşılayan doğa gün geçtikçe farklı tehlikelerle karşı karşıya gelmekte, daha fazla kendini koruyamamakta ve yok olma tehlikesi yaşamaktadır. Yaşam tarzlarımızın ve alışkanlıklarımızın hızla değişime uğramasıyla birlikte doğal kaynaklarımızın tüketimi de

hızlı bir şekilde artmakta, bu durumun sonucunda da doğa fazlasıyla tahribe maruz kalmaktadır. Her ne kadar doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı çok eski çağlara dayansa da doğa korumanın tarihi de bir o kadar eskiye dayanmaktadır [5].

İnsanlar gün geçtikçe doğal ekosistemlere yönelik tehlikelerin farkına varmaya başlamış, bu konuda bilinçlenerek doğayı korumaya yönelik planlamalar yapmaya başlamışlardır. Bu bilinçlenme ile birlikte insanlar doğayı ve doğal kaynak elemanlarını koruma yönünde önlemler almaya başlayarak, doğal alanların kentsel alanlarda daha fazla yaygınlaşması gerektiği düşüncesine varmışlardır. İnsanların doğaya yönelik tutumlarının değişmesinde ve bilinçlenmelerindeki en önemli etken ‘kentleşme, çevrecilik ve ekoloji’ kavramları olmuştur. Bu gelişmeler doğa koruma kavramının ön plana çıkmasına ve bir kez daha doğa koruma çalışmalarına gereken önemin verilmesi gerekliliğinin ne kadar önemli olduğu düşüncesinin farkına varılmasına neden olmuştur [6].

Canlı, cansız tüm varlıklara yaşama ortamı sağlayan doğayı koruyarak yeni nesillere aktarılması için gerekli önlemleri almak son derece önemlidir.

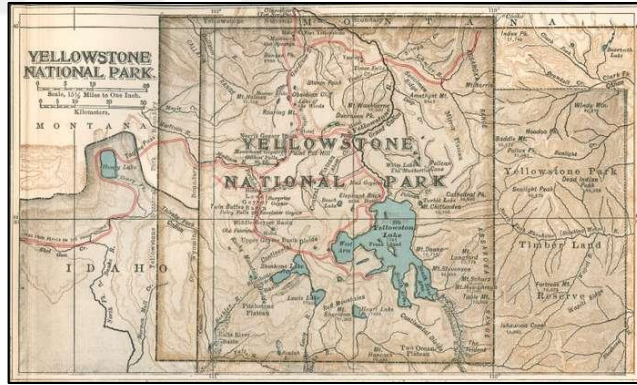
1.2.1. Doğa Korumanın Tarihçesi

Doğaya yapılan müdahaleler ve baskılar sonucu doğal etkenler üzerindeki önemli değişiklikler günümüzde insan hayatını tehdit eder duruma gelmiştir. Doğadaki bu olumsuz etkiler ve sonuçları, modern teknoloji ile önlenemediği gibi, kısa zamanda doğanın kendi kendini yenilemesi (regenerasyonu) ile de eski haline dönüşmemektedir. Böylece bütün doğal faktörlerin bir araya gelerek oluşturduğu doğal denge bilinçsiz ve aşırı kullanımlardan dolayı zarar görmekte, dolayısıyla da başta insanlar olmak üzere canlı ya da cansız bütün varlıkların yaşam ortamlarını, yani ekosistemleri olumsuz yönde etkilemektedir [4].

Bu olumsuz gelişmeler sonucunda sürdürülebilir kalkınma anlayışında, sürekli koruma-kullanma ilkesine bağlı kalarak, insanlar tarafından doğal faktörlerin bu yükü kendi kendine kaldırabileceği kadar kullanılmasını sağlamak ve gerekli önlemleri almak amacını taşıyan günümüz anlamında sistemli doğa koruma bilinci, Dünya genelinde ilk olarak 1960’lı ve 1970’li yıllarda oluşmaya başlamıştır [4].

Dünya tarihindeki doğa korumanın gelişimine baktığımızda bugünkü doğa koruma anlamıyla olmasa da bundan 2000 yıl önce Roma'da meyve bahçelerinin korunması için önlemler alınmıştır. 1343 yılında Almanya-Dortmund'da tarım alanları otlakların ağaçlandırılması belirli yasalara bağlanmıştır. 1250 yılında İngiltere'de kartal, atmaca, doğan ve balıkçıl kuşların korunması istenmiştir. Ancak sistemli ve yasal anlamdaki doğa koruma disiplinlerine geçiş 19. ve 20. yüzyıllara rastlamaktadır [7].

Koruma anlamındaki türleri korumanın yanında alansal korumanın temeli ya da ilk örneği olarak Milli Parklar sayılmaktadır. 1870'li yıllarda 40 milyon insanın yaşadığı Amerika Birleşik Devletleri Yellowstone yöresinde avcılıkla geçinen bir grup insan, bölgenin bitki ve hayvan varlığının korunması ve doğal güzelliklerin gelecek nesillere aktarılması çalışmalarını başlatmıştır. Bu alanda Amerikan Kongresi tarafından 1872 yılında Dünya'da ilk olarak 8670 km² büyüklüğündeki 'Yellowstone' Milli Park olarak ilan edilmiştir. Bu tarihten 17 yıl sonra, ikinci ve üçüncü milli parklar ilan edilmiştir ve bu arada milli park kavramı Dünya'da giderek yayılmaya başlanmıştır. Amerika'daki milli parkları sırasıyla Avustralya, Kanada ve Yeni Zelanda izlemiştir [7].

Şekil 1. Yellowstone Milli Parkı [8]

Avrupa'da ilk milli park daha çok bilimsel çalışma yapmak amacıyla 1909 yılında İsveç'te, ikincisi ise 1914 yılında İsviçre'de ilan edilmiştir. Daha sonra bu ülkeleri Venezüella, Almanya, Hollanda, Fransa, Portekiz ve İngiltere izlemiştir [7].

1906 yılında Amerika'da tarihi değeri olan eserlerin de korunması gündeme gelmiş ve ilk olarak 300 metre boyundaki volkan kayaları koruma altına alınmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru birçok ülkede doğa koruma ile ilgili gönüllü kuruluşlar oluşturulmuştur.

1913 yılında Bern’de yapılan ve 13 ülkenin katılımı ile gerçekleştirilen ‘Uluslararası Doğa Koruma Konferansı’ neticesinde ilk ‘Uluslararası Doğa Koruma Komisyonu’ oluşturulmuştur. İkinci Uluslararası Doğa Koruma Konferansı 1923 yılında Paris’te yapılmıştır. 1933 yılında ise ‘Afrika’nın Bitki ve Hayvan Varlığının Yeniden Korunması Uluslararası Londra Sözleşmesi’ imzalanmıştır. Bu sözleşme, nesli tehlike altındaki/nadir türlerin kıta düzeyinde korunduğu ilk sözleşme niteliğini taşımaktadır. 1948 yılında UNESCO’nun girişimi ile milli parklar ve doğa koruma hareketinin uluslararası düzeyde gelişmesi ve tartışılması amacıyla ‘Uluslararası Doğa Koruma Birliği’ (International Union for the Protection of Nature) – IUPN Fransa’nın Frontainebleau kentinde kurulmuştur. Birliğin adı 1958 yılında Atina’daki 6. Genel Kurul Toplantısında ‘Uluslararası Doğa ve Doğal Hayatı Koruma Birliği’ (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) – IUCN olarak değiştirilmiştir. Adının açılımı son zamanlarda kısaca Dünya Doğayı Koruma Birliği olmuştur [7].

1839 yılında Tanzimat Fermanı ile ülkemizdeki doğa koruma çalışmaları başlamış olup ormancılık hizmetlerinin takibi amacıyla Ticaret Nezaretine bağlı bir Orman Müdürlüğü kurulmuştur. İlk orman yasası 1869 yılında kabul edilmiş, Orman Yasası içeriğinde ormanların korunması ve konulan esaslara aykırı hareket edenlerin cezalandırılması hükümleri yer almıştır [9].

Bugünkü anlamda koruma bölgelerinin gündeme gelmesi 1940’lı yıllara rastlamaktadır. Ülkemizde ilk kez Prof. Dr. Selahattin İnal 1948 yılında yayınladığı ‘Doğa Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız’ adlı eserinde ‘Milli Park’ deyimini kullanılmıştır. 31 Ağustos 1956 tarih ve 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 4. ve 25. maddeleri ile ‘Milli Park’ terimi Türk mevzuatına girmiş ve Zekai Bayer’in girişimiyle ‘Milli Parklar Şubesi’ kurulmuştur. Sonraki yıllarda 09.08.1983 tarih ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nda ve 12.12.1986 tarihli Milli Parklar Yönetmeliği’nde olduğu gibi, doğa koruma ile ilgili daha yeni ve daha geniş içerikli yasal düzenlemeler yürürlüğe konmuştur. Ülkemizdeki ilk korunan alan 1958 yılında ilan edilen ‘Yozgat Çamlığı Milli Parkı’dır. Sonraki yıllarda milli parkların uluslararası turizm yönünden önemi vurgulanarak, uluslararası düzeydeki milli park planlaması uzmanlarının Türkiye’ye gelmeleri ve bu alanların tesisleri hakkında çalışmaları istenmiştir. 1969 ve 1970’li yılların başında koruma özelliği olan bazı alanlar için ‘Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planları’ (UDGP) hazırlanmıştır. Yozgat Çamlığı Milli Parkı’nın ilanından sonraki yıllarda 39 adet milli park,

35 adet doğa koruma alanı, 17 adet doğa parkı, 101 adet doğa anıtı ve 14 adet özel çevre koruma bölgesi tespit ve ilan edilmiş; böylece günümüzde toplam korunan alan sayısı 200'ü geçmiştir [4].

Şekil 2. Yozgat Çamlığı Milli Parkı [10]

Gerek 1937 yılında yürürlüğe konulan 3116 sayılı Orman Kanunu'nun 43. maddesinde gerekse 1956 yılında yürürlüğe giren 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 25. Maddesinde belirtildiği gibi, ülkemizdeki doğa koruma amaçlı düzenleme çalışmalarında ana amaç, ormanları korumak ve erozyonla mücadele gereksiniminden doğmuştur [11].

Yasal olarak koruma alanlarının yönetimi Orman Bakanlığı çerçevesinde oluşturulmuştur. 1976 yılında kurulan 'Milli Parklar ve Avcılık Genel Müdürlüğü' 1982 yılında Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlı 'Milli Parklar Dairesi Başkanlığı'na dönüştürülmüştür. Daha sonra Orman Bakanlığı'na bağlı Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'ne bağlı Milli Parklar Dairesi Başkanlığı olarak görev yapmıştır. Şu anda ise Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu kurum, Türkiye'deki mevcut koruma alanlarından 'Milli Parklar, Koruma Alanları, Doğa Parkları, Doğa Anıtları ile Özel Koruma Bölgeleri'nin her türlü tayin, tespit, planlama, işletme, bakım ve geliştirilmesinden sorumludur [7].

1.2.2. Doğa Korumanın Amacı ve Önemi

Almanya'da 1976 yılında yürürlüğe giren doğa koruma kanununa göre, doğa korumanın amacı; bitki ve hayvan türlerinin çeşitliliğini, bu türlerin yaşam temellerini,

doğanın verim yeteneğini ve sürdürülebilirliğini güvence altına alacak şekilde, peyzajın ve doğanın bakımının yapılmasıdır. Doğa korumanın genel amaçları maddeler halinde aşağıda sıralanmaktadır.

- Doğala yakın alanları korumak,
- Canlıların yaşam ortamlarının doğal hallerini korumak,
- Bitki ve hayvan türlerinin tümünü kendi yaşama ortamlarında, doğal ortam şartları sağlanarak teminat altına almak, türlerin doğa gelişiminin ve evrimin sınıksız bir şekilde gelişimini sağlamak,
- Doğal ve kültürel varlıkları tehlikelerden koruma ve doğanın el değmemiş yapısında korunması,
- Abiyotik doğal kaynakları korumak,
- Bitki ve hayvan toplumlarının genetik çeşitliliğini korumak,
- Doğal koşullar ve organizmaların doğal evrim seyirlerini korumak,
- Atmosferi, hassas ekosistemleri ve nesli tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olan yaşam toplumlarını güvence altına almak,
- Tür ve alan koruma,
- Farklı biyolojik çeşitliliği barındıran peyzaj ve peyzaj parçalarını korumak,
- Doğayı çevresiyle birlikte bir bütün olarak korumak,
- Biyolojik çeşitliliğin korunması,
- Peyzaj öğelerinin korunması (ender olma, doğallık vb. göre),
- Doğanın verim yeteneğinin güvence altına alınması ve doğal kaynak değerlerinin yararlanma yeteneğinin korunması,
  - Tarihi ve kültürel çeşitliliğin korunması [12].

Doğayı korumanın önemi, doğal alanların sahip oldukları ekolojik, biyolojik, psikolojik, rekreasyonel, iklimsel, eğitimsel, tarihi ve kültürel gibi birçok işlevleri barındırmasından kaynaklanır. Doğayı insanların bilinçsiz bir şekilde sebep oldukları olumsuz etkilerden koruyarak sürekliliğini sağlayabilir, tahrip etmek yerine belirli kullanım şartları doğrultusunda birçok diğer amaçlar için doğal alanları kullanabilir, doğa ile insan ilişkisini çok farklı boyutlara taşıyarak doğanın önemini ortaya daha net bir şekilde koyabiliriz.

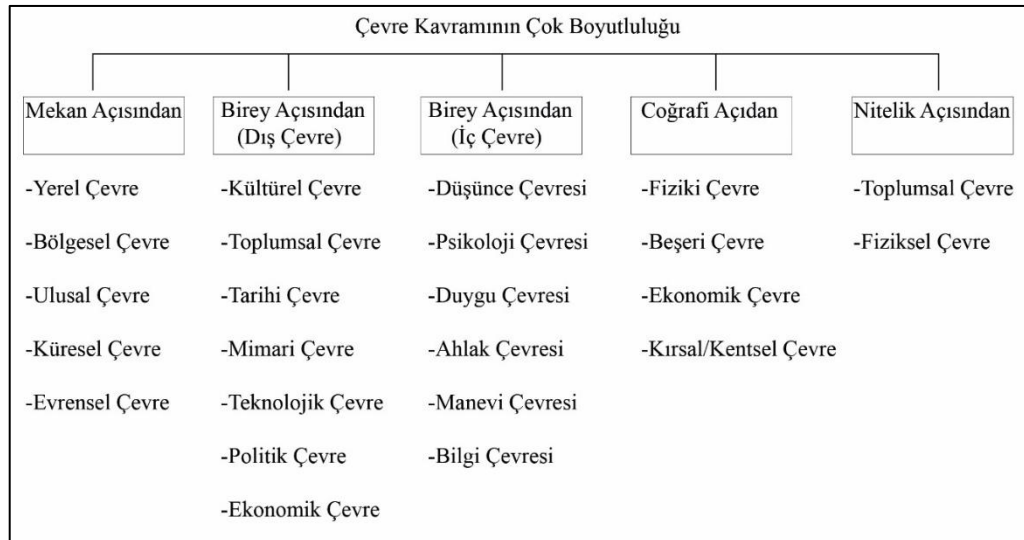
1.3.Çevre Kavramı

Türk Dil Kurumu'nun genel tanımına göre çevre; bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi anlamına gelmekle beraber hayatın gelişmesinde etkili olan doğal, toplumsal, kültürel dış faktörlerin bütünlüğü olarak da ifade edilmektedir [13].

Çevre Kanunu'na göre ise çevre; canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı ifade eder [14].

Çevre kavramı; yetmişli yıllarda bireyin içerisinde yaşamını devam ettirdiği ev, mahalle, köy, nehir gibi farklı mekanların da bulunduğu mekânsal çevre ve arkadaşlar, akrabalar, komşular, aile bireyleri, akranlar gibi insanlardan meydana gelen toplumsal çevre olarak algılanmaktaydı. Yirminci yüzyılın sonlarında çevre kavramının doğal boyutlarının dışında politik, ekolojik, iktisadi, kültürel, psikolojik ve sosyal gibi birçok boyutlarının da tartışılmaya başlanmasıyla çevre kavramı çok yönlü bir ilişki zincirinden oluşan bir tanımlama olarak dile getirilmeye başlanmıştır [15].

Atasoy'a (2006) göre çevre kavramının çok boyutluluğu aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi ifade edilmiştir.

Şekil 3. Çevre kavramının çok boyutluluğu [15]

1.4.Çevre Eğitimi

Günümüzde çevre eğitimi kavramı ile ilgili çeşitli birçok tanımlama yapılmıştır. TÜKÇEV (Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı) çevre eğitimini; toplumun tüm kesimlerinde çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı bireylerin yetiştirilerek bu bireylerde kalıcı davranışların yerleşmesinin sağlanması, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması, çevresel faaliyetlere aktif olarak katılımın sağlanması, çevre sorunlarının çözümünde görev alma olarak tanımlamaktadır [16].

Çevre eğitimi, yaşamın devamını sağlayan doğal sistemler ve bu sistemlerin insan etkinlikleri tarafından nasıl etkilendiği hakkında öğrenmeyi içerir. Doğaya karşı sorumlu ve duyarlı davranabilmek için gerekli istek ve beceriyi geliştirerek, korumacı davranışlar oluşturmak amacıyla bireylerin ve grupların doğayı anlamalarına yardımcı olan bir öğrenme yaklaşımıdır. Bu yaklaşım genellikle; çevre (doğa) hakkında eğitim, çevre (doğa) içinde eğitim ve çevre için eğitim olmak üzere üç farklı aşamada değerlendirilmelidir [17].

Çevre eğitiminde önemli bir yeri olan ve hükümetlerin bakan düzeyinde katılım sağladığı Çevre Eğitim Konferansı 1977 yılında Tiflis'te yapılmıştır. Tiflis Konferansı'nda alınan kararlar bir bildirge ile yayınlanmış ve bu tarihten sonra yapılacak olan çevre eğitimlerinin esasları oluşturulmuştur. Tiflis Bildirgesi'ne göre çevre eğitiminin hedef, amaç ve esasları özetle aşağıdaki gibi tanımlanmıştır [18].

Çevre eğitiminin hedefleri;

- Kentsel ve kırsal kesimdeki ekonomik, sosyal, politik ve ekolojik olaylar arasındaki bağlaşımanın bilincini ve duyarlılığını geliştirmek,
- Çevreyi korumak ve iyileştirmek için bireylerin gerekli bilgiyi, değer yargılarını, tutum, sorumluluk ve becerileri kazanmaları yolunda imkân sağlamak,
- Bireylerde ve bütün olarak toplumda, çevreye dönük yeni davranış biçimi yaratmak.

Çevre eğitiminin amaçları;

- Bilinç: Bireylerin ve toplumların, tüm çevre ve sorunları hakkında bilinç ve duyarlılık kazanmasını sağlamak,

- Bilgi: Bireylerin ve toplumların çevre ve sorunları hakkında temel bilgi ve deneyim sahibi olmalarını sağlamak,
- Tutum: Bireylerin ve toplumların çevre içi belli değer yargılarını ve duyarlılığını, çevreyi koruma ve iyileştirme yönünde etkin katılım isteğini kazanmalarını sağlamak,
- Beceri: Bireylerin ve toplumların çevresel sorunları tanımlamaları ve çözümlenmeleri için beceri kazanmalarını sağlamak,
- Katılım: Bireylere ve toplumlara, çevre sorunlarına çözüm getirme çalışmalarına her seviyeden aktif olarak katılma imkânı sağlamak.

Çevre eğitiminin esasları;

Çevre eğitimi;

- Çevreyi doğal ve yapay; teknolojik ve sosyal (ekonomik, politik, kültürel, tarihi, ahlaki ve estetik) öğelerden oluşmuş bir bütün olarak ele almalıdır,
- Okul öncesi eğitimden başlayıp tüm örgün ve yaygın eğitim aşamalarında, ömür boyu süren bir eğitim olmalıdır,
- Her disiplinden (bilim dalından) ilgili kısımları, dengeli ve bütünleştirici bir şekilde bir araya getiren disiplinler arası bir yaklaşımla yürütmelidir,
- Öğrencilerin değişik coğrafi bölgelerdeki çevre şartları hakkında öngörü sahibi olmaları için temel çevre sorunları yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası açılardan ele almalıdır,
- Mevcut ve potansiyel çevre şartlarının üzerinde dururken tarihsel ve kültürel boyutu da göz önünde tutmalıdır,
- Çevre sorunlarına karşı önlem almak ve çözüm getirmek için yerel, ulusal ve uluslararası iş birliğinin değerini ve gerekliliğini öne çıkarmalıdır,
- Kalkınma ve büyüme için yapılan planlarda çevre boyutunu göz önünde tutmalıdır,
- Öğrencilerin, öğrenme yaşantılarının planlanmasında rol sahibi olmalarını sağlamalı; karar almaları ve aldıkları kararın sonuçlarını kabul etmeleri için fırsat tanımalıdır,

- Çevre duyarlılığı, bilgisi, problem çözme becerisi ve değer yargılarının biçimlendirilmesi her yaş grubuna hitap edecek şekilde verilmeli; erken yaşlarda öğrencilerin kendi toplumlarına yönelik çevre duyarlılığı üzerinde özellikle durmalıdır,
- Öğrencilerin, çevre sorunlarının gerçek nedenlerini kendilerinin bulmasına yardımcı olmalıdır,
- Çevre sorunlarının karmaşıklığını ve bu yüzden de eleştirel düşüncenin ve problem çözme becerisinin gereğini vurgulamalıdır,
- Uygulamalı etkinlik ve ilk elden deneyimlerin üzerinde özellikle durarak, çevre hakkında çevreden öğrenmek/öğretmek için değişik öğrenme ortamlarından ve eğitim yaklaşımlarından faydalanmalıdır.

Çevre eğitimi kavramı sahip olduğu bu amaçlar, esaslar ve hedefleri gerçekleştirirken insanlar çevre eğitiminin öneminin farkına varacak, çevre duyarlılığı seviyesinin artırılması konusuna dikkat çekilmesini sağlayarak çevresel sorunlar hakkında daha fazla bilinçlenerek çevreyi iyileştirme çalışmalarına büyük katkılar sağlamış olacaklardır.

1.4.1. Ülkemizde Çevre Eğitimi

1982 Anayasasınının 56. maddesinde ‘Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir’ ve ‘Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir’ kavramları yer almaktadır. 1982 Anayasası ile birlikte ülkemizde çevre eğitimi gündeme gelmiş ancak 1991 yılında okul öncesi, ilk ve ortaöğretimde çevre eğitiminden bahsedilmiştir [19].

1992 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Kurumları Fen Bilgisi Dersi Öğretim Programlarını kabul etmiş ve program içerisinde ‘İnsan ve Çevre’ konusu yer almıştır. Yine aynı yılda Talim ve Terbiye Kurulu ilkokulların bütün sınıflarında okutulmak üzere ‘Çevre, Sağlık, Trafik, Okuma’ dersi öğretim programını kabul ederek uygulamaya koymuştur. 1991-1992 öğretim yılında uygulanan ‘Ders Geçme ve Kredi Sistemi’ içinde öğrencilerin seçebileceği seçmeli derslerden birisi de haftalık 4 kredilik ‘Çevre ve İnsan’

dersi olmuştur. İlk ve ortaöğretim eğitim seviyesinde çevre ile ilgili çeşitli konu ve dersler 1997-1998 eğitim öğretim yılında zorunlu dersler arasından çıkarılarak çeşitli öğretim seviyelerindeki programların içerisinde çevre konularına yer verilmiştir [20].

2005 yılında uygulanmaya başlanan gerek okul öncesi ve ilkokul gerekse ortaokul öğretim programlarında, çevre eğitime yönelik bir ders olmamakla birlikte, çevre hakkında bilgilendirme, duyarlılık geliştirme konuları diğer derslerin öğretim programlarının içine dağıtmaya çalışılmıştır. 2018’de uygulanmaya başlanan ilkokul öğretim programlarında ise çevre eğitimi ile ilgili kazanımlar birinci ve ikinci sınıfta Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarında, üçüncü sınıfta Hayat Bilgisi ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarında ve dördüncü sınıfta ise Fen Bilimleri ile Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer almaktadır [21].

Üniversitelerin lisans programlarında yer alan çevre ilişkili dersler incelendiğinde bunların dağınıklık gösterdiği ve ders ile kredi sayısı bakımından yetersiz oldukları görülmektedir. Mevcut lisans programlarında çevre konusuna ilişkin derslerin genellikle çevre mühendisliği gibi mühendislik dalları başta olmak üzere, öğretmenlik programları ile idari ve yönetsel programlarda bulunduğu göze çarpmaktadır. Yaşam boyu öğrenim kapsamında verilen çevre eğitimi örgün eğitimden belirli ölçülerde farklılık arz etmektedir. Yaşam boyu öğrenme kapsamında çevre eğitime yönelik faaliyetler STK’lar ve MEB tarafından yürütülmektedir. Günümüzde çevre eğitimi, farklı disiplinlerde gerçekleştirilmektedir. Ancak tüm derslerde çevrenin korunması arasında bir ilgi kurulmalıdır. Matematik veya müzik dersinde bile çevrebilim eğitimi gerçekleştirilebilir. Bu şekilde çevre eğitimi disiplinler arası bir öğretim metodu olarak ele alınmalıdır [22].

Ülkemizde birçok kuruluş çevre eğitimi konusunda çeşitli projeler yapmaktadır. Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV) ‘Okullarda Orman Olsun’ programı ile okul öncesi, ilkokul ve ortaokul öğrencilerine uygulamak üzere, orman ekosistemi ile ilgili bilginin orman alanları içinde, orman alanlarına inceleme gezileri düzenlenerek arttırılması ve deneyimlerin uluslararası seviyelerde paylaşılması amacı taşıyan bir çevre eğitim programı planlatmıştır. Bu programa ülkemiz 2004 yılında katılmış olup 2018-2019 Eğitim Öğretim yılı boyunca toplamda 253 okulda çalışmalarını sürdürmektedir. Yapılan çalışmalar farklı

teknikler ile öğrencilere, velilere, diğer okullara kısacası tüm dünyaya duyurulmaya çalışılmaktadır [23]. Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA) ‘Sıfır Atık Eğitim Projesi’ ile çocuklara gündelik yaşamlarında atıkları nasıl azaltacaklarını, nasıl daha az tüketceklerini ve farklı şekillerde nasıl değerlendirebilecekleri konularında farkındalık yaratmayı hedeflemektedir. Doğal varlıkların doğru kullanılmasını ve korunmasını, çevremizi koruma ve bilinçlenmeyi kapsayan proje 2019 yılında 20 ilde, okullarda TEMA Vakfı gönüllülerinin desteği ile birlikte öğretmenler tarafından öğrencilere uygulanmaktadır [24]. Ayrıca TEMA Vakfı ‘Minik Tema Eğitim Programı’, ‘Yavru Tema Eğitim Programı’, ‘Ortaokul Tema Eğitim Programı’ ve ‘Lise Tema Eğitim Programı’ gibi birçok program ile öğrencilerin çevre-insan arasındaki ilişkileri keşfetmeye başlamasını ve böylelikle ekolojik okuryazarlık becerilerinin gelişmesi sağlayarak doğadaki diğer canlılarla yaşamdaki tercihlerinin doğrultusunda nasıl zarar verebilecekleri konusunda farkındalık yaratmak konusunda katkıda bulunmayı hedefler. ‘Minik Tema Eğitim Programı’ ile ‘Yavru Tema Eğitim Programı’ 2010 yılından itibaren, ‘Ortaokul Tema Eğitim Programı’ ve ‘Lise Tema Eğitim Programı’ ise 2014 yılından itibaren ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı iş birliği ile gönüllü öğretmenler tarafından yürütülmektedir. [25]. Bölgesel Çevre Merkezi’nin (REC) TANAP (Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi) Sosyal Çevre Yatırım Programları desteği ile hazırlanan ‘Yeşil Kutu Yollarda Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Projesi’nin amacı; TANAP güzergahındaki 9 il, 27 ilçe ve bazı köylerdeki öncelikli olarak öğretmenlere, birlikte eğitimlere dahil olan öğrencilere, daha sonra öğrencilerin ailelerine, yerli halka çevre eğitimleri vererek çevresel fayda sağlamak, çevre bilincini ve çevresel duyarlılığı arttırmaktır. Ayrıca öğrencilerin farkındalık düzeyinde, değerler ve davranışlarında olumlu değişiklikler yaratarak program dahilindeki illerin sürdürülebilirliğine katkıları sağlamaktır [26].

2012 yılında Londra’da ‘Boş Sınıf Günü’ adı altında başlayan ve ülkemizde 2016 yılından itibaren uygulanmaya başlanan ‘Okul Dışarda Günü’ her yıl mayıs ayında uygulanmakta olup 2019 yılı verilerine göre dünyadan toplamda 450.602, ülkemizden ise 100.350 çocuk katılım sağlamaktadır. Okul dışarda gününün amacı açık havada öğrenmeyi ve oynamayı kutlamak, doğayı ve çevremizi tanımak ayrıca öğrencilere ilham vermek amacıyla yapılan küresel bir kampanyadır [27]. Her yıl mayıs ayı içerisinde belirlenen tarihlerde dünyanın dört bir yanından binlerce okul sınıflarını okullarının yakınlarında bulunan açık havaya taşır ve derslerini oyunlar eşliğinde bu açık alanlarda işler. Bu alanlar

ormanlar, milli parklar, tabiat parkları gibi çeşitli doğal alanlar olabilmektedir. Böylece öğrenciler hem doğayı tanır hem de açık havada ders işlemenin sağladığı yaratıcılık, çevre ile iletişim, çevre ile kuvvetli bağlar, ekip çalışması gibi birçok faydaya sahip olmuş olurlar.

1.4.2. Dünyada Çevre Eğitimi

Öğrenmeyi geliştiren özel çevreler olan okullarda bireylere etkin bir çevre eğitimi vermek amacıyla birçok ülke, çevre eğitimini örgün eğitim programlarıyla bütünleştirme adına ciddi atılımlarda bulunmuştur. Yurt dışında, çevre eğitimi programları üzerinde yapılan çalışmalarda, çevre eğitiminin eğitim programlarında ne şekilde yer alacağı konusu üzerinde önemle durulmaktadır [28].

Avrupa Birliği'ne üye devletlerinin çoğunda ilköğretim seviyesindeki eğitim-öğretim amaçlarında çevre eğitime yer verilmektedir. Bu ülkeler arasında İsveç, Danimarka, Almanya, Avusturya, Belçika, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, İrlanda, Lüksemburg, İspanya ve Birleşik Krallık bulunmaktadır [29]. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde, ilköğretimde çevre eğitimi çeşitli şekillerde zorunlu bir konu olarak ya da disiplinler arası bir konu olarak yürütülmektedir. Çevre eğitiminin öğretimi için uygulanan yaklaşımlar farklılıklar gösterse de üç ana model vardır. Bunlar;

- Kendi başına bir alan olarak çevre eğitimi,
- Müfredatın belirli konularına dâhil edilmiş çevre eğitimi,
- Müfredatta disiplinler arası bir yaklaşımla değerlendirilen konu ya da konularla değinilen çevre eğitimi şeklindedir.

Bu ülkelerin ilköğretim programlarında çevre eğitimi Coğrafya, Fen, Teknoloji ve Sosyal Bilimler alanlarında kapsamlı olarak yer almaktadır.

İsveç'teki zorunlu eğitim döneminde öğrencilere çevre eğitimi konuları fen bilimleri ve sosyal bilimler derslerinin konuları içerisinde verilmekteydi. Fen bilimleri geniş anlamda fizik, biyoloji, kimya ve teknoloji derslerinden, sosyal bilimler ise coğrafya, tarih, din ve vatandaşlık derslerinden oluşmaktadır. Bu dersler kapsamında öğrenciler eğitim

hayatlarında ilk kez çevresel konular hakkında bilgi sahibi olmaya başlarlar. Eğitim müfredatlarının yenilenmesiyle birlikte yeni müfredat sistemi eski sistemle karşılaştırıldığında çevre eğitimi konuları programlarda daha fazla yer almaya başlamış, öğretmenler öğrencilere çevresel konularla ilgili projeler hazırlatabilmek özgürlüğüne sahip olmuşlardır. Bu çevresel projeler öğrencilere haftada 6 veya 7 saat uygulanmıştır. Ayrıca, İsveç çevre eğitimi konusunda saha çalışması ve laboratuvar çalışmaları gibi deneysel faaliyetler üzerinde de durmaktadır. İsveç'teki çevre eğiti ağı, çocukların uygun öğrenme yaşlarını göz önünde bulunduran çeşitli kurumlar ve dernekler ile iş birliği içerisinde sürekli olarak çeşitli organizasyonlar düzenlemektedir [30].

Meksika'da ise okul müfredatlarına 1982-1988 yılları arasında çevre eğitimi konusuna değinilmiştir. Her ne kadar çevre eğitimi konusuna değinilmiş olursa da okullarda uygulama boyutunda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Meksika Eğitim Bakanlığı ulusal çevre programı düzenleyerek bu program kapsamında 1987 yılında öğretmenlere yönelik çevre eğitimleri vermeye başlamıştır. Meksika Eğitim Bakanlığı'nın düzenlemiş olduğu bu program 1990 yılından itibaren uygulamaya konularak 1993 yılında ise ders kitaplarında düzenlemelere gidilerek yeni programa ve öğrencilere kullanışlı hale getirilmiştir. Revizyona uğrayan yeni ders kitapları 1995-1996 eğitim öğretim yılından itibaren eğitim kurumlarında yer bulmaya başlamıştır. Ayrıca, Meksika'da çevre eğitimi kavramını daha etkin hale getirmek amacıyla 1999 yılında 'Ulusal Çevre Eğitimi Akademisi' faaliyete geçirilmiştir [31].

Yunanistan'da 1997 yılında Bölge Planlama ve Çevre Genel Sekreterliği (General Secretariat for Regional Planning and the Environment) ile Pedagojik Araştırmalar ve Öğretmen Eğitimi Merkezi (Centre for Pedagogical Studies and Teacher Training) iş birliği içinde; Avrupa Konseyi, UNESCO ve Avrupa Komisyonu gibi yetkili kuruluşlarla birlikte disiplinler arası bir çalışma grubu kurdu. Bu grup Yunanistan eğitim sistemi içerisinde çevre eğitiminin tanıtılması ve geliştirilmesi planları üzerinde çalışarak, bu çalışmalar sonucunda Yunanistan'daki okullarda çevre eğitimi konusunun geliştirilmesi ihtiyacını gösteren ve tematik olarak bağlantılı konular aracılığıyla ilk ve orta dereceli okulların ders müfredatlarına nasıl aşılanacağı konusunda öneriler sunan bir belge hazırlanmıştır. İlk olarak amaç, okul sisteminde çevre eğitiminin anlamı ve metodolojisinin iletişimi için bir taslak oluşturarak belirli sayıdaki öğretmenlerin eğitilmesi olmuştur. Böylece 1980 yılında; Avrupa Konseyi, Avrupa Doğayı Koruma Komisyonu ile iş birliği içerisinde ilk çevre eğitimi

seminerini Atina'da düzenledi. Avrupa Konseyi uzmanları, çeşitli alanlarda uzmanlıkları bulunan öğretmenler arasından 40 kişilik personel yetiştirmiş ve ilgili basılı materyal ile görsel-işitsel yardımların sergilendiği bir sergi düzenlemişlerdir. 1980 ve 1983 yılları arasında Avrupa Konseyi üye devletleri tarafından bilimsel alanda yapılan ortak eylemin bir parçası olarak, 24 öğretmen Fransa'da Çevre Başlatma Merkezi'nde (Environment Initiation Centres) Avrupa Çevre Eğitim Vakfı tarafından düzenlenen çevre eğitimi kurslarına katıldı. Bu arada ilk kez okullarda deneysel çevre eğitimi programları oluşturulmuştur. 1982-1983 yılında seçilen 4 okul Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen Deniz Kıyılarının Korunması projesine katılmıştır. 1982 yılında 2 okul Avrupa Topluluğu Çevre Eğitim Ağı (European Community's Environmental Education) kapsamında pilot okul olarak seçilmiş ve 3 yıllık eğitim döneminde çeşitli konular incelenerek yıllık konferanslara katılım göstermiştir. Aynı dönemde seminerlere katılan ya da pilot projelere katılan öğretmenler, gazete ve dergilerdeki konferans ve makaleler yoluyla çevre eğitimi kavramının daha iyi anlaşılmasını sağlamaya çalışmışlardır. Yunanistan'da ilk çevre eğitimi konusunun müfredatlar da yer almaya başlaması ilköğretim birinci ve ikinci seviyedeki öğrencilere yönelik olmuştur. Birinci seviyede çevre çalışmaları dersinde ikinci seviyede ise biyoloji, coğrafya gibi dersler dahilinde çevre ile ilgili temel konulara yer verilmiştir. 1984 yılı sonrasında öğretmenler takım halinde projeler hazırlayarak, bu projeler kapsamında çevresel konuların üzerinde durmakta ve her yıl eğitim öğretim döneminin başlarında okullara projelerini göndermektedir. Öğrencilerde çevre ile ilgili istedikleri herhangi bir konuyu seçerek bu konular hakkında basit ölçüde proje çalışmaları hazırlamaktadır [32].

1960'lı yılların başlarından itibaren Almanya eğitiminde coğrafya ve biyoloji gibi dersler kapsamında çevre sorunlarına yönelik konulara değinilmeye başlanmıştır. Çevre eğitimine önem veren ilk çevre programı ise 1970 yılında federal hükümet tarafından uygulamaya konulmuştur. Ayrıca Tiflis ve Stockholm'de UNESCO tarafından gerçekleştirilen çevre kongreleri ile birlikte biyoloji, coğrafya ve kimya gibi çeşitli derslerin konuları çevresel sorunları içermeye başlayarak eğitimde çevresel sorunlara değinilmeye başlanmıştır. Bu dersler kapsamında çevre sorunlarına ek olarak su, ekosistem, toprak, tarım, bahçe ve ekoloji gibi çeşitli konulara da değinilmiştir [33].

İngiltere’de 1988 yılına kadar merkezi bir müfredat sisteminden söz etmek mümkün değildir. Çünkü bölgesel olarak hazırlanan müfredat sisteminde öğrenciler eğitim-öğretim dönemi boyunca almak istedikleri dersleri kendileri seçmekteydi. Ancak, kırsal kesimlerde bulunan okulların ders müfredatlarında bahçecilik, tarım gibi çevresel konuları içeren dersler yer almaktaydı. 1988 yılında düzenlenen ulusal müfredat ile birlikte çevre eğitimi dersi program içerisine katılarak, çevre eğitimi konusu ders müfredatlarında yer almaya başlamıştır [34].

Amerika Birleşik Devletleri’nde 1950’lerde çevre eğitimi ile ilgili dokümantasyon eksikliği varken 1970 yılı ise çevre eğitimi için tarihte kritik bir noktaydı. 1969’da düzenlenen Çevre Bilincinde Halk Eğitimi Konsorsiyumu’nda (Consortium on Public Education in Environmental Awareness), öğretmenler okul yönetimlerini çevre materyallerini okul müfredatlarına dahil etme konusunda çalışmalar yapmıştır. Çevre eğitiminde sosyal dikkatin artması, bireylerin insan ve doğa arasındaki bağlantıyı kurmanın, biyofiziksel çevreye yönelik bilgi ve anlayışı artırmanın ve çevre sorunlarına çözümler sunmanın önemini fark etmeye başlaması olayı 1970’lerde başlamıştır. 22 Nisan 1970 Dünya Günü’nde, 20 milyon insan Amerika Birleşik Devletleri’nin dört bir yanındaki eyaletlerde yürüyerek çevre devriminin başlangıcını işaret etmişlerdir. Dünya Günü’nden sonra çevre hareketi ve çevre ile ilgili kitlesel vatandaşlık endişesine yanıt olarak yeni mevzuat ve hükümet değişimine gidildi. Çevresel konular siyasi görüşmelerdeki konulardan biri oldu. Sonuç olarak, çevre eğitimi çevre devriminin en önemli ürünlerinden biriydi. Çeşitli sosyal çevre koruma örgütleri ayaklanarak eğitim girişimlerinde bulundu. Aynı zamanda devlet okulları çevre eğitimini okullarının müfredatlarına entegre etmek için çalışmalar başlattı. Çevre eğitimine duyulan ihtiyaç sadece okulların üst düzey yöneticileri tarafından değil, eğitim sistemi içerisindeki çalışanların temelleri aracılığıyla da görüşmüştür [35].

Fransa’daki çevre eğitim çalışmaları ise 1 Nisan 1971’de okullara gönderilen bir genelge sonucu başlamaktadır. Bu genelgeye göre öğretmenler, dersler kapsamında çevresel konulardan bahsederek öğrencilerin, insanların ekosisteme vermiş olduğu zararların farkına varmasını sağlamaktır. 1977 yılında Eğitim Bakanlığı çevre eğitimi esaslarını içeren bir belge düzenledi. 15 Şubat 1983’te Eğitim Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı bir anlaşma imzalayarak ülkedeki öğrencileri ve öğretmen adaylarını, çevresel konularda

bilinçlendirmek amacıyla çeşitli kurslar düzenlemiş, bu kurslara katılımı sağlamıştır. Ülkedeki müfredat programları incelendiğinde, özellikle ilköğretim seviyesindeki okullarda çevre eğitimi konularına son derece önem verilmekte olduğu görülmektedir. Çevre eğitimi ilkokul seviyesindeki öğrencilere tek başına bir ders olarak verilmektedir. Ortaöğretim seviyesindeki öğrencilere ise bu konu ayrı bir ders olarak değil biyoloji, coğrafya ve sosyal bilimler gibi diğer derslerin müfredatları içerisine dağıtılarak eğitim kurumlarında yer almaktadır. Üniversite düzeyinde ise çevre eğitimi konusuna yeterli seviyede önemin verilmediği görülmektedir [36].

İtalya'da sanayinin hızlı gelişmesiyle birlikte çevre problemleri de hızlıca artmış, bu problemler neticesinde halk çevresel konulara daha duyarlı hale gelmiştir. 1960 yılında İtalya'daki ilk çevre topluluğu kurulmuştur. Halkın bilinçlenmesiyle birlikte artan duyarlılık çevre eğitimi konularını ülke okullarında daha fazla önemli hale getirmiştir. 1979 yılında ortaokul seviyesi için düzenlenen müfredatlarda bilim, teknoloji ve toplum gibi derslerin içeriğine çevreyle ilgili sorunlar yer almaya başlamış; coğrafya ve fen dersleri konularına insan ve çevre, çevre eğitimi, enerji, toplum, bilim, bilimsel süreç ve toplum gibi çevresel sorunları vurgulayan konular ilave edilmiştir. İlköğretim müfredatları ise 1986 yılında yenilenme çalışmaları yapılarak yeni müfredat sisteminde çevre sorunlarına daha fazla yer verilmiştir. Bu müfredatla birlikte fen bilimleri ve sosyal bilimler derslerinde çevre eğitimi konuları öğrencilere ders kapsamında vermeye başlanmıştır. Ayrıca, çevresel sorunların bireylerin üzerindeki etkilerine değinen doğa ve insan adlı bir ders de yeni müfredatın içerisine eklenmiştir. İtalya'daki ilköğretim ve ortaöğretim okullarında verilmekte olan çevre eğitimine göre çevresel sorunların nedenleri ve doğurdukları sonuçlar hakkında öğrencilerin bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır [37].

1.5.Çevre Okuryazarlığı Kavramı

Dünyada çevre okuryazarlığı kavramı ilk kez 1968 yılında Charles E. Roth tarafından; çevreyi kirlüten ve çevre bilinci olmayan insanlar için çevre cahili (environmental illiterate) şeklinde tanımlanmıştır [38]. Bu kavram 1970'lerde başlayan çevre eğitimi hareketi ile birlikte sürekli gelişmiş ve değişimlere uğramıştır. 1990'lı yıllardan itibaren çevre okuryazarlığının kuramsal çerçevesini belirleyen çalışmalar yapılmaya başlanmış ve bu

çalışmalarda UNESCO tarafından 1978'de belirlenen ve kategori olarak bilgi (farkındalık ve bilgi), bilişsel beceri (beceri), duyuşsal eğilim (tutum) ve davranış (katılım) olan amaçlar yansıtılmıştır [39].

Günümüzde ise okuryazarlık kavramı denince; herhangi bir alanda iyi eğitim almış olmak ve bu alanlara yönelik zengin bilgi birikimine sahip olmak dūřüncesi akla gelmektedir. Okuryazarlık kavramının bilimsel okuryazarlık, fen okuryazarlığı, gorsel okuryazarlık, medya okuryazarlığı, ekolojik okuryazarlık, çevre okuryazarlığı gibi çeşitli kullanım alanları mevcuttur [40].

Çevre okuryazarlığı; çevre ile ilgili anlama, beceri, tutum ve düşünce gibi alışkanlıklardır. Bunlar bireyleri çevreleri ile olumlu ve güçlü bir şekilde ilişkilendirmelerine, diğer insanlar ve biyosfer arasında sürdürülebilir ilişkilerin günlük ve uzun vadeli eylemlere dönüştürülmesine olanak sağlar. Çevre okuryazarlığının özü dünyamız hakkında bilgi sahibi olabilmek için sorduğumuz sorular ve bizim dünya ile olan ilişkimize verilen cevap yoludur. Bu yollar sorulara aradığımız ve bulduğumuz cevaplar ve bulup kullandığımız cevaplardır [41].

Charles E. Roth'e (1992) göre çevre okuryazarlığı kavramı bilgi, tutum ve değerler, davranış ve beceri olmak üzere 4 farklı bileşenden meydana gelmektedir. Bu bileşenler;

Bilgi: Ekoloji bilgisi ile birlikte çevresel kavramların bilinmesidir. Çevresel olayların ve bu olayların doğal sistemlerle olan ilişkilerinin bilinmesini kapsamaktadır.

Tutum ve değerler: Çevre ve çevre sorunlarına karşı bireylerin sahip olduğu duyarlılık ile bireylerin çevre hakkında kararlar alırken ve sorumlu çevresel davranışlarda bulunurken toplumun ahlaki ve etik değerlerini göz önüne alabilmelerini kapsamaktadır.

Beceri: Bir bireyin sahip olduğu çevresel bilgi ve çevresel tutumları çevre sorunlarının çözümünde kullanabilme yeteneğidir. Psikomotor, iletişim ve yüksek düşünce olan bu beceriler çevre okuryazarı bireyde bulunması gereken becerilerdir.

Davranış: Bir bireyin çevresel bilgi, çevresel tutum ve çevresel becerilerinin göstergesi ve çevre problemlerinin çözümüne aktif olarak katılımıdır [40].

Ekolojik okuryazarlık noktasında bilgi edinmenin, tutum ve değerlere sahip olmanın peşi sıra ilerlediği, bilgi elde edinildiğinde tutum ve değerlere yansıdığı; bilgiye sahip

olmayanın tutum ve değerlerinin olamayacağı, tutum ve değerlere sahip olmayanların da beceri hususunda adım atamayacağı ve bu doğrultuda gerekli davranışları sergileyemeyeceği göz önünde bulundurulduğunda yukarıdaki 4 maddenin birbirleriyle ardışık ilerlediğini söylemek mümkündür. Bu ardışık süreci tam anlamıyla işletebilmek için bilgi, tutum ve değerler, beceri ve davranış maddelerinin bilim tabanları değiştirilebilir. Örneğin; bireyin eğitim hayatında okul öncesi dönemde verilen bilgilere zamanla tutum ve değerlerin eklenmesi, bu tutum ve değerlerin davranış ve beceriye dönüşmesi yıllar sürebiliyor. Hatta bazen bu evre tamamen tamamlanmayarak bireyin davranışlarına eklenmeyebiliyor. Bu bilinç bireyin eğitim hayatının en alt seviyesinden itibaren başlanılarak ardışık devamlılığı sağlanabilirse daha erken dönemden itibaren inanç, toplumsal değerler, sağlıklı ve ruhsal yaşam, koruma ve bilinç gibi çeşitli birçok konuda topluma fayda sağlayacaktır.

Çevre okuryazarlığının özü; yaşadığımız evren hakkında sorular sorma, dünya ile insan-çevre ilişkilerini sorgulama, insanların merak ettikleri sorulara cevap arama, sorgulayıp ulaştığımız cevapları kullanma şeklidir. Çevre okuryazarlığının sahip olduğu diğer hedefler;

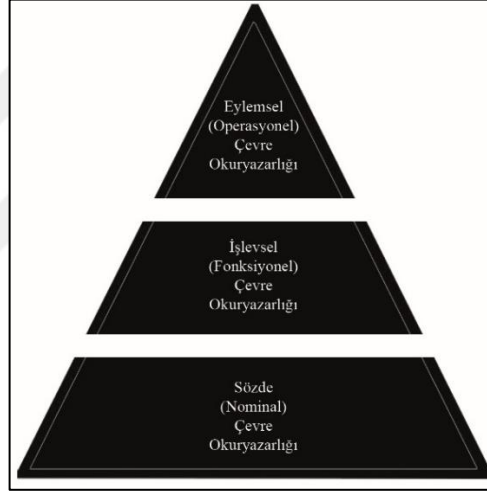
- Bireylerin araştırma, sorgulama ve analiz etme yeteneklerinin geliştirilmesi,
- Çevresel gelişme ve insanlık sisteminin gelişmesi için bireylerin çevreye yönelik gerekli bilgileri ve tutumları elde etmesi,
- Çevresel duyarlılığın anlaşılması ve artırılması doğrultusunda yeteneklerin geliştirilmesi,
- Çevreye karşı sorumlu davranışlar geliştirebilen bireylerin yetiştirilmesi ve bireylere verilen genel sorumlulukların artırılarak, çevresel bilincin artırılmasına katkı sağlamaktır [42].

Yapılan çevre okuryazarlığı tanımlamaları ve çevre okuryazarlığı kavramının ölçeklerinin alt boyutları esas alınarak çevre okuryazarı bir insanın sahip olması gereken özellikler aşağıdaki şekilde sıralanabilir. Çevre okuryazarı bir insan;

- Doğal ve sosyal sistemlerin birbiriyle olan ilişkilerini anlamalı,
- İnsan faaliyetlerinin fiziksel çevreye olan etkilerinin farkına varmalı,
- İnsan varlığının tabiatın bir parçası olduğunu kavrayarak, insan ve doğayı bir bütün olarak kabul etmeli,

- Teknolojinin gün geçtikçe hızlı bir şekilde ilerlemesi sonucu doğamıza vermiş olduğu büyük tahribatın farkına varmalı,
- Doğal kaynakların kullanımı, dağılımı ve önemi konusunda bilinçli olmalı ve meydana gelebilecek tüm değişimleri sezebilmeli,
- Çevre konusunda bilgilenmenin insanlığın hayatı boyunca devam eden bir öğrenme süreci olduğunun farkına varmış olmalıdır [43].

Ayrıca Charles E. Roth'e göre çevre okuryazarlığı; her bireyin her düzeyde farklı özellikler gösterdiği sözde (nominal), işlevsel (fonksiyonel) ve eylemsel (operasyonel) olmak üzere 3 farklı düzeyden meydana gelmektedir [44].

Şekil 4. Ekolojik okuryazarlık düzeyleri

Başlangıç düzeyindeki nominal (sözde) çevre okuryazarlığı; doğal süreçler ve insanın doğa üzerindeki etkilerine ilişkin parçalı ve asgari düzeyde farkındalık, ilgi, duyarlılık, kavrayış ve davranışsal durumlarını ifade etmektedir. Bunun bir ileri aşaması olarak düşünülebilecek fonksiyonel (işlevsel) çevre okuryazarlığı ise; ekolojik süreçler ve insan-doğa etkileşimine ilişkin daha bütünlüklü ve geniş bir kavrayışı ifade etmektedir. Çevre okuryazarlığının nihai aşaması olarak kabul edilebilecek *eylemsel (operasyonel) çevre okuryazarlığı* ise; yeterli kavrayış, tutum ve değerlerle destekli çevre dostu yaşam tarzına karşılık gelmektedir. Bu aşamaya geçen bir kişiden, çevreci dünya görüşüne dayalı hayat sürmesi ve bu durumun yaygınlaşması için ileri düzeyde çaba göstermesi beklenmektedir [45].

EKOLOJİK OKURYAZARLIK VE ÇEVRE EĞİTİMİ KAZANIMLARI		
-BİLİŞSEL-	-DUYUŞSAL-	-EYLEMSEL-
<ul style="list-style-type: none"> - Yaşam ortamı olarak ekosistemin anlamını bilir. - Bir ortamın ekosistem olabilmesinin temel şartlarını anlar. - Doğadaki biyolojik çeşitliliği fark eder ve bunun önemini kavrar. - Doğadaki çeşitlilikleri ve bu çeşitlilikler içinde ilişkileri kavrar. - Doğanın temel bileşenleri olan hava, toprak ve suyun aynı zamanda insanın temel yaşamsal kaynakları olduğunun farkına varır. - Birey çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için hangi doğal kaynakları kullanması gerektiğini anlar. - İnsan faaliyetlerinin doğa üzerinde etkisinin ölçülebilir şeklinin ekolojik ayak izi olduğunu anlar. - İnsanın doğayla ilişkisine benimsediği çevresel değerlerin yön verdiğini fark eder. - Çevresel değer yargısı ile çevre etiği arasındaki ilişkiyi anlar. - Çevre bozulmasının önüne geçilmesinde bireysel, toplumsal ve kamusal sorumlulukları ayırt eder. 	<ul style="list-style-type: none"> - Doğadaki canlı ve cansız varlıkların önemini fark eder. - Doğadaki bütün varlıkların yaşama hakkına sahip olduğunu kabul eder ve bu duruma saygı duyar. - Bir yaşam ortamında bulunan diğer varlıklarla empati yaparak onlara saygı duyar. - Ekolojik süreçleri tanımaya istekli olup, keşfetmekten haz duyar. - Doğada çeşitliliğin önemini fark eder ve koruyucu tutum sergiler. - Doğal kaynakların insan yaşamı için önemini takdir eder. - Aşırı ve yanlış kullanımdan dolayı doğal kaynakların tükenmesinden ve tahrip edilmesinden endişe duyar. - Çevre sorunlarının varlığından endişe duyar. - Çevre sorunlarının ortaya çıkışındaki sorumluluğunu fark eder. - Diğer varlıkların yaşam hakkını gözetmeyen çevresel değer ve etik anlayışlardan rahatsız olur. - Çevresel bozulmaları önlemek için sorumluluk almaya istekli olur. 	<ul style="list-style-type: none"> - Doğaya zarar veren davranış ve eylemlere karşı tepki gösterir. - Doğa ile uyumlu ve ekolojik prensiplere uygun yaşam sürmeye çalışır. - Doğal kaynakların tahrip edilmesine karşı çıkar. - Aşırı ve doğayla uyumlu olmayan kaynak tüketiminden kaçınır. - Çevre bozucu faaliyetlerden kaçınır ve bu faaliyetlere karşı çıkar. - Çevre sorunlarının önlenmesinde ve giderilmesinde sorumluluklar üstlenir. - Diğer varlıkların yaşam hakkını gözetmeyen değer ve etik anlayışlara karşı koyar. - Çevre dostu değer ve etik anlayışın yaygınlaşması için inisiyatif kullanır. - Çevre bozucu gündelik yaşam pratikleriyle yüzleşir ve bunlardan kaçınır. - Çevre ile ilgili gelişmeleri takip eder. - Çevre ile ilgili gelişmeleri etrafındakilerle paylaşır. - Çevreyi korur.

Şekil 5. Ekolojik okuryazarlık ve çevre eğitimi kazanımları [45]

Eylemsel tutumlar geliştirirken bireysel olarak değil belirli bir politikalar ve yasaların ihtiyaçları doğrultusunda toplumsal olarak tutum geliştirmek gerekir. Eylemsel tavırların geliştirilebilmesi için toplumsal düzeyde kuralların olması gerekirken bu kuralların oluşabilmesi için de toplumun bilişsel ve duyuşsal seviyesinin belirli bir üst seviyeye getirilmesi gerekmektedir. Eğer toplum olarak bu üst kademelere ardışık olarak atlayıp duyuşsal boyutta bunu hissedebilirsek toplumu yönetenler, yöneticiler, belediyeler, bakanlıklar vb. gibi birçok kurum ve kuruluşlar da gerekli eylemsel kararları alarak doğru planlamalar yapabileceklerdir.

1.6.Korunan Alan Kavramı

Doğal dengenin bozulmaya başlamasıyla birlikte insan hayatının da bu durumdan fazlasıyla etkilenmeye başlaması doğa korumanın gerekliliğini bir kez daha ortaya çıkarmış, belirlenen özel nitelikli alanları gelecek nesillere aktararak zarar görmelerini engellemek amacıyla da ülkeler bu eşsiz güzellikteki alanları koruma altına almaya başlamıştır.

Korunan alanlar kavramsal düzeyde ve uygulama açısından uzun bir geçmişe sahiptir. Korunan alan kavramının ilk aşamalarını Çin’de M.Ö. 1122 yılında bir ormanlık alanı korumak için resmi olarak ilan edilmesi ve yine M.Ö. 252 yılında Hindistan İmparatorluğu’nda hayvanların, ormanların ve balıkların korunmasına yönelik hükümlerin getirilmesi oluşturmaktadır [46].

Doğa korumada dünyadaki en etkin kurumların başında gelen Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN), korunan alan sınıflandırmasında ve koruma alanlarında çalışmalar yürüten, ilk, en eski, köklü geçmişe sahip ve en büyük küresel çevre örgütü olarak 1948’de Uluslararası Doğa Koruma ve Doğal Hayatı Koruma Birliği (IUPN) adıyla kurulmuştur [47]. Bu kurum tarafından 1994’te yapılan küresel tanıma göre korunan alan; biyolojik çeşitliliğin, doğal ve kültürel kaynakların sürekliliğini ve korunmasını sağlamak amacıyla kurulan, yasalarla ve diğer etkili araçlarla yönetilen kara ve deniz parçaları olarak tanımlanmıştır. Daha sonra 2008 yılında güncellenen tanıma göre korunan alan; doğayı ekosistem hizmetleri ve kültürel değerlerle birlikte uzun dönemde korumak amacıyla, yasalarla ve diğer etkili araçlarla kurulan, onaylanan ve yönetilen açıkça tanımlanmış, adanmışlık içeren, coğrafi sınırları olan alanlar olarak tanımlanmıştır [46].

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın tanımına göre ise korunan alan; biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bununla ilişkili kültürel kaynakların korunması ve devamlılığın sağlanması amacıyla ilgili mevzuata göre yönetilen koruma statüsü bulunan kara, su ya da deniz alanlarıdır. Türkiye’nin korunan alanları deniz ve kıyılardan dağlara, deltalardan, ormanlara, yaylalardan bozkırlara, göl ve akarsu sistemlerine derin vadiler ve kanyonlardan buzullara kadar çeşitli doğal ekosistem ve oluşumları barındırmaktadır [48].

1.6.1. Korunan Alanların Sınıflandırılması

Yerkürenin yüzyıllardır biçimlenen yüzey şekli ve coğrafik farklılıklar ile birlikte farklı atmosferik şartlar, birbirinden farklı zenginlikte ve çeşitlilikte sayısız doğal kaynak değerlerini yaratmıştır. Yerküre üzerinde yer alan ülkelere ait ada parçaları üzerinde yer alan bu farklı oluşumlar ve bu oluşumların içerdikleri koruma alanları zaman içerisinde her ülke tarafından belirlenen ilkeler doğrultusunda tanımlanarak çeşitli sınıflandırılmaya tabi tutulmuştur [11].

Korunan alanlar, dünyadaki biyolojik çeşitliliğin azalmasını engellemek için kullanılan bir araç olarak kabul edilmekte ve tanımlanan korunan alan kategorileri, değişen yaklaşımlara ve koşullara bağlı olarak ülkelere göre farklılık göstermektedir. Korunan alanların sınıflandırılma çabası ilk olarak 1933 yılında Londra’da düzenlenen ‘Uluslararası Flora ve Fauna’nın Korunması Konferansı’nda başlamıştır. Bu konferansta; milli park, mutlak doğa koruma alanı, fauna ve flora koruma alanı, avcılık ve toplayıcılığa yasak alanlar şeklinde dört tür korunan alan belirlenmiştir [49]. Daha sonra IUCN tarafından 1966 ve 1978 yıllarında korunan alan statüleri yeniden tanımlanmıştır. Son olarak 1994 yılında IUCN farklı statüdeki korunan alan yönetim sınıflarını aşağıda verilen şekilde sıralamıştır [46].

IUCN'in Koruma Alanları Yönetimi Kategorileri (1994)	
IUCN KATEGORİLERİ	AÇIKLAMALARI
Kategori 1 - Mutlak Korunan Doğal Rezerv/Yaban Hayatı Koruma Alanı	Bilimsel amaçlar ve yaban hayatının korunması için yönetilen alanlardır.
Kategori 1a - Mutlak Korunan Doğal Rezerv	Yalnız bilimsel araştırmalar yapılması amacıyla yönetilen koruma alanlarıdır. Alan ya da bölgede değişik ekosistemler, jeolojik ya da fizyolojik yeryüzü şekilleri, bitki ve hayvan türleri bulunur. Bilimsel araştırmalar ve çevre izleme faaliyetleri yapılabilir.
Kategori 1b - Yaban Hayatı Koruma Alanı	Doğal yapısının muhafaza etmek için korunan ve yönetilen, doğal karakterini muhafaza eden çok az değişikliğe uğramış ya da hiç değişikliğe uğramamış kara ve su ekosistemlerinin korunması amacıyla yönetilen koruma alanlarıdır.
Kategori 2 - Milli Park	Rekreasyon ve ekosistemin korunması amacıyla idare edilen koruma alanlarıdır.
Kategori 3 - Tabiat Anıtı	Özel bir doğa oluşumunun ve özelliklerinin korunması amacıyla yönetilen koruma alanlarıdır.
Kategori 4 - Habitat/Türlerin Korunması Yönetim Alanları	Habitat ve tür devamlılığı sağlamak için müdahalelerde bulunulan koruma alanlarıdır.
Kategori 5 - Peyzaj Koruma Alanı/Deniz Peyzajı	Karasal/deniz peyzajının korunması ve rekreasyonu için yönetilen koruma alanıdır. Estetik, ekolojik ve kültürel değerlere sahip ve halk ile karşılıklı etkileşim sonucu oluşan yüksek biyolojik çeşitlilik içeren, içinde dinlenme amaçlı rekreasyon yapılabilen kara ve deniz alanlarıdır.
Kategori 6 - Doğal Kaynak Koruma Alanı Yönetimi	Yönetimi, doğal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımına hizmet eden koruma alanıdır.

Şekil 6. IUCN korunan alan statüleri [50]

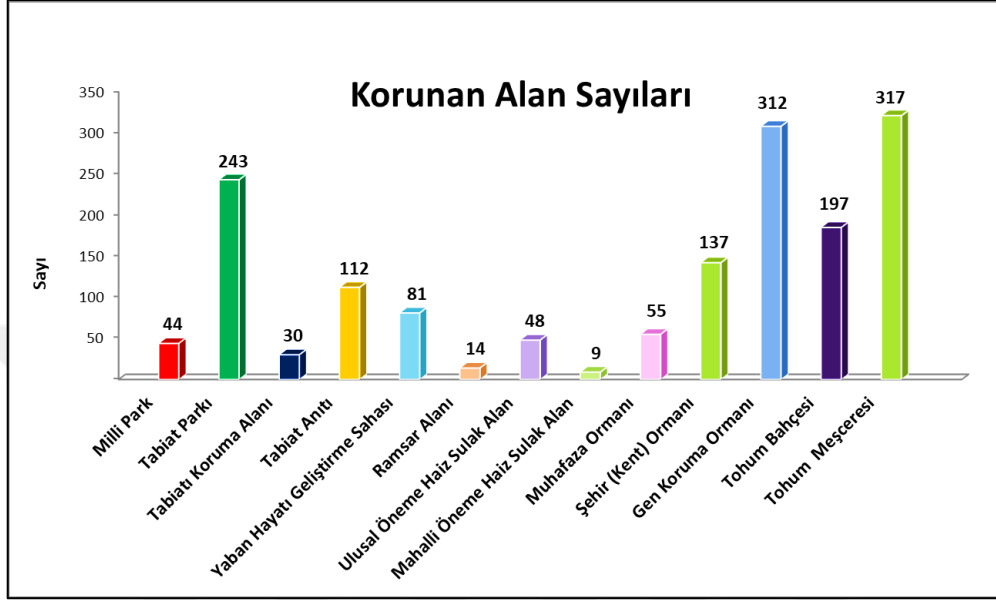
IUCN'in korunan alan kategorileri ve tanımlarının ülkemiz mevzuatında yer alan korunan alanlarda denklikleri ise şu şekildedir;

IUCN KATEGORİLERİ	ÜLKEMİZDEKİ DENKLİKLERİ
Kategori 1 - Mutlak Korunan Doğal Rezerv/Yaban Hayatı Koruma Alanı	Kesin Korunacak Hassas Alan Tabiatı Koruma Alanı Muhafaza Ormanı Gen Koruma Ormanı Diğer Mutlak Koruma Alanı Yaban Hayatı Koruma Sahası Nitelikli Doğal Koruma Alanı Diğer Yabanıl Doğa Alanı
Kategori 1a - Mutlak Korunan Doğal Rezerv	
Kategori 1b - Yaban Hayatı Koruma Alanı	
Kategori 2 - Milli Park	Milli Parklar
Kategori 3 - Tabiat Anıtı	Tabiat Anıtı Tabiat Varlığı -Mağara -Anıt Ağaç -Ağaç Topluluğu -Diğer Tabiat Varlığı
Kategori 4 - Habitat/Türlerin Korunması Yönetim Alanları	Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Koruma Bölgelerinin Alt Alanı Diğer Habitat/Tür Yönetim Alanı
Kategori 5 - Peyzaj Koruma Alanı/Deniz Peyzajı	Tabiat Parkı Şehir Ormanı Diğer Korunan Peyzaj/Deniz Manzarası
Kategori 6 - Doğal Kaynak Koruma Alanı Yönetimi	Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı Sulak Alan -Ramsar Alanı -Ulusal Öneme Haiz Sulak Alan -Mahalli Öneme Haiz Sulak Alan -Diğer Sulak Alanlar Özel Çevre Koruma Bölgesi Tohum Bahçesi Tohum Mesceresi Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanıldığı Diğer K. Alan

Şekil 7. IUCN korunan alan kategorilerinin Türkiye'deki korunan alanlara karşılık gelen denklikleri [51]

Dünya genelinde Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından belirlenen kategori sistemi kullanılarak korunan alanlar sınıflandırılmaktadır. Ülkemizde de tabiatın ve biyolojik çeşitliliğin alan esaslı korunması; Dünya genelinde olduğu gibi IUCN tarafından tanımlanmış olan koruma kategorileri sistemi ile uluslararası sözleşmelerin tarif ettiği koruma

kategorilerine denk ve benzer bir şekilde sağlanmaktadır [51]. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne göre 2018 yılı itibariyle ülkemizde bulunan korunan alanların sayısal ifadeleri Şekil 8'de verilmiştir.

Şekil 8. 2018 yılına ait korunan alan istatistikleri [52]

2018 verilerine göre ülkemizde toplam 3.456.409 hektar alan kaplayan 1.599 adet korunan alan mevcuttur.

1.7.Korunan Alanlarda Çevre Eğitimi ve İşlevleri

Son yıllarda, ziyaretçilerin artan olumsuz etkileri ve birçok yerel topluluk ile milli park ve benzeri korunan alanların daha fazla gelir elde etmek için altyapı oluşturma arzusu, ülkemizde korunan alanlarda çevre eğitiminin rolünün düşünülmesine neden olmuştur.

Çevreye yönelik eğitimler; doğayı teoride değil kendi içinde tanımaya, doğal ve kültürel kaynakları eğitim aracı olarak değerlendirmeye yönelik olmalıdır. Bu nedenle milli park ve benzeri korunan alanların bizlere sunmuş oldukları somut nesnelerin ve eşsiz doğal-kültürel oluşumların eğitim konularını oluşturmaları daha kolay bir şekilde mümkün olmaktadır. Korunan alanlarda bulunan tüm doğal ve kültürel değerlerin yerleri, bulunma

şartları, mevsimsel durumları, yaşam evreleri bilindiği için konu, zaman ve mekan planlamaları çok daha kolay bir şekilde yapılabilir [17].

Çevre eğitiminde doğa ile iç içe olmak, doğayı hissetmek özellikle küçük yaşlardaki bireyler için son derece önemlidir. Örneğin okullarda iyi donanımlı bir öğretmen için bir yaprak veya bir bitki her ne kadar potansiyel bir eğitim aracı olsa da; su, yeşil alanlar, toprak, çeşitli bitki ve hayvan türleri, çeşitli habitatların bir araya gelmesi sonucu oluşan doğal oluşumlar gibi eşsiz alanlar çevre eğitiminin öğrencilere aktarılması hususunda daha teşvik edici olacaktır. Dolayısıyla korunan alanlarda doğanın kendi çabaları sonucu oluşan yeşil alanların özellikle kentsel alanlarda yaşayan öğrenciler açısından insan ürünü parklara oranla çevre eğitiminde daha elverişli olduğu gerçeği kaçınılmaz bir gerçektir [6].

Milli parklar, tabiat parkları ve diğer korunan alanlar çevre eğitimi açısından yalnızca çevresel konulara ev sahipliği yapmamakta, çevre eğitimi için benzersiz bir ortam ve araç olarak da kullanılabilirler. Bu alanları ulusal ve uluslararası anlamı, önemi ve tanınmışlık düzeyleri, eğitimlere katılan bireyler ve öğretmenler içinde ayrı bir değer ve saygınlık ifade etmektedir. Günümüzde yalnızca doğa koruma konuları ile ilgili değil, farklı sektörlerdeki meslek gruplarının çevre eğitimi çalışmaları içinde eğitim ortamı olarak korunan alanlar tercih edilmekte olup, bu alanlar barındırdıkları kaynak değerleri açısından kırsal kalkınmaya katkı sağlayabilecekleri ekolojik tarım ve hayvancılık, eko-turizm, turizm rehberliği ve kuş gözlemciliği gibi çeşitli pek çok konuda eğitime de olanaklar sağlayabilmektedir [17].

Çevre eğitimi, korunan alanlar üzerindeki çevresel etkilerin azaltılması işlevinde korunan alanlar yönetiminin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Çevresel etkilerin azaltılmasında aşağıdaki etkiler üzerinde odaklanılmaktadır;

- Yerel halk arasında genel bir çevre bilincinin geliştirilmesi,
- Yerel halkın Korunan Alanlara karşı tutumlarını ve bu alanlarla ilişkilerini geliştirmek,
- Yerel halk arasında korunan alanların çevresel değerlerinin fark edilmesinin teşvik edilmesi,
- Korunan alanların ticari değerinin tartışılması ve yerel paydaşların bunlardan faydalanmaları için eğitilmesi,

- Korunan alanlara yönelik hassasiyetin arttırılması,
- Değişen ziyaretçi tutum ve davranışları [52].

Çevre eğitimi programlarının milli parklar ve benzeri korunan alanlarda uygulanmasının belirli ilkeleri bulunmaktadır. Bunlar;

- Faaliyetlerimizi belirlerken korunan alanlardaki yasal, çevresel, sosyal ve politik gerçeklere uymak,
- Planlamalar çevresel sorunları belirlemeye dönük olmalı,
- Çevre eğitiminin amacı korunan alanları ve barındırdıkları kaynaklarını korumak olmalı,
- Programlar ve aktivitelerin mekanizması kaynaştırıcı ve iletişimsel bir yönetim ile demokratik ve katılımcı bir süreç içermeli,
- Eğitim aktivitelerinde konular günlük yaşamla ilişkilendirilerek daha anlamlı öğrenme sağlanmalı,
- Program hazırlanırken yerel halkın her kesiminden bireylerin olmasına özen gösterilmeli,
- Metotlar katılımcıları korunan alanlardaki gerçeklerin içine sokmalı, esnek ve aktif metotlar kullanarak daha anlamlı deneyimler oluşturulmalıdır [53].

Gün geçtikçe dünyada iyi korumanın ancak ve ancak eğitimle olabileceği gerçeği kabul görmeye başlamıştır. Bu nedenle de özellikle ilköğretim seviyesindeki çocuklara gerek eğitim-öğretim dönemlerinde gerekse yurtdışındaki bazı programlarda görüldüğü gibi öğrencilere korunan alanlar ziyaret ettirilerek doğa sevgisinin aşılması gerekmektedir. Böylece bireyler küçük yaşlardan itibaren doğa sevgisini kazanarak, ileride korunan alanlardan faydalandıkları zaman bu alanlara karşı daha duyarlı olacaklar ve korunan alanların barındırdıkları çeşitli işlevlerin farkına varmış olacaklardır [54].

Bu bağlamda; çevre eğitimi programlarının geliştirilmesi ve uygulanması, çevre ve doğanın korunmasını güvence altına almakla birlikte yaşam tarzı, tutum ve davranışlardaki değişiklikler yoluyla çevresel kaliteyi iyileştirmek için oldukça önemlidir. Ayrıca, korunan alanların eğitim işlevlerinin yanı sıra çevresel, ekolojik, sosyal, rekreasyonel ve ekonomik gibi çeşitli işlevleri de mevcuttur.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1.Çalışmanın Amacı

Yapmış olduğumuz tez çalışmasının amacı, Artvin ilinde yer alan milli park ve benzeri korunan alanların eğitim işlevinin okul öncesi öğrencileri, ilkokul öğrencileri ve anaokulu/ilkokul öğretmenleri açısından ele alınarak çevreye, doğa etkinliklerine ve korunan alanlara yönelik tutumlarını belirlemektir. Bu yönde okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını belirleyerek, çevre bilincini ortaya koymak, ilkokul birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere yönelik farkındalıklarını ortaya koymak, ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin yaşadıkları çevrede yer alan korunan alanlara ve doğadaki bitki-hayvan türlerine yönelik farkındalıklarını ortaya koymak, öğretmenlerin korunan alanlara (milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı vb.) yönelik tutumlarını belirleyerek doğal ve korunan alanların eğitim işlevini okul öncesi ve ilkokullar kapsamında araştırmaktır. Aynı zamanda okul öncesi ve ilkokul eğitim öğretim müfredatlarında çevre okuryazarlığı konulu ders içerikleri hakkında mevcut durumu tespit etmektir.

2.2.Çalışma Alanının Tanıtımı

Çalışma alanı olarak Türkiye sınırları içerisinde yer alan Artvin ili tercih edilmiştir. Artvin ili 400 35' ile 410 32' kuzey enlemleri ve 410 07' ile 420 00' doğu boylamları arasında yer alan, 7 367 km² yüzölçümüne sahip Karadeniz Bölgesinde yer alan çok sayıda doğal alana sahip yeşil bir ilimizdir.

Şekil 9. Artvin ili konumu

Artvin; Ardanuç, Arhavi, Borçka, Hopa, Kemalpaşa, Murgul, Şavşat ile Yusufeli olmak üzere 8 ilçeden ve 320 köyden oluşmaktadır. Artvin ilinin sahip olduğu alan Türkiye yüzölçümünün (783.577 km²) %0,9'u kadardır. Avrupa İstatistik Ofisine göre 2018 yılı Artvin ilinin toplam nüfusu ise 166.143 olarak bilinmektedir. Doğusunda Ardahan, güneyinde Erzurum, batısında Rize, kuzeyinde ise Gürcistan illeri ile komşudur [55].

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan çalışma alanı sahip olduğu yer şekillerinin özelliklerine göre iklim açısından değişiklikler göstermektedir. Bölgenin Karadeniz kıyısında her mevsim yağışlı Karadeniz iklimi görülürken iç kesimlere doğru gidildikçe Şavşat, Borçka ve Artvin merkeze kadar olan kısımlarda kışları soğuk yazları daha az yağışlı Karadeniz iklimi görülmekte, Ardanuç ve Yusufeli ilçelerinde ise daha çok yazları sıcak ve kurak kışları ise ılık ve daha az yağışlı olan karasal iklim egemen olmaktadır [55].

Artvin ilimiz dağınık ve çok engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Bu nedenle bölge genellikle ormanlık alanlarla kaplıdır. Bu ormanlık alanlarda ladin, köknar, sarıçam, meşe, kestane, kayın, kızılğaç türleri hakim olup çeşitli bitki türleri de alanda yetişmektedir. Artvin ili çok sayıda bitki türü ve çeşitli endemik türleri bünyesinde barındırma konusunda önde gelen illerimiz arasında yer almaktadır. Bitki çeşitliliğinin yanı sıra bölgede çok sayıda önemli hayvan çeşitliliği de bulunmaktadır [55].

2.3.Çalışma Alanının Seçilme Gerekçesi

Kaynak değerleri bakımından oldukça zengin doğal alanlara sahip olan Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Artvin ili barındırdığı doğal alanlar ve bu alanlardaki kaynak değerleri ile gerek ulusal gerekse uluslararası seviyede önemli bir konuma sahiptir.

Artvin ili okuma yazma oranı bakımından Türkiye ortalamasının üst sıralarında yer alan bir ilimizdir. Ayrıca doğal alanlara sahiplik açısından da ön plana çıkmaktadır. Ülkemiz açısından il sınırları içerisinde çok sayıda korunan alana sahip Artvin ilinin örnek çalışma alanı olarak seçilmesi, araştırmanın pratiğinin daha kolay yapılabilmesi ve beklenen araştırma sonuçlarının yorumlanıp önerilerde bulunabilmemiz açısından oldukça önemli görülmektedir. Bünyesinde barındırdığı korunan alanların sahip oldukları doğal ve kültürel kaynaklar, çeşitli jeolojik özellikler, farklı iklim koşulları, zengin flora ve fauna çeşitliliği, zengin habitatlar, endemik türler ile bu alanların kazandırdıkları bilimsel, sanatsal, eğitsel faydalar, doğal, tarihi ve kültürel değerleri korunması, rekreasyon yönünden işlevleri, ekonomik-sosyal-ekolojik-psikolojik faydaları, turizme teşvik gibi çeşitli faydalar kapsamında Artvin ili çalışma alanı olarak seçilmiştir.

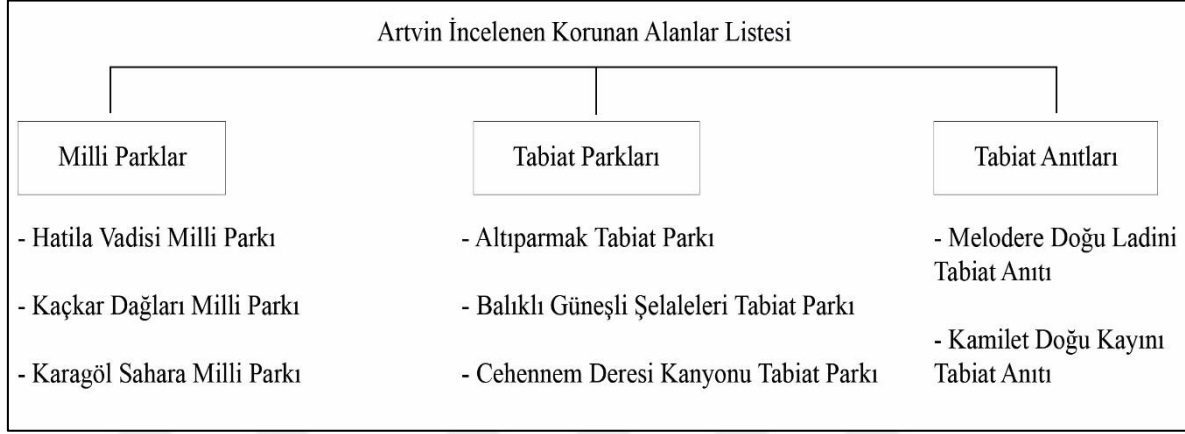
Artvin bölgesinde yer alan koruma statüsündeki alanlar; Hatila Vadisi Milli Parkı (16.944 hektar), Karagöl-Sahara Milli Parkı (3.251 hektar), Kaçkar Dağları Milli Parkı (52.970 hektar/sadece bir kısmı Artvin'de), Borçka Karagöl Tabiat Parkı (368,20 hektar), Altıparmak Tabiat Parkı (2110,92 hektar), Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı (173,47 hektar), Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı (31,78 hektar), Tavşan Tepesi Tabiat Parkı (5,00 hektar), Çamburnu Tabiatı Koruma Alanı, Camili Efeler Tabiatı Koruma Alanı, Camili Gorgit Tabiatı Koruma Alanı, Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı (1.000 m²), Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı (1.000 m²), Çoruh Vadisi Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ve Camili Biyosfer Rezerv Alanı'dır [56].

2.4.Çalışma Kapsamında İncelenen Korunan Alanlar ve Statüleri

Çalışma kapsamında öğrencilere yönelik yapılan anket çalışmalarında bölgede bulunan milli parklar, tabiat parkları ve tabiat anıtlarından Şekil 10'da gösterildiği gibi

toplam 8 adet koruma statüsündeki alan seçilerek uygulama çalışmaları yapılmıştır. Seçilen koruma statüsündeki bu alanlar aşağıda ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır.

Şekil 10. Artvin ili incelenen korunan alanlar listesi

2.4.1. Milli Parklar

İlk kez 1872 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde Yellowstone Milli Parkı'nın ilan edilmesiyle milli park kavramı doğmuşken, ülkemizde ise 1948 yılında İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi profesörlerinden Dr. Selahattin İnal'ın yayınladığı 'Tabiatı Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız' adlı eserle bu kavram ortaya çıkmıştır [57].

Milli parklar; mevcut doğal kaynak değerlerinin korunduğu, bunun yanında bu değerlerin rekreasyonel potansiyellerinin de göz ardı edilmediği, koruma-kullanma dengesi içerisinde var olan korunan alanlardır [58].

Başka bir tanıma göre ise milli parklar; bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır [59].

Milli parklar statüsünde Artvin ilinde bulunan Hatıla Vadisi Milli Parkı ve Karagöl-Sahara Milli Parkı ile Erzurum-Rize-Artvin il sınırları içinde yer alan Kaçkar Dağları Milli

Parkı çalışma kapsamında öğrencilere yönelik yapılan anket çalışmalarında milli parkların tanınırlığı açısından örnek teşkil etmesi amacıyla kullanılmıştır.

Şekil 11. Artvin milli parklar

2.4.1.1. Hatıla Vadisi Milli Parkı

Artvin il sınırları içerisinde yer alan Hatıla Vadisi Milli Parkı 1994 yılında 31.08.1994 tarih ve 22037 sayılı Resmi Gazete 94/5841 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile milli park olarak ilan edilmiştir. 16.944 hektar yüzölçümüne sahip milli park Hatıla Deresi ve diğer çeşitli sayıdaki yan dereyi de içinde barındırmaktadır. Hatıla Vadisi Milli Parkı eşsiz peyzaj güzellikleri, jeolojik ve jeomorfolojik yapısı, zengin rekreasyonel potansiyeli ile kendine özgün flora ve fauna yapısında dolayı ülkemizin önemli milli parklarından [60].

Şekil 12. Hatıla Vadisi Milli Parkı konumu

170 metre yükseltiden başlayarak 3224 metre yükseltiye kadar uzanan Hatıla Vadisi Milli Parkı bu özelliği sayesinde zengin biyoçeşitliliğe sahip bir milli parktır. V tipi, dar tabanlı derin karakterdeki jeomorfolojik yapısı ile vadi ülkemizde nadir rastlanan bir doğa yapısını bizlere sergilemektedir [60].

Şekil 13. Hatıla Vadisi Milli Parkı [60]

Hatıla Vadisi Milli Parkı'nda 125'i endemik tür olmak üzere toplamda 1349 adet bitki türü mevcuttur. Hatıla Vadisi Milli Parkı florasının en önemli özelliklerinden birisi de ülkemizde tümünü aynı anda sadece Hatıla Vadisi'nde gözlemleyebileceğimiz 4 farklı türde orman gülü (komar/zifin) bu alanda bulunmaktadır. Orman alanlarında da yaygın olarak ladin, köknar, kayın, sarıçam, fıstık çamı, şimşir, sandal ağacı başta olmak üzere çeşitli ağaç ve çalı türlerini görmek mümkündür [60].

Hatıla Vadisi Milli Parkı 29 memeli tür, 2 balık türü, 4 çift yaşamlı tür, 770 omurgasız tür, 10 sürüngen türü ve ülkemizin en önemli kuş göç rotalarından birisi olan Çoruh Havzası'ndan dolayı da 198 kuş türüne ev sahipliği yapmaktadır. Çengel boynuzlu dağ keçisi, dağ horozu, Hopa engereği, gökkuşağı alabalığı, sakallı akbaba, Kafkas semenderi, Karadeniz alası vadinin barındırdığı özel türlerden bazılarıdır [60].

Ayrıca 2015 yılında milli parkta bulunan Sıkıldım Kayalığına 220 metre yüksekliğinde Türkiye'nin en yüksek cam seyir terası yapılmıştır. Alan doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, kaya tırmanışı ve kuş gözlemciliği gibi aktivitelere de imkan sağlamaktadır [60].

Alan flora çeşitliliği bakımından 54'ü endemik olmak üzere, 300 adeti Türkiye endemiği olan yaklaşık 2.500 bitki taksonu barındırmakta olup; fauna çeşitliliği bakımından ise 6'sı endemik tür olmak üzere 149 takson omurgasız hayvan, 178 takson omurgalı hayvan çeşidini barındırdığı belirlenmiştir. Tespit edilen flora türlerinden bazıları yılanımsı kertenkele, Mardin keleri, yeşil kertenkele, boynuzlu engerek, kirpi, fındık faresi, kurt, çakal, tilki, gelincik, su samuru, karaca, ayı, domuz, yaban keçisi, geyik, sansar gibi türler olup; belirlenen fauna türlerine de hazeran, akça çiçeği, bahar yıldızı, yoğurt otu, karanfil, kaşık otu, aslan pençesi, papatya, geven, deve diken, kızılbaş, ıhlamur, şimşir, kayın, gürgen, titrek kavak, huş, karaağaç, fındık, ladin gibi türler örnek olarak verilebilir [61].

Ülkemizin tek şimşir ormanı olarak kabul edilen Şimşir Meşceresi, Kaçkar Dağları Milli Parkı içerisinde 1.5 hektarlık alan kaplamakta olup orman gülleri türlerinin 3.000 metreye ulaştığı tek yer olması özelliğine de sahip eşsiz bir alandır. Ayrıca Kaçkar Dağları Milli Parkı'nda 8 adet yürüyüş parkuru bulunmakta olup alan doğa yürüyüşü, oryantiring, fotoğrafçılık, kaya tırmanışı, dağcılık/kampçılık, kuş gözlemciliği, agroturizm (tarım turizmi) gibi çeşitli rekreasyon aktivitelerine de imkan sağlamaktadır [61].

2.4.1.3. Karagöl Sahara Milli Parkı

31.08.1994 tarihinde milli park olarak ilan edilen Karagöl Sahara Milli Parkı 3.251 hektar yüz ölçümüne sahip olup doğal güzellikleri, yüksek kültürel-turistik-rekreasyonel potansiyeli, zengin flora ve faunası ve ilginç jeolojik özellikleri ile ön plana çıkan milli parkımızdır [56].

Şekil 16. Karagöl Sahara Milli Parkı konumu

İki ayrı sahadan oluşan Karagöl Sahara Milli Parkı'nın Karagöl kısmı gölü ve eşsiz doğası ile ön plana çıkarken Sahara kısmı da geleneksel yayla faaliyetlerinin sürdürüldüğü kısım olup; ziyaretçilerin rekreasyon ihtiyaçlarına olanak sağlayan, doğayı ve geleneksel kültürü birlikte barındıran bir milli parkımız olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca Karagöl, rasyonel olarak kayan kütlenin gerisindeki çanakta biriken suların meydana getirmiş olduğu bir heyelan gölü olma özelliğine sahiptir [62].

Şekil 17. Karagöl Sahara Milli Parkı [62]

Alanda flora çeşitliliği yönünden Sahara bölümünde ladin, köknar, sarıçam; Karagöl bölümünde ise ladin ve çam türleri hakimdir. Fauna çeşitliliği bakımından ise Karagöl Sahara Milli Parkı'nda ayı, tavşan, domuz, kurt, tilki, porsuk, vaşak, sincap, yabani güvercin, doğan, keklik, saksagan, karga, alakarga, alabalık, sazan, yılan, kertenkele ve kaplumbağa gibi çeşitli türler yayılış göstermektedir [62].

Karagöl Sahara Milli Parkı'nın sahip olduğu bitki örtüsü ve yaban hayatı varlığının oluşturduğu ender manzara güzelliklerin yanı sıra milli park sınırları içerisinde geleneksel yaylacılık faaliyetleri devam etmekte olup, her yıl Sahara bölümünde 'Pancar Şenlikleri' düzenlenmektedir. Ayrıca burada piknik, kaya tırmanışı, doğa yürüyüşü, kuş gözlemciliği, kamp ve fotoğrafçılık gibi aktivite imkanları da bulunmaktadır [62].

2.4.2. Tabiat Parkları

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'na göre tabiat parkları; bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını ifade etmektedir [63].

Tabiat parkları statüsünde Artvin ilinde yer alan Altıparmak Tabiat Parkı, Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı ve Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı çalışma kapsamında seçilerek öğrencilere yönelik anket çalışmalarında korunan alanların tanınırlığının belirlenmesi noktasında görsel olarak sunulmuştur.

Şekil 18. Artvin tabiat parkları

2.4.2.1. Altıparmak Tabiat Parkı

11.07.2013 tarihinde tabiat parkı olarak ilan edilen Altıparmak Tabiat Parkı 2.111 hektar alana sahip olup en önemli kaynak değerleri buzul gölleri, dereler, tarihi kemer köprüsü ve barındırdığı habitat formasyonudur [64].

Şekil 19. Altıparmak Tabiat Parkı konumu

Artvin il sınırları içerisinde bulunan Altıparmak Tabiat Parkı flora çeşitliliği açısından gürgen, köknar, kayın, ıhlamur, şimşir, ceviz, ladin, kızılağaç, yaban kestanesi, karayemiş, orman gülleri gibi çeşitli türleri barındırırken fauna çeşitliliği açısından da boz ayı, gelincik, karaca, çakal, doğan, şahin, kurt, çengel boynuzlu dağ keçisi, domuz, yarası, yılan, kertenkele, kartal gibi çeşitli türlere ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca Altıparmak Tabiat Parkı'nda yer alan Büyük Göl, toprak parçalarının kopması sonucu oluşan üç yüzen adacığı barındırmakta olup bu adacıkların kara ile herhangi bir ilişkisinin bulunmaması, ülkemizde nadir bulunan ve keşfedilmeyi bekleyen eşsiz bir güzellik olma özelliğine de sahiptir [64].

Şekil 20. Altıparmak Tabiat Parkı [64]

Ülkemizin en yüksekte yer alan şelalelerinden birisi olma özelliğine sahip Ciro Şelalesi de alanda bulunmaktadır. Altıparmak Tabiat Parkı'nda olta balıkçılığı, fotoğrafçılık, piknik, çadırli kampçılık ve doğa yürüyüşü gibi aktivite imkanları da mevcuttur [64].

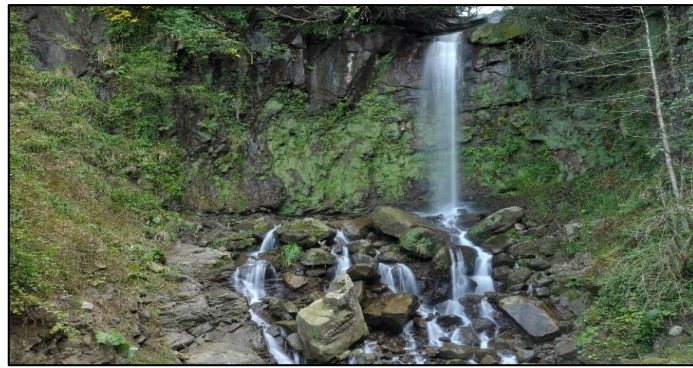
2.4.2.2. Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı

Artvin'de bulunan Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı 01.06.2017 tarihinde tabiat parkı olarak ilan edilmiştir ve 173 hektar yüz ölçümüne sahiptir [65].

Şekil 21. Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı konumu

Alanın sahip olduğu en önemli kaynak değerleri bünyesinde barındırdığı şelaleler olup alan turistik açıdan cezbedicidir. En önemli hidrolojik özelliği ise Güneşli Şelalesi ve Güneşli Deresi'dir. Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı'nın görsel peyzaj değeri de oldukça yüksektir [65].

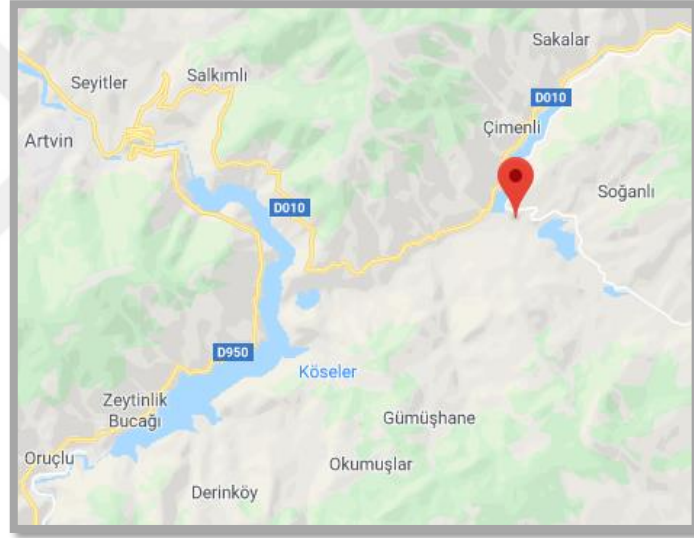

Şekil 22. Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı [65]

Flora çeşitliliği açısından kestane, fındık, kayın, kızılğaç, orman gülleri türlerine; fauna çeşitliliği açısından da ayı, kurt, tavşan, porsuk ve kırmızı pullu alabalık türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı'nın trekking, dağcılık, yaban hayatı gözlemleme, olta balıkçılığı gibi rekreasyon değerleri de mevcuttur [65].

2.4.2.3. Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı

01.05.2018 tarihinde tabiat parkı olarak ilan edilen Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı 31 hektar alana sahiptir.

Şekil 23. Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı konumu

Artvin iline bağlı Ardanuç ilçe sınırları içerisinde bulunan Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı, ülkemizde ve dünyada sayılı büyük kanyonlar arasında yer almaktadır. Cehennem Deresi Kanyonu, Yalnızçam Dağları yamaçlarından kaynağını alan akarsuların meydana getirdiği bir morfolojik birimdir. Flora çeşitliliği açısından ardıç, kestane, kızılğaç, ladin, sarıçam, köknar, kayın türleri; fauna çeşitliliği açısından yaygın olarak akrep, yılan, ayı, domuz olmak üzere çok daha farklı türleri de içerisinde barındırmaktadır [66].

Şekil 24. Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı [67]

Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı'nın sahip olduğu rekreasyon değerleri ise; doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, dağcılık, yaban hayatı gözlemleme, kampçılık, kuş gözlemciliği, olta balıkçılığı ve kanyon yürüyüşüdür.

2.4.3. Tabiat Anıtları

Tabiat anıtı; tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarını ifade etmektedir [63].

Tabiat anıtları statüsünde Artvin ilinde yer alan Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı ve Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtları çalışma kapsamında seçilerek öğrencilere yönelik anket çalışmalarında örnek teşkil etmesi amacıyla görsel olarak kullanılmıştır.

Şekil 25. Artvin tabiat anıtları

2.4.3.1. Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı

06 Eylül 2002 tarihinde tabiat anıtı olarak ilan edilen Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı Artvin ilinde yer alan Hatila Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde bulunmaktadır [56]. Melodere Doğu Ladini 150 yaşında olup 30 metre boy, 0,76 metre çap ve 2,40 metre çevre genişliğine sahip piramit formu bir ladin türüdür [56]. Tabiat anıtının korunması için 2002 yılında 1000 m²'lik alan tabiat anıtı ilan edilmiştir.

Şekil 26. Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı [56]

2.4.3.2. Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı

06 Eylül 2002 tarihinde tabiat anıtı olarak ilan edilen Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı Artvin ili Murgul ilçesine bağlı Erenköy Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır [56]. Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı 300 yaşında olup 42 metre boy, 3,08 metre çap ve 9,70 metre çevre genişliğine sahip kayın ağacı türüdür [56]. Tabiat anıtının korunması için 2002 yılında 1000 m²'lik alan tabiat anıtı ilan edilmiştir.

Şekil 27. Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı [68]

2.5.Araştırmanın Deseni

Araştırma alanı olarak Türkiye sınırları içerisinde milli park ve benzeri korunan alan varlığı açısından zengin olan Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Artvin ili seçilmiştir.

Araştırma evreni olarak 2019-2020 eğitim öğretim yılında Artvin il merkezinde bulunan 3'ü anaokulu, 3'ü ilkokul olmak üzere Artvin Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı toplamda 6 okul seçilmiştir. Seçilen okullar; Zübeyde Hanım Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu, Vakıfbank İlkokulu, Karadeniz Bakır İlkokulu ve 7 Mart İlkokulu'dur. Bu okullarda öğrenim gören okul öncesi, birinci sınıf, ikinci sınıf, üçüncü sınıf, dördüncü sınıf öğrencileri ile bu okullarda çeşitli branşlarda görev yapan öğretmenler araştırma kapsamında çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Veri toplama aracı olarak görsel ve yazılı anketler kullanılmıştır. Toplamda okul öncesi öğrencileri ile ilkokul öğrencilerine 485 anket, öğretmenlere de 48 adet anket yapılmış ve anket çalışmaları sonucu elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences Program, Version 22.0) programı ile analiz edilerek yorumlanmıştır. Çalışma öncesinde Millî Eğitim Bakanlığından gerekli tüm izinler alınmıştır.

Araştırma kapsamında;

- Okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi,
- Birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere yönelik tutumlarının belirlenmesi,
- Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara ve doğadaki bitki-hayvan türlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi,
- İlkokul/okul öncesi öğretmenlerinin korunan alanlara yönelik tutumlarının belirlenmesi hedeflenmiştir.
- Okullardaki mevcut müfredat sisteminin ekolojik okuryazarlık konusunda öğrenciler üzerinde bilişsel, duyuşsal, eylemsel kazanımlar açısından katkılarının değerlendirilmesi?

Ayrıca öğrencilerden istedikleri renkte kalemler kullanarak doğada yaptıkları etkinlikleri ve doğanın size ne ifade ettiğini anlatan resimler çizmeleri istenmiştir. Öğrencilerin çizdikleri resimlerde kullandıkları doğal ve yapay unsurlar ile renkli kalem kullanıp kullanmama durumları da tespit edilerek maddeler halinde sıralanmış, yüzdesel olarak ifadeleri verilerek yorumlamalar yapılmıştır.

Şekil 28. Planlama Sürecinin Şeması

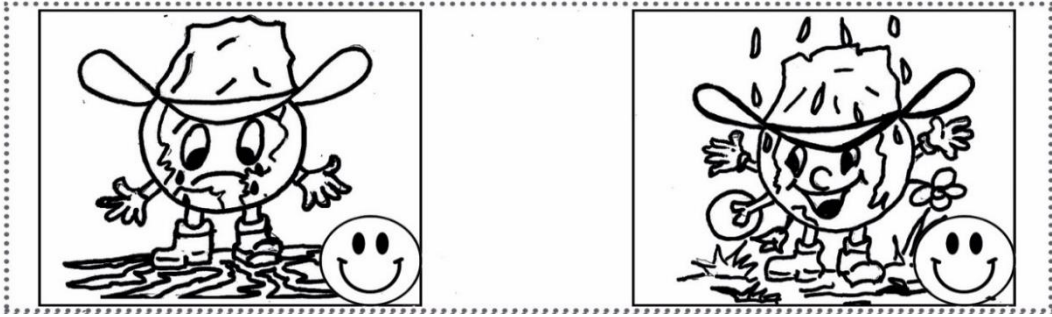
2.5.1. Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışması

Artvin il merkezinde bulunan Zübeyde Hanım Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulunda öğrenim gören 144 okul öncesi

öğrencisinin çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması kapsamında öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik görseller çizilerek bu görseller hem iyiyi hem de kötüyü ifade edecek şekilde 2 farklı durumla öğrencilere sunulmuş ve bir seçim yapmaları istenmiştir. Her bir öğrenciden her bir sırada bulunan iki seçenek arasından, bu çizimlerde yer alan gülen yüzlerden sadece bir tanesinin boyanması istenmiş ve öğrencilerin boyadıkları gülen yüzlerin bulunduğu çizimlere göre seçimleri arasında kıyaslama yapılmıştır. Toplamda okul öncesi öğrencilerine 12 görsel sunularak 6 adet seçim yapmaları ve doğanın kendilerine ne ifade ettiğini anlatan resimler çizmeleri istenmiştir.

Kişisel bilgi formunda öğrencilere yalnızca cinsiyetleri ve hangi okulda öğrenim gördükleri sorularak verilen cevaplar öğrenciler henüz okuma yazma bilmedikleri için çalışmayı hazırlayan tarafından verilen cevaplar doğrultusunda anket formuna yansıtılmıştır. Görsel anket formundaki çizimler elle çizilerek kişiye özgü olup siyah-beyaz olarak öğrencilere sunulmuş, renklerin öğrencileri etkilemesi böylece engellenmiştir.

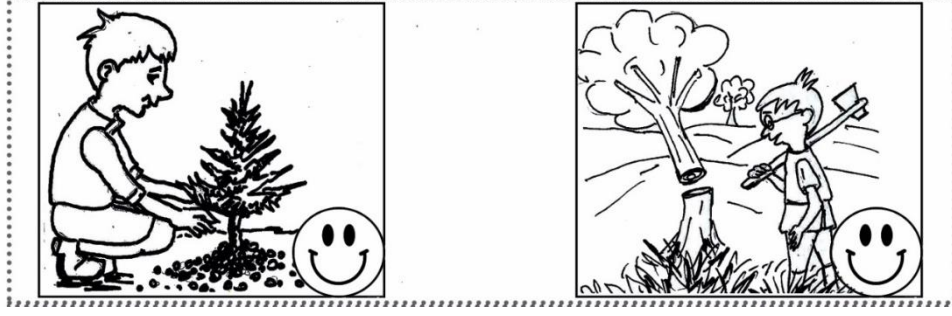
İlk olarak okul öncesi öğrencilerine mutsuz-kirli dünyayı ve mutlu-temiz dünyayı temsil eden iki farklı çizim verilmiştir. Öğrencilere bu çizimlerde görülen dünyalardan hangisinde yaşamak istedikleri sorularak çizimlerde yer alan gülen yüzlerden yalnızca bir tanesini seçmeleri ve bu gülen yüzü istedikleri gibi boyamaları istenmiştir.

Şekil 29. Mutsuz ve mutlu dünyayı temsil eden çizim

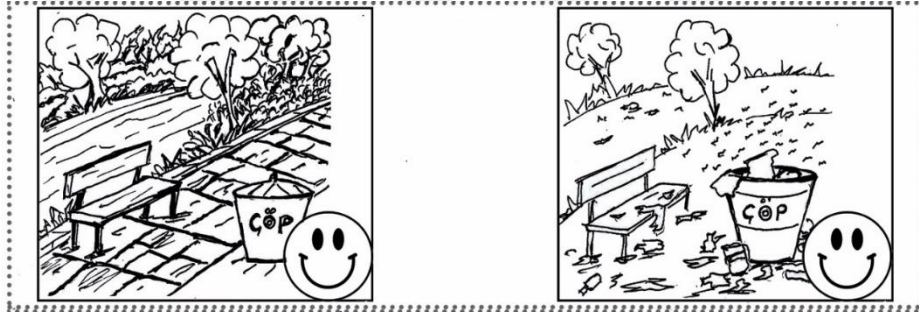
Öğrencilere ağaç dikmeyi ve ağaç kesmeyi temsil eden iki farklı çizim sunulmuştur. Daha sonra öğrencilere ağaçları dikmeli miyiz yoksa kesmeli miyiz şeklinde sorularak çizimlerde yer alan gülen yüzlerden yalnızca bir tanesini seçmeleri istenmiştir.

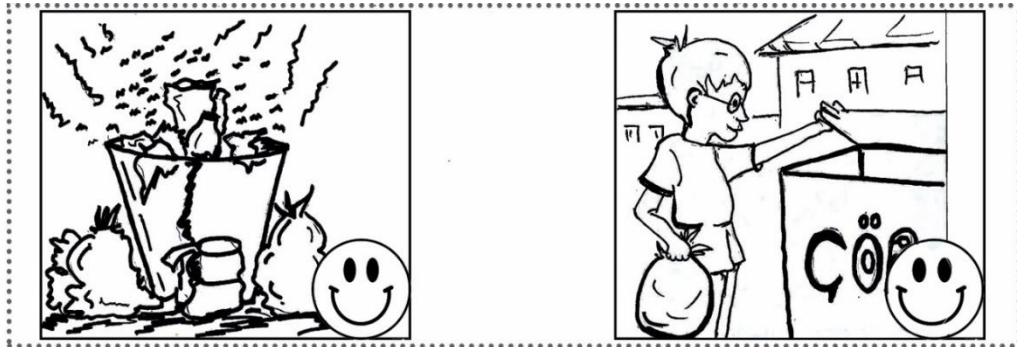
Şekil 30. Ağaç dikimini ve kesimini temsil eden çizim

Üçüncü seçenek olarak öğrencilere temiz-yeşil çevreyi ve kirli-daha az yeşil çevreyi temsil eden iki farklı çizim gösterilerek nasıl bir çevrede yaşamak istedikleri sorularak kendilerine doğru gelen çizimdeki gülün yüzü boyamaları istenmiştir.

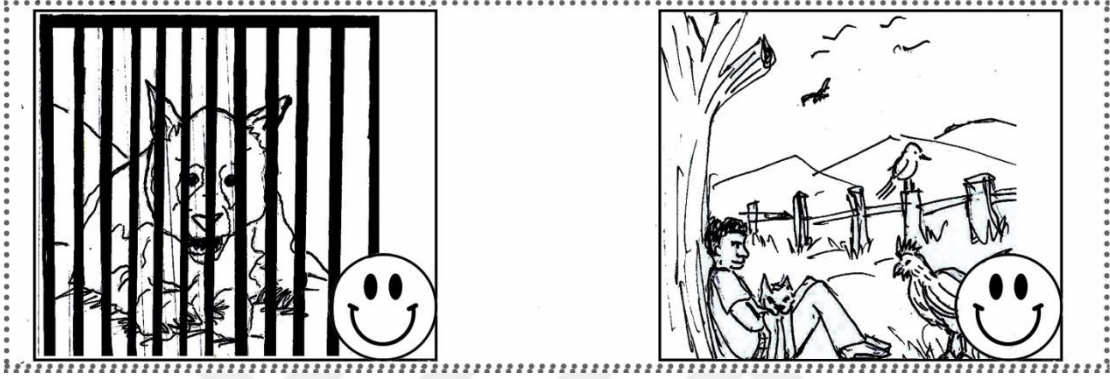
Şekil 31. Temiz ve kirli çevreyi temsil eden çizim

Okul öncesi öğrencilerine çöp kirliliği ile çöpleri çöpe atmamız gerektiğini ifade eden çizimler sunularak içlerinden hangisinin sizce doğru seçenek olduğu sorulmuş ve bir seçim yapmaları istenmiştir.

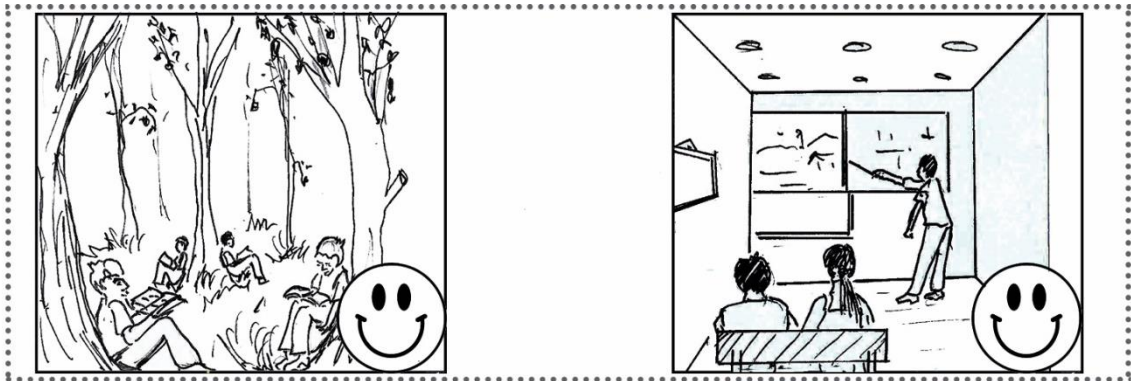
Şekil 32. Çöp kirliliğini temsil eden çizimler

Diğer bir seçenek olarak ise okul öncesi öğrencilerine canlıların hapsedildiğini temsil eden çizim ile ormanda insanlarla birlikte canlıların iç içe yaşadıkları ortamı temsil eden çizimler sunulmuştur. Öğrencilere canlılar sizce nasıl bir ortamda yaşamalı diye sorularak iki görselden bir tanesinde yer alan gülen yüzü seçip boyamaları istenmiştir.

Şekil 33. Hapsedilmiş ve özgür canlıları temsil eden çizim

Son olarak öğrencilerin sınıf ortamı yerine doğada-dışarda eğitim görmek isteyip istemediklerini belirlemek amacıyla doğada eğitim gören öğrencileri ve sınıf ortamında eğitim gören öğrencileri temsil eden iki farklı çizim gösterilmiştir. Bu iki farklı görselden hangisinde yer alan ortamda ders işlemek istedikleri öğrencilere sorularak, tercih ettikleri görselde yer alan gülen yüzü boyamaları istenmiştir. Böylece öğrencilerin yaptıkları seçimler yorumlanarak bir sonuç ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Şekil 34. Dışarda eğitimi ve sınıfta eğitimi temsil eden çizim

Okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmış olduğumuz anket çalışmasındaki görsel sorular bilişsel ve duyuşsal düzeyde soruları kapsamaktadır. Soruların %33,3'ü duyuşsal (Nasıl bir dünyada yaşamak istersiniz?/Doğada/Dışarda ders işlemek ister misiniz?), %66,7'si ise bilişsel (Ağaçları dikmeli miyiz yoksa kesmeli miyiz?/Nasıl bir çevrede yaşamak istersiniz?/Çöpleri doğaya mı yoksa çöp kutusuna mı atmamız?/Hayvanları hapsedmeli miyiz yoksa doğada bizimle birlikte özgürce yaşasınlar mı?) düzeyde olarak kategorize edilmiştir.

Ayrıca okul öncesi öğrencilerine yönelik yapılan anket çalışmalarında öğrencilere anket formunda boş bir alan bırakılarak doğanın size ne ifade ettiğini anlatan resimler çizmeleri istenmiştir. Yaptıkları resimlerde kullandıkları öğeler yapay ve doğal unsurlar olarak farklı şekillerde ele alınmıştır. Öğrencilerin yüzde kaç doğal unsurlarla doğayı ifade etmiş, hangi doğal ve yapay unsurlar kullanılmış ve tekrar edilmiş, resimlerde renkli kalem kullanıp kullanmamaları gibi seçenekler tespit edilerek yorumlamalar yapılmıştır. Böylece araştırma kapsamında okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır.

2.5.2. Birinci ve İkinci Sınıf Öğrencilerinin Doğada Yapılan Etkinliklere Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışması

Artvin il merkezinde yer alan Vakıfbank İlkokulu, Karadeniz Bakır İlkokulu ve 7 Mart İlkokulunda öğrenim gören 194 birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmaları yapılmıştır. Anket çalışmaları kapsamında öğrencilerin doğada yapılan etkinliklere yönelik tutumlarını belirlemek için çeşitli doğa etkinliklerini ifade eden el çizimleri hazırlanmış ve öğrencilerin çizimlerde gördükleri etkinlikleri tanıyıp tanımadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin etkinlikleri tanıyıp tanımadıklarını öğrenmek amacıyla etkinlikleri tanımaları sonucunda bu çizimlerde yer alan gülen yüzleri boyamaları istenmiş ayrıca her bir çizimin altına boş bir alan bırakılarak öğrencilerden çizimlerdeki etkinliklerin isimlerini bildikleri kadarıyla belirtilen bu alanlara yazılması istenmiş böylece etkinlikleri tanımalarının yanında isimleri hakkında bilgi sahibi olup olmama durumları da tespit edilmeye çalışılmıştır.

Toplamda birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine 8 adet farklı etkinlik sorularak belirtilen alana doğada yaptıkları etkinlikleri anlatan resimler çizmeleri istenmiştir.

Kişisel bilgi formunda öğrencilere cinsiyetleri, doğum yerleri, doğum yılları, annelerinin ve babalarının meslekleri, kaçınıcı sınıfa gittikleri, hangi okulda öğrenim gördükleri, sınıf ortamı yerine dışarda/doğada ders işlemek isteyip istememeleri ve neden böyle bir cevap verdiklerinin açıklanması istenmiştir. Birinci sınıf öğrencileri henüz okuma yazma bilmedikleri için çalışmayı hazırlayan tarafından verilen cevaplar anket formuna yansıtılmıştır. Ayrıca öğrenciler kişisel bilgi formunda sorulan soruların bazılarında net cevap veremedikleri için bazı seçenekler araştırma kapsamında derecelendirmeye sokulmamıştır.

Birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine ilk olarak anketin ilk sayfasında 4 adet doğa etkinliği sorulmuştur. Bu etkinlikler; kuş gözlemi, kamp yapmak, piknik yapmak ve dağ tırmanışı. Öğrencilere bu çizimler gösterilerek tek tek nasıl yapmaları gerektiği anlatılmış ve bu doğrultuda öğrencilerden gerekli cevapların verilmesi istenmiştir.

Şekil 35. Kuş gözlemi ve kamp etkinlikleri

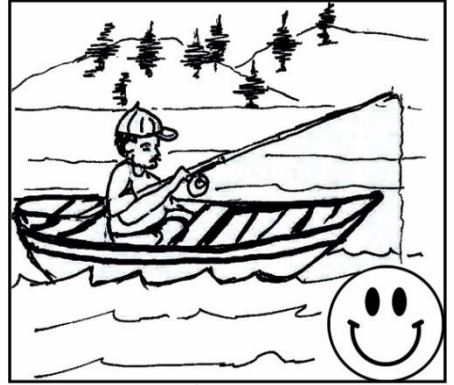
Şekil 36. Piknik ve dağ tırmanışı etkinlikleri

Anket çalışmasının ikinci sayfasında öğrencilere 4 adet daha doğa etkinliği sorulmuş ve tekrar cevap vermeleri istenmiştir. Bu etkinlikler ise; fotoğraf çekmek, doğa yürüyüşü, ağaç/fidan dikmek ve balık tutmak.

Şekil 37. Fotoğraf çekmek ve doğa yürüyüşü etkinlikleri

Şekil 38. Ağaç dikmek ve balık tutmak etkinlikleri

İlkokul birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanan anket formunda yer alan yazılı ve görsel sorular genellikle bilişsel ve duyuşsal düzeyde soruları kapsamakta olup soruların %8,3'ü duyuşsal, %91,7'si ise bilişsel düzeyde kategorize edilmiştir. Dışarda/doğada eğitim sorusu duyuşsal, kişisel bilgi formunda yer alan sorular ile doğa etkinliklerinin sorulduğu görsellere verilen cevaplar bilişsel düzeyde kazanımlar olarak değerlendirmeye sokulmuştur.

Son olarak birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine yönelik yapılan anket çalışmasında öğrencilere belirtilen alanlara doğada yaptıkları etkinlikleri anlattıkları resimleri istedikleri şekilde çizmeleri istenmiştir. Öğrenciler kullandıkları öğeler ve kalemler konusunda özgür

bırakılmıştır. Çizilen resimlerde kullandıkları öğeler yapay ve doğal unsurlar olarak 2 farklı şekilde ele alınmıştır. Öğrenciler doğa etkinliklerini anlatırken çizdikleri resimlerde kullandıkları renkli-renksiz (siyah beyaz) kalemler, kullandıkları öğeler belirlenerek yorumlamalar yapılmıştır. Böylece birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere yönelik tutumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

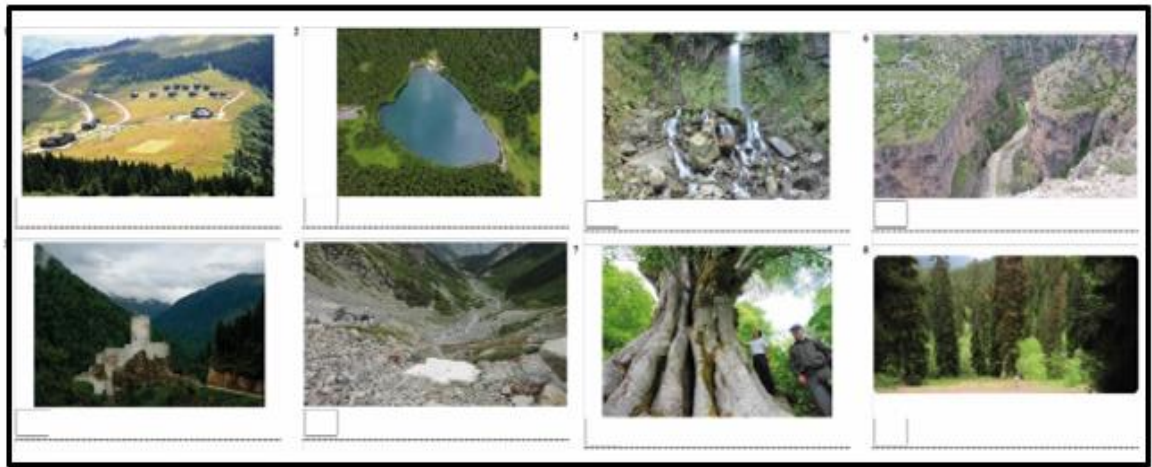
2.5.3. Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Korunan Alanlara ve Doğadaki Bitki- Hayvan Türlerine Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışması

Vakıfbank İlkokulu, Karadeniz Bakır İlkokulu ve 7 Mart İlkokulunda öğrenim gören 147 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara ve doğadaki bitki- hayvan türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmaları yapılmıştır. Anket çalışmaları kapsamında ilk olarak öğrencilerin korunan alanlara yönelik tutumlarını belirlemek için Artvin ilinde yer alan 3 adet milli park, 3 adet tabiat parkı ve 2 adet tabiat anıtı olmak üzere toplamda 8 adet korunan alanın görselleri verilmiştir. Bu görsellerin her birine birer kutu konularak öğrencilerin görsellerdeki alanları tanıyıp tanımadıklarını sorularak eğer tanıyorlarsa bu kutuları işaretlemeleri istenmiştir. Ayrıca her bir görselin altında belirli alanlar bırakılarak öğrencilerden bu korunan alanların ve tabiat anıtlarının isimlerini bildikleri kadarıyla altlarına yazmalarını istenmiştir. Böylece öğrencilerin bu alanlara tanımlarına rağmen isimlerini bilip bilmemeleri de bir derecelendirme olarak araştırma kapsamında incelenmiştir.

Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin doğadaki bitki- hayvan türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik olarak da öğrencilere yörelerinde bulunan 10 adet bitki ve 10 adet hayvan türünün resimlerinin yer aldığı görsel bir anket uygulanmıştır. Korunan alanlarda olduğu gibi bu kısımda da görsellere kutu konularak öğrencilerin görsellerdeki bitki ve hayvan türlerini tanıyıp tanımadıklarını sorularak eğer tanıyorlarsa bu kutuları işaretlemeleri ve de altlarındaki boşluklara da isimlerini bilmeleri halinde yazmalarını istenmiştir. Ayrıca üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere yönelik tutumlarını belirlemek için de birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine yönelik yapılan anket çalışmasında olduğu gibi çeşitli doğa etkinliklerini ifade eden çizimler sunulmuş ve bu etkinlikleri tanıyıp tanımadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Kişisel bilgi formunda üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine; cinsiyetleri, doğum yerleri, doğum yılları, annelerinin ve babalarının meslekleri, kaçınıcı sınıfa gittikleri, hangi okulda öğrenim gördüklerinin yanı sıra kentinizde bulunan korunan alanlar hakkında bilgi durumları, yaşadıkları çevredeki korunan alanların varlığından haberdar olma durumları, daha önce herhangi bir korunan alanı ziyaret edip etmemeleri, eğer ziyarette bulunmuşlarsa hangi amaçla (günübirlik gezi amacıyla, konaklamak amacıyla, piknik yapmak amacıyla, eğitim amaçlı ve diğer amaçlar doğrultusunda) korunan alanları ziyaret ettikleri, eğitim hayatları süresince herhangi bir ders kapsamında korunan alanlarla alakalı eğitim alıp almama durumları, sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek isteyip istememeleri ve gelecekte yaşadıkları bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak isteme durumları sorulmuş ve öğrencilerin bu sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Ayrıca anket formunun en sonunda belirtilen alana doğada yaptıkları etkinlikleri anlatan resimler çizmeleri de öğrencilerden istenmiştir. Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik yapılan anket çalışması 5 aşamadan oluşmaktadır.

Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden ilk olarak kişisel bilgi formunu doldurmaları istenmiş ikinci aşama olarak ise öğrencilere Artvin’de bulunan 8 adet korunan alanın görseli verilerek bu alanları tanıyıp tanımadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Hatila Vadisi Milli Parkı, Karagöl-Sahara Milli Parkı, Kaçkar Dağları Milli Parkı, Altıparmak Tabiat Parkı, Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı, Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı, Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı ve Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtları çalışma kapsamında seçilerek anket çalışmalarında öğrencilere sorulan korunan alanlardır.

Şekil 39. Anket çalışmalarında öğrencilere sorulan korunan alanların görselleri

Üçüncü aşama olarak öğrencilerin doğadaki bitki-hayvan türlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yörelerinde yetişen 10 adet bitki (kestane, fındık, ısırgan/çınçar, ligarba/yaban mersini, böğürtlen/ahududu, orman gülü/komar/zifin, mantar, Trabzon hurması, siyah üzüm, ceviz) ve yörelerinde yaşayan 10 adet hayvan türüne (dağ keçisi, atmaca, tilki, kaplumbağa, boz ayı, sincap, geyik, kör yılan/angona, dağ horozu, kaya kartalı) ait görseller verilmiş böylece öğrencilerin yaşadıkları yöredeki bitki ve hayvan varlığından ne kadar haberdar oldukları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Şekil 40. Anket çalışmalarında öğrencilere sorulan bitki-hayvan türleri görselleri

Üçüncü aşama olarak ise birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine yapılan anket çalışmasında olduğu gibi 8 farklı adet doğa etkinliği (kuş gözlemi, kamp yapmak, piknik yapmak, dağ tırmanışı, fotoğraf çekmek, doğa yürüyüşü, ağaç/fidan dikmek ve balık tutmak) sorulmuş, öğrencilerden bu etkinliklerin isimlerini bildikleri kadarıyla altlarında belirlenen alanlara yazmaları istenmiştir.

İlkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara ve doğadaki bitki-hayvan türlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanana anket çalışmasında yer

alan yazılı ve görsel soruların %91,4'ü bilişsel, %4,3'ü duyuşsal ve %4,3'ü ise eylemsel düzeyde sorulardan oluşmaktadır. Kişisel anket formunda yer alan sorular, Artvin ilindeki milli parklar, tabiat parkları ve tabiat anıtlarından oluşan görsel sorular, bitki ve hayvan türlerini içeren görsel anketler soruları ile doğada yapılan etkinlikleri anlatan karikatüre görsel soruları bilişsel düzeyde; dışarda eğitim sorusu ile gelecekteki koruma faaliyetlerine katılma isteği sorusu duyuşsal; daha önce herhangi bir korunan alanı ziyarette bulunma durumu ile hangi amaçla bu ziyaretlerin gerçekleştirildiği sorusu ise eylemsel düzeyde sorular olarak kategorize edilip yorumlamalar yapılmıştır.

Son olarak ise öğrencilere belirtilen alanlara doğada yaptıkları etkinlikleri anlattıkları resimleri istedikleri şekilde ve istedikleri kalemlerle resmetmeleri istenmiş ve çıkan sonuçlar değerlendirmeye konulmuştur. Diğer anket çalışmalarında olduğu gibi çizilen resimlerde kullanılan öğeler yapay ve doğal unsurlar olarak 2 farklı şekilde değerlendirilerek ele alınmıştır.

2.5.4. Okul Öncesi/İlkokul Öğretmenlerinin Milli Park ve Benzeri Korunan Alanlara Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışması

Araştırma kapsamında Vakıfbank İlkokulu, Karadeniz Bakır İlkokulu, 7 Mart İlkokulu, Zübeyde Hanım Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu olmak üzere toplamda 6 okulda görev yapan 48 öğretmen tarafından anket çalışmaları yapılmıştır. Okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin korunan alanlara yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla kişisel bilgi formu ve 25 maddeden oluşan 5'li likert tipi (hiç katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım-bilgim yok (3), katılıyorum (4), tamamen katılıyorum (5)) anket olmak üzere 2 aşamalı anket çalışması uygulanmıştır.

İlk aşamada kişisel bilgi formunda öğretmenlere cinsiyetleri, doğum yerleri ve yılları, aylık gelir durumları, branşları, meslekteki toplam hizmet süreleri, hangi okulda görev yaptıkları, buldukları okulda kaç yıldır görev yaptıkları, daha önce herhangi bir milli park ve benzeri korunan alanı ziyaret etme durumları, ziyaret etmeleri durumunda hangi amaçla bu alanları ziyaret ettikleri, yaşadıkları çevrede bulunan milli park ve benzeri korunan alanlardan haberdar olup olmadıkları sorulmuştur. Ayrıca, yaşadıkları çevrede bulunan korunan alanlara yeterince önem verilip verilmemesi durumu, bugüne kadar ülkemizde bulunan hangi milli park ve benzeri korunan alanları ziyaret ettikleri, ülkemizde bulunan

milli park ve benzeri korunan alanların tanıtımının yeterlilik durumları ile korunan alanların eğitim işlevleri hakkında ne düşündükleri şeklinde de sorular sorulmuş ve açık uçlu sorularda yorumlamalar yapılması istenmiştir.

İkinci aşamada ise okul öncesi öğretmenleri ile ilkökul öğretmenlerinin milli park ve benzeri korunan alanlara yönelik tutumlarının irdelenmesi için farklı branştaki öğretmenlere 25 adet soru sorulmuştur. Tutum ölçeği puanlanırken verilen cevaplara göre 1-5 arası puanlar verilmiştir. Tutum ölçeğindeki maddelere verilen yanıtlara göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin analizler SPSS (Statistical Package for Social Sciences Program, Version 22.0) programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler istatistiksel olarak yorumlanmıştır.

Milli park ve benzeri korunan alanlara yönelik tutumların irdelenmesi kapsamında öğretmenlere anket çalışmasında yöneltilen 25 adet soru aşağıdaki şekildedir;

- Korunan alanlar ilgimi çekmez,
- Çevremde bulunan korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahibim,
- Korunan alanların eğitimsel işlevleri vardır,
- Korunan alanların çevre bilinci yarattığını düşünüyorum,
- Öğrencilerimle birlikte milli park ve benzeri korunan alanlarda ders işlemek isterim,
- Korunan alanlar öğrencilere aktif öğrenme imkanı sağlayabileceğinden önemlidir,
- Eğitim-öğretim yılı boyunca en az bir kez öğrencilerime korunan alanların önemi hakkında bilgi veririm,
- Tüm branşlardaki öğretmenlerin korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum,
- Korunan alanlarda ders işlemenin verimsiz olacağını düşünüyorum,
- Öğrencilerimin korunan alanlar hakkında bilgi edinmesi benim için önemlidir,
- Öğrencilerime korunan alanların önemini anlatacak düzeyde bilgiye sahibim,
- Öğrencilerimin korunan alanlar hakkında olumlu tutum geliştirmesi benim için önemlidir,
- Öğrencilerime korunan alanlar hakkında araştırma yaptırmayı düşünüyorum,

- Öğrencilerime korunan alanlar ile ilgili aktiviteler yaptırım,
- Ders müfredatlarına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı (ekolojik okuryazarlık) kavramlarının eklenmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum,
- Milli park ve benzeri korunan alanların ekosistemlerinin koruma adına işlevleri vardır,
- Türkiye'deki korunan alanlar yeterince korunmuyor,
- Korunan alanların korunması ve geliştirilmesi için öğrencilerimle birlikte gerekli desteği sağlamak isterim,
- Korunan alanlarda bulunan bitki türleri ülkemiz için oldukça önemlidir,
- Korunan alanlarda bulunan hayvan türleri ülkemiz için oldukça önemlidir,
- Korunan alanlarla ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında özel eğitim kurumlarının çok önemli bir yeri vardır,
- Korunan alanları ziyaret etmeden önce milli park ve milli park statüsündeki diğer alanlara ilişkin eğitim almak isterim,
- TÜBİTAK'ın korunan alanlarda doğa eğitimi çalışmalarını olumlu buluyorum,
- Ülkemizdeki çevre eğitimi ile diğer ülkelerdeki eğitim karşılaştırıldığında ülkemizdeki çalışmaları eksik ve yetersiz buluyorum,
- Korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında örgün eğitim kurumlarının çok önemli bir yeri vardır [59].

3. BULGULAR

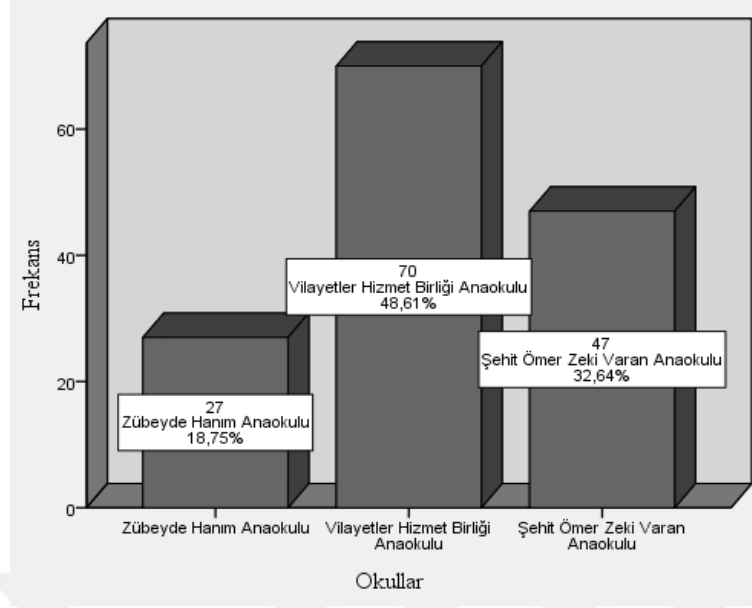
Araştırmamız kapsamın uygulanan istatistiksel analizler SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences Program, Version 22.0) programı kullanılarak yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar 0,05 düzeyinde sınıanmıştır. Katılımcıların anket çalışmalarımız kapsamında cinsiyetleri, okullardan katılım sayıları, kaçınıcı sınıfa gittikleri vb.gibi anketlerimizde yer alan çok sayıdaki çeşitli sorulara vermiş oldukları cevapların dağılımlarının gösterimi yüzde ve frekans tabloları kullanılarak verilmiştir. İstatistiksel ilişki durumuna bakılmak için Ki Kare (Chi-Square) analizleri yapılmış olup; bağımsız değişkenler 2 gruba ayrılmışsa Bağımsız Ti-Testi (Independent Samples T Test), ikiden fazla gruba ayrılmışsa Varyans (One-Way ANOVA) analizleri kullanılarak çalışmadaki yorumlamalar istatistiksel olarak ele alınmıştır.

Bu bölümde araştırma kapsamında yapılan anket çalışmalarına ait bulgulara yer verilmektedir.

3.1.Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular

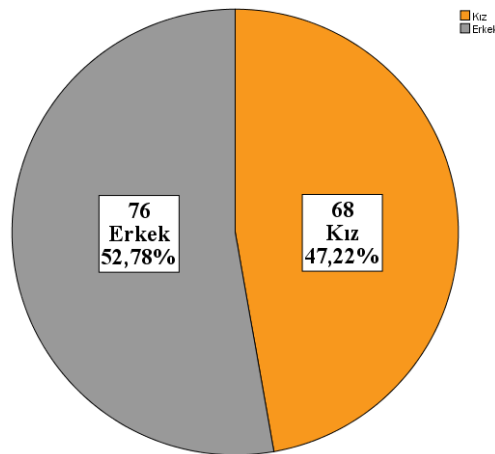
Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla okul öncesi öğrencilerine yönelik görsel anketler kullanılmıştır. Öğrencilere ilk olarak kişisel bilgi formu alanında hangi okulda öğrenim gördükleri ve cinsiyetleri sorularak verdikleri cevaplar öğretmenleri ve anket sahibi tarafından gerekli alanlara işaretlenmiştir.

Okul öncesi öğrencilerinin hangi okullarda öğrenim gördükleri ve bu okullardan kaç adet öğrencinin anket çalışmalarına katıldığı Şekil 41’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Şekil 41. Anaokulları ve anket çalışmasına katılan okul öncesi öğrencilerinin sayısı

Araştırmaya katılan okullardan Zübeyde Hanım Anaokulundan 27 (%18,75), Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulundan 70 (%48,61) ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulundan 47 (%32,64) öğrencinin araştırmanın örneklemini oluşturduğu görülmektedir. Toplamda araştırmaya katılan okul öncesi öğrencilerinin 68'i (%47,22) kız, 76'sı (%52,78) ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Şekil 42. Ankete katılan okul öncesi öğrencilerinin cinsiyet dağılımı

Toplamda ankete katılan 144 okul öncesi öğrencisine görsel anket formunda karşılaştırmalı görseller sunularak sırasıyla öğrencilere;

1. ‘Nasıl bir dünyada yaşamak istersiniz?
2. Ağaçları dikmeli miyiz yoksa kesmeli miyiz?
3. Nasıl bir çevrede yaşamak istersiniz?
4. Çöpleri doğaya mı yoksa çöp kutusuna mı atmalıyız?
5. Hayvanları hapsedmeli miyiz yoksa doğada bizimle birlikte özgürce yaşasınlar mı?
6. Doğada/Dışarda ders işlemek ister misiniz?’

şeklinde sorular sorulmuştur. Öğrencilere her bir soru her bir satırda yer alan hem iyiyi hem de kötüyü ifade edecek şekilde 2 farklı durumla hazırlanan karşılaştırmalı görseller sunulurken sırayla sorulmuş ve anlatılmıştır. Böylece öğrencilerin konuyu tam anlamıyla kavranmaları sağlanarak görsellerden bir tanesine yönelmeleri ve kendi seçimlerini özgürce ifade etmeleri amacıyla görselde yer alan gülen yüz simgelerinden yalnızca bir tanesini boyamaları istenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar neticesinde ise öğrencilerin çevreye yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin görsellere vermiş oldukları cevapların dağılımları Tablo 1’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

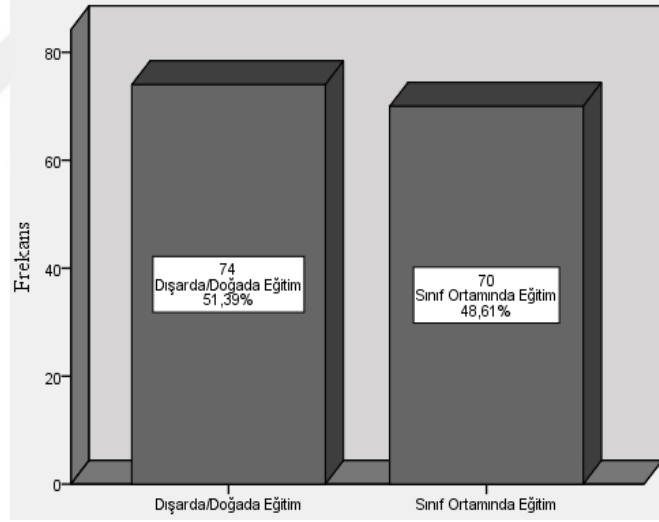
Tablo 1. Okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik yapılan anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların toplam dağılımları

SORULAR	N			
	DOĞRU SEÇİM		YANLIŞ SEÇİM	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
<i>Dünya</i>	122	84,7	22	15,3
<i>Ağaç</i>	108	75	36	25
<i>Çevre</i>	115	79,9	29	20,1
<i>Çöp Kirliliği</i>	125	86,8	19	13,2
<i>Hayvanlar</i>	106	73,6	38	26,4
<i>Dışarda Eğitim</i>	74	51,4	70	48,6

Ankete katılan öğrencilerin %84,7’si mutlu ve temiz dünyayı temsil eden görseli seçmişlerdir. Mutsuz ve kirli bir dünyayı temsil eden görseli ise %15,3’lük bir kısım tercih etmiştir. Öğrencilerin %75’i ağaçları dikmemiz gerektiğini düşünürken %25’i ise ağaçların kesilmesinin daha doğru olduğu düşüncesine sahiptir. Nasıl bir çevrede yaşam sürdürmek istersiniz sorusuna öğrencilerin %79,9’u temiz ve yeşil bir çevrede, %20,1’i ise kirli ve daha

az yeşil bir çevrede yaşamak istediklerini seçtikleri görsellerle ifade etmiştir. Çöp kirliliği konusunda öğrencilerin %86,8'i çöpleri doğadan toplayıp çöp kutusuna atmamız gerektiğini düşünürken %13,2'lik bir kısım ise bunun tam tersini ifade eden görseli tercih etmişlerdir. Öğrencilerden %73,6'lık kısım hayvanların doğal ortamlarında insanlarla birlikte yaşamalarının doğru olduğunu düşünürken diğer %26,4'lük kısım hayvanların yapay ortamlarda hapsedilerek yaşamasının daha doğru olduğunu düşünmektedir. Okul öncesi öğrencilerinin görsellerden çoğunlukla doğru olanı seçtikleri gözlenmiş olduğu için öğrencilerin çevreye yönelik iyi tutumlara sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Son olarak öğrencilere sınıf ortamı yerine dışarda-doğada eğitim görmek isteyip istememeleri sorulmuş ve öğrencilerin %48,6'sı sınıf ortamında eğitim görmeyi tercih ederken %51,4'lük kısım ise dışarda-doğada eğitim görmeyi temsil eden görseli tercih ederek dışarda eğitim görme konusunda olumlu tutumlara sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 43. Dışarda-doğada eğitim görmek isteyen okul öncesi öğrencilerinin yüzdesel dağılımı

Okul öncesi öğrencilerine uygulanan anket çalışması kapsamında öğrencilerden istenen 6 çeşit seçim sonucunda bu seçimler ile anket çalışmasına katılan 3 okul arasındaki ilişki durumunu tanımlayıcı istatistikler aşağıdaki tablolarda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 2. Okul öncesi öğrencilerinin yaşamak istedikleri dünya sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Nasıl bir dünyada yaşamak istersiniz?		TOPLAM
		Mutsuz Dünya	Mutlu Dünya	
<i>Zübeyde Hanım Anaokulu</i>	Kişi Sayısı	7	20	27
	%	%25,9	%74,1	%100
<i>Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu</i>	Kişi Sayısı	7	63	70
	%	%10	%90	%100
<i>Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu</i>	Kişi Sayısı	8	39	47
	%	%17	%83	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	22	122	144
	%	%15,3	%84,7	%100

Anket çalışmasına katılan 144 okul öncesi öğrencisinden 27'si Zübeyde Hanım Anaokulundan katılmış olup öğrencilerden %74,1'i mutlu bir dünyada yaşamayı tercih ederken %25,9'luk bir kısım ise mutsuz bir dünyada yaşamayı tercih etmiştir. Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulundan katılan 70 katılımcıdan ise %90'ı mutlu dünya tercihinde bulunurken %10'u mutsuz dünyayı tercih etmektedir. Son olarak Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulunda öğrenim gören 47 öğrenciden %83'ü mutlu dünya seçiminde bulunup %17'si ise mutsuz/üzgün dünya görselini seçmişlerdir. Okul öncesi öğrencilerine sorulan 'Nasıl bir dünyada yaşamak istersiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı istatistiksel bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,137>0,05$). Zübeyde Hanım Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencileri çoğunluk olarak (%84,7) mutlu dünya tercihinde bulunmuşlardır.

Tablo 3. Okul öncesi öğrencilerinin ağaç dikmek sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Ağaçları dikmeli miyiz? / kesmeli miyiz?		TOPLAM
		Ağaç Dikmek	Ağaç Kesmek	
<i>Zübeyde Hanım Anaokulu</i>	Kişi Sayısı	18	9	27
	%	%66,7	%33,3	%100
<i>Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu</i>	Kişi Sayısı	58	12	70
	%	%82,9	%17,1	%100
<i>Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu</i>	Kişi Sayısı	32	15	47
	%	%68,1	%31,9	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	108	36	144
	%	%75	%25	%100

144 katılımcıdan Zübeyde Hanım Anaokulundan çalışmasına katılan öğrencilerden %66,7'si ağaçları dikmemiz gerektiğini düşünürken %33,3'ü ise ağaçları kesmeliyiz düşüncesine sahiptir. Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulundan katılan 70 katılımcıdan ise %82,9'u ağaçları dikmeliyiz cevabını verirken %17,1'lik bir kısımda ağaçları kesmeliyiz cevabında bulunmuştur. Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulundan katılan öğrencilerin ise %68,1'i ağaçların dikilmesi gerektiğini düşünürken %31,9'u ise ağaçları kesmeliyiz cevabında bulunmuştur. Bu durumda, okul öncesi öğrencilerine sorulan 'Ağaçları dikmeli miyiz yoksa kesmeli miyiz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı istatistiksel bir ilişki gözlemlenmemiştir ($p=0,105>0,05$). Zübeyde Hanım Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencileri çoğunluk olarak (%75) ağaçları dikmeliyiz tercihinde bulunmuşlardır. Seçimler arasında okullara göre bir ilişki yoktur.

Tablo 4. Okul öncesi öğrencilerinin çevre sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Nasıl bir çevrede yaşamak istersiniz?		TOPLAM
		Temiz Çevre	Kirli Çevre	
<i>Zübeyde Hanım Anaokulu</i>	Kişi Sayısı	19	8	27
	%	%70,4	%29,6	%100
<i>Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu</i>	Kişi Sayısı	61	9	70
	%	%87,1	%12,9	%100
<i>Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu</i>	Kişi Sayısı	35	12	47
	%	%74,5	%25,5	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	115	29	144
	%	%79,9	%20,1	%100

Okul öncesi öğrencilerinin çevre sorusuna vermiş oldukları cevaplara bakıldığında Zübeyde Hanım Anaokulundan çalışmasına katılan öğrencilerin %70,4'ü temiz çevre, %29,6'sı kirli çevre cevabında bulunmuştur. Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu öğrencilerinden %87,1'i temiz çevreyi Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinden ise %74,5'i temiz bir çevrede yaşamayı tercih ederken, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu öğrencilerinden %12,9'u ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinden de %25,5'i kirli bir çevrede yaşamak istediklerini beyan etmişlerdir. Okul öncesi öğrencilerine anket çalışmasında sorulan 'Nasıl bir çevrede yaşamak istersiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı istatistiksel bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,097>0,05$). Zübeyde Hanım Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinin seçimleri birbirleriyle benzerlik göstermektedir.

Tablo 5. Okul öncesi öğrencilerinin çöp sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Çöplerimizi doğaya mı yoksa çöp kutusuna mı atmamız?		TOPLAM
		Çöp Kirliliği (Doğaya Atmak)	Çöp Kutusuna Atılmış Çöpler	
<i>Zübeyde Hanım Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	4 %14,8	23 %85,2	27 %100
<i>Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	5 %7,1	65 %92,9	70 %100
<i>Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	10 %21,3	37 %78,7	47 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	19 %13,2	125 %86,8	144 %100

Zübeyde Hanım Anaokulunu katılımcılarından %85,2'si, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu katılımcılarından %92,9'u ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu katılımcılarından %78,7'si çöplerimizi çöp kutusuna atmamız gerektiğini düşünmektedir. Ankete katılan toplam 144 anaokulu öğrencisinden %86,8'lik büyük bir kısım çevremizi temiz tutup çöpleri çöp kutusuna atmamız gerektiğini belirtirken %13,2'lik kısmı ise çöpleri doğaya atmamızda bir sakınca olmadığı kanaatinde bulunmuştur. Okul öncesi öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan 'Çöplerimizi doğaya mı yoksa çöp kutusuna mı atmamız?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,083>0,05$). Öğrencilerin seçimleri arasında benzerlik vardır.

Tablo 6. Okul öncesi öğrencilerinin hayvanların hapsi sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Hayvanları hapsedmeli miyiz yoksa doğada bizimle özgürce yaşasınlar mı?		TOPLAM
		Tutsak Hayvanlar	Doğada/Özgür Hayvanlar	
<i>Zübeyde Hanım Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	6 %22,2	21 %77,8	27 %100
<i>Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	9 %12,9	61 %87,1	70 %100
<i>Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	23 %48,9	24 %51,1	47 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	38 %26,4	106 %73,6	144 %100

Sormuş olduğumuz soruya verilen cevaplar doğrultusunda Zübeyde Hanım Anaokulunu öğrencilerinden %77,8'i, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu öğrencilerinden %87,1'i, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinde ise %51,1'i hayvanların doğal ortamlarında özgürce yaşamalarının doğru olduğu düşüncesine katılmaktadırlar. Ankete katılan toplam 144 anaokulu öğrencisinden %26,4'lük kısmı hayvanların tutsak edilmesinin doğru olduğunu savunurken %73,6'lık çoğunluk ise hayvanların doğada özgürce yaşamaları gerektiğini savunmaktadır. Okul öncesi öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan 'Hayvanları hapsedmeli miyiz yoksa doğada bizimle özgürce yaşasınlar mı?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,00<0,05$). Zübeyde Hanım Anaokulu ve Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu öğrencileri çoğunluk olarak hayvanların doğada yaşamaları gerektiği düşüncesi üzerinde dururken Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinin soru kapsamında vermiş oldukları cevaplara bakılacak olursa tutsak hayvanlar (%48,9) ve doğada/özgür hayvanlar (%51,1) cevaplarının yüzdeleri birbirlerine oldukça yakın çıkmıştır.

Tablo 7. Okul öncesi öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Doğada/dışarda ders işlemek ister misiniz?		TOPLAM
		Doğada/ Dışarda Eğitim	Sınıf Ortamında Eğitim	
<i>Zübeyde Hanım Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	15 %55,6	12 %44,4	27 %100
<i>Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	34 %48,6	36 %51,4	70 %100
<i>Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	25 %53,2	22 %46,8	47 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	74 %51,4	70 %48,6	144 %100

Zübeyde Hanım Anaokulu öğrencilerinden %55,6'sı, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu öğrencilerinden %48,6'sı ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinden %53,2'si sınıf ortamı yerine dışarda/doğada ders işlemek istediklerini belirtirken; Zübeyde Hanım Anaokulu öğrencilerinden %44,4'ü, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu öğrencilerinden %51,4'ü ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinden %46,8'i ise sınıf ortamında ders işlemek istediklerini belirtmektedir. Okul öncesi öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan 'Sınıf ortamı yerine doğada/dışarda ders işlemek ister misiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında önemli istatistiksel ilişki bulunmamaktadır ($p=0,790>0,05$). Üç farklı anaokulundan anket çalışmasına katılan toplam 144 okul öncesi öğrencisi %51,4'lük oranla dışarda/doğada ders işlemek isterken %48,6'lık oranla da sınıf ortamında ders işlemek istemektedir.

Okul öncesi öğrencilerine yönelik yapılan anket çalışması kapsamında öğrencilere yapılan görsel anketlerde sorulan 'Nasıl bir dünyada yaşamak istersiniz?', 'Ağaçları dikmeli miyiz yoksa kesmeli miyiz?', 'Nasıl bir çevrede yaşamak istersiniz?', 'Hayvanları hapsedmeli miyiz yoksa doğada bizimle özgürce yaşasınlar mı?', 'Sınıf ortamı yerine doğada/dışarda ders işlemek ister misiniz?' soruları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasındaki

ilişkiye bakıldığında Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçlarına göre katılımcıların vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p_1=0,226$, $p_2=0,123$, $p_3=0,773$, $p_4=0,061$, $p_5=0,752$; $p>0,05$). Öğrencilerin ‘Çöplerimizi doğaya mı yoksa çöp kutusuna mı atmamız?’ sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,047<0,05$). Erkek öğrencilerin %92,1’i (70), kız öğrencilerin ise %80,9’u (55) çöplerimizi çöp kutusuna atıp doğayı temiz tutmalıyız şeklinde cevap vermiştir.

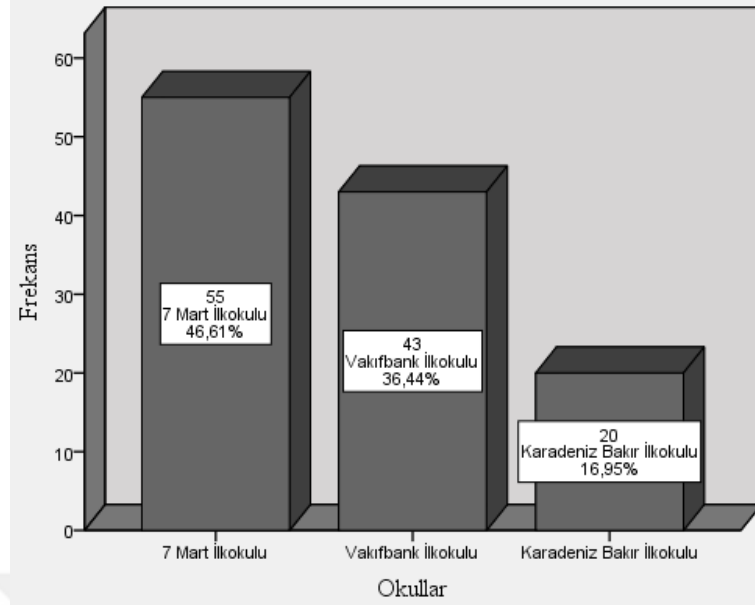

Şekil 44. Anketlerimizi çözen bir kısım okul öncesi öğrencisi

3.2. Birinci Sınıf Öğrencilerinin Doğada Yapılan Etkinliklere Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular

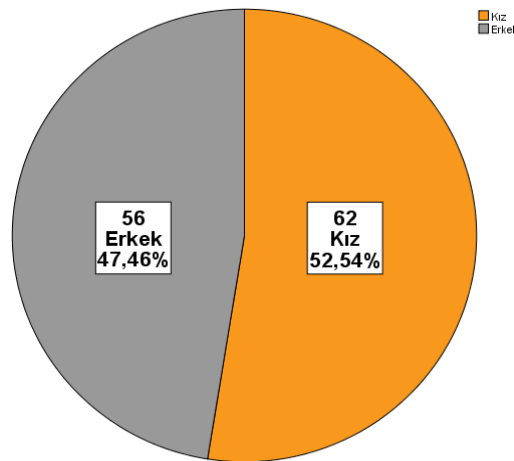
Araştırma doğrultusunda veri toplamak amacıyla birinci sınıf öğrencilerine yazılı ve görsel anketler uygulanmıştır. Öğrencilere ilk olarak kişisel bilgi formunda cinsiyetleri, hangi okulda öğrenim gördükleri ve sınıf ortamı yerine doğada-dışarda ders işlemek isteme durumları yazılı olarak sorulmuştur.

Birinci sınıf öğrencilerinin hangi okullarda öğrenim gördükleri ve bu okullardan kaç adet öğrencinin anket çalışmalarına katkı sağladıkları Şekil 45’te ayrıntılı olarak verilmiştir.

Şekil 45. İlkokullar ve anket çalışmasına katılan birinci sınıf öğrencilerinin sayısı

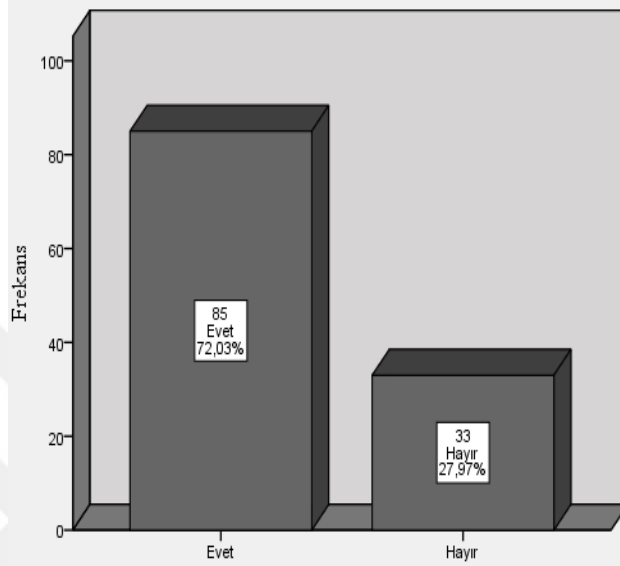
Araştırmaya katılan birinci sınıf öğrencilerinden 55'i (%46,61) 7 Mart İlkokulundan, 43'ü (%35,44) Vakıfbank İlkokulundan ve 20'si (%16,95) Karadeniz Bakır İlkokulundan katılarak araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Toplamda araştırmaya katılan birinci sınıf öğrencilerinin 62'si (%52,5) kız, 56'sı (%47,5) erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Şekil 46. Ankete katılan birinci sınıf öğrencilerinin cinsiyet dağılımı

Toplamda ankete katılan 118 birinci sınıf öğrencisine 'Sınıf ortamı yerine Dışarda/Doğada ders işlemek ister miydiniz?' şeklinde açık uçlu sorularak 'Evet' ya da

‘Hayır’ şıklarından birini işaretlemeleri istenmiş, verdikleri cevap ‘Evet’ ise nedenini belirtilen alanlara yazmaları istenmiştir. Öğrencilerden 85’i ‘Evet’ şikkını işaretlemişken geriye kalan 33’ü öğrenci ise ‘Hayır’ şikkını seçerek dışarda eğitime sıcak bakmadıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 47. Dışarda-doğada eğitim görmek isteyen birinci sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı

Doğada-dışarda ders işlemek isteyen öğrencilerin sayısının işlemek istemeyenlere oranla çoğunlukta olduğu göz önünde bulundurulursa öğrencilerin korunan alanlarda ders işlemek istedikleri sonucuna ulaşılabılıriz.

Sınıf ortamı yerine dışarda-doğada eğitim görmek isteyen birinci sınıf öğrencilerinin açık uçlu soruya vermiş oldukları bazı yorumlar;

‘Doğa çok güzel ve sakin bir yer.’

‘Doğa sessiz bir ortam, daha güzel ders çalışabiliriz.’

‘Ormanlar temiz ve sessiz, ormanları ve doğayı çok seviyorum.’

‘Doğada hava almayı seviyorum, yeni canlılar ve çiçekler görürüz.’

‘Hem doğayı izler hem de ödevimi yapardım.’

‘Ormanı, ağaçları ve kuşları çok seviyorum.’

‘Yeni hayvanlar ve yeni bitkiler tanımak istiyorum.’

‘Doğada ders yapmak çok daha fazla eğlenceli olurdu.’

‘Doğada ağaçlar, tavşanlar, güneş ve bulutlar var.’

‘Doğada ders işlemek eğlenceli olurdu ve arkadaşlarımla ormanda güzel vakit geçirebilirdim.’

‘Doğa mis gibi kokuyor, çok seviyorum.’

‘Sevdiğim hayvanlar doğada yaşadığı için doğayı çok seviyorum.’

‘Doğada ders işlemeyi çok isterdim, oradaki çiçekleri toplayıp anneme verirdim.’

‘Hayvanlarla arkadaş olabiliydik.’

‘Doğayı keşfetmek isterdim.’

‘Doğayı tanımış olurdum hem de doğayı çok merak ediyorum. Doğamıza yardım etmek istiyorum.’

‘Doğada ders işlemek çok güzel olurdu böylece merdivenleri inip-çıkma zorunda kalmazdık ve bol bol oyunlar oynardık.’

‘Sıcak hava, ağaçlar ve yeşillik çok güzel.’

‘Doğada iken kestane yiyebilirim.’

‘Ormanı, doğayı incelemek istiyorum. Hem teneffüslerde farklı şeyler öğrenebilirim.’

‘Dışarda yeni şeyler keşfedebiliriz.’

‘Dışarda kuşlar ses çıkartır ve biz onları dinlerken, rüzgar eserken ders yapabiliriz.’

‘Hayvanlar ve doğa ile iç içe olmayı çok seviyorum.’

Dışarda-doğada ders işlemek istemeyen öğrenciler ise; dışarda ders yapılmasının mümkün olamayacağını, ders yapabilmek için okul ve öğretmenin gerekli olduğunu, çok fazla sesin olabileceğini, yağmurun yağabileceğini, doğada ders işlemenin yasak olduğunu, doğayı sevmediğini ve derslerinden geri kalabileceğini düşündükleri için ‘Hayır’ şıkkını işaretlediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 8. Birinci sınıf öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Sınıf ortamı yerine dışarda/doğada ders işlemek ister miydiniz?		TOPLAM
		Dışarda/Doğada Eğitim	Sınıf Ortamında Eğitim	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	50	5	55
	%	%90,9	%9,1	%100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	25	18	43
	%	%58,1	%41,9	%100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	10	10	20
	%	%50	%50	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	85	33	118
	%	%72	%28	%100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %90,9'u, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %58,1'i Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %50'si sınıf ortamı yerine dışarda/doğada ders işlemek istediklerini belirtirken; 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %9,1'i, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %41,9'u ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %50'si ise sınıf ortamında ders işlemek istediklerini belirtmektedir. Birinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan 'Sınıf ortamı yerine doğada/dışarda ders işlemek ister misiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,000<0,05$). 7 Mart İlkokulu öğrencileri ile Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin çoğunluk olarak dışarda/doğada ders işlemek istedikleri görünürken Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencileri bu soruda seçim yapmakta kararsız kalmıştır. Cinsiyet bazında bakıldığında ise 'Sınıf ortamı yerine doğada/dışarda ders işlemek ister misiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,337>0,05$).

Görsel anket formunda öğrencilere doğada yapılan etkinlikleri ifade eden 8 farklı etkinlik sorularak öğrencilerin etkinlikleri tanıyıp-tanınamaları ve adlarını bilip-bilmemeleri durumları verdikleri cevaplar doğrultusunda belirtilmeye çalışılmıştır. Birinci sınıf öğrencilerine sorulan doğa etkinlikleri;

- Kuş Gözlemi,
- Kamp Yapmak,
- Piknik Yapmak,
- Dağ Tırmanışı,
- Fotoğraf Çekmek,
- Doğa Yürüyüşü,
- Ağaç/Fidan Dikmek,
- Balık Tutmak.

Tablo 9. Birinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

ETKİNLİKLER	N							
	TANIYOR		TANIMIYOR		ADINI BİLİYOR		ADINI BİLMİYOR	
	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Kuş Gözlemi</i>	88	74,6	30	25,4	87	73,7	31	26,3
<i>Kamp Yapmak</i>	101	85,6	17	14,4	97	82,2	21	17,8
<i>Piknik Yapmak</i>	109	92,4	9	7,6	92	78	26	22
<i>Dağ Tırmanışı</i>	106	89,8	12	10,2	105	89	13	11
<i>Fotoğraf Çekmek</i>	102	86,4	16	13,6	99	83,9	19	16,1
<i>Doğa Yürüyüşü</i>	73	61,9	45	38,1	67	56,8	51	43,2
<i>Ağaç/Fidan Dikmek</i>	90	76,3	28	23,7	58	49,2	60	50,8
<i>Balık Tutmak</i>	115	97,5	3	2,5	110	93,2	8	6,8

Ankete katılan 118 birinci sınıf öğrencisinden 88'i (%74,6) 'kuş gözlemi' etkinliğini tanıdığını ifade ederken 30 öğrenci (%25,4) etkinliği tanımadığını ifade etmektedir. Kuş gözlemi etkinliğinin adını doğru şekilde ifade eden öğrenci sayısı ise 87 (%73,7) iken etkinliğin adını bilmeyen öğrenci sayısı 31 (%26,3)'dir. 'Kamp yapmak' etkinliğini tanıdığını söyleyen 101 (%85,6) öğrenci, tanımadığını ifade eden ise 17 (%14,4) öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 97'si (%82,2) etkinliğin adını doğru bilirken 21 (%17,8) öğrenci ise etkinliğin adını bilememiştir. 'Piknik yapmak' etkinliğini tanıdığını söyleyen 109 (%92,4) öğrenci ve tanımadığını ifade eden 9 (%7,6) öğrenci vardır. Ayrıca 92 (%78)

öğrenci etkinliğin adını bilirken 26 (%22) öğrenci ise bilememiştir. Öğrencilerden 106'sı (%89,8) 'dağ tırmanışı' etkinliğini tanıırken 12 (%10,2) öğrenci etkinliği tanıyamamış; 105 (%89) öğrenci etkinliğin ismini doğru ifade ederken 13 (%11) öğrenci ise etkinliğin ismini bilememiştir. 'Fotoğraf çekmek' etkinliğini simgeleyen görseli tanıdığını söyleyen 102 (%86,4) öğrenci, tanımadığını ifade eden ise 16 (%13,6) öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 99'u (%83,9) etkinliğin adını doğru bilirken 19 (%16,1) öğrenci ise etkinliğin adını doğru bir şekilde ifade edememiştir. 'Doğa yürüyüşü' etkinliğini 73 (%61,9) öğrenci tanımış, 45 (%38,1) öğrenci tanıyamamış; 67 (%56,8) öğrenci adını bilmiş, 51 (%43,2) öğrenci ise bilememiştir. Öğrencilerden 90'ı (%76,3) 'ağaç-fidan dikmek' etkinliğini temsil eden görseli tanıırken 28 (%23,7) öğrenci etkinliği tanıyamamış; 58 (%49,2) öğrenci etkinliğin ismini doğru ifade ederken 60 (%50,8) öğrenci ise etkinliğin ismini bilememiştir. Son olarak 'balık tutmak' etkinliğini tanıdığını söyleyen 115 (%97,5) birinci sınıf öğrenci varken yalnızca 3 (%2,5) öğrenci etkinliği tanıyamadığını ifade etmiştir. Öğrencilerden 110'u (%93,2) etkinliğin adını doğru yazarken 8 (%6,8) öğrenci yanlış yazmış ya da boş bırakmıştır.

Sonuç olarak; doğada yapılan etkinlikleri temsil eden görsellere anket çalışması kapsamında öğrencilerin vermiş oldukları cevapların çoğunlukla doğruyu ifade etmeleri göz önüne alınırsa, birinci sınıf öğrencilerin doğada yapılan etkinliklere yönelik olumlu tutumlar sergilediklerini söylemek mümkündür. Ayrıca öğrencilerin tanıdıkları etkinliklerin isimlerini de büyük oranda doğru bildikleri gözlemlenmiştir.

Çalışmamızda birinci sınıfta öğrenim gören toplamda 118 katılımcıya uygulanan anket çalışması kapsamında katılımcılara sorulan doğa etkinliklerinden hangi etkinlikleri tanıdıkları ve bu etkinliklerinin isimleri doğru bir şekilde ifade etme durumları ile anket çalışmasına katılan 3 ilkokul arasındaki ilişki durumunu tanımlayıcı istatistikler aşağıdaki tablolarda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 10. Birinci sınıf öğrencilerinin kuş gözlemi etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kuş Gözlemi Görsel Tanıma		Kuş Gözlemi Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	50 %90,9	5 %9,1	49 %89,1	6 %10,9	55 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	30 %69,8	13 %30,2	30 %69,8	13 %30,2	43 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	8 %40	12 %60	8 %40	12 %60	20 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı	88 %74,6	30 %25,4	87 %73,7	31 %26,3	118 %100

Anket çalışmasına katılan 118 birinci sınıf öğrencisinden kuş gözlemi etkinliğini 55 kişinin %90,9'u 7 Mart İlkokulundan, 43 kişinin %69,8'i Vakıfbank İlkokulundan ve 20 kişinin %40'ı ise Karadeniz Bakır İlkokulundan katılarak görseli tanıdığını belirtmiştir. Birinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan kuş gözlemi etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,000<0,05$). Etkinliği tanıma konusunda 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin daha başarılı olduğu, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin ise diğer iki okula göre daha az başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan kuş gözlemi etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,111>0,05$).

Kuş gözlemi etkinliğinin adının doğru ifade edilmesinde okullardan katılıma göre %89,1'i 7 Mart İlkokulundan, %69,8'i Vakıfbank İlkokulundan ve %40'ı ise Karadeniz Bakır İlkokulundan etkinlik adını doğru şekilde ifade etmiştir. Birinci sınıf öğrencilerine sorulan kuş gözlemi etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,000<0,05$). Cinsiyet bazında incelendiğinde kuş gözlemi etkinliğinin isminin bilinmesi ile katılımcıların cinsiyetleri arasında önemli değişiklikler gözlenmemekle

birlikte istatistiksel açıdan önemli bir fark saptanmamıştır ($p=0,168>0,05$). Kız (%79) ve erkek (%67,9) öğrencilerin cevapları birbiriyle oransal benzerlik göstermektedir.

Tablo 11. Birinci sınıf öğrencilerinin kamp yapmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kamp Yapmak Görsel Tanıma		Kamp Yapmak Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	48	7	47	8	55
	%	%87,3	%12,7	%85,5	%14,5	%100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	36	7	35	8	43
	%	%83,7	%16,3	%81,4	%18,6	%100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	17	3	15	5	20
	%	%85	%15	%75	%25	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	101	17	97	21	118
	%	%85,6	%14,4	%82,2	%17,8	%100

Birinci sınıf öğrencisinden kamp yapmak etkinliğini görsel olarak tanımda 7 Mart İlkokulundan katılanların %87,3'ü, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %83,7'si ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %85'i görseli tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Birinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan kamp etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel açıdan önemli bir ilişki belirlenmemiştir ($p=0,881>0,05$). Üç okulun katılımcıları da kamp yapmak etkinliğinin görselini yüksek oranda tanımışlardır. Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan kamp yapmak etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,124>0,05$).

Kamp yapmak etkinliği adının bilinmesi bazında ele alındığında ise etkinliğin isminin doğru bir şekilde ifade edilmesinde 7 Mart İlkokulundan katılanların %85,5'i, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %81,4'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %75'i etkinliğin ismini doğru bir şekilde ifade etmişlerdir. Birinci sınıf öğrencilerine sorulan kamp yapmak etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan üç ilkokul arasında dikkate

değer istatistiksel bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,570>0,05$). Yine cinsiyet bazında incelendiğinde kamp yapmak etkinliğinin isminin bilinmesi ile katılımcıların cinsiyetleri arasında istatistiksel açıdan bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,327>0,05$). Kız (%85,5) ve erkek (%78,6) öğrencilerin cevapları birbiriyle oransal açıdan benzerlik göstermektedir.

Tablo 12. Birinci sınıf öğrencilerinin piknik yapmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Piknik Yapmak Görsel Tanıma		Piknik Yapmak Etkinlik Adım Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart	Kişi	51	4	43	12	55
İlkokulu	Sayı	%92,7	%7,3	%78,2	%21,8	%100
Vakıfbank	Kişi	40	3	35	8	43
İlkokulu	Sayı	%93	%7	%81,4	%18,6	%100
Karadeniz	Kişi	18	2	14	6	20
Bakır İlkokulu	Sayı	%90	%10	%70	%30	%100
TOPLAM	Kişi	109	9	92	26	118
	Sayı	%92,4	%7,6	%78	%22	%100

Piknik yapmak etkinliğini görsel olarak tanımada 7 Mart İlkokulundan katılanların %92,7'si, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %93'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %90'ı görseli tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Birinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan piknik yapmak etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,907>0,05$). Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan piknik yapmak etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında da önemli farklar bulunmamakla birlikte istatistiksel açıdan da anlamlı bir ilişki kurulamamıştır ($p=0,377>0,05$).

Piknik yapmak etkinliği adının bilinmesi bazında ele alındığında ise toplam 118 katılımcıdan etkinliğinin ismini doğru bir şekilde ifade eden 55 kişiden %78,2'si 7 Mart İlkokulundan, 43 kişiden %81,4'ü Vakıfbank İlkokulundan ve 20 kişiden %70'i de Karadeniz Bakır İlkokulundan doğru yanıtları vermiştir. Birinci sınıf öğrencilerine sorulan

piknik yapmak etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan ilkokullar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,596>0,05$). Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin adının bilinmesi durumu incelendiğinde de dikkate değer bir bağlantı bulunamamıştır ($p=0,054>0,05$).

Tablo 13. Birinci sınıf öğrencilerinin tırmanma etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Tırmanma Görsel Tanıma		Tırmanma Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	53	2	53	2	55
	%	%96,4	%3,6	%96,4	%3,6	%100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	37	6	36	7	43
	%	%86	%14	%83,7	%16,3	%100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	16	4	16	4	20
	%	%80	%20	%80	%20	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	106	12	105	13	118
	%	%89,8	%10,2	%89	%11	%100

Tırmanma etkinliğini görsel olarak tanıma hususunda 7 Mart İlkokulundan çalışmasına katılan öğrencilerin %96,4'ü, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %86'sı ve Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %80'i etkinliği verilen görselden tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Birinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan tırmanma etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı bir istatistiksel ilişki bulunmamaktadır ($p=0,069>0,05$). Anket çalışması kapsamında sorulan tırmanma etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında da istatistiksel bir bağlantı saptanamamıştır ($p=0,100>0,05$).

Tırmanma etkinliğinin adının bilinmesi faktörü ele alındığında etkinliğinin isminin doğru bir şekilde ifade edilmesinde 7 Mart İlkokulu katılımcılarının %96,4'ü, Vakıfbank İlkokulu katılımcılarının %83,7'si ve Karadeniz Bakır İlkokulu katılımcılarının %80'i başarılı olmuştur. Birinci sınıf öğrencilerine sorulan tırmanma etkinliğinin isminin bilinmesi

sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan 3 ilkokul arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,052>0,05$). Etkinliği görselden tanıdığını ifade eden öğrenciler yüksek oranda tırmanma etkinliğinin ismini belirtilen alanlara doğru bir şekilde ifade etmişlerdir. Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin adının bilinmesi durumu incelendiğinde de önemli istatistiksel bağlantı bulunamamıştır ($p=0,062>0,05$).

Tablo 14. Birinci sınıf öğrencilerinin fotoğraf çekmek etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Fotoğraf Çekmek Görsel Tanıma		Fotoğraf Çekmek Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	52	3	50	5	55
	%	%94,5	%5,5	%90,9	%9,1	%100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	35	8	34	9	43
	%	%81,4	%18,6	%79,1	%20,9	%100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	15	5	15	5	20
	%	%75	%25	%75	%25	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	102	16	99	19	118
	%	%86,4	%13,6	%83,9	%16,1	%100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %94,5'i, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %81,4'ü Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %75'i fotoğraf çekmek etkinliğini belirtilen görselden tanıdıklarını ifade ederken; 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %90,9'u, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %79,1'i ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden ise %75'i fotoğraf çekmek etkinliğinin adını belirtilen bölgeye doğru şekilde yazmıştır. Birinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan fotoğraf çekmek etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,044<0,05$). Tablo 14'e bakıldığında Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin diğer okullara göre görseli tanımada daha az başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliği görselden tanıma durumu incelendiğinde ise istatistiksel açıdan anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır ($p=0,053>0,05$).

Birinci sınıf öğrencilerine sorulan fotoğraf çekmek etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan 3 ilkokul arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,141>0,05$). Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin adının bilinmesi bakımından da istatistiksel olarak önemli bir ilişki saptanamamıştır ($p=0,130>0,05$).

Tablo 15. Birinci sınıf öğrencilerinin doğa yürüyüşü etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Doğa Yürüyüşü Görsel Tanıma		Doğa Yürüyüşü Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	39	16	36	19	55
	%	%70,9	%29,1	%65,5	%34,5	%100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	23	20	21	22	43
	%	%53,5	%46,5	%48,8	%51,2	%100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	11	9	10	10	20
	%	%55	%45	%50	%50	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	73	45	67	51	118
	%	%61,9	%38,1	%56,8	%43,2	%100

Birinci sınıf öğrencisinden doğa yürüyüşü etkinliğini görsel olarak tanımada 7 Mart İlkokulundan katılanların %70,9'u, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %53,5'i ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %55'i belirtilen etkinliği verilen görselden tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Birinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan doğa yürüyüşü etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p=0,167>0,05$). Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan doğa yürüyüşü etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,607>0,05$).

Doğa yürüyüşü etkinliğinin isminin bilinmesi konusu ele alındığında ise etkinliğinin isminin doğru bir şekilde ifade edilmesinde 7 Mart İlkokulundan katılanların %65,5'i, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %48,8'i ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların yarısı etkinliğin ismini doğru bir şekilde belirtilen alana ifade etmişlerdir. Birinci sınıf öğrencilerine sorulan doğa yürüyüşü etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan üç ilkokul arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır ($p=0,205>0,05$). Cinsiyet bazında incelendiğinde de doğa yürüyüşü etkinliğinin isminin bilinmesi ile katılımcıların cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,412>0,05$).

Tablo 16. Birinci sınıf öğrencilerinin fidan/ağaç dikmek etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Fidan/Ağaç Dikmek Görsel Tanıma		Fidan/Ağaç Dikmek Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	44	11	29	26	55
	%	%80	%20	%52,7	%47,3	%100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	31	12	16	27	43
	%	%72,1	%27,9	%37,2	%62,8	%100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	15	5	13	7	20
	%	%75	%25	%65	%35	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	90	28	58	60	118
	%	%76,3	%23,7	%49,2	%50,8	%100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %80'i, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %72,1'i, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %75'i fidan/ağaç dikmek etkinliğini belirtilen görselden tanıdıklarını ifade ederken; öğrencilere anket çalışması kapsamında sorulan fidan/ağaç dikmek etkinliğinin görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı istatistiksel ilişki bulunmamaktadır ($p=0,652>0,05$). Ayrıca katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliği görselden tanıma durumuna bakıldığında ise istatistiksel açıdan dikkate değer bir ilişki çıkmamıştır ($p=0,022<0,05$). Erkek öğrencilerin (%85,7) kız öğrencilere (%67,7) oranla etkinlik görselini daha çok tanıdıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Çalışmaya katılan birinci sınıf öğrencilerine sorulan fidan/ağaç dikmek etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,093>0,05$). Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin adının bilinmesi durumu incelendiğinde de önemli bir bağlantı bulunamamıştır ($p=0,861>0,05$).

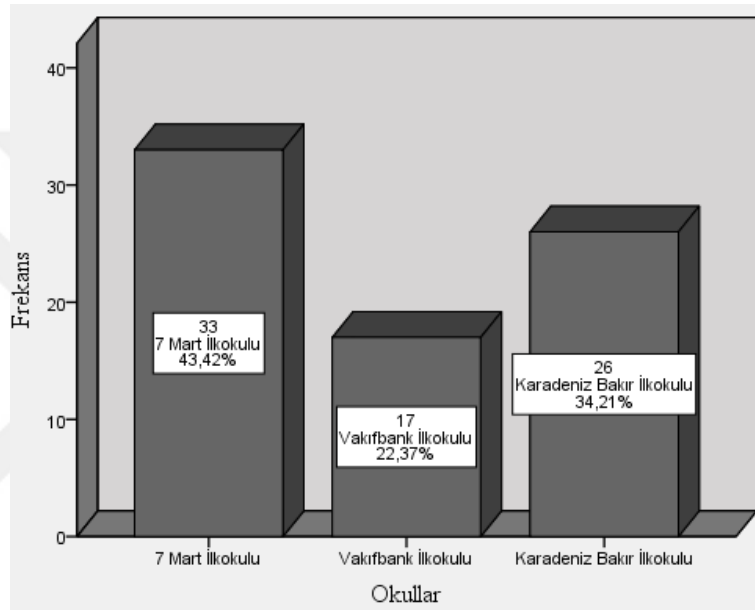
Tablo 17. Birinci sınıf öğrencilerinin balık tutmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Balık Tutmak Görsel Tanıma		Balık Tutmak Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	54 %98,2	1 %1,8	51 %92,7	4 %7,3	55 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	43 %100	0 %0	43 %100	0 %0	43 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	18 %90	2 %10	16 %80	4 %20	20 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	115 %97,5	3 %2,5	110 %93,2	8 %6,8	118 %100

Öğrencilere anket çalışması kapsamında sorulan balık tutmak etkinliğinin görselden tanınması ve adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında önemli istatistiksel bir ilişki saptanamamıştır ($p=0,057>0,05$). Ayrıca katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin görselin tanınması durumu ($p=0,095>0,05$) ve etkinliğin adının bilinmesi durumu incelendiğinde de istatistiksel açıdan dikkate değer anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır ($p=0,188>0,05$).

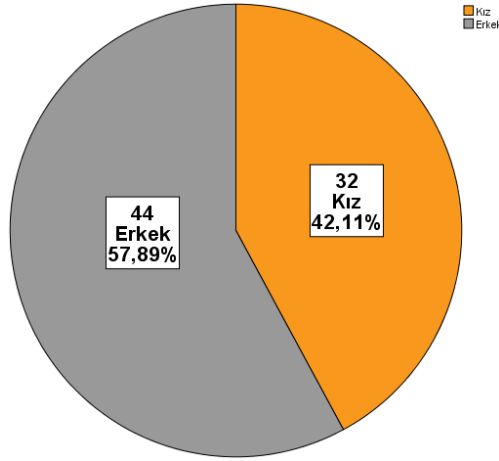
3.3.İkinci Sınıf Öğrencilerinin Doğada Yapılan Etkinliklere Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular

Araştırmamız kapsamında ikinci sınıf öğrencilerine birinci sınıf öğrencilerinde olduğu gibi aynı yazılı ve görsel anketler uygulanmıştır. İkinci sınıf öğrencilerinin hangi okullarda öğrenim gördükleri ve bu okullardan kaç adet öğrencinin anket çalışmalarına katıldıkları Şekil 48’de verilmiştir.

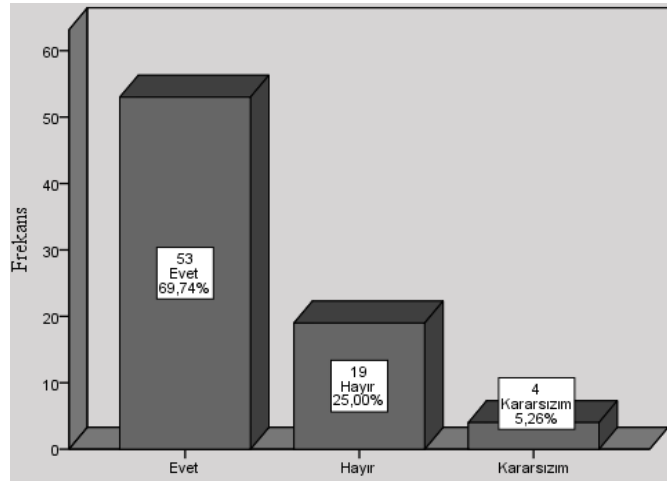
Şekil 48. İlkokullar ve anket çalışmasına katılan ikinci sınıf öğrencilerinin sayısı

Araştırmaya katılan ikinci sınıf öğrencilerinden 33’ü (%43,42) 7 Mart İlkokulundan, 17’si (%22,37) Vakıfbank İlkokulundan ve 26’sı (%34,21) Karadeniz Bakır İlkokulundan katılarak araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Toplamda araştırmaya katılan ikinci sınıf öğrencilerinin 44’ü (%57,9) erkek, 32’si (%42,1) kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Şekil 49. Ankete katılan ikinci sınıf öğrencilerinin cinsiyet dağılımı

Toplamda ankete katılan 76 ikinci sınıf öğrencisine de ‘*Sınıf ortamı yerine Dışarda/Doğada ders işlemek ister miydiniz?*’ şeklinde açık uçlu soru sorularak bu konu hakkındaki tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. İkinci sınıf öğrencilerden 53’ü ‘Evet’, 33 öğrenci ise ‘Hayır’ seçeneğini seçerken geriye kalan 4 öğrenci ise herhangi bir cevap vermeyerek dışarda eğitim konusunda kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 50. Dışarda-doğada eğitim görmek isteyen ikinci sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı

Birinci sınıf öğrencilerinde olduğu gibi ikinci sınıf öğrencilerinde de doğada-dışarda ders işlemek isteyen öğrencilerin sayısının işlemek istemeyenlere oranla çoğunlukta olduğu, yalnızca 4 öğrencinin bu konuda kararsız kaldıkları görülmektedir. Buradan yola çıkarak ikinci sınıf öğrencilerinin de korunan alanlarda ders işlemek istedikleri sonucuna rahatlıkla

ulaşılabiliriz. Sınıf ortamı yerine dışarda-doğada eğitim görmek isteyen ikinci sınıf öğrencilerinin açık uçlu soruya yazmış oldukları bazı yorumlar ise;

- ‘Doğada ders yapmak eğlenceli olurdu.’
- ‘Doğayı çok merak ediyorum ve nadir hayvan türlerini görmek isterdim.’
- ‘Doğa havası almak istiyorum.’
- ‘Kuşların sesiyle birlikte ders yapmak çok hoş bir düşünce.’
- ‘Dışarda çok fazla geniş alan var.’
- ‘Bol bol temiz hava alıp birçok ağaç dikebiliriz.’
- ‘Doğadaki sesler çok güzel.’
- ‘Hem doğada ders işler hem de doğada yaşamayı öğrenebiliriz.’
- ‘Ağaçları ve hayvanları çok seviyorum.’

Dışarda-doğada ders işlemek istemeyen öğrenciler ise; doğada ders yapılamayacağı, dışarda üşüebilecekleri, çok fazla ses olacağı için dikkatini veremeyebilecekleri, hasta olabilecekleri, böceklerden korktukları ve doğada ders işleme fikrinin sıkıcı olabileceği gibi durumlar yüzünden ‘Hayır’ şikkını işaretlediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 18. İkinci sınıf öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Sınıf ortamı yerine dışarda/doğada ders işlemek ister miydiniz?			TOPLAM
		Dışarda/Doğada Eğitim	Sınıf Ortamında Eğitim	Kararsızım	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	27 %81,8	5 %15,2	1 %3	33 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	13 %76,5	2 %11,8	2 %11,8	17 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	13 %50	12 %46,2	1 %3,8	26 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	53 %69,7	19 %25	4 %5,3	76 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %81,8’i, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %76,5’i Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %50’si sınıf ortamı yerine dışarda/doğada ders

işlemek istediklerini belirtirken; ikinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan ‘Sınıf ortamı yerine doğada/dışarda ders işlemek ister misiniz?’ sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,025<0,05$). 7 Mart İlkokulu öğrencileri ile Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin çoğunluk olarak dışarda/doğada ders işlemek istedikleri görünürken Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencileri bu soruya yarı yarıya cevap vermişlerdir. Anket çalışmasına katılan 76 öğrenciden %5,3’lük bir kısım ise sınıf ortamı yerine Dışarda/Doğada ders işlemek konusunda kararsız kalmıştır. Cinsiyet bazında bakıldığında ise ‘Sınıf ortamı yerine doğada/dışarda ders işlemek ister misiniz?’ sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,633>0,05$).

Görsel anket formunda ikinci sınıf öğrencilerine aynı birinci sınıflarda olduğu gibi 8 adet doğada yapılan etkinlikleri temsil eden görseller sorularak öğrencilerin etkinlikleri tanıyıp-tanınamaları ve adlarını bilip-bilmemeleri durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. İkinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları Tablo 19’da ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 19. İkinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

	N							
	TANIYOR		TANIMIYOR		ADINI BİLİYOR		ADINI BİLMİYOR	
ETKİNLİKLER	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Kuş Gözlemi</i>	48	63,2	28	36,8	38	50	38	50
<i>Kamp Yapmak</i>	69	90,8	7	9,2	59	77,6	17	22,4
<i>Piknik Yapmak</i>	73	96,1	3	3,9	70	92,1	6	7,9
<i>Dağ Tırmanışı</i>	63	82,9	13	17,1	60	78,9	16	21,1
<i>Fotoğraf Çekmek</i>	52	68,4	24	31,6	46	60,5	30	39,5
<i>Doğa Yürüyüşü</i>	47	61,8	29	38,2	38	50	38	50
<i>Ağaç/Fidan Dikmek</i>	52	68,4	24	31,6	42	55,3	34	44,7
<i>Balık Tutmak</i>	67	88,2	9	11,8	59	77,6	17	22,4

Anketimize katılan 76 ikinci sınıf öğrencisinden 48'i (%63,2) 'kuş gözlemi' etkinliğini tanıdığını ifade ederken 28 öğrenci (%36,8) etkinliği tanımadığını ifade etmektedir. Kuş gözlemi etkinliğinin adını doğru şekilde ifade eden öğrencilerin sayısı ile etkinliğin adını bilmeyen öğrencilerin sayısı ise birbirine eşittir. 'Kamp yapmak' etkinliğini tanıdığını ifade eden 69 (%90,8) öğrenci, tanımadığını ifade eden ise sadece 7 (%9,2) öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 59'u (%77,6) etkinliğin adını doğru bilirken 17 (%22,4) öğrenci ise etkinliğin adını doğru olarak bilememiştir. 'Piknik yapmak' etkinliğini görsellerden tanıdığını ifade eden 73 (%96,1) öğrenci varken yalnızca 3 (%3,9) öğrenci etkinliği görsellerden tanıyamayarak farklı ifadeler kullanmıştır. Etkinliğin adını 70 (%92,1) öğrenci doğru yazarken 6 (%7,9) öğrenci ise yazamamış ya da boş bırakmıştır. Öğrencilerden 63'ü (%82,9) 'dağ tırmanışı' etkinliğini tanıırken 13 (%17,1) öğrenci etkinliği tanıyamamış; 60 (%78,9) öğrenci etkinliğin ismini doğru ifade ederken 16 (%21,1) öğrenci ise etkinliğin ismini doğru olarak bilememiştir. 'Fotoğraf çekmek' etkinliğini ise 52 (%68,4) öğrenci tanıırken 24 (%31,6) öğrenci tanıyamamış; 46 (%60,5) öğrenci ismini doğru yazarken 30 (%39,5) öğrenci yanlış yazmıştır. 'Doğa yürüyüşü' etkinliğini 47 (%61,8) öğrenci tanımış, 29 (%38,2) öğrenci tanıyamamış; etkinliğinin adını doğru şekilde ifade eden öğrencilerin sayısı ile etkinliğin adını bilmeyen öğrencilerin sayısı ise birbirine eşit çıkmıştır. İkinci sınıf öğrencilerinden 52'si (%68,4) 'ağaç-fidan dikmek' etkinliğini temsil eden görseli tanıırken 24 (%31,6) öğrenci etkinliği tanıyamamış; 42 (%55,3) öğrenci etkinliğin ismini doğru ifade ederken 34 (%44,7) öğrenci ise etkinliğin ismini bilememiştir. Ayrıca 'balık tutmak' etkinliğini tanıdığını söyleyen 67 (%88,2) ikinci sınıf öğrenci varken yalnızca 9 (%11,8) öğrenci etkinliği tanımadığını ifade etmiştir. Öğrencilerden 59'u (%77,6) etkinliğin adını doğru yazarken 17 (%22,4) öğrenci etkinliğin adını bilememiştir.

İkinci sınıf öğrencilerinin etkinlikleri tanıma ve isimlerini bilme konusunda vermiş oldukları cevapların çoğunluğu doğru seçenekleri temsil ederken yalnızca 'kuş gözlemi ve doğa yürüyüşü' etkinliklerini ifade eden görsellere vermiş oldukları cevaplarda eşit sonuçların çıktığı gözlemlenmiştir. Buradan yola çıkılarak ikinci sınıf öğrencilerinin de doğada yapılan etkinliklere yönelik olumlu tutumlar sergilediklerini söylemek mümkün olacaktır. Ayrıca öğrencilerin tanıdıkları etkinliklerin isimlerini de bildikleri sonuçlar neticesinde gözlemlenmiştir.

İkinci sınıfta öğrenim gören toplamda 76 katılımcıya uygulanan anket çalışması kapsamında katılımcılara sorulan doğa etkinliklerinden hangi etkinlikleri tanıdıkları ve bu etkinliklerinin isimleri doğru bir şekilde ifade etme durumları ile anket çalışmasına katılan

3 ilkokul arasındaki ilişki durumunu tanımlayıcı istatistikler aşağıdaki tablolarda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 20. İkinci sınıf öğrencilerinin kuş gözlemi etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kuş Gözlemi Görsel Tanıma		Kuş Gözlemi Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	22 %66,7	11 %33,3	19 %57,6	14 %42,4	33 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	13 %76,5	4 %23,5	10 %58,8	7 %41,2	17 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	13 %50	13 %50	9 %34,6	17 %65,4	26 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	48 %63,2	28 %36,8	38 %50	38 %50	76 %100

Anket çalışmasına katılan 76 ikinci sınıf öğrencisinden 7 Mart İlkokulundan katılanların %66,7'si, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %76,5'i, Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %50'si kuş gözlemi etkinliğini görsel olarak tanıdığını ifade ederken, ikinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan kuş gözlemi etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,182>0,05$). Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan kuş gözlemi etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,560>0,05$).

Kuş gözlemi etkinliğinin adının doğru ifade edilmesinde okullardan katılıma göre %57,6'sı 7 Mart İlkokulundan, %58,8'i Vakıfbank İlkokulundan ve %34,6'sı ise Karadeniz Bakır İlkokulundan etkinlik adını doğru şekilde ifade etmiştir. İkinci sınıf öğrencilerine sorulan kuş gözlemi etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan okullar arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p=0,153>0,05$). Cinsiyet bazında incelendiğinde kuş gözlemi etkinliğinin isminin bilinmesi

ile katılımcıların cinsiyetleri arasında istatistiksel bir bağlantı gözlenmemiştir ($p=0,163>0,05$).

Tablo 21. İkinci sınıf öğrencilerinin kamp yapmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kamp Yapmak Görsel Tanıma		Kamp Yapmak Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı %	31 %93,9	2 %6,1	27 %81,8	6 %18,2	33 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı %	17 %100	0 %0	16 %94,1	1 %5,9	17 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı %	21 %80,8	5 %19,2	16 %61,5	10 %38,5	26 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	69 %90,8	7 %9,2	59 %77,6	17 %22,4	76 %100

İkinci sınıf öğrencisinden kamp yapmak etkinliğini görsel olarak tanımada 7 Mart İlkokulundan katılanların %93,9'u, Vakıfbank İlkokulundan katılanların tamamı ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %80,8'i görseli tanıdıklarını ifade etmişlerdir. İkinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan kamp etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında kayda değer istatistiksel bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,073>0,05$). Üç okulun katılımcıları da kamp yapmak etkinliğinin görselini yüksek oranda tanımışlardır. Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan kamp yapmak etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,398>0,05$).

Kamp yapmak etkinliği adının bilinmesi bazında ele alındığında ise etkinliğinin isminin doğru bir şekilde ifade edilmesinde 7 Mart İlkokulundan katılanların %81,8'i, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %94,1'i ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %61,5'i etkinliğin ismini doğru bir şekilde ifade etmişlerdir. İkinci sınıf öğrencilerine sorulan kamp yapmak etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise

katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan üç ilkokul arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,032<0,05$). Karadeniz Bakır İlkokulu katılımcılarının diğer 2 okul katılımcılarına oranla daha az etkinliği tanıma oranına sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Cinsiyet bazında incelendiğinde ise kamp yapmak etkinliğinin isminin bilinmesi ile katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı istatistiksel bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,930>0,05$). Kız (%78,1) ve erkek (%77,3) öğrencilerin cevapları birbiriyle oransal açıdan benzerlik göstermektedir.

Tablo 22. İkinci sınıf öğrencilerinin piknik yapmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Piknik Yapmak Görsel Tanıma		Piknik Yapmak Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanyor	Tanımyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı %	32 %97	1 %3	30 %90,9	3 %9,1	33 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı %	17 %100	0 %0	17 %100	0 %0	17 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı %	24 %92,3	2 %7,7	23 %88,5	3 %11,5	26 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	73 %96,1	3 %3,9	70 %92,1	6 %7,9	76 %100

Piknik yapmak etkinliğini görsel olarak tanımda 7 Mart İlkokulundan katılanların %97'si, Vakıfbank İlkokulundan katılanların tamamı ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %92,3'ü görseli tanıdıklarını ifade etmişlerdir. İkinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan piknik yapmak etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,420>0,05$). Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan piknik yapmak etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında da anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,132>0,05$).

Piknik yapmak etkinliği adının bilinmesi bazında ele alındığında ise toplam 76 katılımcıdan etkinliğinin ismini doğru bir şekilde ifade eden 33 kişiden %90,9'u 7 Mart İlkokulundan, Vakıfbank İlkokulundan katılan 17 kişinin tamamı ve 26 kişiden %88,5'i de Karadeniz Bakır İlkokulundan doğru yanıtları vermiştir. İkinci sınıf öğrencilerine sorulan piknik yapmak etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan ilkokullar arasında istatistiksel bakımdan dikkate değer bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,368>0,05$). Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin adının bilinmesi durumu incelendiğinde de anlamlı bir bağlantı saptanmamıştır ($p=0,188>0,05$).

Tablo 23. İkinci sınıf öğrencilerinin tırmanma etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Tırmanma Görsel Tanıma		Tırmanma Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	26 %78,8	7 %21,2	25 %75,8	8 %24,2	33 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	13 %76,5	4 %23,5	13 %76,5	4 %23,5	17 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	24 %92,3	2 %7,7	22 %84,6	4 %15,4	26 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	63 %82,9	13 %17,1	60 %78,9	16 %21,1	76 %100

Tırmanma etkinliğini görsel olarak tanımada 7 Mart İlkokulundan çalışmasına katılan öğrencilerin %78,8'i, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %76,5'i ve Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %92,3'ü etkinliği verilen görselden tanıdıklarını ifade etmişlerdir. İkinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan tırmanma etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,285>0,05$). Anket alışması kapsamında sorulan tırmanma etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri incelendiğinde de anlamlı istatistiksel farklılıklar saptanmamıştır ($p=0,346>0,05$).

Tırmanma etkinliğinin adının bilinmesi faktörü ele alındığında etkinliğinin isminin doğru bir şekilde ifade edilmesinde 7 Mart İlkokulu katılımcılarının %75,8'i, Vakıfbank İlkokulu katılımcılarının %76,5'i ve Karadeniz Bakır İlkokulu katılımcılarının %84,6'sı başarılı olmuştur. İkinci sınıf öğrencilerine sorulan tırmanma etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan 3 ilkokul arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,681>0,05$). Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin adının bilinmesi durumu ele alındığında da anlamlı istatistiksel bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,472>0,05$).

Tablo 24. İkinci sınıf öğrencilerinin fotoğraf çekmek etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Fotoğraf Çekmek Görsel Tanıma		Fotoğraf Çekmek Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	22 %66,7	11 %33,3	21 %63,6	12 %36,4	33 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	11 %64,7	6 %35,3	7 %41,2	10 %58,8	17 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	19 %73,1	7 %26,9	18 %69,2	8 %30,8	26 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	52 %68,4	24 %31,6	46 %60,5	30 %39,5	76 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %66,7'si, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %64,7'si, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %73,1'i fotoğraf çekmek etkinliğini belirtilen görselden tanıdıklarını ifade ederken; 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %63,6'sı, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %41,2'si ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden ise %69,2'si fotoğraf çekmek etkinliğinin adını belirtilen bölgeye doğru şekilde yazmıştır. İkinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan fotoğraf çekmek etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,812>0,05$).

Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliği görselden tanıma durumu incelendiğinde de istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı saptanamamıştır ($p=0,052>0,05$).

İkinci sınıf öğrencilerine sorulan fotoğraf çekmek etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan 3 ilkokul arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p=0,163>0,05$). Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin adının bilinmesi durumu incelendiğinde ise cinsiyete göre önlemler farklar gözlenmemiştir ($p=0,260>0,05$).

Tablo 25. İkinci sınıf öğrencilerinin doğa yürüyüşü etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Doğa Yürüyüşü Görsel Tanıma		Doğa Yürüyüşü Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanyor	Tanımyor	Biliyor	Bilmyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	21 %63,6	12 %36,4	18 %54,5	15 %45,5	33 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	8 %47,1	9 %52,9	5 %29,4	12 %70,6	17 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	18 %69,2	8 %30,8	15 %57,7	11 %42,3	26 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	47 %61,8	29 %38,2	38 %50	38 %50	76 %100

İkinci sınıf öğrencisinden doğa yürüyüşü etkinliğini görsel olarak tanımada 7 Mart İlkokulundan katılanların %63,6'sı, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %47,1'i ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %69,2'si belirtilen etkinliği verilen görselden tanıdıklarını ifade etmişlerdir. İkinci sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan doğa yürüyüşü etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,329>0,05$). Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan doğa yürüyüşü etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,182>0,05$).

Doğa yürüyüşü etkinliğinin isminin bilinmesi konusu ele alındığında ise etkinliğinin isminin doğru bir şekilde ifade edilmesinde 7 Mart İlkokulundan katılanların %54,5'i, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %29,4'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %57,7'si etkinliğin ismini doğru bir şekilde belirtilen alana ifade etmişlerdir. İkinci sınıf öğrencilerine sorulan doğa yürüyüşü etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan üç ilkokul arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,152>0,05$). Cinsiyet bazında incelendiğinde de doğa yürüyüşü etkinliğinin isminin bilinmesi ile katılımcıların cinsiyetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir bağlantı saptanmamıştır ($p=0,163>0,05$).

Tablo 26. İkinci sınıf öğrencilerinin fidan/ağaç dikmek etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Fidan/Ağaç Dikmek Görsel Tanıma		Fidan/Ağaç Dikmek Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımıyor	Biliyor	Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı %	23 %69,7	10 %30,3	18 %54,5	15 %45,5	33 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı %	14 %82,4	3 %17,6	12 %70,6	5 %29,4	17 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı %	15 %57,7	11 %42,3	12 %46,2	14 %53,8	26 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	52 %68,4	24 %31,6	42 %55,3	34 %44,7	76 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %69,7'si, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %82,4'ü, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %57,7'si fidan/ağaç dikmek etkinliğini belirtilen görselden tanıdıklarını ifade ederken; öğrencilere anket çalışması kapsamında sorulan fidan/ağaç dikmek etkinliğinin görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($p=0,230>0,05$). Ayrıca katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliği görselden tanıma durumu incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır ($p=0,344>0,05$).

Çalışmamıza katılan ikinci sınıf öğrencilerine sorulan fidan/ağaç dikmek etkinliğinin isminin bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,287>0,05$). Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin adının bilinmesi durumu incelendiğinde de istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır ($p=0,883>0,05$).

Tablo 27. İkinci sınıf öğrencilerinin balık tutmak etkinliğini tanıma ve etkinliğin adını bilme sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Balık Tutmak Görsel Tanıma		Balık Tutmak Etkinlik Adını Bilme		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Biliyor	Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	27 %81,8	6 %18,2	23 %69,7	10 %30,3	33 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	16 %94,1	1 %5,9	13 %76,5	4 %23,5	17 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	24 %92,3	2 %7,7	23 %88,5	3 %11,5	26 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	67 %88,2	9 %11,8	59 %77,6	17 %22,4	76 %100

Katılımcılara anket çalışması kapsamında sorulan balık tutmak etkinliğinin görselden tanınması ($p=0,320>0,05$) ve adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p=0,227>0,05$). Ayrıca katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin görselin tanınması durumu ($p=0,570>0,05$) ve etkinliğin adının bilinmesi durumu incelendiğinde de istatistiksel bakımdan anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır ($p=0,930>0,05$).

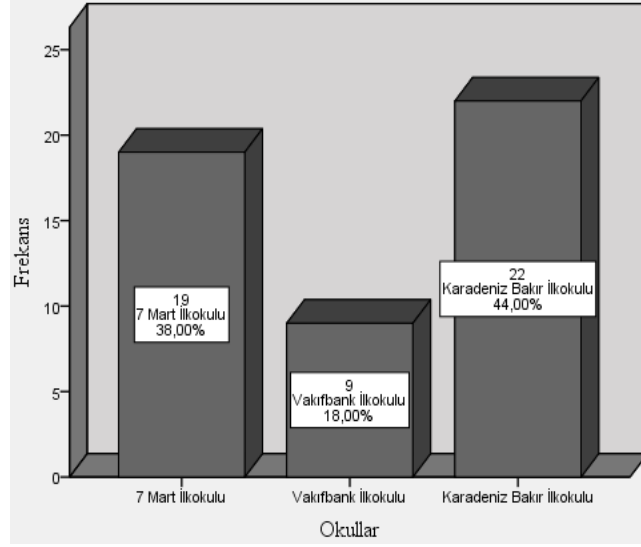

Şekil 51. Anketlerimizi çözen bir kısım birinci ve ikinci sınıf öğrencisi

3.4.Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Korunan Alanlara ve Doğadaki Bitki-Hayvan Türlerine Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular

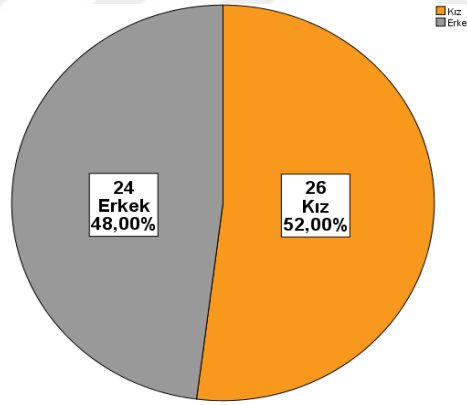
İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara ve doğadaki bitki-hayvan türlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan anket çalışmasında ilk olarak öğrencilere kişisel bilgi formunda çeşitli sorular sorulmuştur. Ek olarak öğrencilere Artvin iline ait korunan alanlar (milli parklar, tabiat parkları ve tabiat anıtları) ile yöreye ait bitki-hayvan türlerini barındıran ve doğada yapılan bazı etkinlikleri temsil eden görseller sunulmuş ve öğrencilerin tutumları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan üçüncü sınıf öğrencilerinden 19'u (%38) 7 Mart İlkokulundan, 9'u (%18) Vakıfbank İlkokulundan ve 22'si (%44) Karadeniz Bakır İlkokulundan katılarak araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Şekil 52. İlkokullar ve anket çalışmasına katılan üçüncü sınıf öğrencilerinin sayısı

Toplamda anket çalışmasına katılan 50 üçüncü sınıf öğrencisi olup bunlardan 26'sı (%52) kız, 24'ü (%48) erkek öğrencilerden meydana gelmektedir.

Şekil 53. Ankete katılan üçüncü sınıf öğrencilerinin cinsiyet dağılımı

Öğrencilere kişisel anket formu kapsamında cinsiyetleri ve hangi okulda öğrenim gördükleri sorulduktan sonra kentlerinde bulunan korunan alanlar (*milli parklar, tabiat parkları ve tabiat anıtları*) hakkında bilgi sahibi olup olmamaları sorulmuş, 15 (%30) öğrenci bilgi sahibi olduğunu söylerken 35 (%70) öğrenci ise kentlerinde bulunan korunan alanlar hakkında bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Daha sonra ise öğrencilere yaşadıkları çevredeki korunan alan varlığından haberdar olup olmamaları sorulduğunda 28 (%56)

öğrenci haberdar olduğunu belirtirken 20 (%40) öğrenci haberdar olmadığını söylemiş, 2 (%4) öğrenci ise bu soruyu yanıtlamayıp çekimser davranmıştır.

Daha önce herhangi bir korunan alanı ziyaret etme durumları öğrencilere sorularak ziyaret etmeleri halinde hangi amaçlarla bu alanlara gittiklerini belirtmeleri istenmiştir. Öğrenciler kendilerine verilen 5 ayrı amaçtan (günübirlik gezi, konaklamak, piknik yapmak, eğitim amaçlı ve diğer nedenlerden dolayı) istedikleri kadar seçmekte özgür bırakılmıştır. Üçüncü sınıf öğrencilerinden 18'i (%36) daha önce herhangi bir korunan alanı ziyaret ettiğini belirtirken 32 (%64) öğrenci ise ziyaret etmediğini belirtmiştir. Korunan alanlara ziyarette bulunan toplam 18 üçüncü sınıf öğrencilerinin bu alanları ziyaret etme amaçları ise Tablo 28'de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 28. Üçüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanları ziyaret etme amaçları

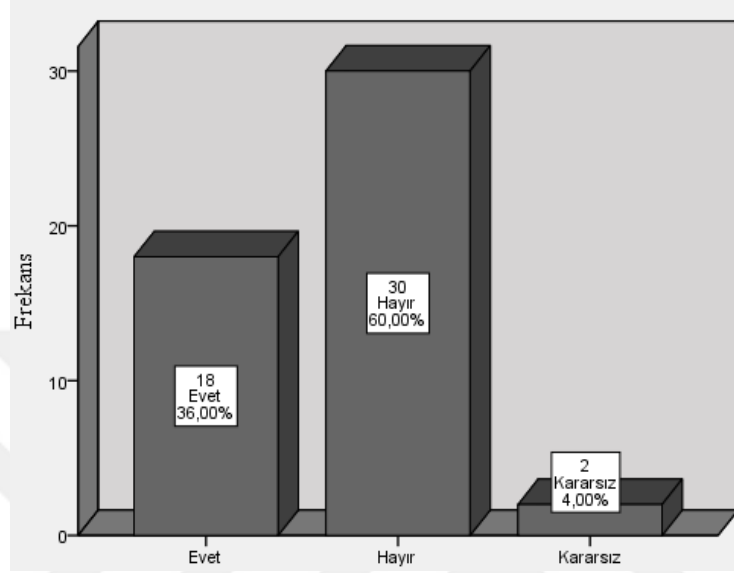
KORUNAN ALANI ZİYARET ETME AMACI	KİŞİ	%
<i>Günübirlik Gezi Amacıyla</i>	11	61,1
<i>Konaklamak Amacıyla</i>	5	27,8
<i>Piknik Yapmak Amacıyla</i>	12	66,7
<i>Eğitim Amaçlı</i>	7	38,9
<i>Diğer Nedenlerden Dolayı</i>	4	22,2

Ankete katılan öğrencilerin %36'sı herhangi bir korunan alana ziyarette bulduklarını söylemiştir. Korunan alanları ziyaret etme amaçları ise; öğrencilerin %61,1'i günübirlik gezi amacıyla, %27,8'i konaklamak amacıyla, %66,7'si piknik yapmak amacıyla, %38,9'u eğitim amacıyla ve %22,2'si diğer nedenlerden dolayı bu alanları ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda; üçüncü sınıf öğrencileri ve ailelerinin korunan alanları ziyaret etmek amaçlarının temelinde günübirlik geziler ve piknik yapmak etkinliğinin olduğu sonucuna varabiliriz.

Eğitim hayatı boyunca herhangi bir ders kapsamında korunan alanlar ile ilgili eğitim aldığını söyleyen 15 (%30) öğrenci varken 30 (%60) öğrenci ise böyle bir eğitim almadığı ifade etmiş, 5 (%10) öğrencide soruyu boş bırakmıştır.

Toplamda ankete katılan 50 üçüncü sınıf öğrencisine 'Sınıf ortamı yerine Korunan Alanlarda ders işlemek ister miydiniz?' şeklindeki açık uçlu soru nedeni ile birlikte

sorulmuştur. Öğrencilerden 18'i korunan alanlarda eğitime sıcak bakarken 30 öğrenci korunan alanlarda eğitim görmek istemediğini belirtmiştir. Öğrencilerden 2'si ise korunan alanlarda eğitim yapılması konusunda kararsız kalmıştır.

Şekil 54. Korunan alanlarda eğitim sorusuna cevap veren üçüncü sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı

Korunan alanlarda ders işlemek istemeyen üçüncü sınıf öğrencilerinin sayısının işlemek isteyenlere oranla çoğunlukta olduğu göz önünde bulundurulursa öğrencilerin korunan alanlarda ders işlemek istemedikleri sonucuna ulaşılabiliriz. Üçüncü sınıf öğrencilerinin açık uçlu soruya vermiş oldukları yorumlardan bazıları şu şekildedir;

‘Daha güvenli ve rahat olurdu.’

‘Korunan alanları merak ediyorum, görmek isterdim.’

‘Hem serin olurdu hem de doğada ders yapmayı seviyorum.’

‘Korunan alanlar hakkında bilgim olurdu.’

‘Daha iyi öğrenebilirim.’

‘Yeni bilgiler edinebilirim.’

‘Daha önce herhangi bir korunan alanı ziyaret etmedim, korunan alanlara gitmeyi ve oralarda ders işlemeyi çok isterdim.’

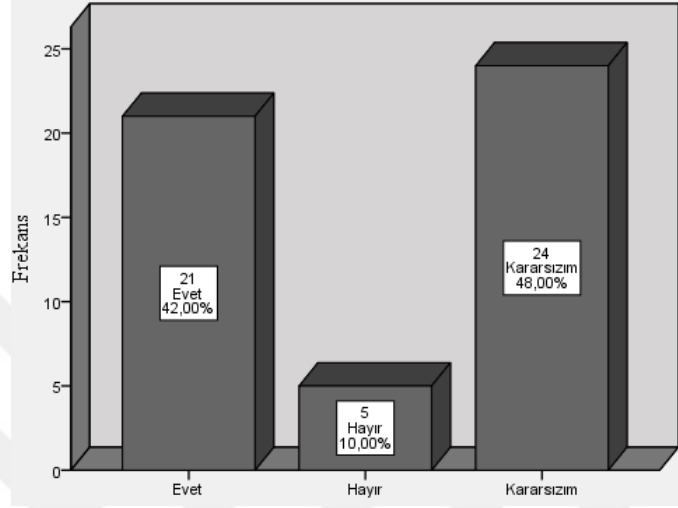
Korunan alanlarda ders işlemek istemeyen öğrenciler ise; Sınıf ortamının daha iyi olması, okulda kendilerini yeterince insanın koruduğunu, evde veya okulda yeterince ders yapabildiklerini ve derslerinden geri kalabilecekleri gibi düşüncelerden dolayı korunan alanlarda ders işleme düşüncesine olumsuz baktıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 29. Üçüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlarda eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek ister miydiniz?			TOPLAM
		Korunan Alanlarda Eğitim	Sınıf Ortamında Eğitim	Kararsızım	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	10 %52,6	9 %47,4	0 %0	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	0 %0	9 %100	0 %0	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	8 %36,4	12 %54,5	2 %9,1	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	18 %36	30 %60	2 %4	50 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %52,6'sı, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden hiçbiri, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %36,4'ü sınıf ortamı yerine milli park ve benzeri korunan alanlarda ders işlemek istediklerini belirtirken; üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan 'Sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek ister misiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,036<0,05$). 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin yarısının korunan alanlarda ders işlemek istedikleri görünürken Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin hepsi sınıf ortamında ders görmek istedikleri yönünde cevap vermişlerdir. Anket çalışmasına katılan 50 öğrenciden %4'lük bir kısım ise bu konuda kararsız kalmıştır. Cinsiyet bazında bakıldığında ise 'Sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek ister misiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,096>0,05$).

‘Gelecekte yaşadığınız bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak ister misiniz?’ sorusuna ise 21 (%42) öğrenci ‘Evet’, 5 (%10) öğrenci ‘Hayır’ ve 24 (%48) öğrenci ise ‘Kararsızım’ şikkını işaretleyerek koruma faaliyetleri konusunda çoğunlukla kararsız kaldıklarını çalışma kapsamında bizlere ifade etmişlerdir.

Şekil 55. Yaşadıkları bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak isteyen üçüncü sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı

Tablo 30. Üçüncü sınıf öğrencilerinin koruma faaliyetlerine katılma isteklerine okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Gelecekte yaşadığınız bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak ister misiniz?			TOPLAM
		Evet	Hayır	Kararsızım	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	8 %42,1	2 %10,5	9 %47,4	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	4 %44,4	2 %22,2	3 %33,3	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	9 %40,9	1 %4,5	12 %54,5	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	21 %42	5 %10	24 %48	50 %100

Katılımcılardan 7 Mart İlkokulundan katılanların %42,1'i, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %44,4'ü, Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %40,9'u yaşadıkları bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmayı kabul ederken toplamda %48'lik çoğunluk ise bu

soru karşısında kararsız kalmıştır. Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan ‘Gelecekte yaşadığınız bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak ister misiniz?’ sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında dikkate değer anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,622>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,314>0,05$). Kız öğrencilerin %34,6’sı, erkek öğrencilerin ise %50’si yaşadıkları bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak istediklerini belirtmiş olup; kız öğrencilerin %50’si, erkek öğrencilerin de %45,8’i bu konuda kararsız kalmıştır.

Öğrencilere verilen görsel anketlerde yer alan Artvin iline ait 8 adet korunan alanlar ve tabiat anıtlarından oluşan resimli sorulara öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar Tablo 31’de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 31. Üçüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

KORUNAN ALANLAR	N							
	TANIYOR		TANIMIYOR		ADINI BİLİYOR		ADINI BİLMİYOR	
	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Hatila Vadisi Milli Parkı</i>	18	36	32	64	0	0	50	100
<i>Karagöl-Sahara Milli Parkı</i>	19	38	31	62	13	26	37	74
<i>Kaçkar Dağları Milli Parkı</i>	14	28	36	72	0	0	50	100
<i>Altıparmak Tabiat Parkı</i>	5	10	45	90	0	0	50	100
<i>Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı</i>	13	26	37	74	0	0	50	100
<i>Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı</i>	16	34	34	68	12	24	38	76
<i>Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı</i>	14	28	36	72	0	0	50	100
<i>Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı</i>	13	26	37	74	0	0	50	100

Ankete katılan üçüncü sınıf öğrencilerinden 18’i (%36) Hatila Vadisi Milli Parkı’nı tanıdıkları söylerken 32’si (%64) milli parkı tanımadıklarını ifade etmiş; ankete katılan toplamda 50 (%100) öğrenciden hiçbiri Hatila Vadisi Milli Parkı’nın adını belirtilen alana yazamamıştır. 19 (%38) öğrenci Karagöl-Sahara Milli Parkı’nı tanıyorken 31 (%62) öğrenci

tanımıyor; 13 (%26) öğrenci milli parkın adını da biliyorken 37'si (%74) ise milli parkın adını bilememiştir. Kaçkar Dağları Milli Parkı'nı 14 (%28) öğrenci, Altıparmak Tabiat Parkı'nı 5 (%10) öğrenci, Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı'nı ise 13 (%26) öğrenci tanıdığını ifade ederken öğrencilerden hiçbiri bu korunan alanların isimlerini bilmemektedir. 16 (%34) öğrenci Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı'nı tanıyorken 34 (%68) öğrenci tanımadığını ifade etmiş; 12 (%24) öğrenci tabiat parkının adını bilmişken 38'si (%76) ise tabiat parkının adını doğru olarak bilememiştir. Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı'nı 14 (%28) öğrenci tanıdığını ifade ederken 36 (%72) öğrenci tanıyamamış; Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı'nı da 13 (%26) öğrenci tanımışken 37 (%74) öğrenci de tanıyamamıştır. Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı ile Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı'nın isimlerini bilen tek bir öğrenci bile çıkmamıştır.

Çıkan sonuçlara yorumla; öğrenciler kendilerine sorulan korunan alanlardan yalnızca Hatıla Vadisi Milli Parkı ile Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı'nı hem tanıyıp hem de isimlerini bildiğini, bu öğrencilerin sayısının ise oldukça az olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca, görsel ankette sorulan diğer 3 adet tabiat parkı ile 2 adet tabiat anıtını ise yine az sayıda öğrencinin buraları tanıdığını ifade etmesine rağmen isimlerini hiçbir öğrencinin bilmemesi ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları bölgede bulunan korunan alanların varlığından yeterince haberdar olmadıkları sonucuna rahatlıkla ulaşmamızı sağlamaktadır.

Tablo 32. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Hatıla Vadisi Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Hatıla Vadisi Milli Parkı Görsel Tanıma		Hatıla Vadisi Milli Parkı Adımı Bilme		TOPLAM
		Milli Parkı Tanıyor	Milli Parkı Tanımıyor	Milli Parkın Adımı Biliyor	Milli Parkın Adımı Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	6 %31,6	13 %68,4	0 %0	19 %100	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %33,3	6 %66,7	0 %0	9 %100	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	9 %40,9	13 %59,1	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	18 %36	32 %64	0 %0	50 %100	50 %100

Anket çalışmasına katılan toplam 50 üçüncü sınıf öğrencisinden 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %31,6'sı, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %33,3'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %40,9'u Hatıla Vadisi Milli Parkı'nı kendilerine gösterilen görselden tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan üç okulun öğrencilerinden milli parkın adını bilen öğrenci çıkmamıştır.

Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Hatıla Vadisi Milli Parkı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı istatistiksel bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,811>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,333>0,05$). Korunan alanın adını doğru bilen öğrenci olmadığı için korunan alanın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Tablo 33. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Karagöl-Sahara Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Karagöl-Sahara Milli Parkı Görsel Tanıma		Karagöl-Sahara Milli Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Milli Parkı Tanıyor	Milli Parkı Tanımıyor	Milli Parkın Adını Biliyor	Milli Parkın Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	6 %31,6	13 %68,4	3 %15,8	16 %84,2	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %33,3	6 %66,7	3 %33,3	6 %66,7	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	10 %45,5	12 %54,5	7 %31,8	15 %68,2	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	19 %38	31 %62	13 %26	37 %74	50 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %31,6'sı, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %33,3'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %45,5'i Karagöl-Sahara Milli Parkı'nı belirtilen görselden tanıdığını ifade ederken; 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %15,8'i, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %33,3'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulu

öğrencilerinden %31,8'i Karagöl-Sahara Milli Parkı'nın adını kendilerine belirtilen alanlara doğru şekilde yazmışlardır. Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Karagöl-Sahara Milli Parkı'nı görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,627>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,273>0,05$).

Karagöl-Sahara Milli Parkı'nın adını bilme sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($p=0,434>0,05$). Yine cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,624>0,05$). Kız öğrencilerin %23,1'i, erkek öğrencilerin %29,2'si korunan alanın adını doğru belirtmişlerdir.

Tablo 34. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Kaçkar Dağları Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kaçkar Dağları Milli Parkı Görsel Tanıma		Kaçkar Dağları Milli Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Milli Parkı Tanıyor	Milli Parkı Tanımıyor	Milli Parkın Adını Biliyor	Milli Parkın Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %15,8	16 %84,2	0 %0	19 %100	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %33,3	6 %66,7	0 %0	9 %100	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	8 %36,4	14 %63,6	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	14 %28	36 %72	0 %0	50 %100	50 %100

Anket çalışması kapsamında 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %15,8'i, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %33,3'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %36,4'ü Kaçkar Dağları Milli Parkı'nı kendilerine gösterilen görselden tanıdıklarını ifade ederken;

anket çalışmasına katılan üç okulun öğrencilerinden milli parkın adını doğru bilen öğrenci yoktur.

Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Kaçkar Dağları Milli Parkı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,317>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,860>0,05$). Kız öğrencilerin %26,9'u, erkek öğrencilerin de %29,2'si Kaçkar Dağları Milli Parkı'nı görsel olarak tanımaktadır. Korunan alanın adını doğru bilen öğrenci olmadığı için Kaçkar Dağları Milli Parkı'nın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Tablo 35. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Altıparmak Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Altıparmak Tabiat Parkı Görsel Tanıma		Altıparmak Tabiat Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Parkını Tanıyor	Tabiat Parkını Tanımıyor	Tabiat Parkının Adını Biliyor	Tabiat Parkının Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	2 %10,5	17 %89,5	0 %0	19 %100	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	0 %0	9 %100	0 %0	9 %100	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %13,6	19 %86,4	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	5 %10	45 %90	0 %0	50 %100	50 %100

Altıparmak Tabiat Parkı sorusuna 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %10,5'i ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %13,6'sı kendilerine gösterilen görselden tabiat parkını tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan okulların öğrencilerinden tabiat parkının adını doğru bilen öğrenci yoktur.

Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Altıparmak Tabiat Parkı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan

okullar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p=0,515>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,571>0,05$). Tabiat parkının adını doğru bilen öğrenci olmadığı için Altıparmak Tabiat Parkı'nın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Tablo 36. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı Görsel Tanıma		Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Parkını Tanıyor	Tabiat Parkını Tanımıyor	Tabiat Parkının Adını Biliyor	Tabiat Parkının Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %15,8	16 %84,2	0 %0	19 %100	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %33,3	6 %66,7	0 %0	9 %100	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	7 %31,8	15 %68,2	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	13 %26	37 %74	0 %0	50 %100	50 %100

Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı sorusuna 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %15,8'i, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %33,3'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %31,8'i kendilerine gösterilen görselden tabiat parkını tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan okulların öğrencilerinden tabiat parkının adını doğru bilen öğrenci yoktur.

Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,434>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları

cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,424>0,05$). Tabiat parkının adını doğru bilen öğrenci olmadığı için Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı'nın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Tablo 37. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı Görsel Tanıma		Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Parkını Tanıyor	Tabiat Parkını Tanımıyor	Tabiat Parkının Adını Biliyor	Tabiat Parkının Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %15,8	16 %84,2	0 %0	19 %100	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %33,3	6 %66,7	3 %33,3	6 %66,7	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	10 %45,5	12 %54,5	9 %40,9	13 %59,1	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	16 %32	34 %68	12 %24	38 %76	50 %100

Katılımcılardan 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %15,8'i, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %33,3'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %45,5'i Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı'nı belirtilen görselden tanıdığını ifade etmiştir. Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı'nı görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı gözlenmemiştir ($p=0,127>0,05$). Cinsiyet bazında ele alındığında da soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,423>0,05$).

Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı'nın adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

ilişki bulunmaktadır ($p=0,007<0,05$). Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %33,3 ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %40,9'luk kısım tabiat parkının adını doğru ifade ederken 7 Mart İlkokulu katılımcılarından doğru cevap veren öğrenci yoktur. Ayrıca cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,138>0,05$).

Tablo 38. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı Görsel Tanıma		Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Anıtını Tanıyor	Tabiat Anıtını Tanımıyor	Tabiat Anıtının Adını Biliyor	Tabiat Anıtının Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	6 %31,6	13 %68,4	0 %0	19 %100	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	0 %0	9 %100	0 %0	9 %100	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	8 %36,4	14 %63,6	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	14 %28	36 %72	0 %0	50 %100	50 %100

Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı sorusuna 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %31,6'sı ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %36,4'ü kendilerine gösterilen görselden tabiat anıtını tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan okulların öğrencilerinden tabiat anıtının adını doğru bilen öğrenci çıkmamıştır. Ayrıca Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden tabiat anıtını görsel olarak tanıyan öğrencide bulunmamaktadır.

Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı istatistiksel bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,112>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,860>0,05$). Tabiat anıtının

adını doğru bilen öğrenci olmadığı için Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı'nın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Tablo 39. Üçüncü sınıf öğrencilerinin Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı Görsel Tanıma		Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Anıtını Tanıyor	Tabiat Anıtını Tanımıyor	Tabiat Anıtının Adını Biliyor	Tabiat Anıtının Adını Bilmiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı %	3 %15,8	16 %84,2	0 %0	19 %100	19 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı %	4 %44,4	5 %55,6	0 %0	9 %100	9 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı %	6 %27,3	16 %72,7	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	13 %26	37 %74	0 %0	50 %100	50 %100

Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı sorusuna 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %15,8'i, Vakıfbank İlkokulundan %44,4'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %27,3'ü kendilerine gösterilen görselden tabiat anıtını tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan okulların öğrencilerinden tabiat anıtının adını doğru bilen öğrenci çıkmamıştır.

Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p=0,267>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,424>0,05$). Tabiat anıtının adını doğru bilen öğrenci olmadığı için Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı'nın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Öğrencilerin doğadaki bitki türlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla öğrencilere sorulan yörelerinde yetişen 10 adet bitki ile öğrencilerin doğadaki hayvan

türlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kendilerine sorulan yine yörelerinde yaşayan 10 adet hayvan türüne ait görsellere öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 40 ve Tablo 41’de sırasıyla verilmiştir.

Tablo 40. Üçüncü sınıf öğrencilerinin bitki türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

BİTKİ TÜRLERİ	N							
	TANIYOR		TANIMIYOR		ADINI BİLİYOR		ADINI BİLMİYOR	
	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Kestane</i>	39	78	11	22	39	78	11	22
<i>Fındık</i>	49	98	1	2	49	98	1	2
<i>Isırgan/Çınçar</i>	48	96	2	4	36	72	14	28
<i>Ligarba/Y. Mersini</i>	32	64	18	36	28	56	22	44
<i>Böğürtlen/Ahududu</i>	43	86	7	14	40	80	10	20
<i>Orman Güllü/Komar</i>	34	68	16	32	0	0	50	100
<i>Mantar</i>	38	76	12	24	31	62	19	38
<i>Trabzon Hurması</i>	48	96	2	4	47	94	3	6
<i>Siyah Üzüm</i>	46	92	4	8	45	90	5	10
<i>Ceviz</i>	27	54	23	46	24	48	26	52

Ankete katılan öğrencilerin yörelerindeki bitki ve hayvan türlerine yönelik tutumlarına ulaşabilmek için bu türleri daha önce görüp görmemeleri ile isimleri hakkında bilgi sahibi olma durumları göz önünde bulundurulmuştur. Ankete katılan 50 öğrenci yörelerinde yetişen bitki türlerinden en çok fındık (%98), ısırgan/çınçar (%96), böğürtlen/ahududu (%86), Trabzon hurması (%96) ve siyah üzüm (%92) türlerini tanımış olup, ligarba/yaban mersini (%64) ve ceviz (%54) türlerinde öğrencilerin neredeyse yarısı tereddütte kalmış, orman güllü/komar/zifin türünü ise 34 (%68) öğrenci daha önce gördüğünü söylemesine rağmen orman güllü/komar/zifin’in ismini bilen tek bir öğrenci olmamıştır.

Bitki türlerinin çoğunu tanıdıkları görülen öğrencilerin yörelerinde yetişen bitki türlerine yönelik olumlu sonuçlara sahip olduğu yorumunda bulunabiliriz. Ayrıca

öğrencilerin tanıdıklarını söyledikleri türlerin isimlerini doğru yazdıkları da gözlemlenmiş, türleri tanımaları ile türlerin isimlerini yazmaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 41. Üçüncü sınıf öğrencilerinin hayvan türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

HAYVAN TÜRLERİ	N							
	TANIYOR		TANIMIYOR		ADINI BİLİYOR		ADINI BİLMİYOR	
	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Dağ Keçisi</i>	34	68	16	32	32	64	18	36
<i>Atmaca</i>	44	88	6	12	24	48	26	52
<i>Tilki</i>	40	80	10	20	37	74	13	26
<i>Kaplumbağa</i>	45	90	5	10	44	88	6	12
<i>Boz Ayı</i>	44	88	6	12	44	88	6	12
<i>Sincap</i>	42	84	8	16	37	74	13	26
<i>Geyik</i>	42	84	8	16	42	84	8	16
<i>Kör Yılan/Angona</i>	48	96	2	4	48	96	2	4
<i>Dağ Horozu</i>	35	70	15	30	25	50	25	50
<i>Kaya Kartalı</i>	39	78	11	22	29	58	21	42

Ankete katılan 50 üçüncü sınıf öğrencisi yörelerinde yaşayan hayvan türlerinden en çok kör yılan/angona (%96), kaplumbağa (%90), atmaca (%88) ve boz ayı (%88) türlerini tanımış olup, katılımcıların yarıya yakını dağ horozu (%50), atmaca (%52) ve kaya kartalı (%42) türlerini büyük oranda tanımlarına rağmen yalnızca türlerin isimlerinin belirtilen alanlara ifade edilmesi konusunda zorluk çektikleri gözlemlenmiştir.

Hayvan türlerinin hemen hemen hepsini tanıdıkları ve tanıdıkları türlerinde isimlerini büyük oranda doğru bilmeleri göz önünde bulundurulduğunda üçüncü sınıf öğrencilerinin yörelerinde yaşayan hayvan popülasyonu konusunda olumlu sonuçlara sahip olduğu yorumunda bulunabiliriz.

Anket çalışması kapsamında öğrencilere sorulan 10 adet bitki türü ile 10 adet hayvan türüne öğrenim gördükleri okullara ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre verdikleri cevaplar

arasındaki istatistiksel ilişki durumuna bakılmak için Ki Kare (Chi-Square) analizleri yapılmış olup detaylı bilgiler Tablo 42 ve Tablo 43'te verilmiştir.

Tablo 42. Üçüncü sınıf öğrencilerinin bitki tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

		KESTANE				FINDIK				ISIRGAN/ÇINÇAR				LİGARBA/YABAN MERSİNİ				BÖĞÜRTLEN/AHUDUDU				
Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	TOPLAM
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	12	7	12	7	19	0	19	0	18	1	15	4	6	13	5	14	13	6	12	7	19
	%	63,2	36,8	63,2	36,8	100	0	100	0	94,7	5,3	78,9	21,1	31,6	68,4	26,3	73,7	68,4	31,6	63,2	36,8	%100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	9	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9	0	8	1	8	1	9	0	9	0	9
	%	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0	88,9	11,1	88,9	11,1	100	0	100	0	%100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	18	4	18	4	21	1	21	1	21	1	12	10	18	4	15	7	21	1	19	3	22
	%	81,8	18,2	81,8	18,2	95,5	4,5	95,5	4,5	95,5	4,5	54,5	45,5	81,8	18,2	68,2	31,8	95,5	4,5	86,4	13,6	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	39	11	39	11	49	1	49	1	48	2	36	14	32	18	28	22	43	7	40	10	50
	%	78	22	78	22	98	2	98	2	96	4	72	28	64	36	56	44	86	14	80	20	%100

		ORMANGÜLÜ/KOMAR/ZİFİN				MANTAR				TRABZON HURMASI				ÜZÜM				CEVİZ				
Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	TOPLAM
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	11	8	0	19	12	7	9	10	17	2	17	2	15	4	15	4	7	12	7	12	19
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	5	4	0	9	9	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	18	4	0	22	17	5	13	9	22	0	21	1	22	0	21	1	11	11	8	14	22
TOPLAM	Kişi Sayısı	34	16	0	50	38	12	31	19	48	2	47	3	46	4	45	5	27	23	24	26	50

Üçüncü sınıf öğrencilerinin yaşadıkları bölgede bulunan bitki türlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi kapsamında öğrencilere ilk olarak sorulan kestane türünü kendilerine verilen görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,076>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,119>0,05$). Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan kestane türünün adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamakta olup ($p=0,076>0,05$), cinsiyet bazında bakıldığında da öğrenci cevapları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,119>0,05$).

Fındık türüne bakıldığında türün görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ($p=0,522>0,05$) ve öğrenci cinsiyetleri arasında ($p=0,293>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Fındık türünün adının bilinmesi durumu ele alındığında da okullara ($p=0,522>0,05$) ve cinsiyete göre ($p=0,293>0,05$) istatistiksel bir ilişki kurulamamıştır.

Üçüncü görselde öğrencilere sorulan ısırgan/çınçar türünün görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ($p=0,790>0,05$) ve öğrenci cinsiyetleri arasında ($p=0,166>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan ısırgan/çınçar türünün adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta olup ($p=0,026<0,05$), Vakıfbank İlkokulu'ndan çalışmasına katılan öğrencilerinin tamamı türün adını doğru ifade etmişlerdir. Cinsiyet bazında ele alındığında ise öğrenci cevapları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,860>0,05$). Kız öğrencilerin %73,1'i, erkek öğrencilerin %70,8'i türün adını bilmiştir.

Yaban mersini/ligarba türü ele alındığında türün görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta olup ($p=0,001>0,05$), öğrenci cinsiyetleri arasında ise ($p=0,706>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Türü görselden tanıyan öğrencilerin ağırlıklı olarak Vakıfbank İlkokulu ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden olduğunu söylemek mümkündür. Yaban mersini/ligarba türünün adının

bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında da anlamlı bir bağlantı bulunmakta olup ($p=0,002<0,05$), öğrenci cinsiyetleri arasında bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,374>0,05$).

Beşinci görselde öğrencilere sorulan böğürtlen/ahududu türünün görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ve öğrenci cinsiyetleri arasında ($p=0,602>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Türün adının bilinmesi durumunda da okullara ve cinsiyete göre istatistiksel bir ilişki kurulamamıştır.

Orman gülü/komar türü incelendiğinde türün görselden tanınması durumu ile okullar arasında ($p=0,177>0,05$) ve cinsiyet bazında ($p=0,680>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Orman gülü/komar türünün adını doğru bilen öğrenci olmadığı için türün adının bilinmesi durumunun ankete katılan okullara ve öğrencilerin cinsiyetine göre ilişkisi kurulamamıştır.

Yedinci görseldeki mantar türü incelendiğinde türün görselden tanınması durumu ile okullar arasında ($p=0,101>0,05$) ve cinsiyet bazında ($p=0,874>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Türün adının bilinmesi durumu incelendiğinde ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta olup ($p=0,026<0,05$), Vakıfbank İlkokulu'ndan katılanların tamamı türün adını doğru bilmiştir. Cinsiyet bazında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p=0,273>0,05$).

Trabzon hurması türü ele alındığında türün görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ($p=0,183>0,05$) ve öğrenci cinsiyetleri arasında ($p=0,954>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Türün adının bilinmesi durumunda da üç okuldaki katılımcılar ve cinsiyete göre istatistiksel bir ilişki kurulamamıştır ($p=0,510>0,05$) ($p=0,600>0,05$).

Üzüm türü incelendiğinde ise türün görselden tanınması ve adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar ve öğrenci cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Öğrencilerin yaşadıkları bölgede bulunan bitki türlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi kapsamında öğrencilere son olarak sorulan ceviz türünü kendilerine verilen görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,007<0,05$). Türü Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin tamamı, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin ise yarısı tanıdıklarını belirtmiş olup türün görselden tanınması durumu ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir bağlantı belirlenmemiştir ($p=0,247>0,05$). Türün adının bilinmesi ile ankete katılan okullar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p=0,003<0,05$). Cinsiyet bazında ise yine ilişki bulunmamaktadır ($p=0,402>0,05$).

Tablo 43. Üçüncü sınıf öğrencilerinin hayvan tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

		DAĞ KEÇİSİ				ATMACA/ŞAHİN				TİLKİ				KAPLUMBAĞA				BOZ AYI				
Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	TOPLAM
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı %	10 52,6	9 47,4	10 52,6	9 47,4	17 89,5	2 10,5	13 68,4	6 31,6	10 52,6	9 47,4	10 52,6	9 47,4	14 73,7	5 26,3	14 73,7	5 26,3	13 68,4	6 31,6	13 68,4	6 31,6	19 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı %	9 100	0 0	9 100	0 0	9 100	0 0	5 55,6	4 44,4	9 100	0 0	7 77,8	2 22,2	9 100	0 0	9 100	0 0	9 100	0 0	9 100	0 0	9 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı %	15 68,2	7 31,8	13 59,1	9 40,9	18 81,8	4 18,2	6 27,3	16 72,7	21 95,5	1 4,5	20 90,9	2 9,1	22 100	0 0	21 95,5	1 4,5	22 100	0 0	22 100	0 0	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	34 68	16 32	32 64	18 36	44 88	6 12	24 48	26 52	40 80	10 20	37 74	13 26	45 90	5 10	44 88	6 12	44 88	6 12	44 88	6 12	50 %100

		SİNCAP				GEYİK				KÖR YILAN/ANGONA				DAĞ HOROZU				KAYA KARTALI				
Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adımı Bilme	X	TOPLAM
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı %	12 63,2	7 36,8	12 63,2	7 36,8	12 63,2	7 36,8	12 63,2	7 36,8	18 94,7	1 5,3	18 94,7	1 5,3	14 73,7	5 26,3	14 73,7	5 26,3	11 57,9	8 42,1	10 52,6	9 47,4	19 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı %	8 88,9	1 11,1	8 88,9	1 11,1	9 100	0 0	9 100	0 0	8 88,9	1 11,1	8 88,9	1 11,1	7 77,8	2 22,2	1 11,1	8 88,9	9 100	0 0	5 55,6	4 44,4	9 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı %	22 100	0 0	17 77,3	5 22,7	21 95,5	1 4,5	21 95,5	1 4,5	22 100	0 0	22 100	0 0	14 63,6	8 36,4	10 45,5	12 54,5	19 86,4	3 13,6	14 63,6	8 36,4	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	42 84	8 16	37 74	13 26	42 84	8 16	42 84	8 16	48 96	2 4	48 96	2 4	35 70	15 30	25 50	25 50	39 78	11 22	29 58	21 42	50 %100

Üçüncü sınıf öğrencilerinin yaşadıkları bölgede bulunan hayvan türlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi kapsamında öğrencilere ilk görselde sorulan dağ keçisi türünü verilen görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,043<0,05$). Anket çalışmasına katılan Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin tamamı, 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin %52,6'sı ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin %68,2'si görseli tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,104>0,05$). Öğrencilere anket çalışması kapsamında sorulan dağ keçisi türünün adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmış olup ($p=0,042>0,05$), cinsiyet bazında bakıldığında öğrenci cevapları ile katılımcıların cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,333>0,05$). Türün adını Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin tamamı, 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin %52,6'sı ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin %59,1'i doğru olarak belirtilen alana yazmıştır.

Atmaca/şahin görseline bakıldığında görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ($p=0,357>0,05$) ve katılımcıların cinsiyetleri arasında ($p=0,443>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Türün adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ise anlamlı bir ilişki gözlenmemiş olup ($p=0,028>0,05$), cinsiyet bazında bakıldığında öğrenci cevapları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,402>0,05$).

Tilki, kaplumbağa, boz ayı, sincap, geyik, kör yılan/angona, kaya kartalı ve dağ horozu türleri incelendiğinde türleri verilen görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında kaplumbağa, kör yılan/angona, dağ horozu ve kartal görsellerini tanıma sorularına katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamakta olup ($p>0,05$); tilki ($p=0,007<0,05$), boz ayı ($p=0,012<0,05$), sincap ($p=0,003<0,05$) ve geyik ($p=0,003<0,05$) türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tilki görselini kız katılımcılardan %65,4'ü erkek katılımcıların %95,8'i, boz ayı görselini kız

katılımcıların %76,9'u erkek katılımcıların %100'ü, sincap görselini kız katılımcıların %69,2'si erkek katılımcıların %100'ü, geyik görselini ise kız katılımcıların %69,2'si erkek katılımcıların %100'ü görsellerden tanıdıklarını ifade etmişlerdir.

Kaplumbağa, boz ayı, sincap, geyik, kör yılan/angona, kaya kartalı türlerinin adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamakta olup ($p>0,05$), tilki ($p=0,020<0,05$) ve dağ horozu ($p=0,007<0,05$) türlerinin adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmaktadır. Tilki türünün adını Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin %77,8'i, 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin %52,6'sı ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin %90,9'u; dağ keçisi türünü ise Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin %11,1'i, 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin %73,7'si ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin %45,5'i doğru olarak belirtilen alana yazmıştır. Cinsiyet bazında bakıldığında kaplumbağa, kör yılan/angona, kaya kartalı ve dağ horozu cevapları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Tilki, boz ayı, sincap ve geyik türleriyle ise öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin türlerin isimleri doğru yazma yüzdelerinin kız öğrencilere göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Üçüncü sınıf öğrencilerine uygulanan anket çalışması kapsamında öğrencilere son olarak 8 adet görselden oluşan görsel anket formu verilerek öğrencilerin doğa etkinliklerine yönelik tutumları saptanmaya çalışılmıştır.

Tablo 44. Üçüncü sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

ETKİNLİKLER	ETKİNLİĞİN ADINI BİLİYOR		ETKİNLİĞİN ADINI BİLMİYOR	
	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Kuş Gözlemi</i>	15	30	35	70
<i>Kamp Yapmak</i>	37	74	13	26
<i>Piknik Yapmak</i>	46	92	4	8
<i>Dağ Tırmanışı</i>	32	64	18	36
<i>Fotoğraf Çekmek/Doğa Fotoğraflama</i>	28	56	22	44
<i>Doğa Yürüyüşü</i>	11	22	39	78
<i>Ağaç/Fidan Dikmek</i>	10	20	40	80
<i>Balık Tutmak</i>	33	66	17	34

İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinden 15'i (%30) kuş gözlemi etkinliğini doğru bilirken 35 kişi (%70) etkinliği bilememiştir. Kamp yapmayı temsil eden görsele doğru cevap veren 37 (%74) yanlış cevap veren ise 13 (%26) öğrenci bulunmaktadır. Piknik yapmak etkinliğini doğru bilen öğrenci sayısı 46 (%92) iken dağ tırmanışı etkinliğini doğru bilen 32 (%64) öğrenci vardır. Fotoğraf çekmek/doğa fotoğraflama etkinliğini 28 (%56), doğa yürüyüşü etkinliğini 11 (%22), ağaç/fidan dikmek etkinliğini 10 (%20) ve balık tutmayı temsil eden görseli de 33 (%66) öğrenci doğru bilirken en fazla yanlışın ağaç/fidan dikmek etkinliğindeki görselde, en fazla doğrunun ise piknik yapmak etkinliğindeki görsellerde olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak çoğunlukla öğrencilerin verilen etkinliklerden 3'ünü tanımakta en fazla sorunu yaşadıkları, diğer etkinliklerde ise öğrencilerin yarısından fazlasının etkinlikleri tanımakta ve isimlerini belirtmekte herhangi bir sorun yaşamadıklarının farkına varılmıştır. Böylece öğrencilerin çoğunun doğa etkinliklerine yönelik tutumlarının olumlu olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Ayrıca öğrencilerin verdikleri yanlış cevapların yüzdelerinin dağılımında; görsellerin kendilerine başka şeyleri çağrışım yapmaları, etkinlikleri tam olarak ifade edememeleri, anket olgusunun tam olarak gelişmemiş olması ve el çizimi görselleri net okuyamamaları gibi bir çok çeşitli faktörün etkisi ile olumsuz sonuçların ortaya çıktığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Üçüncü sınıfta öğrenim gören toplamda 50 katılımcıya uygulanan anket çalışması kapsamında katılımcılara sorulan 8 doğa etkinliğinden hangilerini tanıdıkları durumları ile anket çalışmasına katılan 3 ilkokul arasındaki ilişki durumunu tanımlayıcı istatistikler Tablo 45'te ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 45. Üçüncü sınıf öğrencilerinin kuş gözlemi ve kamp yapmak etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kuş Gözlemi Tanıma		Kamp Yapmak Tanıma		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Tanıyor	Tanımiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	9 %47,4	10 %52,6	17 %89,5	2 %10,5	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	0 %0	9 %100	6 %66,7	3 %33,3	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	6 %27,3	16 %72,7	14 %63,6	8 %36,4	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	15 %30	35 %70	37 %74	13 %26	50 %100

Anket çalışmasına katılan 50 üçüncü sınıf öğrencisinden 7 Mart İlkokulundan katılanların %47,4'ü, Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %27,3'ü kuş gözlemi etkinliğinin adını bildiklerini ifade ederken, üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan kuş gözlemi etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,036<0,05$). Vakıfbank İlkokulu katılımcılarından belirtilen etkinliği tanıyan öğrenci bulunmamaktadır. Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan kuş gözlemi etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,266>0,05$). Üçüncü sınıf öğrencisinden kamp yapmak etkinliğinin ismini bilmede 7 Mart İlkokulundan katılanların %89,5'i, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %66,7'si ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %63,6'sı etkinliği tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan kamp etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ($p=0,146>0,05$) ve öğrenci cinsiyetleri bazında dikkate değer istatistiksel ilişki bulunmamaktadır ($p=0,424>0,05$). Kız öğrencilerin %69,2'si, erkek öğrencilerin %79,2'si etkinliği tanıdıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 46. Üçüncü sınıf öğrencilerinin piknik yapmak ve dağ tırmanışı etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Piknik Yapmak Tanıma		Dağ Tırmanışı Tanıma		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Tanıyor	Tanımiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	19 %100	0 %0	16 %84,2	3 %15,8	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	9 %100	0 %0	3 %33,3	6 %66,7	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	18 %81,8	4 %18,2	13 %59,1	9 %40,9	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	46 %92	4 %8	32 %64	18 %36	50 %100

Piknik yapmak etkinliğini tanımada 7 Mart İlkokulundan ve Vakıfbank İlkokulundan katılanların tamamı, Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %81,8'i etkinliğin ismini bilerek tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan piknik yapmak etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,063>0,05$). Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan piknik yapmak etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmaktadır ($p=0,030<0,05$). Kız öğrencilerin tamamı etkinliği tanıdıklarını ifade ederken erkek öğrencilerin ise %83,3'ü etkinliği tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Dağ tırmanışı etkinliğini tanımada 7 Mart İlkokulundan çalışmasına katılan öğrencilerin %84,2'si, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %33,3'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %59,1'i etkinliği verilen görselden tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Üçüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan tırmanma etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar ($p=0,026<0,05$) ve öğrenci cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,032<0,05$). Kız öğrencilerin %50'si görseli tanıdıklarını ifade ederken erkek öğrencilerin ise %79,2'si

tırmanma etkinliğini görselden tanıdıklarını ifade ederek etkinlik isimlerini belirtilen alanlara doğru yazmışlardır.

Tablo 47. Üçüncü sınıf öğrencilerinin fotoğraf çekmek ve doğa yürüyüşü etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Fotoğraf Çekmek Tanıma		Doğa Yürüyüşü Tanıma		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Tanıyor	Tanımiyor	
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı %	14 %73,7	5 %26,3	3 %15,8	16 %84,2	19 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı %	2 %22,2	7 %77,8	2 %22,2	7 %77,8	9 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı %	12 %54,5	10 %45,5	6 %27,3	16 %72,7	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	28 %56	22 %44	11 %22	39 %78	50 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %73,7'si, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %22,2'si, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %54,5'i fotoğraf çekmek etkinliğini belirtilen görselden tanıdıklarını ifade ederek etkinliğin ismini doğru yazmış; anket çalışması kapsamında sorulan fotoğraf çekmek/doğa fotoğrafçılığı etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,037<0,05$). Yukarıdaki tablo incelendiğinde 7 Mart İlkokulu ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin görseli tanıma daha fazla yüzdeye sahip olduklarını söylemek mümkündür. Cinsiyet bazında ilişkiye bakıldığında ise soru ve katılımcı cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,009<0,05$). Kız öğrencilerin %38,5'i, erkek öğrencilerin %75'i etkinliği tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Üçüncü sınıf öğrencisinden doğa yürüyüşü etkinliğini tanıma 7 Mart İlkokulundan katılanların %15,8'i, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %22,2'si ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %27,3'ü belirtilen etkinliği verilen görselden tanıdıklarını ifade ederek etkinlik adını doğru yazmıştır. Anket çalışması kapsamında sorulan doğa yürüyüşü etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş

oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar ($p=0,676>0,05$) ve öğrenci cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,063>0,05$).

Tablo 48. Üçüncü sınıf öğrencilerinin ağaç/fidan dikmek ve balık tutmak etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Ağaç/Fidan Dikmek Tanıma		Balık Tutmak Tanıma		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Tanıyor	Tanımiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	7 %36,8	12 %63,2	14 %73,7	5 %26,3	19 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	0 %0	9 %100	3 %33,3	6 %66,7	9 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %13,6	19 %86,4	16 %72,7	6 %27,3	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	10 %20	40 %80	33 %66	17 %34	50 %100

Toplam 50 öğrenciden 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %36,8'i, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden sadece %13,6'sı fidan/ağaç dikmek etkinliğini belirtilen görselden tanıdıklarını ifade ederek etkinlik ismini doğru yazmış; öğrencilere anket çalışması kapsamında sorulan fidan/ağaç dikmek etkinliğinin görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($p=0,046<0,05$). Ayrıca katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliği görselden tanıma durumu incelendiğinde ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,396>0,05$).

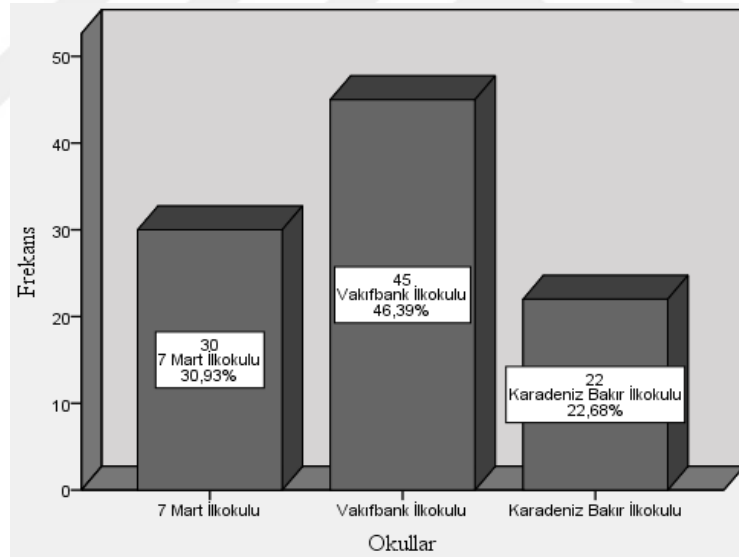
Katılımcılara anket çalışması kapsamında sorulan balık tutmak etkinliğinin görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak dikkate alınacak bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,073>0,05$). Ayrıca katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin adının bilinmesi durumu incelendiğinde ise

dikkate değer bir bağlantı bulunmakta olup ($p=0,013<0,05$), erkek öğrencilerin (%83,3) kız öğrencilerden (%50) daha başarılı olduğunu söylemek mümkündür.

3.5.Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Korunan Alanlara ve Doğadaki Bitki-Hayvan Türlerine Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara ve doğadaki bitki-hayvan türlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla dördüncü sınıflara da üçüncü sınıf öğrencilerine uygulanan anket çalışması uygulanmıştır.

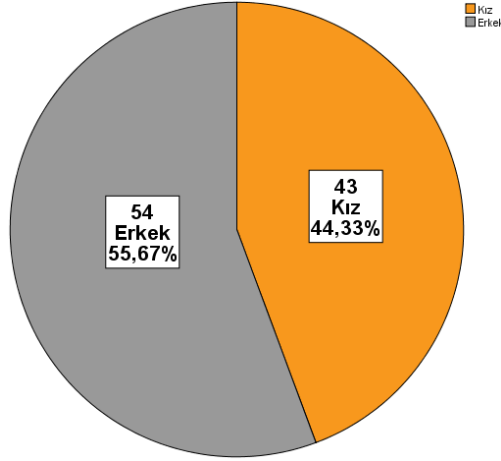
Araştırmaya katılan dördüncü sınıf öğrencilerinden 30'u (%30,9) 7 Mart İlkokulundan, 45'i (%46,4) Vakıfbank İlkokulundan ve 22'si ise (%22,7) Karadeniz Bakır İlkokulundan katılarak araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Şekil 56. İlkokullar ve anket çalışmasına katılan dördüncü sınıf öğrencilerinin sayısı

Toplamda anket çalışmasına katılan 97 dördüncü sınıf öğrencisinden 43'ü (%44,3) kız, 54'ü ise (%55,7) erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Şekil 57. Ankete katılan dördüncü sınıf öğrencilerinin cinsiyet dağılımı

Öğrencilerin kentlerinde bulunan korunan alanlar hakkında bilgi sahibi olmaları durumunu belirlemek amacıyla kendilerine sorulan soruya vermiş olduğu cevaplar neticesinde 54 (%55,7) öğrencinin bilgi sahibi olduğu 43 (%44,3) öğrencinin ise kentlerinde bulunan korunan alanlar hakkında bilgi sahibi olmadığını sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak öğrencilere yaşadıkları çevrede bulunan korunan alanların varlığından haberdar olup olmamaları sorulduğunda 53 (%54,6) öğrenci haberdar olduğunu belirtirken 44 (%45,4) öğrenci ise bu alanlardan haberdar olmadığını ifade etmiştir.

Dördüncü sınıf öğrencilerine de üçüncü sınıf öğrencilerinde olduğu gibi herhangi bir korunan alanı ziyaret edip etmemeleri sorularak ziyaret etmeleri halinde hangi amaçlarla bu alanlara gittiklerini belirtmeleri istenmiştir. Aynı şekilde dördüncü sınıf öğrencileri de kendilerine verilen 5 ayrı amaçtan (günübirlik gezi, konaklamak, piknik yapmak, eğitim amaçlı ve diğer nedenlerden dolayı) istedikleri kadar seçmekte özgür bırakılmıştır. Dördüncü sınıf öğrencilerinden 65'i (%67) daha önce herhangi bir korunan alanı ziyaret ettiğini belirtirken 32 (%33) öğrenci ise ziyaret etmediğini belirtmiştir. Ankete katılan ve daha önce herhangi bir korunan alanı ziyaret ettiğini belirten 65 dördüncü sınıf öğrencisinin korunan alanları ziyaret etme amaçları Tablo 49'da ayrıntılı bir biçimde verilmiştir.

Tablo 49. Dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanları ziyaret etme amaçları

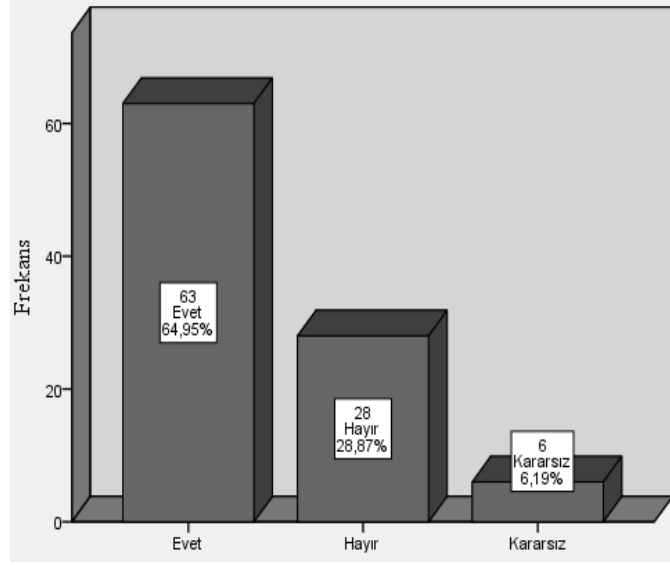
KORUNAN ALANI ZİYARET ETME AMACI	KİŞİ	%
<i>Günübirlik Gezi Amacıyla</i>	37	56,9
<i>Konaklamak Amacıyla</i>	6	9,2
<i>Piknik Yapmak Amacıyla</i>	33	50,8
<i>Eğitim Amaçlı</i>	8	12,3
<i>Diğer Nedenlerden Dolayı</i>	12	18,5

Ankete katılan öğrencilerin %67'si herhangi bir korunan alana ziyarette bulduklarını söylemiştir. Korunan alanları ziyaret etme amaçları ise; öğrencilerin %56,9'u günübirlik gezi amacıyla, %9,2'si konaklamak amacıyla, %50,8'i piknik yapmak amacıyla, %12,3'ü eğitim amacıyla, %18,5'i ise diğer nedenlerden dolayı bu alanları ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda; dördüncü sınıf öğrencileri ve ailelerinin korunan alanları ziyaret etmek amaçlarının temelinde üçüncü sınıf öğrencilerinde de olduğu gibi günübirlik geziler ve piknik yapmak etkinliğinin olduğu sonucuna varabiliriz.

Ankete katılan üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri korunan amaçları ziyaret etme amaçlarındaki diğer seçeneğine alternatif olarak; eğlenmek, macera, mangal, dolaşmak, fotoğraf çekmek ve festival gibi seçenekleri belirtmişlerdir.

Eğitim hayatı boyunca herhangi bir ders kapsamında korunan alanlar ile ilgili eğitim aldığını söyleyen 28 (%28,9) öğrenci varken 61 (%62,9) öğrenci ise böyle bir eğitimi eğitim-öğretim hayatı boyunca almadığını ifade etmiş, 8 (%8,2) öğrencide bu soruyu boş bırakmıştır.

Toplamda ankete katılan 94 dördüncü sınıf öğrencisine de aynı şekilde 'Sınıf ortamı yerine Dışarda/Doğada ders işlemek ister miydiniz?' şeklinde açık uçlu soru sorularak bu konu hakkındaki tutumlarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Dördüncü sınıf öğrencilerden 63'ü 'Evet', 28'i ise 'Hayır' seçeneğini seçerken geriye kalan 6 öğrenci ise herhangi bir cevap vermeyerek dışarda eğitim konusunda çekimser kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 58. Korunan alanlarda eğitim sorusuna cevap veren dördüncü sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı

Korunan alanlarda ders işlemek isteyen dördüncü sınıf öğrencilerinin sayısının işlemek istemeyenlere oranla çoğunlukta olduğu Şekil 58’de açıkça görülmektedir. Sonuç olarak az da olsa bir kısım öğrencinin kararsız kalmasına rağmen öğrencilerin korunan alanlarda ders işlemek istedikleri net bir şekilde görülmektedir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin açık uçlu soruya vermiş oldukları yorumlardan bazıları ise;

‘Daha güzel ve güvenilir olurdu. Kendimi daha güvende hissederdim.’

‘Çimenlerde oturarak ders işleyebilirdik ve temiz hava almış olurduk. Ayrıca ders işlerken göreceğimiz bitki türlerini daha kolay tanıyabilirdik.’

‘Tabiat ve doğa ile iç içe ders işlemek daha güzel ve hoş olurdu.’

‘Ağaçların içinde ders işleme fikri çok güzel.’

‘Açık alanlarda beynimiz daha iyi çalışır.’

‘Doğal alanlarda ders işlemek daha sakin olurdu.’

‘Böyle alanların havası çok güzel oluyor, çok daha rahat nefes alabiliriz.’

‘Doğal bir yerde sessizlik ve huzurla dolmak isterdim.’

‘Değişik olurdu ve ilgimi daha çok çekerdi.’

‘Korunan alanları çok merak ediyorum.’

‘Hem eğlenir hem de öğrenirdim.’

‘Artvin’in havası, ağaçları ve manzarası güzel olduğu için korunan alanlarda ders yapmayı isterdim.’

‘Dışarıyı, doğayı ve ormanlık alanları görmek için.’

‘Keşke korunan alanlarda ders işleyebilseniz. Korunan alanları çok merak ediyorum ve görmeyi çok istiyorum.’

‘Değişiklik olurdu.’

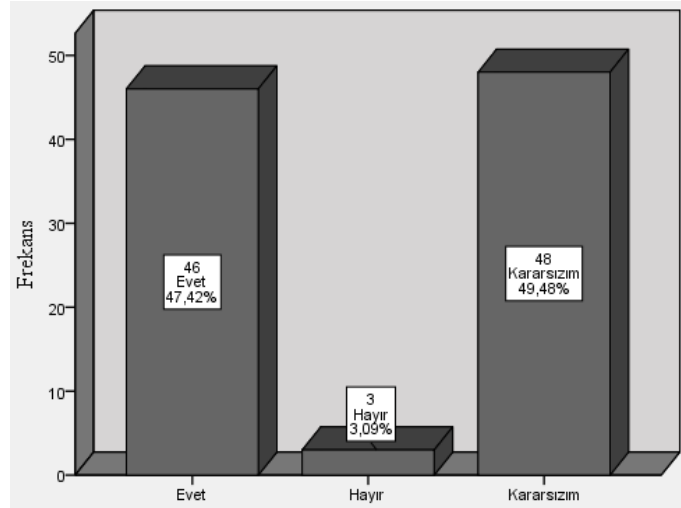
Korunan alanlarda ders işlemek istemeyen öğrenciler ise; Sınıflarını çok sevdikleri, okullarının onlar için daha güvenli olduğu ve korunan alanın ne olduğunu bilmemeleri gibi düşüncelerden dolayı korunan alanlarda ders işleme düşüncesine olumsuz baktıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 50. Dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlarda eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek ister miydiniz?			TOPLAM
		Korunan Alanlarda Eğitim	Sınıf Ortamında Eğitim	Kararsızım	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	23 %76,7	7 %23,3	0 %0	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	30 %66,7	11 %24,4	4 %8,9	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	10 %45,5	10 %45,5	2 %9,1	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	63 %64,9	28 %28,9	6 %6,2	97 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %76,7'si, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %66,7'si, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %45,5'i sınıf ortamı yerine milli park ve benzeri korunan alanlarda ders işlemek istediklerini belirtirken; dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan 'Sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek ister misiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,119>0,05$). Anket çalışmasına katılan 97 öğrenciden %6,2'lik bir kısım ise bu konuda kararsız kalmıştır. Cinsiyet bazında bakıldığında ise 'Sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek ister misiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,0842>0,05$). Kız öğrencilerin %65,1'i ve erkek öğrencilerin %64,8'i sınıf ortamı yerine milli park ve benzeri korunan alanlarda ders işlemek istediklerini belirtmişlerdir.

'Gelecekte yaşadığınız bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak ister misiniz?' sorusuna ise dördüncü sınıf öğrencilerinden 46 (%47,5) kişi 'Evet', 3 (%3,1) kişi 'Hayır' ve 48 (%49,5) kişi ise 'Kararsızım' şikkını işaretleyerek koruma faaliyetleri konusunda hem olumlu düşüncelere sahip olduklarını hem de bu konuda oldukça kararsız kaldıklarını çalışma kapsamında bizlere belirtmiştir.

Şekil 59. Yaşadıkları bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak isteyen dördüncü sınıf öğrencilerinin yüzdesel dağılımı

Tablo 51. Dördüncü sınıf öğrencilerinin koruma faaliyetlerine katılma isteklerine okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Gelecekte yaşadığınız bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak ister misiniz?			TOPLAM
		Evet	Hayır	Kararsızım	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	20 %66,7	2 %6,7	8 %26,7	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	20 %44,4	1 %2,2	24 %53,3	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	6 %27,3	0 %0	16 %72,7	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	46 %47,4	3 %3,1	48 %49,5	97 %100

Katılımcılardan 7 Mart İlkokulundan katılanların %66,7'si, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %44,4'ü, Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %27,3'ü yaşadıkları bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmayı kabul ederken toplamda %49,5'lik çoğunluk ise bu soru karşısında kararsız kalmıştır. Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan 'Gelecekte yaşadığınız bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak ister misiniz?' sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında önemli bir ilişki gözlenmektedir ($p=0,017<0,05$). 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin yüzdesel olarak koruma faaliyetlerine katılma konusunda daha istekli olduklarını söylemek mümkündür. Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,291>0,05$). Kız öğrencilerin %48,8'i, erkek öğrencilerin ise %46,3'ü yaşadıkları bölgedeki koruma faaliyetlerine katılmak istediklerini belirtmiş olup; kız öğrencilerin %51,2'si, erkek öğrencilerin de %48,1'i bu konuda kararsız kalmıştır.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin 8 adet korunan alanlar ve tabiat anıtlarından oluşan anket çalışmasına vermiş oldukları cevaplar Tablo 52'de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 52. Dördüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlara karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

KORUNAN ALANLAR	N							
	TANIYOR		TANIMIYOR		ADINI BİLİYOR		ADINI BİLMİYOR	
	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Hatila Vadisi Milli Parkı</i>	22	22,7	75	77,3	0	0	97	100
<i>Karagöl-Sahara Milli Parkı</i>	46	47,4	51	52,6	39	40,2	58	59,8
<i>Kaçkar Dağları Milli Parkı</i>	38	39,2	59	60,8	0	0	97	100
<i>Altıparmak Tabiat Parkı</i>	6	6,2	91	93,8	0	0	97	100
<i>Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı</i>	17	17,5	80	82,5	2	2,1	95	97,9
<i>Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı</i>	17	17,5	80	82,5	17	17,5	80	82,5
<i>Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı</i>	11	11,3	86	88,7	5	5,2	92	94,8
<i>Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı</i>	17	17,5	80	82,5	0	0	97	100

Ankete katılan toplam 97 dördüncü sınıf öğrencisinden 22'si (%22,7) Hatila Vadisi Milli Parkı'nı tanıdıkları söylerken 75'i (%77,3) milli parkı tanımadıklarını ifade etmiş; öğrencilerden hiçbiri Hatila Vadisi Milli Parkı'nın adını belirtilen alanlara yazamamıştır. 46 (%47,4) öğrenci Karagöl-Sahara Milli Parkı'nı tanıyorken 51 (%52,6) öğrenci tanımıyor; 39 (%40,2) öğrenci milli parkın adını da biliyorken 58'i (%59,8) ise milli parkın adını doğru olarak bilememiştir. Kaçkar Dağları Milli Parkı'nı 38 (%39,2) öğrenci tanımış, 59 (%60,8) öğrenci ise tanıyamamıştır. Ayrıca öğrencilerden hiç birisi Kaçkar Dağları Milli Parkı'nın ismini bilmemektedir. Altıparmak Tabiat Parkı'nı 6 (%6,2) öğrenci, Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı'nı ise 17 (%17,5) öğrenci tanıdığını ifade ederken öğrencilerden hiçbiri Altıparmak Tabiat Parkı'nın ismini bilememişken Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı'nın ismini ise bilen yalnızca 2 (%2,1) öğrenci olmuştur. 17 (%17,5) öğrenci Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı'nı tanıyorken 80 (%82,5) öğrenci tanımadığını ifade etmiş; tanıdığını ifade eden öğrenciler tabiat parkının adını da bilmişken tanımadıklarını söyleyen öğrenciler de aynı şekilde tabiat parkının adını bilememiştir. Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı'nı 11 (%11,3) öğrenci tanıdığını ifade ederken 86 (%88,7) öğrenci tanıyamamış; Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı'nı da 17 (%17,5) öğrenci tanımışken 80 (%82,5) öğrenci

de tanıyamamıştır. Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı'nın adını bilen sadece 5 (%5,2) öğrenci varken Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı'nın adını bilen tek bir öğrenci bile olmamıştır.

Anket verilerine bakılarak; ankete katılan öğrencilerden yarısı kendilerine sorulan 3 milli parktan en çok Karagöl-Sahara Milli Parkı'nı tanıdığı, diğer milli parkları ise belli bir oranda tanıyabildikleri fakat bu milli parklardan Hatila Vadisi Milli Parkı ve Kaçkar Dağları Milli Parkı'nın isimlerini bilemediklerini söylemek mümkündür. Ayrıca görsel ankette sorulan diğer 3 adet tabiat parkı ile 2 adet tabiat anıtını tanıyan çok az bir kısım olup Altıparmak Tabiat Parkı ile Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı'nın adını bilen hiçbir öğrencinin olmaması ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları bölgede bulunan korunan alanların varlığından yeterince haberdar olmadıkları, bu alanlara yönelik olumlu tutumlar geliştirebilmeleri için daha çok bu alanlara yöneltilip korunan alanlardan haberdar olmaları gerektiği sonucuna rahatlıkla ulaşmamızı sağlamaktadır.

Tablo 53. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Hatila Vadisi Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Hatila Vadisi Milli Parkı Görsel Tanıma		Hatila Vadisi Milli Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Milli Parkı Tanıyor	Milli Parkı Tanımıyor	Milli Parkın Adını Biliyor	Milli Parkın Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	14 %46,7	16 %53,3	0 %0	30 %100	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	8 %17,8	37 %82,2	0 %0	45 %100	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	0 %0	22 %100	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	22 %22,7	75 %77,3	0 %0	97 %100	97 %100

Anket çalışmasına katılan toplam 97 dördüncü sınıf öğrencisinden 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %46,7'si, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %17,8'i Hatıla Vadisi Milli Parkı'nı kendilerine gösterilen görselden tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan üç okulun öğrencilerinden milli parkın adını bilen öğrenci çıkmamıştır.

Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Hatıla Vadisi Milli Parkı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,000<0,05$). Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden görseli tanıyan olmamıştır. Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,392>0,05$). Korunan alanın adını doğru bilen öğrenci olmadığı için korunan alanın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Tablo 54. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Karagöl-Sahara Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Karagöl-Sahara Milli Parkı Görsel Tanıma		Karagöl-Sahara Milli Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Milli Parkı Tanıyor	Milli Parkı Tanımıyor	Milli Parkın Adını Biliyor	Milli Parkın Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	22 %73,3	8 %26,7	19 %63,3	11 %36,7	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	22 %48,9	23 %51,1	19 %42,2	26 %57,8	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	2 %9,1	20 %90,9	1 %4,5	21 %95,5	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	46 %47,4	51 %52,6	39 %40,2	58 %59,8	97 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %73,3'ü, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %48,9'u ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %9,1'i Karagöl-Sahara Milli Parkı'nı belirtilen görselden tanıdığını ifade etmiştir. Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Karagöl-Sahara Milli Parkı'nı görselden tanıma sorusuna katılımcıların

vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,000<0,05$). 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin yüzdesel olarak daha çok görseli tanıdıklarını ifade etmek mümkündür. Öte yandan Karadeniz Bakır İlkokulu katılımcısı 22 öğrenciden yalnız 2'si görseli tanıdığını ifade etmiştir. Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,328>0,05$).

İstatistiksel açıdan incelendiğinde Karagöl-Sahara Milli Parkı'nın adını bilme sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında da dikkate değer bir ilişki saptanmıştır ($p=0,000<0,05$). 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %63,3'ü, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %42,2'si, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden ise yalnızca %4,5'i milli parkın adını doğru bilmıştır. Yine cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,767>0,05$). Kız öğrencilerin %41,9'u, erkek öğrencilerin %38,9'u korunan alanın adını doğru belirtmişlerdir.

Tablo 55. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Kaçkar Dağları Milli Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kaçkar Dağları Milli Parkı Görsel Tanıma		Kaçkar Dağları Milli Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Milli Parkı Tanıyor	Milli Parkı Tanımıyor	Milli Parkın Adını Biliyor	Milli Parkın Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	23 %76,7	7 %23,3	0 %0	30 %100	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	12 %26,7	33 %73,3	0 %0	45 %100	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %13,6	19 %86,4	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	38 %39,2	59 %60,8	0 %0	97 %100	97 %100

Anket çalışması kapsamında 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %76,7'si, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %26,7'si ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %13,6'sı Kaçkar Dağları Milli Parkı'nı kendilerine gösterilen görselden tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan üç okulun öğrencilerinden milli parkın adını doğru bilen öğrenci yoktur.

Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Kaçkar Dağları Milli Parkı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,000<0,05$). 7 Mart İlkokulu'ndan katılanların yüzdesel olarak görseli tanımada daha fazla orana sahip olduğunu söylemek mümkündür. Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,234>0,05$). Kız öğrencilerin %32,6'sı, erkek öğrencilerin de %44,4'ü Kaçkar Dağları Milli Parkı'nı görsel olarak tanımaktadır. Korunan alanın adını doğru bilen öğrenci olmadığı için Kaçkar Dağları Milli Parkı'nın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Tablo 56. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Altıparmak Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Altıparmak Tabiat Parkı Görsel Tanıma		Altıparmak Tabiat Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Parkını Tanıyor	Tabiat Parkını Tanımıyor	Tabiat Parkının Adını Biliyor	Tabiat Parkının Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	4 %13,3	26 %86,7	0 %0	30 %100	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	2 %4,4	43 %95,6	0 %0	45 %100	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	0 %0	22 %100	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	6 %6,2	91 %93,8	0 %0	97 %100	97 %100

Altıparmak Tabiat Parkı sorusuna 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %13,3'ü ve Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden sadece %4,4'ü kendilerine gösterilen görselden tabiat parkını tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan okulların öğrencilerinden tabiat parkının adını doğru bilen öğrenci sayısı sıfırdır.

Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Altıparmak Tabiat Parkı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı istatistiksel bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,115>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakta olup ($p=0,024<0,05$), kız öğrencilerden görseli tanıyan çıkmamış olup erkek öğrencilerin ise yalnızca %11,1'lik bir kısmı görseli tanımıştır. Tabiat parkının adını doğru bilen öğrenci olmadığı içinde Altıparmak Tabiat Parkı'nın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Tablo 57. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı Görsel Tanıma		Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Parkını Tanıyor	Tabiat Parkını Tanımıyor	Tabiat Parkının Adını Biliyor	Tabiat Parkının Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	11 %36,7	19 %63,3	1 %3,3	29 %96,7	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	4 %8,9	41 %91,1	1 %2,2	44 %97,8	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	2 %9,1	20 %90,9	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	17 %17,5	80 %82,5	2 %2,1	95 %97,9	97 %100

Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı sorusuna 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %36,7'si, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %8,9'u ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %9,1'i kendilerine gösterilen görselden tabiat parkını tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan okulların öğrencilerinden tabiat parkının adını doğru

bilen yalnızca 2 öğrenci bulunmaktadır. Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,004<0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,409>0,05$).

Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı'nın adını bilme sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,702>0,05$). Yine cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,870>0,05$). Katılımcılardan tabiat parkının adını doğru bilen 1 erkek ve 1 kız öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 58. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı Görsel Tanıma		Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Parkını Tanıyor	Tabiat Parkını Tanımıyor	Tabiat Parkının Adını Biliyor	Tabiat Parkının Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	10 %33,3	20 %66,7	10 %33,3	20 %66,7	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	6 %13,3	39 %86,7	6 %13,3	39 %86,7	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	1 %4,5	21 %95,5	1 %4,5	21 %95,5	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	17 %17,5	80 %82,5	17 %17,5	80 %82,5	97 %100

Katılımcılardan 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %33,3'ü, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %13,3'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %4,5'i Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı'nı belirtilen görselden tanıdığını ifade etmiştir. Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat

Parkı'nı görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,016<0,05$). Cinsiyet bazında ele alındığında ise soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,173>0,05$).

Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı'nın adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,016<0,05$). 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %33,3, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %13,3 ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %4,5'lik bir kısım tabiat parkının adını doğru ifade ederken cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile yine cinsiyetleri arasında önemli farklar gözlenmemekle birlikte istatistiksel açıdan önemli bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,173>0,05$).

Tablo 59. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı Görsel Tanıma		Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Anıtını Tanıyor	Tabiat Anıtını Tanımıyor	Tabiat Anıtının Adını Biliyor	Tabiat Anıtının Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	7 %23,3	23 %76,7	4 %13,3	26 %86,7	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	3 %6,7	42 %93,3	1 %2,2	44 %97,8	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	1 %4,5	21 %95,5	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	11 %11,3	86 %88,7	5 %5,2	92 %94,8	97 %100

Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı sorusuna 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %23,3'ü, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %6,7'si ve Karadeniz Bakır İlkokulu

öğrencilerinden %4,5'i kendilerine gösterilen görselden tabiat anıtını tanıdıklarını ifade ederken; Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,043<0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,572>0,05$). Ayrıca Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı'nın adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar ve öğrenci cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 60. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı Görsel Tanıma		Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı Adını Bilme		TOPLAM
		Tabiat Anıtını Tanıyor	Tabiat Anıtını Tanımıyor	Tabiat Anıtının Adını Biliyor	Tabiat Anıtının Adını Bilmiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	5 %16,7	25 %83,3	0 %0	30 %100	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	10 %22,2	35 %77,8	0 %0	45 %100	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	2 %9,1	20 %90,9	0 %0	22 %100	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	17 %17,5	80 %82,5	0 %0	97 %100	97 %100

Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı sorusuna 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %16,7'si, Vakıfbank İlkokulundan %22,2'si ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %9,1'i kendilerine gösterilen görselden tabiat anıtını tanıdıklarını ifade ederken; anket çalışmasına katılan okulların öğrencilerinden tabiat anıtının adını doğru bilen öğrenci çıkmamıştır.

İstatistiksel açıdan incelendiğinde dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı'nı görselde tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı bir ilişki

saptanmamıştır ($p=0,410>0,05$). Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,173>0,05$). Tabiat anıtının adını doğru bilen öğrenci olmadığı için Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı'nın adının bilinmesi durumunun okullara ve cinsiyete göre ilişkisi kurulamamıştır.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin doğadaki bitki ve hayvan türlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan anket çalışmasının sonuçları Tablo 61 ve Tablo 62'de verilmiştir.

Tablo 61. Dördüncü sınıf öğrencilerinin bitki türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

BİTKİ TÜRLERİ	N							
	TANIYOR		TANIMIYOR		ADINI BİLİYOR		ADINI BİLMİYOR	
	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Kestane</i>	85	87,6	12	12,4	84	86,6	13	13,4
<i>Fındık</i>	96	99	1	1	94	96,9	3	3,1
<i>Isırgan/Çınçar</i>	88	90,7	9	9,3	76	78,4	21	21,6
<i>Ligarba/Y. Mersini</i>	56	57,7	41	42,3	40	41,2	57	58,8
<i>Böğürtlen/Ahududu</i>	95	97,9	2	2,1	90	92,8	7	7,2
<i>Orman Gülü/Komar</i>	44	45,4	53	54,6	1	1	96	99
<i>Mantar</i>	73	75,3	24	24,7	69	71,1	28	28,9
<i>Trabzon Hurması</i>	92	94,8	5	5,2	78	80,4	19	19,6
<i>Siyah Üzüm</i>	89	91,8	8	8,2	88	90,7	9	9,3
<i>Ceviz</i>	70	72,2	27	27,8	67	69,1	30	30,9

Öğrencilerin yörelerinde yetişen bitki türlerine yönelik tutumlarına ulaşabilmek amacıyla görselleri verilen bitki türlerini tanıyıp tanınamaları ve isimlerini bilip bilmemeleri şeklinde 2 farklı durum göz önünde bulundurulmuştur. Ankete katılan 97 dördüncü sınıf öğrencisi yörelerinde yetişen bitki türleri arasından en çok fındık (%99), ısırgan/çınçar (%90,7), böğürtlen/ahududu (%97,9), Trabzon hurması (%94,8) ve siyah üzüm (%91,8) gibi

türleri tanıdıklarını ifade ederken; türler arasından en çok ligarba/yaban mersini (%58,8) ve orman gülü/komar/zifin (%99) türlerinin ismini bilmekte zorlandıkları gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin kendilerine sorulan bitki türlerine büyük oranda doğru cevap vermeleri yörelerinde yetişen bitki türlerine yönelik olumlu sonuçlara sahip olduğu sonucuna ulaşmamızı sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin tanıdıklarını söyledikleri türlerin isimlerini de doğru bir şekilde yazdıkları da gözlemlenmiş, türleri tanımaları ile türlerin isimlerini bilmeleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 62. Dördüncü sınıf öğrencilerinin hayvan türlerine karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

HAYVAN TÜRLERİ	N							
	TANIYOR		TANIMIYOR		ADINI BİLİYOR		ADINI BİLMİYOR	
	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Dağ Keçisi</i>	85	87,6	12	12,4	71	73,2	26	26,8
<i>Atmaca</i>	76	78,4	21	21,6	34	35,1	63	64,9
<i>Tilki</i>	91	93,8	6	6,2	82	84,5	15	15,5
<i>Kaplumbağa</i>	93	95,9	4	4,1	93	95,9	4	4,1
<i>Boz Ayı</i>	94	96,9	3	3,1	94	96,9	3	3,1
<i>Sincap</i>	92	94,8	5	5,2	82	84,5	15	15,5
<i>Geyik</i>	89	91,8	8	8,2	88	90,7	9	9,3
<i>Kör Yılan/Angona</i>	93	95,9	4	4,1	93	95,9	4	4,1
<i>Dağ Horozu</i>	60	61,9	37	38,1	23	23,7	74	76,3
<i>Kaya Kartalı</i>	88	90,7	9	9,3	69	71,1	28	28,9

Öğrencilerin yörelerinde yaşayan hayvan türlerine yönelik tutumlarına ulaşabilmek amacıyla tıpkı bitki türlerinde olduğu gibi görselleri verilen hayvan türlerini tanıyıp tanınamaları ve isimlerini bilip bilmemeleri şeklindeki durumlar göz önünde bulundurularak yorumlamalar yapılmıştır. Ankete katılan 97 dördüncü sınıf öğrencisi yörelerinde yaşamını sürdüren hayvan türleri arasından en çok tilki (%93,8), kaplumbağa (%95,9), boz ayı (%96,9), sincap (%94,8), geyik (%91,8), kör yılan/angona (%95,9) ve kaya kartalı (%90,7) gibi türleri tanıdıklarını ifade ederken; öğrencilerin hayvan türleri arasından en çok atmaca (%64,9) ve dağ horozu (%76,3) gibi türlerin ismini bilmekte zorlandıkları gözlemlenmiştir.

Kendilerine sorulan hayvan türlerinin hepsini büyük oranda tanıdıkları ve tanıdıkları türlerin isimlerini de yine büyük oranda doğru bilmeleri göz önünde bulundurulan dördüncü sınıf öğrencilerinin yörelerinde yaşayan hayvan popülasyonu konusunda olumlu sonuçlara sahip olduğu yorumunda bulunmamız mümkündür.

Anket çalışması kapsamında öğrencilere sorulan 10 adet bitki türü ile 10 adet hayvan türüne öğrenim gördükleri okullara ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre verdikleri cevaplar arasındaki istatistiksel ilişki durumuna bakılmak için Ki Kare (Chi-Square) analizleri yapılmış olup detaylı bilgiler Tablo 63 ve Tablo 64'te verilmiştir.

Tablo 63. Dördüncü sınıf öğrencilerinin bitki tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

		KESTANE				FINDIK				ISIRGAN/ÇİNÇAR				LİGARBA/YABAN MERSİNİ				BÖĞÜRTLEN/AHUDUDU				
Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	TOPLAM
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı %	29 96,7	1 3,3	29 96,7	1 3,3	30 100	0 0	29 96,7	1 3,3	28 93,3	2 6,7	26 86,7	4 13,3	20 66,7	10 33,3	15 50	15 50	30 100	0 0	29 96,7	1 3,3	30 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı %	39 86,7	6 13,3	39 86,7	6 13,3	45 100	0 0	45 100	0 0	40 88,9	5 11,1	34 75,6	11 24,4	26 57,8	19 42,2	22 48,9	23 51,1	43 95,6	2 4,4	42 93,3	3 6,7	45 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı %	17 77,3	5 22,7	16 72,7	6 27,3	21 95,5	1 4,5	20 90,9	2 9,1	20 90,9	2 9,1	16 72,7	6 27,3	10 45,5	12 54,5	3 13,6	19 86,4	22 100	0 0	19 86,4	3 13,6	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	85 87,6	12 12,4	84 86,6	13 13,4	96 99	1 1	94 96,9	3 3,1	88 90,7	9 9,3	76 78,4	21 21,6	56 57,7	41 42,3	40 41,2	57 58,8	95 97,9	2 2,1	90 92,8	7 7,2	97 %100

		ORMANGÜLÜ/KOMAR/ZİFİN				MANTAR				TRABZON HURMASI				ÜZÜM				CEVİZ				
Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	TOPLAM
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı %	11 36,7	19 63,3	0 0	30 100	23 76,7	7 23,3	21 70	9 30	29 96,7	1 3,3	22 73,3	8 26,7	29 96,7	1 3,3	28 93,3	2 6,7	21 70	9 30	19 63,3	11 36,7	30 %100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı %	20 44,4	25 55,6	1 2,2	44 97,8	35 77,8	10 22,2	33 73,3	12 26,7	41 91,1	4 8,9	37 82,2	8 17,8	39 86,7	6 13,3	39 86,7	6 13,3	31 68,9	14 31,1	30 66,7	15 33,3	45 %100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı %	13 59,1	9 40,9	0 0	22 100	15 68,2	7 31,8	15 68,2	7 31,8	22 100	0 0	19 86,4	3 13,6	21 95,5	1 4,5	21 95,5	1 4,5	18 81,8	4 18,2	18 81,8	4 18,2	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	44 45,4	53 54,6	1 1	96 99	73 75,3	24 24,7	69 71,1	28 28,9	92 94,8	5 5,2	78 80,4	19 19,6	89 91,8	8 8,2	88 90,7	9 9,3	70 72,2	27 27,8	67 69,1	30 30,9	97 %100

Dördüncü sınıf öğrencilerinin yaşadıkları bölgede bulunan bitki türlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi kapsamında öğrencilere sorulan kestane ($p=0,107>0,05$), fındık ($p=0,179>0,05$), ısırgan/çınçar ($p=0,809>0,05$), yaban mersini/ligarba ($p=0,310>0,05$), böğürtlen/ahududu ($p=0,307>0,05$), orman gülü/komar ($p=0,272>0,05$), mantar ($p=0,678>0,05$), Trabzon hurması ($p=0,261, p>0,05$), üzüm ($p=0,235>0,05$), ceviz ($p=0,514>0,05$) türlerini kendilerine verilen görsellerden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p>0,05$). Yalnızca dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan yaban mersini/ligarba türünü görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,016<0,05$). Kız öğrencilerin %44,2'si, erkek öğrencilerin ise %68,5'i türü görselden tanıdıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin yaşadıkları bölgede bulunan bitki türlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi kapsamında öğrencilere sorulan fındık ($p=0,130>0,05$), ısırgan/çınçar ($p=0,398>0,05$), böğürtlen/ahududu ($p=0,359>0,05$), orman gülü/komar ($p=0,558>0,05$), mantar ($p=0,897>0,05$), Trabzon hurması ($p=0,462>0,05$), üzüm ($p=0,426>0,05$), ceviz ($p=0,323>0,05$) türlerinin adının bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. İstatistiksel olarak incelendiğinde kestane ve yaban mersini/ligarba türlerinde ise öğrencilere verilen görsellerden türün adının tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında dikkate değer bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,044<0,05$), ($p=0,011<0,05$). Kestane türünü 7 Mart İlkokulu katılımcılarının %96,7'si, Vakıfbank İlkokulu katılımcılarının %86,7'si, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin ise %72,7'si türün adını doğru yazmıştır. Yaban mersini/ligarba türüne bakıldığında ise 7 Mart İlkokulu katılımcılarının yarısı, Vakıfbank İlkokulu katılımcılarının %48,9'u, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin ise yalnızca %13,6'sı türün ismini belirtilen alanlara doğru yazmıştır.

Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da çoğunluk olarak istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p>0,05$). Yalnızca dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan Trabzon hurması türünün adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,023<0,05$). Kız öğrencilerin %90,7'si, erkek öğrencilerin ise %72,2'si türün adını doğru bilmıştır.

Tablo 64. Dördüncü sınıf öğrencilerinin hayvan tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

		DAĞ KEÇİSİ				ATMACA/ŞAHİN				TİLKİ				KAPLUMBAĞA				BOZ AYI				
Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Görsel	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	TOPLAM
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	27	3	23	7	25	5	9	21	29	1	25	5	29	1	29	1	30	0	30	0	30
	%	90	10	76,7	23,3	83,3	16,7	30	70	96,7	3,3	83,3	16,7	96,7	3,3	96,7	3,3	100	0	100	0	%100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	40	5	36	9	35	10	18	27	41	4	41	4	42	3	42	3	42	3	42	3	45
	%	88	11,1	80	20	77,8	22,2	40	60	91,1	8,9	91,1	8,9	93,3	6,7	93,3	6,7	93,3	6,7	93,3	6,7	%100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	18	4	12	10	16	6	7	15	21	1	16	6	22	0	22	0	22	0	22	0	22
	%	81	18,2	54,5	45,5	72,7	27,3	31,8	68,2	95,5	4,5	72,7	27,3	100	0	100	0	100	0	100	0	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	85	12	71	26	76	21	34	63	91	6	82	15	93	4	93	4	94	3	94	3	97
	%	87	12,4	73,2	26,8	78,4	21,6	35,1	64,9	93,8	6,2	84,5	15,5	95,9	4,1	95,9	4,1	96,9	3,1	96,9	3,1	%100

		SİNCAP				GEYİK				KÖR YILAN/ANGONA				DAĞ HOROZU				KAYA KARTALI				
Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	Görsel Tanıma	X	Adını Bilme	X	TOPLAM
7 Mart İlkokulu	Kişi Sayısı	29	1	24	6	29	1	28	2	30	0	30	0	25	5	8	22	29	1	21	9	30
	%	96,7	3,3	80	20	96,7	3,3	93,3	6,7	100	0	100	0	83,3	16,7	26,7	73,3	96,7	3,3	70	30	%100
Vakıfbank İlkokulu	Kişi Sayısı	42	3	39	6	39	6	39	6	42	3	42	3	27	18	12	33	39	6	35	10	45
	%	93,3	6,7	86,7	13,3	86,7	13,3	86,7	13,3	93,3	6,7	93,3	6,7	60	40	26,7	73,3	86,7	13,3	77,8	22,2	%100
Karadeniz Bakır İlkokulu	Kişi Sayısı	21	1	19	3	21	1	21	1	21	1	21	1	8	14	3	19	20	2	13	9	22
	%	95,5	4,5	86,4	13,6	95,5	4,5	95,5	4,5	95,5	4,5	95,5	4,5	36,4	63,6	13,6	86,4	90,9	9,1	59,1	40,9	%100
TOPLAM	Kişi Sayısı	92	5	82	15	89	8	88	9	93	4	93	4	60	37	23	74	88	9	69	28	97
	%	94,8	5,2	84,5	15,5	91,8	8,2	90,7	9,3	95,9	4,1	95,9	4,1	61,9	38,1	23,7	76,3	90,7	9,3	71,1	28,9	%100

Dördüncü sınıf öğrencilerinin yaşadıkları bölgede bulunan hayvan türlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi kapsamında öğrencilere sorulan dağ keçisi ($p=0,635>0,05$), atmaca/şahin ($p=0,651>0,05$), tilki ($p=0,580>0,05$), kaplumbağa ($p=0,421>0,05$), boz ayı ($p=0,167>0,05$), sincap ($p=0,806>0,05$), geyik ($p=0,235>0,05$), kör yılan/angona ($p=0,361>0,05$), kaya kartalı ($p=0,343>0,05$) türlerini kendilerine verilen görsellerden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yalnızca dağ horozu türü ile anlamlı bir bağlantı saptanmıştır ($p=0,002<0,05$). Türü belirtilen görsellerden 7 Mart İlkokulu katılımcılarının %83,3'ü, Vakıfbank İlkokulu katılımcılarının %60'ı, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin ise %36,4'ü tanımıştır.

Cinsiyet bazında bakıldığında soruya katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p>0,05$). Yalnızca dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan sincap türünü görselden tanıma sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,040<0,05$). Kız öğrencilerin tamamı, erkek öğrencilerin ise %90,7'si türü tanımıştır.

Öğrencilerin yaşadıkları bölgede bulunan hayvan türlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi kapsamında öğrencilere sorulan dağ keçisi ($p=0,076>0,05$), atmaca/şahin ($p=0,631>0,05$), tilki ($p=0,145>0,05$), kaplumbağa ($p=0,421>0,05$), boz ayı ($p=0,306>0,05$), sincap ($p=0,710>0,05$), geyik ($p=0,426>0,05$), kör yılan/angona ($p=0,361>0,05$), dağ horozu ($p=0,450>0,05$), kaya kartalı ($p=0,281>0,05$) türlerinin adının bilinmesi sorusuna ise katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Cinsiyet bazında bakıldığında türlerin adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile katılımcıların cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanan görsel anket çalışması sonucu öğrencilerin doğa etkinliklerine yönelik tutumlarını ifade eden sonuçlar ise Tablo 65'te verilmiştir.

Tablo 65. Dördüncü sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların dağılımları

ETKİNLİKLER	ETKİNLİĞİN ADINI BİLİYOR		ETKİNLİĞİN ADINI BİLMİYOR	
	KİŞİ	%	KİŞİ	%
<i>Kuş Gözlemi</i>	39	40,2	58	59,8
<i>Kamp Yapmak</i>	80	82,5	17	17,5
<i>Piknik Yapmak</i>	88	90,7	9	9,3
<i>Dağ Tırmanışı</i>	82	84,5	15	15,5
<i>Fotoğraf Çekmek/Doğa Fotoğraflama</i>	74	76,3	23	23,7
<i>Doğa Yürüyüşü</i>	68	70,1	29	29,9
<i>Ağaç/Fidan Dikmek</i>	46	47,4	51	52,6
<i>Balık Tutmak</i>	82	84,5	15	15,5

Etkinliklerden kuş gözlemi etkinliğini 39 (%40,2) öğrenci doğru bilirken 58 (%59,8) öğrenci yanlış bilmiş; kamp yapmak etkinliğini ise 80 (%82,5) öğrenci doğru bilirken 17 (%17,5) öğrenci etkinliğin ismini belirtilen alana yazamamıştır. Piknik yapmak etkinliğini doğru bilen 88 (%90,7) öğrenci varken 9 (%9,3) öğrenci ise yanlış bilmiştir. Dağ tırmanışı ve balık tutmak etkinliklerini bilen 82 (%84,5) öğrenci varken; fotoğraf çekmek/doğa fotoğraflama etkinliğini bilen 74 (%76,3) öğrenci vardır. Doğa yürüyüşü etkinliğini 68 (%70,1) öğrenci bilirken 29'u (%29,9) bilememiştir. Ağaç/fidan dikmek etkinliğini ise 46 (%47,4) öğrenci bilirken en az bilinen etkinlikler kuş gözlemi ile ağaç/fidan dikmek etkinlikleri olmuştur. En çok bilinen doğa etkinliği ise piknik yapmak olmuştur.

Sonuç olarak öğrencilerin sadece kuş gözlemi ile ağaç/fidan dikmek etkinliklerini ifade eden 2 görselde daha az oranda doğru cevaba sahip oldukları, diğer etkinlikleri ise öğrencilerin büyük oranda doğru bildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buradan yorumla öğrencilerin doğada yapılan etkinliklere yönelik olumlu tutumlara sahip olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca öğrencilerin yanlış cevap vermelerinde diğer görsel anketlerde ve ankete katılan bütün ilkökul öğrencilerinde olduğu gibi; görsellerin kendilerine başka şeyleri çağrışım yapmaları, etkinlikleri tam olarak ifade edememeleri, anket olgusunun tam olarak gelişmemiş olması ve el çizimi görselleri net okuyamamaları gibi birçok çeşitli faktörün etkisi ile olumsuz sonuçların ortaya çıktığını söylemek de mümkündür.

Tablo 66. Dördüncü sınıf öğrencilerinin kuş gözlemi ve kamp yapmak etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Kuş Gözlemi Tanıma		Kamp Yapmak Tanıma		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Tanıyor	Tanımiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	11 %36,7	19 %63,3	24 %80	6 %20	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	19 %42,2	26 %57,8	38 %84,4	7 %15,6	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	9 %40,9	13 %59,1	18 %81,8	4 %18,2	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	39 %40,2	58 %59,8	80 %82,5	17 %17,5	97 %100

Anket çalışmasına katılan 97 dördüncü sınıf öğrencisinden 7 Mart İlkokulundan katılanların %36,7'si, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %42,2'si, Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %40,9'u kuş gözlemi etkinliğini görsel olarak tanıdığını ifade ederek etkinlik ismini doğru bilmiş, dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan kuş gözlemi etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,888>0,05$). Ayrıca, anket çalışması kapsamında sorulan kuş gözlemi etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,591>0,05$).

Dördüncü sınıf öğrencisinden kamp yapmak etkinliğini tanımada 7 Mart İlkokulundan katılanların %80'i, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %84,4'ü ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların %81,8'i etkinliğin ismini bildiklerini ifade etmişlerdir. Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan kamp etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında ($p=0,881>0,05$) ve öğrenci cinsiyetleri bazında önemli değişiklikler

gözlenmemekle birlikte istatistiksel açıdan ilişki saptanmamıştır ($p=0,173>0,05$). Kız öğrencilerin %88,4'ü, erkek öğrencilerin %77,8'i etkinliği tanıdıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 67. Dördüncü sınıf öğrencilerinin piknik yapmak ve dağ tırmanışı etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Piknik Yapmak Tanıma		Dağ Tırmanışı Tanıma		TOPLAM
		Taniyor	Tanımiyor	Taniyor	Tanımiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	28 %93,3	2 %6,7	27 %90	3 %10	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	41 %91,1	4 %8,9	37 %82,2	8 %17,8	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	19 %86,4	3 %13,6	18 %81,8	4 %18,2	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	88 %90,7	9 %9,3	82 %84,5	15 %15,5	97 %100

Piknik yapmak etkinliğini tanımada 7 Mart İlkokulundan katılanların %93,3'ü, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %91,1'i, Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %86,4'ü etkinliğin ismini bilerek etkinliği tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan piknik yapmak etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar ($p=0,688>0,05$) ve öğrenci cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,350>0,05$).

Dağ tırmanışı etkinliğini tanımada ise 7 Mart İlkokulundan çalışmasına katılan öğrencilerin %90'ı, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %82,2'si ve Karadeniz Bakır İlkokulundan katılanların ise %81,8'i etkinliğin adını bilerek etkinliği verilen görselden tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan tırmanma etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar ($p=0,608>0,05$) ve öğrenci cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,714>0,05$).

Tablo 68. Dördüncü sınıf öğrencilerinin fotoğraf çekmek ve doğa yürüyüşü etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Fotoğraf Çekmek Tanıma		Doğa Yürüyüşü Tanıma		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Tanıyor	Tanımiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	26 %86,7	4 %13,3	20 %66,7	10 %33,3	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	30 %66,7	15 %33,3	37 %82,2	8 %17,8	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	18 %81,8	4 %18,2	11 %50	11 %50	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	74 %76,3	23 %23,7	68 %70,1	29 %29,9	97 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %86,7'si, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %66,7'si, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %81,8'i fotoğraf çekmek etkinliğinin adını kendilerine verilen görselden yola çıkarak doğru bilmiş; anket çalışması kapsamında sorulan fotoğraf çekmek/doğa fotoğrafı çekme etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,107>0,05$). Cinsiyet bazında ilişkiye bakıldığında ise soru ve katılımcı cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,386>0,05$). Kız öğrencilerin %72,1'i, erkek öğrencilerin %79,6'sı etkinliği tanıdıklarını ifade etmişlerdir.

Dördüncü sınıf öğrencilerinden doğa yürüyüşü etkinliğinin adının bilinmesinde 7 Mart İlkokulundan katılanların %66,7'si, Vakıfbank İlkokulundan katılanların %82,2'si ve Karadeniz Bakır İlkokulundan çalışmasına katılanların yarısı belirtilen etkinliğin adını belirtilen alanlara doğru bir şekilde yazdıklarını ifade etmişlerdir. Anket çalışması kapsamında sorulan doğa yürüyüşü etkinliğinin tanınması görseline katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,023<0,05$). Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin etkinliği tanımada yüzdesel olarak daha başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Dördüncü sınıf öğrencilerine anket çalışması kapsamında sorulan doğa yürüyüşü etkinliğinin tanınması görseline

katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile öğrenci cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmaktadır ($p=0,009<0,05$). Ankete katılan kız öğrencilerin %83,7'si, erkek öğrencilerin %59,3'ü etkinliği tanıdıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 69. Dördüncü sınıf öğrencilerinin ağaç/fidan dikmek ve balık tutmak etkinliklerini tanıma sorusuna okullara göre vermiş oldukları cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Ağaç/Fidan Dikmek Tanıma		Balık Tutmak Tanıma		TOPLAM
		Tanıyor	Tanımiyor	Tanıyor	Tanımiyor	
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	12 %40	18 %60	28 %93,3	2 %6,7	30 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	29 %64,4	16 %35,6	35 %77,8	10 %22,2	45 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	5 %22,7	17 %77,3	19 %86,4	3 %13,6	22 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	46 %47,4	51 %52,6	82 %84,5	15 %15,5	97 %100

7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %40'ı, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin %64,4'ü, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden sadece %22,7'si fidan/ağaç dikmek etkinliğinin adını doğru bilirken; öğrencilere anket çalışması kapsamında sorulan fidan/ağaç dikmek etkinliğinin görselden tanınması sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,004<0,05$). Ayrıca katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliği görselden tanıma durumu incelendiğinde ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,140>0,05$). Katılımcılara anket çalışması kapsamında sorulan balık tutmak etkinliğinin adının bilinmesi sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel açıdan dikkate değer bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,182>0,05$). Katılımcıların cinsiyetleri ile etkinliğin görselden tanınması durumu incelendiğinde de yine anlamlı istatistiksel bir bağlantı bulunmamakta olup ($p=0,445>0,05$); erkek öğrencilerin %87'si kız öğrencilerin de %81,4'ü etkinliği tanımıştır.

Şekil 60. Anketlerimizi çözen bir kısım üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi

Toplamda anket çalışmasına katılan 485 anaokulu ve ilkököl öğrencilerinin doğada/dışarda ders işlemek sorusuna verdikleri cevaplar ile okullar ve öğrenci cinsiyetleri arasındaki anlamlılık düzeyi Tablo 70’te verilmiştir.

Tablo 70. Okul öncesi ve ilk okul öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna okullara göre vermiş oldukları toplam cevapların Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz?		Ders ortamı yerine doğada/dışarda ders işlemek ister misiniz?			TOPLAM
		Evet	Hayır	Kararsızım	
<i>Zübeyde Hanım Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	15 %55,6	12 %44,4	0 %0	27 %100
<i>Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	34 %48,6	36 %51,4	0 %0	70 %100
<i>Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	25 %53,2	22 %46,8	0 %0	47 %100
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	110 %80,3	26 %19	1 %0,7	137 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	68 %59,6	40 %35,1	6 %5,3	114 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	41 %45,6	44 %48,9	5 %5,6	90 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	293 %60,4	180 %37,1	12 %2,5	485 %100

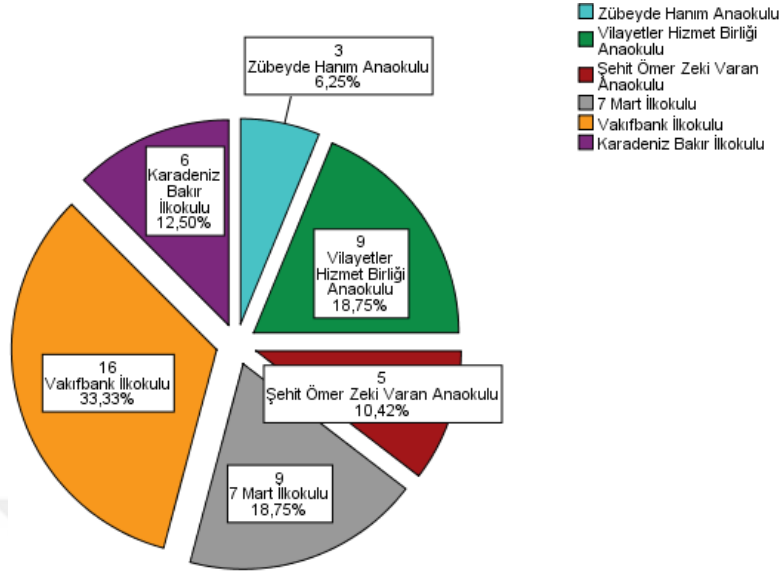
Okul öncesi ve ilkokul öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile anket çalışmasına katılan 3'ü anaokulu, 3'ü ilkokul olmak üzere toplam 6 okul arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,000<0,05$). Zübeyde Hanım Anaokulu öğrencilerinden %55,6'sı, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu öğrencilerinden %48,6'sı ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinden %53,2'si sınıf ortamı yerine dışarda/doğada ders işlemek istediklerini belirtirken; 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %80,3'ü, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %59,6'sı, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden %45,6'sı sınıf ortamı yerine doğada/ dışarda ders işlemek istemektedir. Öğrencilerin toplamda %2,5'lik bir kısmı ise kararsız olduklarını belirtmektedir.

Okul öncesi ve ilkokul öğrencilerinin doğada eğitim sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile öğrenci cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı bulunmamaktadır ($p=0,396>0,05$). Erkek öğrencilerin %58,1'i kız öğrencilerin de %62,9'u dışarda eğitimi tercih ederken, erkek öğrencilerin %35,3'ü ve kız öğrencilerin de %38,7'si sınıf ortamında ders işlemeyi tercih etmektedir.

3.6.Okul Öncesi/İlkokul Öğretmenlerinin Milli Park ve Benzeri Korunan Alanlara Karşı Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmasına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Zübeyde Hanım Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu, Vakıfbank İlkokulu, Karadeniz Bakır İlkokulu ve 7 Mart İlkokulu'nda görev yapan çeşitli branşlardaki toplam 48 öğretmene 2 tip anket uygulanmıştır. Öğretmenlere ilk olarak kişisel bilgi formunda 14 adet sorudan oluşan gerek seçenekli gerekse açık uçlu soruların oluşturduğu yazılı anket çalışması yapılmıştır. İkinci aşamada ise öğretmenlerin milli park ve benzeri korunan alanlara yönelik tutum ölçeğinin irdelenmesi açısından 25 sorudan oluşan ve 5'li likert tipi olarak 'hiç katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım/bilgim yok (3), katılıyorum (4), tamamen katılıyorum (5)' şeklinde seçeneklerin sunulduğu anketler verilerek katılımcıların verilen soruları cevaplamaları istenmiştir.

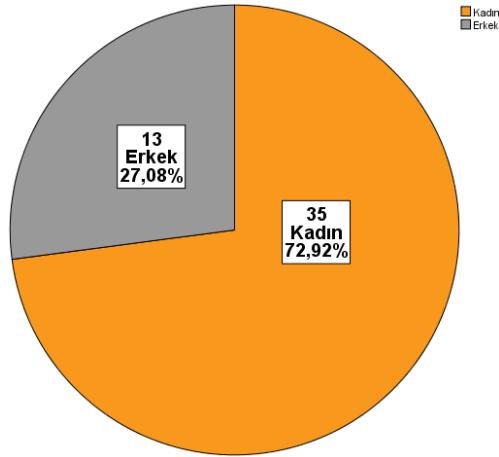
Anket çalışmasına Zübeyde Hanım Anaokulundan 3, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulundan 9, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulundan 5, Vakıfbank İlkokulundan 16, Karadeniz Bakır İlkokulundan 6 ve 7 Mart İlkokulundan 9 öğretmen katılmıştır.

Şekil 61. Ankete katılan okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin okullara göre yüzdesel dağılımı

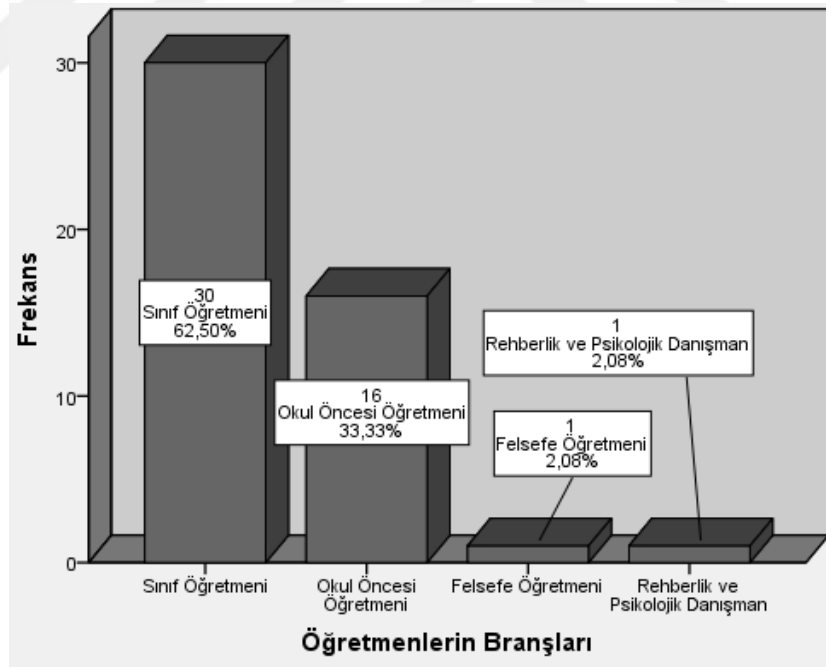
Okul öncesi öğretmenleri ve ilkökul öğretmenlerine ilk aşamada cinsiyetleri, doğum yerleri ve yılları, aylık gelir durumu, branşları, meslekteki toplam hizmet süreleri, hangi okulda görev yaptıkları, buldukları okulda kaç yıldır görev yaptıkları, daha önce herhangi bir milli park ve benzeri korunan alanı ziyaret etme durumları, ziyarette bulunmaları halinde hangi amaçla bu alanları ziyaret ettikleri, yaşadıkları çevrede bulunan milli park ve benzeri korunan alandan haberdar olma durumları, yaşadıkları çevrede yer alan korunan alanlara gereken önemin verilip verilmemesi, bu güne kadar ülkemizdeki hangi korunan alan statüsündeki yerleri ziyaret ettikleri, ülkemizde bulunan milli park ve benzeri korunan alanların tanıtımının yeterli olup olmaması durumu ve korunan alanların eğitim işlevleri hakkında nasıl bir düşünceye sahip oldukları şeklinde sorular sorulmuştur. Ayrıca anket sorularından bazılarında öğretmenlerin cevap vermemesi veya verdikleri cevapların açık bir şekilde okunamaması gibi durumlardan dolayı bazı sorular değerlendirme kapsamında ele alınmamıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinden 35'i (%72,9) kadın, 13'ü (%27,1) ise erkektir.

Şekil 62. Ankete katılan okul öncesi ve ilkököl öğretmenlerinin cinsiyet dağılımı

Öğretmenlerden 30'u (%62,5) sınıf öğretmeni, 16'sı (%33,33) okul öncesi öğretmeni, 1'i (%2,08) felsefe öğretmeni ve 1'i (%2,08) ise rehberlik ve psikolojik danışman olarak görev yapmaktadır.

Şekil 63. Ankete katılan öğretmenlerin branşları

Öğretmenlerin meslekteki toplam hizmet süreleri; 3 (%6,3) öğretmen 1-3 yıl, 6 (%12,5) öğretmen 4-8 yıl, 15 (%31,3) öğretmen 9-12 yıl, 14 (%29,2) öğretmen 13-19 yıl, 10 (%20,8) öğretmen ise 20 yıl ve üstü olmak üzere görevlerini yerine getirdiklerini

belirtmişlerdir. Görev yaptıkları okulda ise; 16'sı (%33,3) 1 yıldan daha az süredir, 11'i (%22,9) 1-3 yıl arası, 8'i (%16,7) 4-6 yıl arası, 9'u (%18,8) 7-9 yıl arası ve 4'ü de (%8,3) 10 yıldan daha fazla süredir buldukları okullarda görevlerini devam ettirdiklerini ifade etmişlerdir.

Daha önce herhangi bir milli park ve benzeri korunan alanları (tabiat parkı, tabiat anıtı vb.) ziyaret eden 47 (%97,9) öğretmen varken yalnız 1 (%2,1) öğretmen daha önce herhangi bir korunan alana ziyarette bulunmadığını söylemiştir. Milli park ve benzeri korunan alanları ziyarette bulunan katılımcılara bu alanları ziyaret etme amaçları da sorularak kendilerine verilen 5 ayrı amaçtan (günübirlik gezi, konaklamak-eğlenme-dinlenme, piknik yapmak, eğitim amaçlı ve diğer nedenlerden dolayı) istediklerini seçmeleri ve ziyaret amaçlarını bizlere belirtmeleri istenmiştir. Ankete katılan öğretmenlerin hangi amaçlarla korunan alanları ziyaret ettikleri Tablo 71'de verilmiştir.

Tablo 71. Okul öncesi ve ilkököl öğretmenlerinin korunan alanları ziyaret etme amaçları

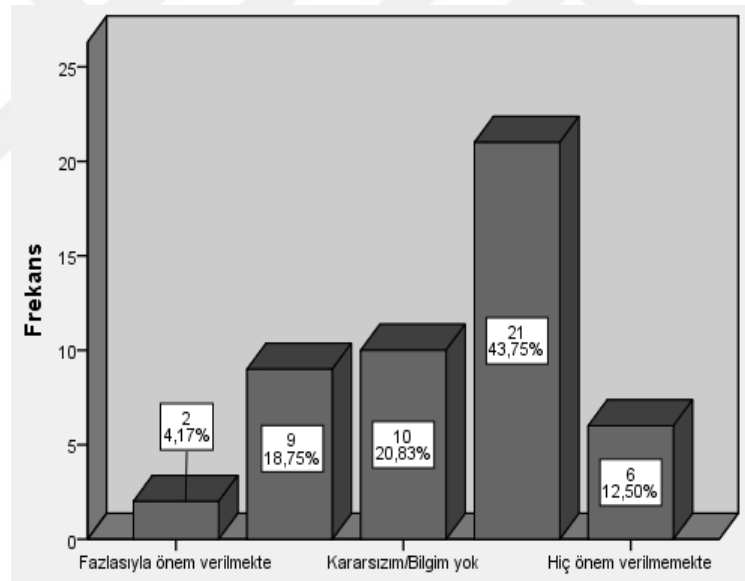
KORUNAN ALANI ZİYARET ETME AMACI	KİŞİ	%
<i>Günübirlik Gezi Amacıyla</i>	39	81,3
<i>Konaklamak Amacıyla</i>	12	25
<i>Piknik Yapmak Amacıyla</i>	24	50
<i>Eğitim Amaçlı</i>	8	16,7
<i>Diğer Nedenlerden Dolayı</i>	2	4,2

Milli park ve benzeri korunan alanları ziyarette bulunan öğretmenlerin bu alanları ziyaret etme amaçları ise; öğretmenlerin %81,3'ü günübirlik gezi amacıyla, %25'i konaklamak amacıyla, %50'si piknik yapmak amacıyla, %16,7'si eğitim amacıyla, %4,2'si ise diğer nedenlerden dolayı bu alanları ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir. İlkokul öğretmenlerinin bu alanları ziyaret etme amaçları göz önünde bulundurulduğunda %81,3'lük oranla günübirlik gezi ve %50'lik oranla da piknik yapmak etkinliğinin ağır bastığını söylemek mümkün olacaktır.

Yaşadıkları çevrede bulunan milli park ve benzeri korunan alan varlığından haberdar olan 45 (%93,8) öğretmen varken yaşadıkları bölgedeki korunan alan varlığından habersiz olduğunu söyleyen ise 3 (%6,3) öğretmen vardır. Ayrıca katılımcılardan haberdar oldukları korunan alanların isimlerini de belirtilen alanlara yazmaları istenmiş, öğretmenlerin vermiş

oldukları cevaplar ise şöyledir; Hatıla Vadisi Milli Parkı, Karagöl-Sahara Milli Parkı, Maçahel-Gorgit Tabiatı Koruma Alanı, Borçka-Karagöl Tabiat Parkı, Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı, Borçka Camili Biyosfer Rezerv Alanı. Okul öncesi ve ilkököl öğretmenlerinin vermiş olduğu cevaplar neticesinde yaşadıkları çevrede yer alan korunan alanların varlığı hakkında olumlu tutumlara sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Yörelerinde bulunan korunan alanlara yeterince önemin verilir verilmediğini öğrenmek amacıyla öğretmenlerden önem seviyesini ‘fazlasıyla önem verilmekte, yeterince önem verilmekte, kararsızım/bilgim yok, yeterince önem verilmemekte, hiç önem verilmemekte’ seçeneklerinden birini seçerek belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerden 2’si (%4,2) fazlasıyla önem verilmekte, 9’u (%18,8) yeterince önem verilmekte, 10’u (%20,8) kararsızım/bilgim yok, 21’i (%43,8) yeterince önem verilmemekte, 6’sı ise (%12,5) hiç önem verilmemekte olduğunu bizlere belirtmiştir.

Şekil 64. Öğretmenlere göre korunan alanlara verilen önemin derecesi

Çıkan sonuçlar doğrultusunda; yaşadıkları çevrede bulunan korunan alanlara gereken önemin yeterince verilmeyi düşünün okul öncesi ve ilkököl öğretmenlerinin sayısının yeterince önem verildiğini düşününlerden daha çok olması, bu alanların yeterince korunup öneminin tam olarak anlaşılmadığının sonucunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu korunan alanlara verilen önemin değerlendirilmesinde öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ile

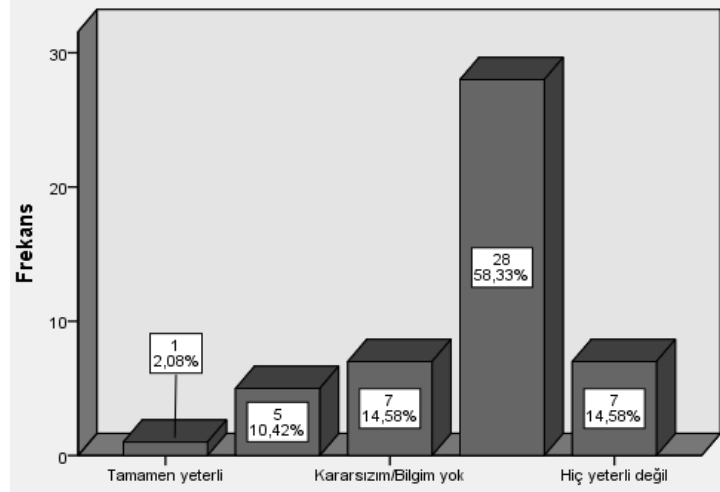
öğretmenlerin hizmet süreleri arasında bir fark olup olmadığı durumu analizlerle Tablo 72'de incelenmiştir.

Tablo 72. Öğretmenlerin yaşadıkları çevredeki korunan alanlara önem verilmesi durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

Meslekteki toplam hizmet süresi	N	Ortalama	Standart Sapma	Min. Değer	Max. Değer
1-8 yıl	9	3,3333	1,00000	2,00	5,00
9-12 yıl	15	3,4000	1,05560	1,00	5,00
13-19 yıl	13	3,7692	1,01274	2,00	5,00
20 veya üstü	11	3,0909	1,22103	1,00	5,00
TOPLAM	48	3,4167	1,06857	1,00	5,00
F = 0,823					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,488					

Okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin yaşadıkları çevrede bulunan korunan alanlara yeterince önemin verilmesi durumuna verdikleri cevaplar ile öğretmenlerin meslekteki toplam hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Öğretmenler bu soruda büyük oranda kararsızım/bilgim yok şıkkını işaretlemişlerdir. Öğretmenlerin branşları ve cinsiyetleri Bağımsız Ti-Testi (Independent Samples T Test) ile incelendiğinde de öğretmen branşları ($F=3,363$; $p=0,925>0,05$) ve öğretmenlerin cinsiyetleri ($F=0,955$; $p=0,635>0,05$) ile korunan alanlara yeterince önemin verilmesi sorusuna verilen cevaplar arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

'Ülkemizde bulunan milli park ve benzeri korunan alanların tanıtımı sizce yeterli midir?' sorusunu ise 1 (%2,1) öğretmen tamamen yeterli, 5 (%10,4) öğretmen yeterli, 7 (%14,6) öğretmen kararsızım/bilgim yok, 28 (%58,3) öğretmen yeterli değil, 7 (%14,6) öğretmen ise hiç yeterli değil şeklinde cevaplandırmıştır.

Şekil 65. Öğretmenlere göre korunan alanların tanıtımının yeterlilik derecesi

Öğretmenlerin ‘Ülkemizde bulunan milli park ve benzeri korunan alanların tanıtımı sizce yeterli midir?’ sorusuna vermiş oldukları cevaplar neticesinde tanıtımın yeterli olmadığını düşünen öğretmen sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında ülkemize ait korunan alanların tanıtımının yeterince yapılmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca korunan alanların tanıtımının yeterlilik düzeyi sorusuna öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ile öğretmenlerin hizmet süreleri arasında bir fark olup olmadığı durumu analizlerle Tablo 73’te incelenmiştir.

Tablo 73. Öğretmenlerin ülkemizde bulunan milli park ve benzeri korunan alanların tanıtımının yapılmasının yeterlilik durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

Meslekteki toplam hizmet süresi	N	Ortalama	Standart Sapma	Min. Değer	Max. Değer
1-8 yıl	9	3,7778	0,97183	2,00	5,00
9-12 yıl	15	3,8667	0,51640	3,00	5,00
13-19 yıl	13	3,4615	1,12660	1,00	5,00
20 veya üstü	11	3,8182	1,07872	2,00	5,00
TOPLAM	48	3,7292	0,91651	1,00	5,00
F = 0,509					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,678					

Okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin ülkemizde bulunan milli parklar ve benzeri korunan alanların tanıtımının yeterli olması sorusuna verdikleri cevaplar ile öğretmenlerin meslekteki toplam hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Öğretmenler çoğunlukla katılıyorum şikkını işaretlemişlerdir. Öğretmenlerin branşları ve cinsiyetleri Bağımsız Ti-Testi (Independent Samples T Test) ile incelendiğinde de öğretmen branşları ($F=4,412$; $p=0,661>0,05$) ve öğretmenlerin cinsiyetleri ($F=0,011$; $p=0,595>0,05$) ile korunan alanların yeterince tanıtımının yapılması sorusuna verilen cevaplar arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Katılımcılardan bugüne kadar ülkemizde bulunan sayısız korunan alandan ziyaret ettiklerini belirtilen alanlara ifade etmeleri istenmiştir. Verilen cevaplar şu şekildedir; Hatila Vadisi Milli Parkı (Artvin), Karagöl-Sahara Milli Parkı (Artvin), Borçka-Karagöl Tabiat Parkı (Artvin), Uludağ Milli Parkı (Bursa), Soğuksu Milli Parkı (Ankara), Altındere Vadisi Milli Parkı (Trabzon), Uzungöl Tabiat Parkı (Trabzon), Göreme Milli Parkı (Nevşehir), Kaçkar Dağları Milli Parkı (Rize), Ağrı Dağı Milli Parkı (Ağrı), Limni Gölü Tabiat Parkı (Gümüşhane), Abant Gölü Tabiat Parkı (Bolu), Yedigöller Milli Parkı (Bolu), Salda Gölü Tabiat Parkı (Burdur), Poyrazlar Gölü Tabiat Parkı (Sakarya), Kayabaşı Tabiat Parkı (Trabzon) ve Sürmene Çamburnu Tabiat Parkı (Trabzon). Verilen cevaplar doğrultusunda, ankete katılan öğretmenlerin çoğunun ülkemizin farklı bölgelerinde bulunan korunan alanlardan haberdar olduklarının ve bu alanları ziyaret ettiklerinin sonucuna varabiliriz.

Korunan alanların eğitim işlevi hakkındaki düşüncelerini öğrenmek amacıyla öğretmenlere sorulan açık uçlu soruya farklı branşlardaki öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplardan bazıları;

‘Eğitimin okulla sınırlı olmayıp hayatın kendisiyle ilgilidir ve doğanın eğitim için önemi inkar edilemez. Biz öğretmenler öğrencilerimizin ağacın, doğanın, hayvanların ve bitkilerin önemini farkına varmaları için çalışıyoruz. Onlar da bu konuda oldukça istekli. Kendi yaşadıkları çevrede bulunan milli parkları ve korunan alanları anlatıyoruz ama en iyi öğrenme şeklinin yaşayarak, görerek olduğu düşünülürse bu alanları öğrencilerimize anlatmak yerine onlara büyük geziler düzenlenmesini tercih ederiz.’

‘Korunan alanların eğitim işlevinin yalnızca görsel olarak yeterli olmadığını, bu alanların mutlaka gidilip görülmesi gerektiğini düşünüyorum.’

‘Doğanın korunmasına katkı sağlar.’

‘Şu anlık eğitim işlevleri yok. Korunan alanların daha çok önemszenmesi gerekir. Ayrıca Artvin ve çevresindeki mevcut milli parklar gölgede bırakılmadan daha objektif kriterlerle incelenmeli.’

‘Korunan alanların tanıtımı yeterince yapılmıyor ve kurumlar tarafından yeterince korunmuyorlar. Çevre halkı tarafından bilinçli bir biçimde korunuyor. Özellikle doğa rant uğruna heba ediliyor. Yetkililer derhal bu duruma el atmalı doğayı yöre halkına teslim etmelidir.’

‘Korunan alanların eğitim işlevinin günümüzde yeterli olmadığını düşünüyorum.’

‘Korunan alanlarda nesilden nesile bırakılacak en güzel hediyeler ve hazineler saklıdır.’

‘Bu alanların eğitim amaçlı kullanılmadığını düşünüyorum.’

‘Korunan alanların eğitim işlevi olarak öğrencilerin çeşitli hayvan ve bitki türlerini yakından tanıyabilmelerine olanak sağlar.’

‘Doğanın ve doğal güzelliklerin çocukların ufkunu açtığını, çeşitli gözlem ve keşif alanları olması dolayısıyla etkili bir öğrenme ortamı olduklarını düşünüyorum.’

‘Eğitim işlevi ancak öğretmenlerin bireysel çabalarıyla sağlanıyor. Milli Eğitim Müdürlükleri’nin her yıl düzenli olarak bu alanlara geziler düzenlemesini isterdim.’

‘Çevreyi-doğayı koruma, tarihi oluşumu vb. gibi farklı alanlarda bilgilenmemizi sağlar. Çocuklarda erken yaşta çevre bilincinin oluşmasına katkıda bulunur.’

‘Çocukların yaparak-yaşayarak öğrenmelerine imkan sağlayacağından eğitimde daha kalıcı olacağını düşünüyorum.’

‘Öğrencilerimin geçmişten günümüze aktarılan ekosistemin bilgeliğini ve zenginliğini hissetmesini, görmesini, yaşamasını gerekli olarak görüyorum.’

‘Çocukların eğitimi ve çevre bilinci kazanması için korunan alanların uygun yerler olduğunu düşünüyorum. Ekosistemin bozulmaması adına milli park ve benzeri korunan alanlara daha fazla önemin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.’

‘Korunan alanların eğitim işlevlerinin tanıtımı yapılmalıdır.’

‘Korunan alanların daha fazla tanıtımı gerekmektedir. Bununla ilgili daha çok aktiviteler yapılarak eğitime destek sağlanmalıdır.’

‘Korunan alanların eğitim işlevinin öğrencilerime katkı sağlayacağını düşünüyorum.’

‘Çocukları bu alanlarda gezdirdiğimiz zaman onlar için etkili oluyor. Çocukların bu alanları daha fazla gezip, görmeleri faydalı olacaktır.’

‘Bitkiler, canlılar ve oluşumlar hakkında gözleme, farklılıkları fark etmek, yaparak, yaşayarak öğrenme gibi eğitim işlevleri vardır.’

‘Mekansal yakınlık olursa pozitif katkı sağlar. Lakin diğer şekilde bu alanları öğrencilerimize kitaplardan okuruz sadece.’

‘Bu tip alanlar öğrencilere ücretsiz olmalı. Öğrenciler gerek okul ile gerekse aileleri ile bu alanlara gidip buraları görmeli, öğrenmelidir.’

‘Korunan alanlarda eğitim alanları yok. Fakat doğayı koruma ve tanıtımı adına eğitim ve kamp alanları oluşturulabilir.’

‘Korunan alanların daha fazla tanıtımı yapılmalı, bu alanlarda daha çok aktiviteler uygulanarak eğitime destek sağlanmalıdır.’

‘Korunan alanların eğitim işlevlerinin tanıtımının daha fazla yapılması, ulaşım sorunlarının çözülmesi, çevre düzenlemelerinin geliştirilmesi ve sorunların acilen giderilmesi gerektiğine inanıyorum.’

Milli park ve benzeri korunan alanlara yönelik tutum ölçeğinin irdelenmesi açısından öğretmenlere sorulan 25 adet soruya farklı branşlardaki öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların sonuçları Tablo 74’te verilmiştir.

Tablo 74. Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin milli park ve benzeri korunan alanlara karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik anket çalışmasına vermiş oldukları cevapların ortalaması

SORULAR	N	En Düşük (min)	En Yüksek (max)	Ortalama*	Standart Sapma
1. Korunan alanlar ilgimi çekmez.	48	1,00	5,00	1,6250	1,14157
2. Çevremde bulunan korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahibim.	48	2,00	5,00	3,5208	0,87494
3. Korunan alanların eğitimsel işlevleri vardır.	48	1,00	5,00	3,9792	1,02084
4. Korunan alanların çevre bilinci yarattığını düşünüyorum.	48	1,00	5,00	4,1875	1,02431
5. Öğrencilerimle birlikte milli park ve benzeri korunan alanlarda ders işlemek isterim.	48	1,00	5,00	4,1875	0,93754
6. Korunan alanlar öğrencilere aktif öğrenme imkanı sağlayabileceğinden önemlidir.	48	1,00	5,00	4,2500	0,93399
7. Eğitim-öğretim yılı boyunca en az bir kez öğrencilerime korunan alanların önemi hakkında bilgi veririm.	48	1,00	5,00	3,6667	1,19098
8. Tüm branşlardaki öğretmenlerin korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum.	48	2,00	5,00	4,3750	0,63998
9. Korunan alanlarda ders işlemenin verimsiz olacağını düşünüyorum.	48	1,00	4,00	1,8333	0,97486
10. Öğrencilerimin korunan alanlar hakkında bilgi edinmesi benim için önemlidir.	48	1,00	5,00	4,1667	0,83369
11. Öğrencilerime korunan alanların önemini anlatacak düzeyde bilgiye sahibim.	48	1,00	5,00	3,4792	0,79866
12. Öğrencilerimin korunan alanlar hakkında olumlu tutum geliştirmesi benim için önemlidir.	48	1,00	5,00	4,2917	0,68287
13. Öğrencilerime korunan alanlar hakkında araştırma yaptırmayı düşünüyorum.	48	2,00	5,00	3,5625	0,84818
14. Öğrencilerime korunan alanlar ile ilgili aktiviteler yaptırdım.	48	1,00	5,00	3,3958	0,96182
15. Ders müfredatlarına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı kavramlarının eklenmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum.	48	1,00	5,00	4,2292	0,88100
16. Milli park ve benzeri korunan alanların ekosistemlerinin koruma adına işlevleri vardır.	48	3,00	5,00	4,1250	0,76144
17. Türkiye'deki korunan alanlar yeterince korunmuyor.	48	1,00	5,00	3,9167	0,96389
18. Korunan alanların korunması ve geliştirilmesi için öğrencilerimle birlikte gerekli desteği sağlamak isterim.	48	2,00	5,00	4,1667	0,66311
19. Korunan alanlarda bulunan bitki türleri ülkemiz için oldukça önemlidir.	48	1,00	5,00	4,4375	0,79643
20. Korunan alanlarda bulunan hayvan türleri ülkemiz için oldukça önemlidir.	48	1,00	5,00	4,4792	0,79866
21. Korunan alanlarla ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında özel eğitim kurumlarının çok önemli bir yeri vardır.	48	1,00	5,00	4,3750	0,86603
22. Korunan alanları ziyaret etmeden önce milli park ve milli park statüsündeki diğer alanlara ilişkin eğitim almak isterim.	48	1,00	5,00	4,0000	0,92253
23. TÜBİTAK'ın korunan alanlarda doğa eğitimi çalışmalarını olumlu buluyorum.	48	1,00	5,00	3,9583	1,00970
24. Ülkemizdeki çevre eğitimi ile diğer ülkelerdeki eğitim karşılaştırıldığında ülkemizdeki çalışmaları eksik - yetersiz buluyorum.	48	2,00	5,00	3,8750	0,81541
25. Korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında örgün eğitim kurumlarının çok önemli bir yeri vardır.	48	1,00	5,00	4,2083	0,92157
<p>* 1,00 Hiç Katılmıyorum * 2,00 Katılmıyorum * 3,00 Kararsızım/Bilğim Yok * 4,00 Katılıyorum * 5,00 Tamamen Katılıyorum</p>					

Yukarıdaki tablodan çıkarılan sonuçlar doğrultusunda; korunan alanların anket çalışmasına katılan öğretmenlerin ilgisi çektiğini söylemek mümkündür. Ayrıca öğretmenlerin yaşadıkları çevrede yer alan korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip oldukları ve korunan alanların eğitimsel işlevlerinin bulunduğu yönündeki maddeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Farklı branşlardaki öğretmenler korunan alanların kendileri ve

öğrencileri üzerinde çevre bilinci yarattığını, öğrencileri ile birlikte milli park ve benzeri korunan alanlarda ders işlemek istedikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca öğretmenler korunan alanların öğrencilerine aktif öğrenme imkanı sağlaması yönünden önemli alanlar olduklarını, bu nedenle de mevcut eğitim-öğretim yılı boyunca en az bir kez öğrencilerine korunan alanların önemi hakkında bilgi paylaşımında bulduklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenler branş fark etmeksizin tüm branşlardaki öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olması gerekliliği düşüncesine katılmaktadırlar. Ayrıca öğretmenler korunan alanlarda ders işlemenin hem kendileri açısından hem de öğrencileri açısından verimli olacaklarını, böylece öğrencilerin korunan alanlar hakkında daha net bir şekilde bilgi sahibi olabilecekleri ve bu durumun kendileri açısından ne denli önemli olduğu düşüncesine de katılmaktadırlar. Öğretmenler korunan alanların önemini öğrencilerine anlatabilecek düzeyde bilgi birikimine sahip olduklarını belirterek, öğrencilerinin korunan alanlar hakkında olumlu tutumlar geliştirebilmesinin kendileri için son derece önemli olduklarını savunmaktadırlar. Ayrıca, öğrencilerine korunan alanlar hakkında araştırma çalışmaları ve bu alanlar ile ilgili aktiviteler yaptırmaktadırlar.

Anket çalışmalarımıza katılan 48 anaokulu ve ilkokul öğretmenleri ders müfredatlarına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı kavramlarının eklenmesinin gerekliliğine katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca milli parklar ve benzeri korunan alanların ekosistemlerin korunması yönünde önemli rol oynadıklarını, ülkemizde bulunan bu önemli alanların ise yeterince korunmadığını belirtmişlerdir. Bu düşünce ile yola çıkarak korunan alanların gerek korunması gerekse geliştirilmesi için öğretmenler öğrencileri ile birlikte gerekli desteği sağlamak için ne gerekirse yapacaklarını ifade etmişlerdir.

Milli parklar ve benzeri tüm korunan alanlar içerisinde yer alan bitki ve hayvan türlerinin ülkemiz için oldukça önemli olduğu, bu önemli alanlarla ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında özel eğitim kurumlarının çok önemli bir role sahip oldukları ve bu alanları ziyarette bulunmadan önce korunan alan statüsündeki her bir alana ilişkin eğitim alınması gerekliliği savunulmaktadır.

Anket çalışmasına katılan öğretmenler TÜBİTAK'ın doğa eğitimleri çalışmalarına sıcak baktıkları, ülkemizdeki çevre eğitimi ile diğer ülkelerdeki eğitim karşılaştırıldığında ise ülkemizdeki çalışmaların eksik-yetersiz olduğunu ve korunan alanlara yönelik bilinç

düzeyinin artırılmasında örgün eğitim kurumlarının çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 75. Okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin milli park ve benzeri korunan alanlara yönelik tutumlarının irdelenmesi sonuçlarının şematik gösterimi

SORULAR	Hic Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım - Bilgi Yok (3)	Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)
1. Korunan alanlar ilgimi çekmez.					
2. Çevremde bulunan korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahibim.					
3. Korunan alanların eğitimsel işlevleri vardır.					
4. Korunan alanların çevre bilinci yarattığını düşünüyorum.					
5. Öğrencilerimle birlikte milli park ve benzeri korunan alanlarda ders işlemek isterim.					
6. Korunan alanlar öğrencilere aktif öğrenme imkanı sağlayabileceğinden önemlidir.					
7. Eğitim-öğretim yılı boyunca en az bir kez öğrencilerime korunan alanların önemi hakkında bilgi veririm.					
8. Tüm branşlardaki öğretmenlerin korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum.					
9. Korunan alanlarda ders işlemenin verimsiz olacağını düşünüyorum.					
10. Öğrencilerimin korunan alanlar hakkında bilgi edinmesi benim için önemlidir.					
11. Öğrencilerime korunan alanların önemini anlatacak düzeyde bilgiye sahibim.					
12. Öğrencilerimin korunan alanlar hakkında olumlu tutum geliştirmesi benim için önemlidir.					
13. Öğrencilerime korunan alanlar hakkında araştırma yaptırmayı düşünüyorum.					
14. Öğrencilerime korunan alanlar ile ilgili aktiviteler yaptırırım.					
15. Ders müfredatlarına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı kavramlarının eklenmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum.					
16. Milli park ve benzeri korunan alanların ekosistemlerinin koruma adına işlevleri vardır.					
17. Türkiye'deki korunan alanlar yeterince korunmuyor.					
18. Korunan alanların korunması ve geliştirilmesi için öğrencilerimle birlikte gerekli desteği sağlamak isterim.					
19. Korunan alanlarda bulunan bitki türleri ülkemiz için oldukça önemlidir.					
20. Korunan alanlarda bulunan hayvan türleri ülkemiz için oldukça önemlidir.					
21. Korunan alanlarla ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında özel eğitim kurumlarının çok önemli bir yeri vardır.					
22. Korunan alanları ziyaret etmeden önce milli park ve milli park statüsündeki diğer alanlara ilişkin eğitim almak isterim.					
23. TÜBİTAK'ın korunan alanlarda doğa eğitimi çalışmalarını olumlu buluyorum.					
24. Ülkemizdeki çevre eğitimi ile diğer ülkelerdeki eğitim karşılaştırıldığında ülkemizdeki çalışmaları eksik - yetersiz buluyorum.					
25. Korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında örgün eğitim kurumlarının çok önemli bir yeri vardır.					

Milli park ve benzeri korunan alanlara yönelik tutumların irdelenmesi açısından öğretmenlere sorulan 25 adet sorudan önemi üzerinde daha fazla durulması gereken bazıları seçilerek öğretmenlerin verdikleri cevaplar ile öğretmenlerin branşları, meslekteki toplam hizmet süreleri, cinsiyetleri gibi durumlarla ilişkileri çeşitli analizlerle incelenmiştir. Öğretmenlerin branşları ilkökul öğretmenleri ve okul öncesi öğretmenleri olmak üzere 2

grupta incelenmiştir. Öğretmenlerin meslekteki toplam süreleri de 1-8 yıl, 9-12 yıl, 13-19 yıl ve 20 veya üstü olmak üzere 4 grupta sınıflandırılmıştır.

Öğretmenlere yönelik anket çalışmasının ikinci sırasında yer alan ‘Çevremde bulunan korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahibim’ sorusuna öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki hizmet süreleri arasındaki bağlantı Tablo 76’da incelenmiştir.

Tablo 76. Öğretmenlerin çevrelerinde bulunan korunan alanlar hakkında bilgi sahibi olmaları durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

Meslekteki toplam hizmet süresi	N	Ortalama	Standart Sapma	Min. Değer	Max. Değer
1-8 yıl	9	4,0000	0,70711	3,00	5,00
9-12 yıl	15	3,4667	0,91548	2,00	5,00
13-19 yıl	13	3,0769	0,95407	2,00	5,00
20 veya üstü	11	3,7273	0,64667	3,00	5,00
TOPLAM	48	3,5208	0,87494	2,00	5,00
F = 2,445					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,077					

Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin çevrelerinde bulunan korunan alanlar hakkında bilgi sahibi olmaları durumuna verdikleri cevaplar ile öğretmenlerin meslekteki toplam hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0,05$). Öğretmenler çevrelerindeki korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olmaları sorusuna çoğunlukla katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmenlerin branşları ve cinsiyetleri Bağımsız Tı-Testi (Independent Samples T Test) ile incelendiğinde de öğretmen branşları ($F=2,046$; $p=0,565 > 0,05$) ve öğretmenlerin cinsiyetleri ($F=1,841$; $p=0,414 > 0,05$) ile çevrelerinde bulunan korunan alanlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmaları sorusuna verilen cevaplar arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Öğretmenlere yönelik anket çalışmasının sekizinci sırasında yer alan ‘Tüm branşlardaki öğretmenlerin korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum’ sorusuna öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki hizmet süreleri arasındaki bağlantı Tablo 77’de incelenmiştir.

Tablo 77. Öğretmenlerin tüm branşlarda korunan alanlar hakkında yeterince bilgi sahibi olması durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

Meslekteki toplam hizmet süresi	N	Ortalama	Standart Sapma	Min. Değer	Max. Değer
1-8 yıl	9	4,6667	0,50000	4,00	5,00
9-12 yıl	15	4,1333	0,74322	2,00	5,00
13-19 yıl	13	4,3846	0,65044	3,00	5,00
20 veya üstü	11	4,4545	0,52223	4,00	5,00
TOPLAM	48	4,3750	0,63998	2,00	5,00
F = 1,432					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,246					

Okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin branşı fark etmeksizin korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olmaları sorusuna verdikleri cevaplar ile öğretmenlerin meslekteki toplam hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Öğretmenler tüm branştaki öğretmenlerin korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olmaları gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca öğretmenlerin branşları ve cinsiyetleri Bağımsız Ti-Testi (Independent Samples T Test) ile incelendiğinde de öğretmen branşları ($F=0,698$; $p=0,637>0,05$) ve öğretmenlerin cinsiyetleri ($F=0,504$; $p=0,481>0,05$) ile çevrelerinde bulunan korunan alanlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmaları sorusuna verilen cevaplar arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Öğretmenlere yönelik anket çalışmasının on birinci sırasında yer alan ‘Öğrencilerime korunan alanların önemini anlatacak düzeyde bilgiye sahibim’ sorusuna öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki hizmet süreleri arasındaki bağlantı Tablo 78’de incelenmiştir.

Tablo 78. Öğretmenlerin öğrencilerine korunan alanların önemini anlatacak düzeyde bilgiye sahip olması durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

Meslekteki toplam hizmet süresi	N	Ortalama	Standart Sapma	Min. Değer	Max. Değer
1-8 yıl	9	3,6667	0,86603	3,00	5,00
9-12 yıl	15	3,2667	0,88372	1,00	4,00
13-19 yıl	13	3,3846	0,76795	2,00	5,00
20 veya üstü	11	3,7273	0,64667	3,00	5,00
TOPLAM	48	3,4792	0,79866	1,00	5,00
F = 0,930					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,434					

Okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin korunan alanların önemini öğrencilerine anlatabilecek düzeyde bilgiye sahibim sorusuna verdikleri cevaplar ile öğretmenlerin meslekteki toplam hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Öğretmenler öğrencilerine korunan alanların önemini anlatabilecekleri düzeyde bilgiye sahip olduklarını düşünmektedirler. Ayrıca öğretmenlerin branşları ve cinsiyetleri Bağımsız Ti-Testi (Independent Samples T Test) ile incelendiğinde de öğretmen branşları ($F=2,901$; $p=0,801>0,05$) ve öğretmenlerin cinsiyetleri ($F=1,133$; $p=0,264>0,05$) ile korunan alanların önemini öğrencilerine anlatabilecek düzeyde bilgiye sahibim sorusuna verilen cevaplar arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Öğretmenlere yönelik anket çalışmasının on dördüncü sırasında yer alan ‘Öğrencilerime korunan alanlar ile ilgili aktiviteler yaptırırım’ sorusuna öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki hizmet süreleri arasındaki bağlantı Tablo 79’da incelenmiştir.

Tablo 79. Öğretmenlerin öğrencilerine korunan alanlarla ilgili aktiviteler yaptırması durumuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

Meslekteki toplam hizmet süresi	N	Ortalama	Standart Sapma	Min. Değer	Max. Değer
1-8 yıl	9	3,5556	1,23603	1,00	5,00
9-12 yıl	15	3,4667	1,06010	1,00	5,00
13-19 yıl	13	3,0769	0,75955	2,00	5,00
20 veya üstü	11	3,5455	0,82020	2,00	5,00
TOPLAM	48	3,3958	0,96182	1,00	5,00
F = 0,660					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,581					

Okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin öğrencilerine korunan alanlarla ilgili aktiviteler yaptırması sorusuna verdikleri cevaplar ile öğretmenlerin meslekteki toplam hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Öğretmenler bu soruda çoğunlukla kararsızım/bilgim yok şikkını işaretlemişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin branşları ve cinsiyetleri Bağımsız Ti-Testi (Independent Samples T Test) ile incelendiğinde de öğretmen branşları ($F=0,201$; $p=0,656>0,05$) ve öğretmenlerin cinsiyetleri ($F=1,503$; $p=0,293>0,05$) ile öğretmenlerin öğrencilerine korunan alanlarla ilgili aktiviteler yaptırması sorusuna verilen cevaplar arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Öğretmenlere yönelik anket çalışmasının on beşinci sırasında yer alan ‘Ders müfredatına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı (ekolojik okuryazarlık) kavramlarının eklenmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum’ sorusuna öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki hizmet süreleri arasındaki bağlantı Tablo 80’de incelenmiştir.

Tablo 80. Öğretmenlerin ders müfredatına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı konularının eklenmesi sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

Meslekteki toplam hizmet süresi	N	Ortalama	Standart Sapma	Min. Değer	Max. Değer
1-8 yıl	9	4,6667	0,50000	4,00	5,00
9-12 yıl	15	4,0667	1,16292	1,00	5,00
13-19 yıl	13	4,0769	0,75955	2,00	5,00
20 veya üstü	11	4,2727	0,78625	3,00	5,00
TOPLAM	48	4,2292	0,88100	1,00	5,00
F = 1,052					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,379					

Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin ders müfredatına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı konularının eklenmesi sorusuna verdikleri cevaplar ile öğretmenlerin meslekteki toplam hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0,05$). Öğretmenler ders müfredatlarına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı konularının eklenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca öğretmenlerin branşları ve cinsiyetleri Bağımsız Tı-Testi (Independent Samples T Test) ile incelendiğinde de öğretmen branşları ($F=1,947$; $p=0,820 > 0,05$) ve öğretmenlerin cinsiyetleri ($F=0,138$; $p=0,270 > 0,05$) ile ders müfredatına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı konularının eklenmesi sorusuna verilen cevaplar arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Son olarak öğretmenlere yönelik anket çalışmasının yirmi beşinci sırasında yer alan ‘Korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında örgün eğitim kurumlarının çok önemli bir yeri vardır’ sorusuna öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki hizmet süreleri arasındaki bağlantı Tablo 81’de incelenmiştir.

Tablo 81. Öğretmenlerin korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin arttırılmasında örgün eğitim kurumlarının önemi sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile meslekteki toplam hizmet sürelerinin ilişkisinin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

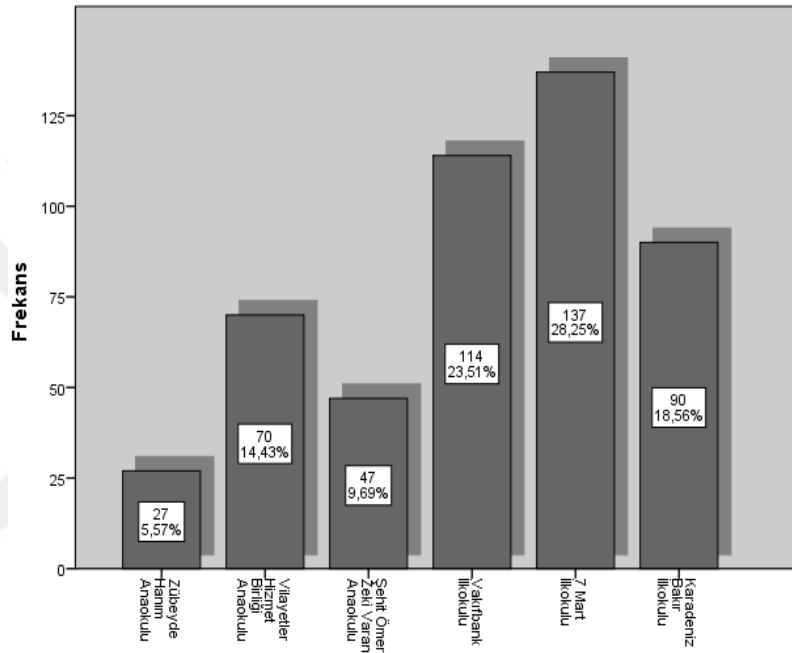
Meslekteki toplam hizmet süresi	N	Ortalama	Standart Sapma	Min. Değer	Max. Değer
1-8 yıl	9	4,6667	0,50000	4,00	5,00
9-12 yıl	15	4,0667	1,09978	1,00	5,00
13-19 yıl	13	4,0000	1,08012	1,00	5,00
20 veya üstü	11	4,2727	0,64667	3,00	5,00
TOPLAM	48	4,2083	0,92157	1,00	5,00
F = 1,107					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,356					

Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin arttırılmasında örgün eğitim kurumlarının önemi sorusuna verdikleri cevaplar ile öğretmenlerin meslekteki toplam hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Öğretmenler korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin arttırılmasında örgün eğitim kurumlarının çok önemli bir yere sahip olduğu sorusuna katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin branşları ve cinsiyetleri Bağımsız T-testi (Independent Samples T Test) ile incelendiğinde de öğretmen branşları ($F=0,150$; $p=0,913>0,05$) ve öğretmenlerin cinsiyetleri ($F=0,383$; $p=0,654>0,05$) ile korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin arttırılmasında örgün eğitim kurumlarının önemi sorusuna verilen cevaplar arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

3.7.Öğrencilerin Çizmiş Oldukları Resimlerin Yorumlanmasına İlişkin Bulgular

Okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerinden anket sonunda belirtilen alanlarda doğayı ve doğada yapılan etkinlikleri ifade eden resimler çizmeleri istenmiştir. Öğrencilerin çizimleri teker teker incelenerek resimlerinde kullanmış oldukları çeşitli öğeler yapay ve doğal unsurlar olarak 2 farklı şekilde belirlenmiş, öğrencilerin doğayı ve doğa etkinliklerini resmederken hangi unsurlar üzerinde daha fazla durdukları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğrencilerin resimlerini yaparken kullandıkları kalemlerin türleri renk açısından siyah-beyaz, tek renk ve rengarenk (birden fazla renkli kalem) olmak üzere 3 aşamada ele alınmış, resimlerindeki renk kullanım oranı da göz önünde bulundurularak yorumlamalar yapılmıştır.

Okul öncesi dönemden 144, birinci sınıflardan 118, ikinci sınıflardan 76, üçüncü sınıflardan 50 ve dördüncü sınıflardan da 97 kişi olmak üzere toplamda 485 öğrenciye ait resimler sınıflar halinde tek tek incelenerek sonuçlara ulaşılmaya ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Anket çalışmasına katılan bazı öğrencilerin ankette yer alan resim kısmını boş bırakarak herhangi bir resim çizmemiş ya da çizdikleri resimler anlamlandırılmamış olmasına rağmen yine de çalışma kapsamında incelenmeye alınmıştır.

Şekil 66. Resim çizen öğrencilerin okullara göre dağılımı

Resim çizen öğrencilerin 230'u (%47,4) kız, 255'i (%52,6) erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

İlk olarak okul öncesi öğrencilerinin resimlerinde kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları kişi sayısı ve yüzdesel olarak Tablo 82'de verilmiştir.

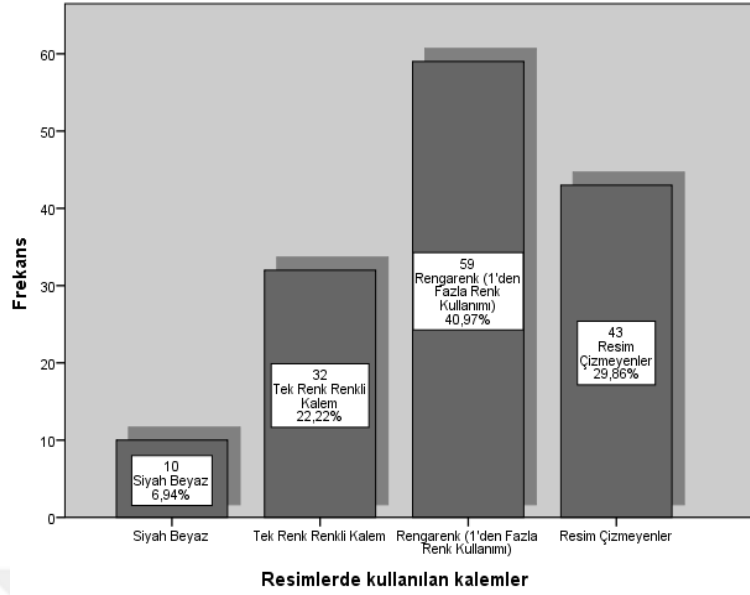

Tablo 82. Okul öncesi öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları

	Doğal Unsurlar (Kişi - %)	Yapay Unsurlar (Kişi - %)
<i>Araba</i>	-	6 Kişi - %4,2
<i>İnsan Figürleri</i>	45 Kişi - %31,3	-
<i>Ev/Bina</i>	-	10 Kişi - %6,9
<i>Çiçek Figürleri</i>	47 Kişi - %32,6	-
<i>Ağaç/Meyve Ağaçlar/İğne Yapraklı Türler</i>	63 Kişi - %43,8	-
<i>Gökkuşağı</i>	1 Kişi - %0,7	-
<i>Güneş</i>	28 Kişi - %19,4	-
<i>Çim/Yeşil Alan/Toprak Ögesi</i>	38 Kişi - %26,4	-
<i>Bulut</i>	15 Kişi - %10,4	-
<i>Gökyüzü</i>	10 Kişi - %6,9	-
<i>Deniz/Dalga/Su Figürleri</i>	1 Kişi - %0,7	-
<i>Dağ</i>	1 Kişi - %0,7	-
<i>Salıncak</i>	-	1 Kişi - %0,7
<i>Piknik Ögeleri</i>	-	1 Kişi - %0,7
<i>Yağmur</i>	1 Kişi - %0,7	-
<i>Hayvan Figürleri</i>	29 Kişi - %20,1	-

Okul öncesi öğrencilerinin çizdikleri resimlerde yer alan doğal ve yapay unsurların kullanım yüzdelere göre doğa denince öğrencilerin aklına çoğunlukla %43'lük oranla ağaçlar, %32,6'luk oranla çiçekler, %20,1'lik oranla çeşitli hayvan figürleri (Köpek-Kelebek-Arı-Uğur Böceği-Kedi-Kuş-Aslan-Kaplumbağa-Örümcek), %31,3 oranında ise insan figürleri gelmektedir. Öğrencilerden %6,9'luk kısmı ise resimlerinde yapay unsur olarak ev/bina ögesini çizmiştir. Tablo 82'de görüldüğü gibi okul öncesi öğrencilerinin resimlerindeki doğal unsurların çoğunlukta olduğunu ve doğayı ifade etme konusunda bilinçli olduklarını ifade edebiliriz.

Anket çalışmasına katılan 144 okul öncesi öğrencisinden 34'ü (%23,6) anlamsız/karalama şeklinde belirsiz resimler çizmiş, 9'u (%6,3) resim kısmını boş bırakarak herhangi bir resim çizmemiştir. Anlamlı şekilde resim çizen 101 (%70,1) öğrenci bulunmaktadır.

Şekil 67. Okul öncesi öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları

Okul öncesi öğrencilerinin 10'u (%6,9) resimlerini siyah-beyaz, 32'si (%22,2) tek renk renkli kalem kullanarak ve 59'u ise (%41) birden fazla renkli kalem kullanarak rengarenk bir şekilde ifade etmiştir. Geriye kalan 43 (%29,9) öğrenci herhangi bir resim çizmedikleri ya da sadece karalama şeklinde anlamsız ifadeler çizdikleri için bu öğrenciler renk kapsamında incelenmemiştir.

Şekil 68. Okul öncesi öğrencilerine ait resimlerden örnekler

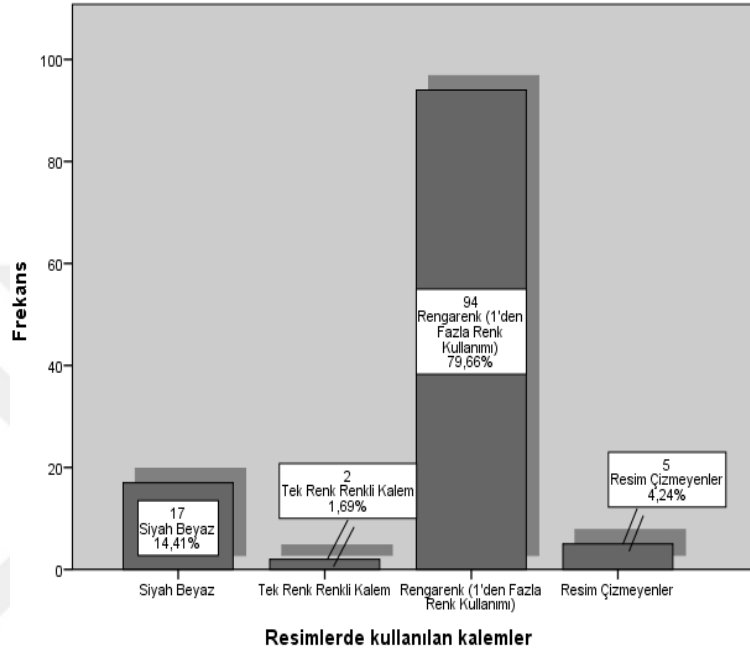
İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin resimlerinde kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları kişi sayısı ve yüzdesel olarak Tablo 83'te ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 83. Birinci sınıf öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları

	Doğal Unsurlar (Kişi - %)	Yapay Unsurlar (Kişi - %)
<i>Araba</i>	-	7 Kişi - %5,9
<i>İnsan Figürleri</i>	81 Kişi - %68,6	-
<i>Ev/Bina</i>	-	34 Kişi - %28,8
<i>Çiçek Figürleri</i>	52 Kişi - %44,1	-
<i>Ağaç/Meyve Ağaçlar/İğne Yapraklı Türler</i>	101 Kişi - %85,6	-
<i>Türk Bayrağı</i>	-	12 Kişi - %10,2
<i>Güneş</i>	66 Kişi - %55,9	-
<i>Çim/Yeşil Alan/Toprak Ögesi</i>	57 Kişi - %48,3	-
<i>Bulut</i>	50 Kişi - %42,4	-
<i>Gökyüzü</i>	39 Kişi - %33,1	-
<i>Deniz/Dalga/Su Figürleri</i>	21 Kişi - %17,8	-
<i>Dağ</i>	18 Kişi - %15,3	-
<i>Salıncak</i>	-	2 Kişi - %1,7
<i>Piknik Ögeleri</i>	-	2 Kişi - %1,7
<i>Yağmur</i>	5 Kişi - %4,2	-
<i>Yıldız</i>	3 Kişi - %2,5	-
<i>Kaydırak</i>	-	1 Kişi - %0,8
<i>Dünya</i>	3 Kişi - %2,5	-
<i>Gökkuşağı</i>	8 Kişi - %6,8	-
<i>Hayvan Figürleri</i>	62 Kişi - %52,5	-

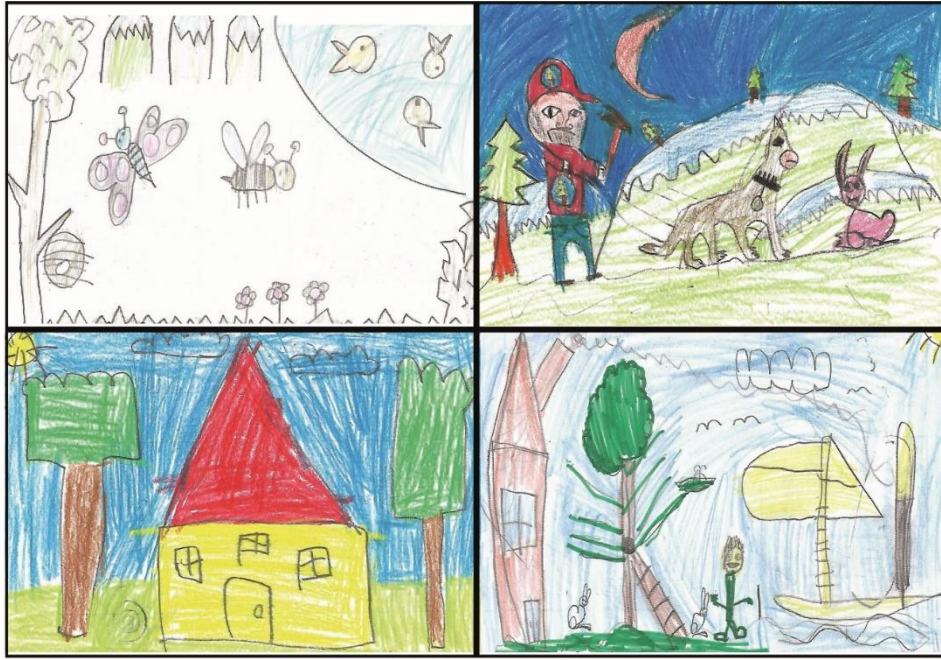
Birinci sınıf öğrencilerinin çizdikleri resimlerde yer alan doğal ve yapay unsurların kullanım yüzdelere göre doğada yapılan etkinlikler denince öğrencilerin aklına çoğunlukla %85,6 ağaçlar, %68,6 insan figürleri, %55,9 Güneş, %52,5 çeşitli hayvan figürleri (Kelebek-Uğur Böceği-Kuş-Ayı-Tavşan-Kedi-Köpek-Arı-Balık-Ördek-Geyik), %48,3 oranında ise yeşil/çim alanları ifade eden unsurlar gelmektedir. Birinci sınıf öğrencilerinden %28,8'lik kısım resimlerinde yapay unsur olarak ev/bina ögesini, %10,2'lik bir kısım ise Türk Bayrağını çizmiştir. Öğrencilerin resimlerinde kullanmış oldukları doğal ve yapay unsurlar karşılaştırıldığında doğal unsurların yüzdesinin yapay unsurlara oranda daha fazla oldukları, böylece birinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinlikleri resimlerini anlatmakta başarılı olduklarını söylememiz mümkündür.

Anket çalışmasına katılan 118 birinci sınıf öğrencisinden 4'ü (%3,4) anlamsız/karalama şeklinde belirsiz resimler çizmiş, 1'i (%0,8) resim kısmını boş bırakarak herhangi bir resim çizmemiştir. Anlamlı şekilde resim çizen 113 (%95,8) öğrenci bulunmaktadır.

Şekil 69. Birinci sınıf öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları

Birinci sınıf öğrencilerinin 17'si (%14,4) resimlerini siyah-beyaz, 2'si (%1,7) tek renk renkli kalem kullanarak ve 94'ü ise (%79,7) birden fazla renkli kalem kullanarak rengarenk bir şekilde ifade etmiştir. Geriye kalan 5 (%4,2) öğrenci herhangi bir resim çizmedikleri ya da sadece karalama şeklinde anlamsız ifadeler çizdikleri için bu öğrenciler de renk kapsamında incelenmemiştir.

Şekil 70. Birinci sınıf öğrencilerine ait resimlerden örnekler

İlkokul ikinci sınıf öğrencilerinin resimlerinde kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları kişi sayısı ve yüzdesel olarak Tablo 84’te ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 84. İkinci sınıf öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları

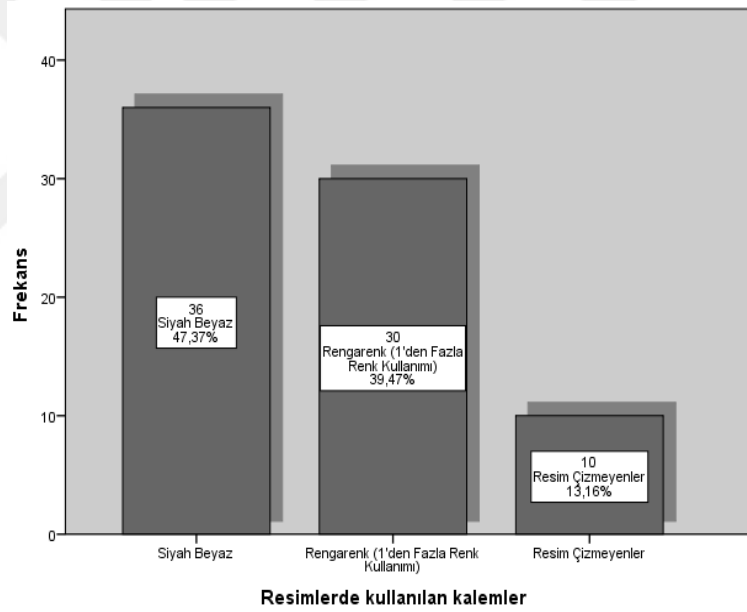
	Doğal Unsurlar (Kişi - %)	Yapay Unsurlar (Kişi - %)
<i>Araba</i>	-	2 Kişi - %2,6
<i>İnsan Figürleri</i>	63 Kişi - %82,9	-
<i>Ev/Bina</i>	-	13 Kişi - %17,1
<i>Çiçek Figürleri</i>	11 Kişi - %14,5	-
<i>Ağaç/Meyve Ağaçlar/İğne Yapraklı Türler</i>	15 Kişi - %19,7	-
<i>Türk Bayrağı</i>	-	1 Kişi - %1,3
<i>Güneş</i>	24 Kişi - %31,6	-
<i>Çim/Yeşil Alan/Toprak Ögesi</i>	28 Kişi - %36,8	-
<i>Bulut</i>	15 Kişi - %19,7	-
<i>Gökyüzü</i>	7 Kişi - %9,2	-
<i>Deniz/Dalga/Su Figürleri</i>	11 Kişi - %14,5	-
<i>Dağ</i>	14 Kişi - %18,4	-
<i>Salıncak</i>	-	5 Kişi - %6,6
<i>Piknik Öğeleri</i>	-	18 Kişi - %23,7
<i>Çadır</i>	-	3 Kişi - %3,9
<i>Rüzgar/Fırtına</i>	2 Kişi - %2,6	-
<i>Hayvan Figürleri</i>	8 Kişi - %10,5	-

İkinci sınıf öğrencilerinin çizdikleri resimlerde yer alan doğal ve yapay unsurların kullanım yüzdeleri ise %82,9 oranında insan figürleri, %36,8 oranında yeşil/çim alanları

ifade eden unsurlar, %31,6 oranında Güneş, %10,5 oranında çeşitli hayvan figürleridir (Kuş-At-Balık-Kedi-Köpek). İkinci sınıf öğrencilerinden %23,7'lik kısım resimlerinde yapay unsur olarak piknik öğelerini çizmiştir.

Öğrencilerin resimlerinde kullanmış oldukları doğal ve yapay unsurlar karşılaştırıldığında ikinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinlikleri anlatırken kullandıkları unsurların yüzdelere bakılarak bu etkinlikleri resimlerinde ifade etme konusunda olumlu tutumlara sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Anket çalışmasına katılan 76 ikinci sınıf öğrencisinden 3'ü (%3,9) anlamsız/karalama şeklinde belirsiz resimler çizmiş, 7'si (%9,2) resim kısmını boş bırakarak herhangi bir resim çizmemiştir. Anlamli şekilde resim çizen 66 (%86,9) öğrenci bulunmaktadır.

Şekil 71. İkinci sınıf öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları

İkinci sınıf öğrencilerinin 36'sı (%47,4) resimlerini siyah-beyaz, 30'u ise (%39,5) birden fazla renkli kalem kullanarak rengarenk bir şekilde ifade etmiştir. Geriye kalan 10 (%13,2) öğrenci ise renk kapsamında incelenmeye koyulma şartlarını sağlamamaktadır.

Şekil 72. İkinci sınıf öğrencilerine ait resimlerden örnekler

İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin resimlerinde kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları kişi sayısı ve yüzdesel olarak Tablo 85'te ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 85. Üçüncü sınıf öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları

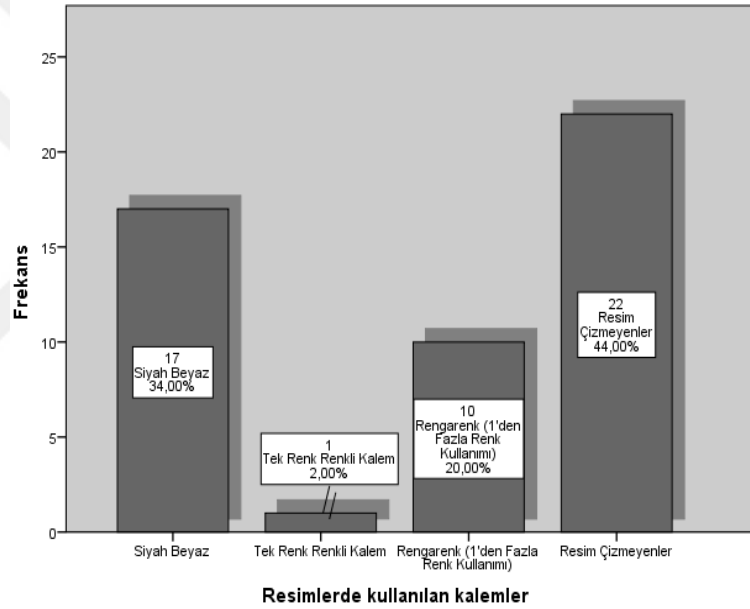
	Doğal Unsurlar (Kişi - %)	Yapay Unsurlar (Kişi - %)
Araba	-	1 Kişi - %2
İnsan Figürleri	23 Kişi - %46	-
Ev/Bina	-	3 Kişi - %6
Ağaç/Meyve Ağaçlar/İğne Yapraklı Türler	15 Kişi - %30	-
Ateş/Kamp	-	5 Kişi - %10
Güneş	7 Kişi - %14	-
Çim/Yeşil Alan/Toprak Ögesi	7 Kişi - %14	-
Bulut	1 Kişi - %2	-
Çadır	-	4 Kişi - %8
Deniz/Dalga/Su Figürleri	3 Kişi - %6	-
Dağ	2 Kişi - %4	-
Salıncak	-	1 Kişi - %2
Piknik Ögeleri	-	13 Kişi - %26
Hayvan Figürleri	3 Kişi - %6	-

Üçüncü sınıf öğrencilerinin çizdikleri resimlerde yer alan doğal ve yapay unsurların kullanım yüzdeleri ise %46 oranında insan figürleri, %30 oranında ağaçlar, %14 oranında Güneş ve yeşil/çim alanları ifade eden unsurlar, %6 oranında da çeşitli hayvan figürleridir

(Kuş-Kelebek-Balık). Yapay unsur olarak da öğrenciler resimlerinde en çok %26 oranında piknik öğelerini, %10 oranında da ateş/kamp öğelerini kullandıkları belirlenmiştir.

Üçüncü sınıf öğrencilerinin de doğada yapılan etkinlikleri anlatırken kullandıkları unsurların yüzdelere bakılarak bu etkinlikleri resimlerinde ifade etme konusunda olumlu tutumlara sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Anket çalışmasına katılan 50 üçüncü sınıf öğrencisinden 20'si (%40) resim kısmını boş bırakarak herhangi bir resim çizmemiştir. Anlamlı şekilde resim çizen 30 (%60) öğrenci bulunmaktadır.

Şekil 73. Üçüncü sınıf öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları

Üçüncü sınıf öğrencilerinin 17'si (%34) resimlerini siyah-beyaz, 1 tanesi ise (%2) anlamsız/karalama şeklinde belirsiz resimler çizmiş, 10 öğrencide (%20) birden fazla renkli kalem kullanarak rengarenk bir şekilde ifade etmiştir. Geriye kalan 22 (%44) öğrenci ise renk kapsamında incelenmemiştir.

Şekil 74. Üçüncü sınıf öğrencilerine ait resimlerden örnekler

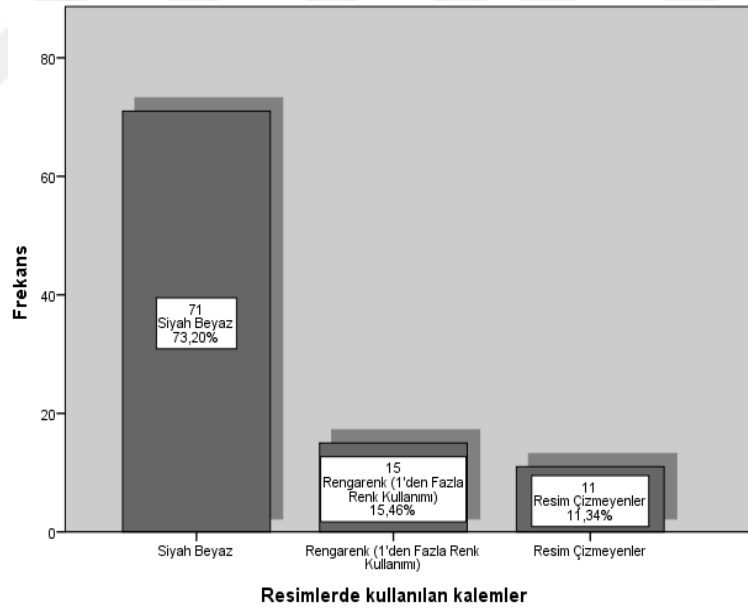
Son olarak ise ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin resimlerinde kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları Tablo 86’da ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 86. Dördüncü sınıf öğrencilerinin kullandıkları doğal ve yapay unsurların dağılımları

	Doğal Unsurlar (Kişi - %)	Yapay Unsurlar (Kişi - %)
Araba	-	4 Kişi - %4,1
İnsan Figürleri	72 Kişi - %74,2	-
Ev/Bina	-	8 Kişi - %8,2
Çiçek Figürleri	13 Kişi - %13,4	-
Ağaç/Meyve Ağaçlar/İğne Yapraklı Türler	57 Kişi - %58,8	-
Çadır	-	10 Kişi - %10,3
Güneş	27 Kişi - %27,8	-
Çim/Yeşil Alan/Toprak Ögesi	26 Kişi - %26,8	-
Bulut	17 Kişi - %17,5	-
Gökyüzü	5 Kişi - %5,2	-
Deniz/Dalga/Su Figürleri	9 Kişi - %9,3	-
Dağ	12 Kişi - %12,4	-
Salıncak	-	3 Kişi - %3,1
Piknik Ögeleri	-	32 Kişi - %33
Rüzgar/Fırtına	1 Kişi - %1	-
Ateş/Kamp	-	11 Kişi - %11,3
Hayvan Figürleri	8 Kişi - %8,2	-

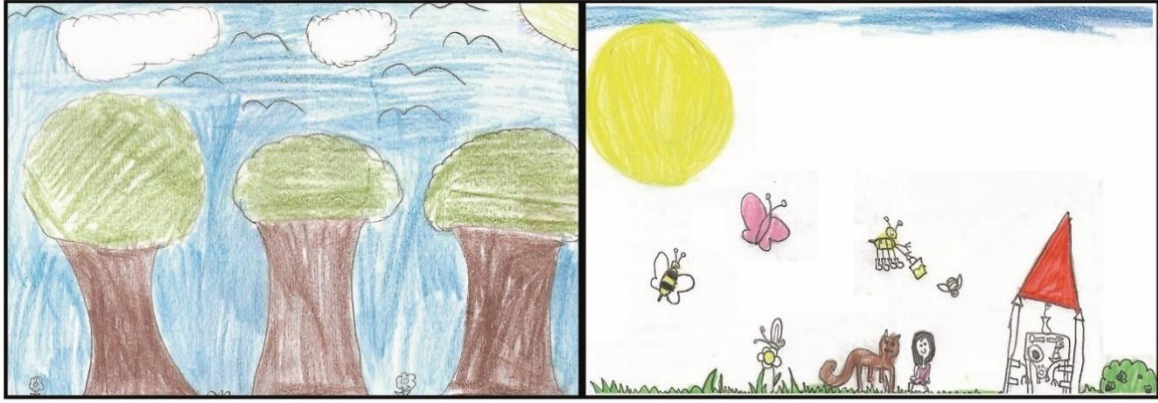
İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinlikleri anlatan resimlerinde yer alan doğal ve yapay unsurların kullanım yüzdeleri ise başta %74,2'lik oranla insan figürleri olmak üzere sırasıyla %58,8'lik oranla ağaçlar, %27,8'lik oranla Güneş, %26,8'lik oranla yeşil/çim alanı ifade eden unsurlar ve %8,2'lik bir oranla da çeşitli hayvan figürleri (Kelebek-Arı-Kedi-Kuş-Balık-Yılan) gelmektedir. Resimlerinde yapay unsur olarak öğrencilerden %33'lük kısım piknik öğelerini, %11,3'ü ateş/kamp malzemelerini, %10,3'ü ise çadır ögesini çizmiştir. Tablo 86'da görüldüğü gibi ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin resimlerindeki kullandıkları doğal ve yapay unsurlara bakılınca doğada yapılan etkinlikleri anlatmakta başarılı olduklarını söylemek mümkündür.

Anket çalışmasına katılan 97 dördüncü sınıf öğrencisinden 1'ü (%1) anlamsız/karalama şeklinde belirsiz resimler çizmiş, 10'u (%10,3) resim kısmını boş bırakarak herhangi bir resim çizmemiştir. Anlamli şekilde resim çizen 86 (%88,7) öğrenci bulunmaktadır.

Şekil 75. Dördüncü sınıf öğrencilerinin renkli kalem kullanım oranları

Dördüncü sınıf öğrencilerinin 71'i (%73,2) resimlerini siyah-beyaz, 15 öğrenci (%15,5) birden fazla renkli kalem kullanarak rengarenk bir şekilde resimlerini ifade etmiştir. Geriye kalan 11 (%11,3) öğrenci ise renk kapsamında incelemeye sokulamamıştır.

Şekil 76. Dördüncü sınıf öğrencilerine ait resimlerden örnekler

Anket çalışmasına katılan 3 anaokulu (Zübeyde Hanım Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu) ve 3 ilkokul (Vakıfbank İlkokulu, 7 Mart İlkokulu, Karadeniz Bakır İlkokulu) öğrencilerinin resimlerindeki kalem kullanım faktörleri Tablo 87’de ayrıntılı olarak verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin kalem kullanımı ile cinsiyete ve sınıflarına göre ilişkileri de çeşitli analizlerle bulunarak aşağıdaki tablolarda ayrıntılı olarak verilmektedir.

Tablo 87. Öğrencilerin resimlerinde kullandıkları kalemlerin okullara ilişkin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

Kalem Kullanımı	N	Ortalama	Standart Sapma	Min. Değer	Max. Değer
<i>Zübeyde Hanım Anaokulu</i>	27	3,0370	0,64935	1,00	4,00
<i>Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu</i>	70	2,9143	0,89674	1,00	4,00
<i>Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu</i>	47	2,9149	1,01788	1,00	4,00
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	114	2,4825	1,16157	1,00	4,00
<i>7 Mart İlkokulu</i>	137	2,3723	1,14409	1,00	4,00
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	90	1,9778	1,09111	1,00	4,00
TOPLAM	485	2,4928	1,11824	1,00	4,00
F = 9,515					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,000					

Anket çalışmasına katılan toplam 485 öğrenciden 151’i (%31,1) resimlerini çizerken siyah kalemle resimlerini çizmiş olup 35 (%7,2) öğrenci tek bir renkli kalem ile resimlerini

çizmiş, 208 (%42,9) öğrenci de resimlerini birden fazla renkli kalemle rengarenk çizerek tamamlamıştır. Geriye kalan 91 (%18,8) öğrenci ise herhangi bir resim çizmemiş olup belirtilen alanı boş bırakmıştır.

Okul öncesi ve ilkökul öğrencilerinin doğanın kendilerine ne ifade ettiğini ve doğada yaptıkları etkinlikleri ifade ettikleri resimlerinde kullandıkları kalemler ile anket çalışmasına katılan 6 okul arasında ise anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencileri resimlerini siyah-beyaz ve tek renk renkli kalem kullanarak; Vakıfbank İlkokulu ve 7 Mart İlkokulu öğrencileri çoğunlukla tek renk renkli kalem kullanarak tek renkli bir şekilde; Zübeyde Hanım Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencileri ise genelde birden fazla renkli kalem kullanmak üzere rengarenk şekilde resimlerini çizmişlerdir.

Tablo 88. Resimlerde kullanılan kalemlerin sınıflara ilişkin Varyans (One-Way ANOVA) testi sonuçları

Kalem Kullanımı			Standart Sapma	Min.	Max.
<i>Okul Öncesi Öğrencileri</i>	144	2,9375	0,89457	1,00	4,00
<i>Birinci Sınıf Öğrencileri</i>	118	2,7373	0,75592	1,00	4,00
<i>İkinci Sınıf Öğrencileri</i>	76	2,1842	1,17429	1,00	4,00
<i>Üçüncü Sınıf Öğrencileri</i>	50	2,7400	1,33722	1,00	4,00
<i>Dördüncü Sınıf Öğrencileri</i>	97	1,6495	1,10907	1,00	4,00
TOPLAM	485	2,4928	1,11824	1,00	4,00
F = 28,092					
Anlamlılık Düzeyi (p) = 0,000					

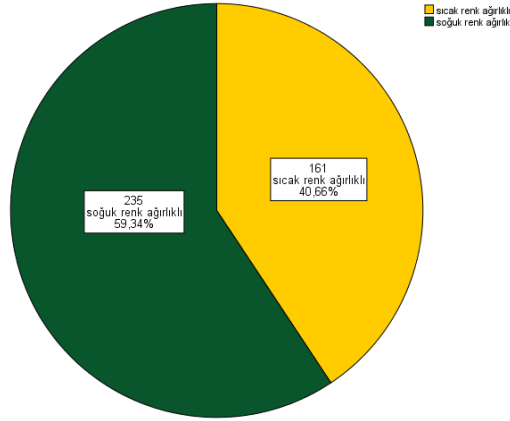
Sınıf bazında kalem kullanımı tek tek incelendiğinde de öğrencilerin resimlerinde kullandıkları kalemler ile öğrencilerin sınıfları arasında da anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Okul öncesi öğrencileri, birinci sınıf öğrencileri ve üçüncü sınıf öğrencileri birden fazla renkli kalem kullanırken, ikinci sınıf öğrencileri bir tane renkli kalem kullanmayı tercih etmiş olup dördüncü sınıf öğrencileri ise resimlerini siyah beyaz renkte ya da tek renk renkli kalem kullanarak çizip tamamlamıştır.

Tablo 89. Resimlerde kullanılan kalemlerin cinsiyete göre ilişkisinin Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

CİNSİYET		Kalem Kullanım Durumu				TOPLAM
		Siyah-Beyaz	Tek Renk Renkli Kalem	Rengarenk	Resim Çizmeyenler	
<i>Kız</i>	Kişi Sayısı %	72 %31,3	14 %6,1	111 %48,3	33 %14,3	230 %100
<i>Erkek</i>	Kişi Sayısı %	79 %31	21 %8,2	97 %38	58 %22,7	255 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	151 %31,1	35 %7,2	208 %42,9	91 %18,8	485 %100

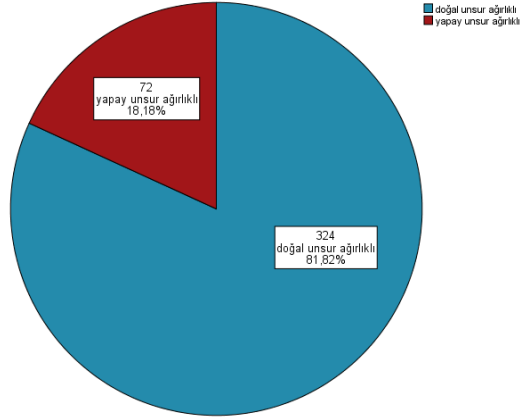
Resimlerdeki kalem kullanım türüne göre ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,041<0,05$). Kız öğrencilerin %31,3'ü siyah-beyaz, %6,1'i tek renk renkli kalemle, %48,3'ü rengarenk resimler çizmiş olup %14,3'ü resim çizmemiştir. Erkek öğrencilerin ise %31'i siyah-beyaz, %8,2'si tek renk renkli kalemle, %38'i de rengarenk resimler çizerken %22,7'si resim çizmemiştir.

Son olarak öğrenci resimleri genel anlamda incelenerek öğrencilerin resimlerinde kullandıkları renkleri kullanım oranları açısından ağırlık olarak sıcak ve soğuk renkler olmak üzere 2 kategoriye ayrılarak hangi renk tonlarının daha çok kullanılmış olduğu incelenmiş; bu renklerin anlamları ve hangi duyguları ifade etmekte oldukları gibi seçenekler incelenerek yorumlamalar yapılmıştır. Renk kullanımının yanı sıra öğrencilerin çizdikleri resimlerdeki unsurlarda ağırlıklı olarak doğal mı yoksa yapay unsurlar kullanarak mı doğayı, doğa etkinliklerini anlatmaya çalıştıkları istatistiksel analizler yapılarak incelenmiş ve çeşitli yorumlamalar yapılmıştır. Ayrıca bu kısımda anlamsız resimler çizen ve hiç resim çizmeyen öğrenciler incelemeye sokulmamıştır.

Şekil 77. Öğrenci resimlerindeki sıcak ve soğuk renk kullanım oranları

Anlamlı ve okunabilir resimler çizen toplam 396 öğrencinin çizdikleri resimler incelendiğinde katılımcıların %40,7'si (161) sıcak renkleri, %59,3'ü de (235) soğuk renkleri kullanarak doğayı ve doğa etkinliklerini anlatan resimlerini çizmişlerdir. Çocuk resimlerinde kullanılan sarı, turuncu, pembe gibi sıcak renkler daha çok neşe, umut, dinlendirici gibi pozitif duyguları; mavi, yeşil, kahverengi, siyah gibi soğuk renkler ise daha çok üzüntü, mutsuzluk, korku gibi negatif duyguları ifade etmektedir [69]. Bu kapsamda incelendiğinde anket çalışmasındaki öğrenci resimlerinde yüzdesel olarak daha çok negatif duyguların ağır bastığı, öğrencilerin doğayı ve doğada yapılan etkinlikleri anlatırken resimlerinde çizdikleri çeşitli doğal ve yapay unsurları negatifliğin daha ağır bastığı soğuk renkleri tercih ederek resmettikleri gözlemlenmiştir. Bunun sebebi olarak da öğrencilerin resimlerinde ağaçların yapraklarında yeşil rengi, gövdesinde ise kahverengini çoğunlukta kullandıkları düşünüldüğünde soğuk rengin sıcak renge oranla daha fazla çıkması beklendik bir sonuçtur.

Şekil 78. Öğrenci resimlerindeki doğal ve yapay unsur kullanım oranları

Öğrencilerin resimleri genel bakışta incelendiğinde doğayı ve doğada yapılan etkinlikleri anlattıkları resimlerinde %81,8'i (324) insan figürleri, çiçek figürleri, ağaçlar, gökkuşağı, güneş, dağlar, bulut, çim/yeşil alanlar, deniz, gökyüzü, yıldız, değişik hayvan figürleri gibi çeşitli doğal unsurları; %18,2'si (72) ise arabalar, ev/bina figürleri, salıncak, kaydırak, çadır, piknik öğeleri gibi çeşitli yapay unsurları kullanmıştır. Anket çalışmasına katılan öğrencilerin çoğunluk olarak resimlerinde doğal unsurları kullandıklarını söylemek mümkündür. Okul öncesi ve ilkokul öğrencilerine uygulanan anket çalışması kapsamında öğrencilerden istenen resim çalışmalarında çoğunluk olarak kullanılan renk ve unsur kullanım ile anket çalışmasına katılan 6 okul arasındaki ilişki durumunu tanımlayıcı istatistikler ise aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 90. Öğrenci resimlerinde kullanılan renkler ve unsurlar ile katılımcı okullar arasındaki ilişkinin Ki Kare (Chi-Square) testi sonuçları

OKULLAR		RENK KULLANIMI		UNSUR KULLANIMI		TOPLAM
		Sıcak Renk	Soğuk Renk	Doğal Unsur	Yapay Unsur	
<i>Zübeyde Hanım Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	17 %81	4 %19	19 %90,5	2 %9,5	21 %100
<i>Vilayetler H.B. Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	23 %43,4	30 %56,6	51 %96,2	2 %3,8	53 %100
<i>Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu</i>	Kişi Sayısı %	19 %70,4	8 %29,6	25 %92,6	2 %7,4	27 %100
<i>7 Mart İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	37 %35,9	66 %64,1	90 %87,4	13 %12,6	103 %100
<i>Vakıfbank İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	36 %39,1	56 %60,9	76 %82,6	16 %	92 %100
<i>Karadeniz Bakır İlkokulu</i>	Kişi Sayısı %	29 %29	71 %71	63 %63	37 %37	100 %100
TOPLAM	Kişi Sayısı %	161 %40,7	235 %59,3	324 %81,8	72 %18,2	396 %100

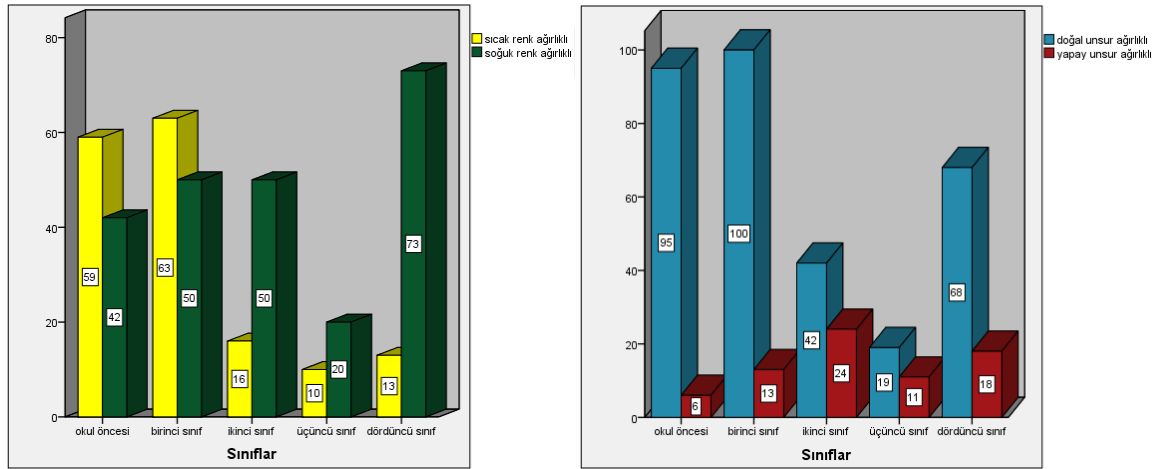
Anket çalışmasına katılan 396 katılımcıdan Zübeyde Hanım Anaokulu öğrencilerinden %81'i, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu öğrencilerinden %43,4'ü, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinden %70,4'ü, 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %35,9'u, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %39,1'i, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden ise %29'u sıcak renkleri resimlerinde kullanmayı tercih etmişlerdir. Okul öncesi ve ilkokul öğrencilerinin çizmiş oldukları resimlerdeki renk kullanımları ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,000<0,05$). Çıkan sonuçlar doğrultusunda Zübeyde Hanım Anaokulu ve Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinin diğer okullardaki öğrencilere oranla resimlerinde soğuk renklerden ziyade daha çok sıcak renkleri tercih ettiklerini söylemek mümkündür. Cinsiyet bazında bakıldığında ise öğrencilerin resimlerindeki renk kullanımları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,194>0,05$). Kız öğrencilerin %44'ü, erkek öğrencilerinde %37,6'sı sıcak renkleri resimlerinde kullanmayı tercih etmişlerdir.

Doğal unsur kullanım oranına bakıldığında Zübeyde Hanım Anaokulu öğrencilerinden %90,5'i, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu öğrencilerinden %96,2'si, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu öğrencilerinden %92,6'sı, 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden %87,4'ü, Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden %82,6'sı, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinden ise %63'ü doğal unsurları resimlerinde kullanmayı tercih etmişlerdir.

Okul öncesi ve ilkokul öğrencilerinin çizmiş oldukları resimlerdeki unsur kullanımları ile ankete katılan okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,000<0,05$). Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencileri diğer okullara göre resimlerinde daha az doğal unsur kullanımını tercih etmiştir.

Cinsiyet bazında ilişkiye bakıldığında ise öğrencilerin resimlerdeki unsur kullanımları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p=0,079>0,05$). Kız öğrencilerin %85,3'ü, erkek öğrencilerinde %78,5'i doğal unsurları resimlerinde kullanmayı tercih etmişlerdir.

Şekil 79. Sınıflara göre renk ve unsur kullanımı

Sonuç olarak Şekil 79'da görüldüğü üzere sınıflara göre çalışmasına katılan öğrenci sayıları incelendiğinde anaokullarının sıcak renkleri ve doğal unsurları kullanım oranlarının ilkokullara göre daha fazla olduğunu, katılımcıların yaşları ilerledikçe yapay unsurlara ve soğuk renklere daha fazla ağırlık verdiklerini söylemek mümkündür. Çocuk resimlerinde sıcak renk olarak ifade edilen pembe rengin kız öğrencilerin genelde pembe ağırlıklı resimler çizdikleri göz önünde bulundurulunca özellikle anaokullarında sıcak renk kullanımının

soğuk renge oranla fazla çıkmasının nedenlerinden sayılabilir. Ayrıca yapılan anketler incelenirken 3 ve 4. sınıf gibi ilerleyen yaş gruplarındaki öğrenciler renkli kalem kullanmamaları ya da yanlarında bulundurmamaları nedeniyle çoğunlukta soğuk rengi ifade eden siyah renkli kurşun kalemle resimlerini çizmiştir.

4. TARTIŞMA

Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları vb. gibi korunan alan statüsünde bulunan alanlara daha çok ev sahipliği yapması ve Artvin ilinin konum özellikleri olarak yakın çevremizde yer alması nedeni ile çalışma alanımız olarak Artvin ilinde bulunan korunan alanlar, anaokulları ve ilkokullar, bu bölgede mevcut bitki ve hayvan türleri seçilmiştir. Artvin ili Hatıla Vadisi Milli Parkı, Karagöl-Sahara Milli Parkı, Altıparmak Tabiat Parkı, Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı, Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı olmak üzere Karadeniz Bölgesinde 5 adet korunan alanı bünyesinde barındıran tek il özelliğine sahiptir. Ayrıca Artvin ilimiz sahip olduğu korunan alanlar ile öğrencileri eğlendirecek, eğlendirirken öğretecek, huzur ve mutluluk verecek çeşitli eylem ve etkinlikleri bünyesinde barındıran; bireyin ruhuna ve bedenine gereken canlılığı sağlayacak etkiye sahip bir doğa dostu şehrimizdir. Çalışma kapsamında seçtiğimiz milli parklar ve tabiat parklarında katılımcılara bu etkinlikleri sağlayacak; doğa yürüyüşü, piknik, fotoğrafçılık, kaya tırmanışı, kuş gözlemciliği, olta balıkçılığı, bisiklet sürmek, yaban hayatı gözlemciliği, çadırli kampçılık, tabiat eğitimi, agroturizm, oryantiring gibi birçok türde etkinliğe de ev sahipliği yapmaktadır.

Tez çalışması kapsamında 3'ü anaokulu, 3'ü ilkokul olmak üzere şehir merkezinde yer alan ve çalışma kapsamında incelediğimiz milli parklar, tabiat parkları ve tabiat anıtlarına konumları itibariyle eşit uzaklıklarda bulunan 6 adet devlet okulu seçerek, katılımcıların özelliklerinin (ekonomik, ekolojik, sosyolojik, kültürel gibi) benzer olması sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmamıza başlamadan önce hazırlık aşamasında örneklen gruplarımızın çoğunluğunu oluşturan okul öncesi ve ilkokul öğrencilerine yönelik ne tür anketler hazırlayabiliriz, katılımcı gruba nasıl daha kolay bir şekilde ulaşabiliriz, öğrencilerden kolaylıkla ve anlaşılır bir şekilde bilgileri nasıl edinebiliriz endişeleri kapsamında detaylıca düşünerek anket çalışmalarımızda öğrencilerin daha rahat algılayabileceği görsel veriler ağırlıkta olmak üzere görsel ve yazılı farklı türlerde anket teknikleri uygulanmıştır. Anket çalışmalarımıza ek olarak ayrıca bu yaş aralığındaki çocukların kendilerini resimleme yoluyla daha net ifade ettiklerini literatüre paralel yola çıkarak öğrencilere doğayı, çevremizi ve doğa etkinliklerini ifade edebilecekleri resimler çizdirilmiştir. Böylelikle öğrencilerin bu konulara karşı bilgileri ve tutumları incelenmiştir.

Diğer akademik çalışmalardan farklı olarak çalışma kapsamında katılımcılarımız okul öncesi ve ilkokul dönemi öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu yaş aralığındaki katılımcılar ile çalışmamızı gerçekleştirmemizin en önemli nedeni bu grubu daha fazla önemsememizdir. Ayrıca küçük yaşlardan itibaren doğa-çevre koruma bilinci, çevre duyarlılığı, çevre okuryazarlığı, ekolojik bilinç, çevreye yönelik hassasiyet, koruyucu tutum ve davranışlar kazanma vb. konularındaki temel bilgilerin küçük yaşlardan itibaren edinilmeleri gerektiği; bu yaşlarda çocuklarda duyarlılıkların oluşması ve ilerideki yıllarda da kazandıkları temel bilgiler ve duyarlılıklar temelinde deneyimlenerek bilgilerini, hassasiyetlerini, bilinçlerini ve duyarlılıklarını kalıcı hale getirmektedir. *‘Doğayı korumalıyız. Çevremizi temiz tutmalıyız. Bitki ve hayvanlara zarar vermemeliyiz.’* gibi klişe sözcüklerin yerine bireylerdeki duyarlılık seviyesinin deneyimlendikçe kalıcı olabileceği düşüncesiyle çalışma kapsamında bu yol izlenmiş olup bu kapsamda da uygulanabilir çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Lisans üstü ders döneminde aldığımız seminer dersi kapsamında gerçekleştirilen tez çalışmanın pilot çalışması niteliğinde olan ve bu çalışma kapsamında elde ettiğimiz sonuçlar bizim çeşitli kazanımlara varmamız sonucunda bizlere katkı sağlamıştır. Seminer çalışmamızı gerçekleştirdiğimiz Trabzon ili Of ilçesinde bulunan Şehit Öğretmen Ali Bulut İlkokulu’nun 2020-2021 eğitim-öğretim dönemine ait ders kazanımları incelendiğinde okul öncesi dönem ders defterlerinde doğa inceleme, tavşan yapımı, meyve tabağı yapımı, örümcek şarkısı, kar erimesi ve güneş-ısı deneyi, sekiz kollu ahtapot yapımı, kış mevsime sohbeti, kardan adam yapımı, doğa ve doğanın değişimi sohbetleri, mevsim şarkıları, kış uykusuna yatan hayvanlar gibi doğayı, bitkileri, hayvanları anlatan ve öğreten çeşitli etkinliklerin okul öncesi dönemde yapıldığı ders kazanımlarından saptanmıştır. Birinci ve ikinci sınıflara ait ders kazanımları incelendiğinde ise çevresinde duyduğu sesleri taklit etme, çevresindekileri gözlemleyerek çizme, fotoğrafları inceleyerek yorumlamalarda bulunmak, çeşitli sesleri ayırt etme, yaşadığı yeri bilme, çevresindeki tarihi ve doğal yerlerin farkında olmak, mevsimine uygun sebze ve meyveleri tanıma, orman şarkısı gibi anketlerimize, çalışmamızın sorunlarına ve amaçlarına uygun etkinlikleri eğitim süreçleri boyunca uyguladıkları kazanımlar doğrultusunda belirlenmiştir. Son olarak bir diğer örneklem grubumuzu oluşturan üçüncü ve dördüncü sınıflara ait çeşitli dersler doğrultusunda edinilen ders kazanımlarında ise çevremizdeki canlıları tanıyalım, bir bitkinin yaşam döngüsü, doğal çevrenin canlılar için önemi, canlı yaşamı ve besin arasındaki ilişki, ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verme, doğal afet çalışmaları, yaşadıkları çevredeki doğal ve beşeri unsurları ayırt etme gibi çeşitli etkinlikler mevcuttur. ‘Bu kadar

çeşitli doğa, çevre, bitki ve hayvan türlerine yönelik etkinliklerin anaokulları ve ilkokullar ders kazanımlarında yer almasına rağmen öğrenciler bu kazanımları doğal ortamlar yerine sınıf ortamında ne kadar algılayabilmektedir? Bu tür etkinliklere eğitim süreçlerinde gerekli önem veriliyor mu ya da eğitimciler bu konuda yeterli bilgiye sahip midirler? Öğrencilerin hatta eğitimcilerin bu tür kazanımları korunan alanlarda edinebilmeleri ne kadar mümkün?’ gibi sorular kapsamında çalışmaya yön verilmiş; bu sorunlar neticesinde kesin sonuçlara vararak önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda doğa, çevre, koruma, ekolojik okuryazarlık gibi konularda çocukların bilgilenmesini, milli park ve benzeri korunan alan statüsündeki bölgelerin eğitim işlevlerinin öneminin eğitim kurumları ve ders müfredatları kapsamında farkına varılmasını istemekteyiz. Günümüzde üniversitelerde eğitim gören belli bir yaş aralığındaki öğrencilerde de teknik gezi, yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları ya da eğitimleri gibi belli başlı konular dışında öğrencilerin ya da eğitimcilerin korunan alanlara mecbur kalmadıkça yüksek oranda ziyarette bulunmadıkları kanısında bulunmaktayız. Bir çok ders içeriğinin buralarda işlenebileceği, bir çok kazanımların görerek, dokunarak, hissederek eylemsel ve bedenen elde edilebileceği bu alanlara daha fazla önem verilmeli; MEB müfredatlarına doğayı koruma, çevre eğitimi ve bilinci gibi çeşitli ekolojik konular daha fazla dahil edilerek okul öncesi dönemden başlanarak üniversite dönemine kadar hatta daha da ilerisi gözetilerek bu alanlara çeşitli ziyaretler yapılmalı; bu alanların ekonomik, ekolojik, sosyal, rekreasyon, turizm gibi işlevlerinin yanı sıra özellikle eğitim işlevleri diğer ülkelerde (Danimarka, Finlandiya, İngiltere gibi) olduğu gibi bizim eğitim sistemimize etkin bir şekilde katılması bir zorunluluk haline getirilmelidir. Böylece yaş gruplarına göre öğrenciler; deneysel, bir arada öğrenme, dengeli gelişim, kişilik gelişimi, doğada öğrenme, deneyimleyerek öğrenme, dışarda ve kalıcı öğrenme, çoklu zekaya yönelik çalışmalar, ekolojik kazanımlar, dışarda eğitim, doğa ile kalıcı etkileşim, kültürel mirası korumak, bireyin doğadaki rolü, bitkileri, hayvanları ve doğal olayları keşfetmek gibi birçok farklı konuda kazanımlar elde ederek çeşitli konularda bilgi sahibi olabileceklerdir.

Araştırmamız kapsamında okul öncesi ve ilkokul öğrencilerinin çevreye, doğaya, doğa etkinliklerine, yaşadıkları çevrede yaşamını sürdüren hayvanlar ve bu bölgede yetişen bitki türlerine yönelik tutumlarını belirleyerek çevremize, doğamıza yönelik farkındalıklarını geliştirmek amaçlanmıştır. Ayrıca çeşitli branşlarda görev yapan öğretmenlerin korunan alanlara yönelik tutumları, yetiştirdikleri öğrencilerin bu alanlara ve doğaya karşı yaklaşım ve tutumlarına yön vermeleri, öğrencileri bilinçlendirmek ve onlara gerekli bilgileri ve kazanımları aktarabilmeleri hususunda nasıl bir yol izledikleri, günümüzdeki problemlerle

ilişkisi (pandemi), eğitim kurumlarının en aşağıdan en yukarıya kadar bu konudaki yeri ve önemi konularına değinerek öğretmen tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır.

Yapılan akademik taramalar sonucunda daha önce yayınlanan çalışmalarda Artvin ili veya başka çalışma alanları kapsamında korunan alanların eğitimsel işlevinin okul önceleri ve ilkokullar ile farklı branşlardaki öğretmenler kapsamında irdelenmesi hususunda yapılmış çalışmalara rastlanmamıştır. Özellikle hem okul öncesi dönemi hem de ilkokul birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf öğrencileri ile öğretmenleri bir arada ele alan çalışmalar bulunmamaktadır. Bu konular genelinde benzerlik gösteren diğer çalışmalarla kendi çalışma sonucu elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında ise;

Karaca (2018), okul öncesi grubu çocuklarının çevre bilincine sahip olmaları durumunu incelediği çalışmasında; okul öncesi öğrencilerinin çevre kirliliğinden rahatsız oldukları, yere çöp atmadıkları ve çöp ataları uyardıkları, fidan diktikleri, canlıların korunması konusunda bilinçli oldukları, hayvanlarla vakit geçirmek istedikleri, canlıları korumamızın gerektiği gibi konularda çevre bilincine yönelik olumlu sonuçlara ulaşmıştır. Karaca (2018) çalışmasında okul öncesi öğrencilerinin bilinç düzeyinin ölçülmesi kapsamında araştırma yöntemi olarak okul öncesi öğrencilerinin anne ve babaları tarafından seçenekleri işaretlenen 28 sorudan oluşan 5'li likert tipi anket çalışması uygulanmıştır [70]. Yaptığımız çalışma kapsamında ise okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları belirlemek amacıyla ikişer şıkları bulunan toplamda 6 sorudan oluşan ve öğrencilerin kendi seçimleri doğrultusunda seçenekleri anlatmamız dışında hiçbir şekilde yönlendirilmeyip kendileri tarafından şıkları işaretlenen, çocukların yaş gruplarına uygun çizimlerin yer aldığı görsel anket çalışmaları uygulanmıştır. Öğrenciler mutlu bir dünyada yaşamak istedikleri, fidanları dikmemiz gerektiği, çöpleri yerlere değil çöp kutusuna atarak doğayı temiz tutmamız gerektiği, temiz bir çevrede yaşamak istedikleri, hayvanlarla birlikte doğada etkileşim halinde olmamız gerektiği gibi doğaya ve çevremize yönelik konularda olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi dönemde edinilen kazanımların kalıcılığının ileriki dönemlerinde de devam etmesi yönünde okul öncesi dönemi yaş aralığını kapsayan bu dönemin oldukça önemli olduğu araştırmalarla ortaya koyulmuştur. Çağlar ve Salman (2016), anaokulu dönemi öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmalarında öğrencilerde çevre eğitimi ve çevre konusunda olumlu algılar oluşturulabileceği, öğrencilerin istenilen kazanımları geliştirebilecekleri tespit edilmiştir [71]. Çalışmamıza bu hedef doğrultusunda bu yaş aralığı

ile başlanarak ileriki yaşları da kapsayan bir ön hazırlık yapılmıştır. Okul öncesi öğrencilerine yapılan anket çalışması sonrasında çizdirilen doğa ve çevre resimlerinde öğrencilerin anketlerdeki seçeneklerden yola çıkarak oluşan algılar doğrultusunda anket süresi gibi kısa bir süre aralığı boyunca bile daha olumlu sonuçlar sergilediklerini söyleyebiliriz. Bu kapsamda çocukların sınıf ortamı yerine dışarda/doğada ders işlemek istedikleri ve birçok korunan alan varlığına sahip çalışma alanımızda yer alan anaokullarında yaptığımız çalışmalar doğrultusunda bu yaş aralığı örneklem grubumuzun çeşitli çevre eğitim programlarıyla bu alanlarda farklı türlerde etkinlikler yapmaları öğrencilerin kazanımları doğada edinmesi ve asıl yeri olan doğada geliştirilmesi doğrultusunda daha etkili olacağı sonucunu desteklemektedir. Öğrencilerinde bu konuda daha fazla istekli oldukları anketimizde yer alan dışarda eğitim sorusuna vermiş oldukları cevaplarla tespit edilmiştir. Okul öncesi dönemi çocuklarının çevresel bilgilerini ve çevreye yönelik olumlu tutumlarını çevre eğitim programı aracılığıyla arttırmayı amaçlayan Karimzadegan (2015), uyguladığı program sayesinde çalışmaya katılan çocukların çevre bilgilerinin ve çevreye yönelik olumlu tutumlarının arttığını tespit etmiştir [72]. Koçak Tümer (2015) tarafından yapılan araştırmada ise çevre eğitim programının çocukların çevreye karşı tutumlarına etkisi incelenerek; sanat, fen, oyun, drama gibi çeşitli etkinliklere yer vererek çalışma uygulanmış olup araştırmaya katılan grubun çevreye ilişkin tutumlarının olumlu gelişmeler kaydettiği belirlenmiştir [73]. Tema Vakfı tarafından hazırlanan ve birçok farklı türdeki etkinlikleri barındıran ‘Minik Tema Eğitim Programı’ Emsal Aydın (2018) tarafından araştırması kapsamında 60-72 aylık çocuklara uygulanmış olup, araştırma sonucunda bu deney grubunun çevreye yönelik tutumlarında bu programın etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır [74].

Karikatüre resimler algılamada etkili bir araçtır. Bu kapsamda anket çalışmalarımızda karikatüre görsellere bolca yer verilmiştir. Doğada yapılan etkinlikleri ifade eden 8 adet karikatüre görselden birinci ve ikinci sınıf öğrencileri bu görsellerdeki etkinlikleri tanıyıp tanınamaları ve etkinliklerin isimlerini bilip bilmemeleri gibi 2 adet seçenek belirlenmiş olup; birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin etkinlikleri görsellerden tanımada ve etkinliklerin isimlerini doğru bilme konusunda çoğunlukla başarılı oldukları böylece doğada yapılan etkinliklere yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu karikatüre görseller üçüncü ve dördüncü sınıflara da sorularak yalnızca etkinlik isimlerinin yazılması istenmiş, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri de çoğunluk olarak etkinlik isimlerini doğru yazarak doğa etkinliklerine yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca katılımcı grup resimlerinde doğayı ve doğa etkinliklerini anlatırken insan figürleri, çiçek

figürleri, ağaç türleri, hayvan figürleri, güneş, bulutlar, dağlar, yeşil alanlar ve toprak ögeleri gibi doğal unsur kullanımı ağırlıklı resimler çizmişlerdir. Buradan öğrencilerin resimlerinde doğayı anlatırken doğal unsurlara ağırlık verdikleri, çevrelerindeki doğal unsurların farkında oldukları, doğayı nasıl anlatmaları gerektiği gibi çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

Deniş (2007) yapmış olduğu çalışmada milli parklar çevresinde yaşayan sekizinci sınıf öğrencilerinin %77,1'lik çoğunluğunun milli park ortamında ders işlemek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır [75]. Kendi çalışmamız kapsamında öğrencilere sorduğumuz 'Sınıf ortamı yerine milli park ve benzeri korunan alanlarda ders işlemek ister misiniz?' sorusuna birinci sınıf öğrencileri %72, ikinci sınıf öğrencileri %69,7, dördüncü sınıf öğrencileri de %64,9 oranında evet seçeneğini işaretleyerek dışarda/doğada eğitim konusunda olumlu tutumlar sergiledikleri belirlenmiştir. Çalışma kapsamında araştırmaya katılan üçüncü sınıf öğrencileri ise %64'lük çoğunlukla dışarda/doğada eğitim konusuna sıcak bakmamaktadırlar. Deniş (2007) çalışmada katılımcı öğrencilerin %93,6'sı milli parkların daha iyi korunması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşmıştır [75]. Anket çalışmalarında ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine sorduğumuz 'Gelecekte yaşadığınız bölgedeki milli park ve benzeri korunan alanların korunması faaliyetlerine katılmak ister misiniz?' sorusuna üçüncü sınıf öğrencileri %48'lik oranla hayır, dördüncü sınıf öğrencileri ise %49,5'lik çoğunlukla kararsızım şikkını işaretlemesi bu alanların korunması faaliyetlerine yönelik olumsuz tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşmamıza neden olmuştur. Yine Deniş'in (2007) çalışmada katılımcı grup milli parklara çoğunlukla piknik yapmak amacıyla ziyaretlerde bulunmuş olup, milli parklara piknik yapmak amacıyla giden katılımcıların eğitim amacıyla giden katılımcılara oranla daha olumlu tutumlara sahip oldukları saptanmıştır [75]. Çalışma kapsamında ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri bu alanları çoğunlukla gününbirlik geziler ve piknik yapmak amacıyla ziyaret ettikleri, Deniş'in çalışmasıyla bu konunun benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Ülkemizdeki milli parklar ve benzeri korunan doğal alanlar her yıl binlerce kişi tarafından ziyaret edilmekte olup bu alanların çeşitli etkinliklere ve işlevlere sahip olduğu bilinmektedir. Yeni bilgiler ve çeşitli kazanımlar edinme, yeni coğrafyalar tanıma üstüne kurulan bu ziyaretlerde ne yazık ki ülkemizde olduğu gibi genellikle piknik yapmak amacıyla ziyaret edilmektedir [17]. Bu alanların başta eğitimsel işlevleri dikkate alınarak özellikle öğrenciler tarafından gerek aileleri gerekse eğitim kurumları tarafından çeşitli imkanlar doğrultusunda ziyaret edilerek bu tür zengin işlevlerinin farkına varılması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

İlkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine yaşadıkları bölgede yer alan 3 adet milli park, 3 adet tabiat parkı, 2 adet tabiat anıtı görselleri sunularak bu korunan alanlar ve tabiat anıtlarını görsellerden tanıma ve isimlerini bilmeleri durumu incelenmiş olup; üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden bu alanları görselden tanıdığını ifade eden ve bazılarının ismini bilen az sayıda katılımcı olmakla birlikte Hatıla Vadisi Milli Parkı, Kaçkar Dağları Milli Parkı, Altıparmak Tabiat Parkı, Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı gibi araştırma kapsamında sorduğumuz görsellerin isimlerini bilen katılımcı bulunmamaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin yaşadıkları bölgede yer alan milli parklar, tabiat parkları ve tabiat anıtları gibi korunan alanlara yönelik olumsuz tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak öğrencilere yörelerinde yetişen 10 adet bitki türü ile yine yörelerinde yetişen 10 adet hayvan türü görsel olarak sunularak katılımcılardan bitki ve hayvan görsellerini tanıyorlarsa işaretlemeleri ve bu türlerin isimlerinin belirtilen alanlara yazılması istenerek bitki ve hayvan türlerine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmaya katılan ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri çoğunluk olarak türleri tanıyarak tür isimlerini doğru yazmış, yalnızca ormangülü/komar türünü dördüncü sınıf öğrencilerinden 1 kişi ismini doğru olarak ifade etmiştir. Bu kapsamda katılımcı grubun doğadaki bitki ve hayvan türlerine yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları saptanmıştır.

Karakaş 2010 yılında öğretmenlerin yaşadıkları çevrede bulunan milli parklara ilişkin tutumlarının irdelenme kapsamında yapmış olduğu çalışmasında, uygulamaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ülkemizdeki milli parkların yeterince korunmadığı düşüncesini savundukları sonucuna ulaşmıştır. Kendi çalışmamız kapsamında da anaokulu ve ilkokul öğretmenlerinin büyük bir kısmı korunan alanlara gereken önemin yeterince verilmediğini, ülkemizde bulunan milli parklar ve benzeri korunan alanların tanıtımlarının yeterince yapılmadığını belirtmişlerdir. Karakaş'ın çalışmasında öğretmenlerin milli parklar hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları, tüm branşlardaki öğretmenlerin milli parklar hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları gerektiği, milli parkların öğrencilere aktif öğrenme imkanı sağlayacakları ve milli parkların ekosistemimizi koruma adına çeşitli işlevlerinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğretmenlerin %85,2'sinin milli parklarda ders işlemek istedikleri saptanmıştır [59]. Anket çalışmalarına katılan okul öncesi ve ilkokul öğretmenleri ise çevrelerinde bulunan korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olduklarını belirterek; tüm öğretmen ve öğretmen adaylarının branş fark etmeksizin korunan alanlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları gerektiği, korunan alanların aktif öğrenme imkanı ve ekosistemi koruma işlevlerine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %83,4'ü ise

milli parklar ve benzeri korunan alanlarda derslerini yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar Karakaş'ın 2010 yılında yaptığı çalışması ile benzerlikler göstermektedir. Buradan çıkarılacak sonuç ise öğretmenlerin milli parklar ve diğer benzer korunan alanlara yönelik olumlu tutumlar sergiledikleridir.

Öz (2012) fen bilgisi öğretmen adaylarının milli parklara yönelik görüşlerinin incelenmesi kapsamındaki çalışmasında öğretmen adaylarının büyük oranda daha önce milli park ziyaretlerinde buldukları, ziyaret amaçlarının ise çoğunlukla gezmek amaçlı olduğunu saptamıştır. Çalışmada öğretmenlerin daha önce milli park ve benzeri korunan alanları ziyarette buldukları, ziyaret amaçlarının ise Öz'ün çalışmasında olduğu gibi genellikle günübirlik gezi ve piknik yapmak amacıyla olduklarını söyleyerek; bu alanları eğitim amacıyla kullanan öğretmenlerin oranı %16,7'lik bir kısmı oluşturmaktadır. Öz'ün çalışmasında öğretmen adaylarının göreve başladıklarında öğrencilerini milli parklar konusunda bilgilendirmek amacıyla bu alanlara geziler düzenlemek istedikleri, milli parkları tanıtan belgesel, video vb. izlettirmek istemeleri kendi katılımcı grubumuzun öğrencilerine korunan alanlar hakkında araştırmalar ve aktiviteler yaptırmak istemeleri düşüncesiyle örtüşmektedir [76].

Katılımcı grubumuz ülkemizdeki çevre eğitimini diğer ülkeler ile karşılaştırdığımız zaman ülkemizde uygulanan çalışmaların eksik ve yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Korunan alanlarla ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında örgün ve özel eğitim kurumlarının önemli bir yeri olduğunu, öğretmenlerin öğrencileriyle birlikte her türlü katkıyı sağlamaya hazır olduklarını ifade etmişlerdir. Sever (2002) çalışmasında en verimli ve kalıcı öğrenme yolunun yaparak ve yaşayarak öğrenme olduğunu, aktüel ve somut örneklerin bolca olması nedeniyle çevre, doğa konularının MEB'in eğitim-öğretim yöntemine uygulanması konusunda gerekli şartlara sahip olduğunu belirtmiştir [77]. Sonuç olarak ilkokul ve anaokulu öğretmenlerinin milli parklar ile benzeri korunan alanlara yönelik tutumlarını araştırdığımız çalışmada öğretmenlerin olumlu tutumlar sergiledikleri saptanmıştır.

5. SONUÇLAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara konu başlıklarına göre yer verilmektedir.

Okul Öncesi Öğrencilerine Yönelik Çalışmaların Sonuçları;

1. Okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik olumlu tutumlar sergiledikleri görülmektedir.
  - 144 okul öncesi öğrencisinden 122'si mutlu, huzurlu bir dünyada yaşamak istediklerini belirtmişlerdir.
  - Okul öncesi öğrencilerinin %75'i ağaçları kesmek yerine ağaçları dikmemiz gerektiğini düşünmektedir.
  - Öğrencilerin %79,9'u temiz ve yeşil bir çevrede yaşamak istediklerini belirterek çoğunlukta çevremize ve doğamıza karşı olumlu tutum sergiledikleri görülmektedir.
  - Katılımcı grupta yer alan 125 (%86,8) öğrenci çöplerimizi çevreye değil çöp kutularına atarak çevremizi temiz tutmamız gerektiğini belirtmiştir.
  - %73,6 oranla okul öncesi öğrencileri hayvanların kafeslerde değil doğal ortamlarında insanlarla birlikte yaşamlarını sürdürmelerinin doğru olduğunu savunmuştur.
  - Çalışmaya katılan anaokulları okulları ile okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.
  - Öğrencilerin anket çalışmadaki her bir soruya verdikleri cevaplar ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.
2. Korunan alan varlığının fazla olduğu Artvin ilinde ikamet eden okul öncesi dönemi çocuklarının %51,4'ünün dışarda/doğada ders işlemek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

3. Okul öncesi öğrencilerinin bilişsel ve duyuşsal düzeydeki sorulardan oluşan anket çalışmasına vermiş oldukları cevaplar neticesinde çalışmaya katılan öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal kazanımlara sahip olduklarını söylemek mümkündür.
4. Okul öncesi öğrencileri doğayı kendilerince ifade ettikleri resimlerde resim çizen 101 öğrenciden %58,4 oranında sıcak renkleri tercih ettikleri gözlemlenmiştir.
  - Doğa resimlerinde öğrencilerin %94,1'i doğal unsurları kullanarak resimlerini tamamlamıştır.
  - Okul öncesi öğrencilerinin %41'lik çoğunluğu resimlerinde birden fazla renkli kalem kullanarak rengarenk doğa resimleri çizmişlerdir.

İlkokul Birinci ve İkinci Sınıf Öğrencilerine Yönelik Çalışmaların Sonuçları;

1. 118 birinci sınıf öğrencisinden 85'i, 76 ikinci sınıf öğrencisinden ise 53'ü dışarda/doğada ders işlemek istediklerini belirtmişlerdir.
  - Birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin sınıf ortamı yerine dışarda/doğada ders işlemek sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan 3 ilkokul arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin %50'si dışarda/doğada ders işlemek isterken diğer yarısı istememekte ya da bu konuda kararsız kalmaktadır.
  - Cinsiyet bazında bakıldığında ise 'Sınıf ortamı yerine doğada/dışarda ders işlemek ister misiniz?' sorusuna birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar ile öğrenci cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
2. Birinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinlikleri tanımada ve bu etkinliklerin isimlerini bilme konusunda çoğunluk olarak olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
  - Tüm etkinlikler incelendiğinde öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ile anket çalışmalarına katılan okullar arasında sadece fotoğraf çekmek/doğa fotoğrafı çekme ve kuş gözlemi etkinlikleri arasında istatistiksel olarak bir ilişki bulunmakta olup, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin diğer katılımcılara oranla bu 2 etkinliğe karşı olumsuz tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir.

- Anket çalışmalarındaki sorulara birinci sınıf öğrencilerinin verdikleri cevaplar ile öğrenci cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sorular ve cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur.
3. İlkokul birinci sınıf öğrencilerine doğada yapılan etkinlikleri anlatmalarını istediğimiz çizimlerinde resim çizen 113 öğrenciden %55,8'i resimlerini sıcak renkler ağırlıkta olmak üzere çizmişlerdir.
- Doğa etkinlikleri resimlerinde birinci sınıf öğrencilerinin %88,5'i çiçek figürleri, hayvan figürleri, ağaç figürleri, insanlar, çimler ve yeşil alanlar, toprak ögeleri, güneş gibi doğal unsur kullanımına ağırlık vermiştir.
  - Birinci sınıf öğrencilerinin %83,2 gibi büyük bir çoğunluğu resimlerini çizerken birden fazla rengin ağırlıkta olduğu rengarenk resimler çizmişlerdir.
4. İkinci sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinlikleri tanımada ve bu etkinliklerin isimlerini bilme konusunda çoğunluk olarak olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Tüm etkinlikler incelendiği zaman öğrenci cevapları ile anket çalışmasına katılan 3 ilkokul arasında yalnızca kamp yapmak etkinliğinin isminin bilinmesi hususunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş olup Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin diğer okullara göre daha az yüzdeye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
  - Anket çalışmasında yer alan sorulara ikinci sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar ile öğrenci cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.
5. İlkokul ikinci sınıf öğrencilerine doğada yapılan etkinlikleri anlatmalarını istediğimiz çizimlerinde anlamlı resim çizen 66 öğrenciden %75,8'i resimlerinde çoğunlukla siyah, yeşil, kahverengi gibi soğuk renkler kullandıkları gözlemlenmiştir. Bu durumun nedeninin de yeşil renkte yapraklar, kahve rengi ağaç gövdeleri çizmeleri ve siyah kurşun kalem ağırlıklı resimler çizmelerinin sonuçları olduğu saptanmıştır.
- Doğa etkinlikleri resimlerinde ikinci sınıf öğrencilerinin %63,6'sı ise resimlerinde birinci sınıflarda olduğu gibi daha çok doğal unsurlara yer vermiştir.

- İkinci sınıf öğrencilerinin %54,5'i resimlerinde siyah kalem kullanımını ağırlıkta tutarak çoğunlukla resimlerini siyah-beyaz şekilde tamamlamışlardır.
6. İlkokul birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine yönelik yapılan anket çalışması kapsamında bilişsel düzeyde değerlendirilen sorularda çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun başarılı olduğu saptanmıştır. Duyuşsal düzeyde değerlendirmeye alınan dışarda/doğada eğitim konusunda birinci sınıfların %72,2'si, ikinci sınıfların ise %69,7'si olumlu katılım sağlayarak bu kapsamda duyuşsal kazanımlara sahip oldukları tespit edilmiştir.

İlkokul Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerine Yönelik Çalışmaların Sonuçları;

1. Anket çalışmasına katılan 50 üçüncü sınıf öğrencisinin yalnızca 15'i kentlerinde bulunan korunan alanlar hakkında bilgilere sahip olduklarını belirtmişlerdir.
  - Yaşadıkları çevredeki korunan alan varlığından haberdar olduğu söyleyen 28 üçüncü sınıf öğrencisi bulunmaktadır.
  - Daha önce herhangi bir korunan alanı ziyaret eden 18, bu alanlara hiç gitmeyen ise 32 üçüncü sınıf öğrencisi bulunmaktadır. Korunan alanlara ziyarette bulunan öğrencilerin %61,1'i günübirlik gezi, %27,8'i konaklamak, %66,7'si piknik yapmak, %38,9'u eğitim, %22,2'si ise daha farklı birçok nedenden dolayı bu alanları ziyaret ettikleri tespit edilmiştir.
  - Eğitim hayatları boyunca herhangi bir ders kapsamında korunan alanlar hakkında eğitim aldığını söyleyen 15 öğrenci bulunmaktadır.
2. 50 üçüncü sınıf öğrencisinden 30'u (%60) sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek istemediklerini belirterek dışarda/doğada eğitime karşı olumsuz tutumlar sergiledikleri gözlemlenmiştir.
  - Sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek sorusuna üçüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar ile çalışmaya katılan 3 ilkokul arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin %52,6'sı, Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin %36,4'ü korunan alanlarda ders işlemek istediklerini belirtirken Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin tamamı sınıf ortamında ders işlemek fikrini desteklemekte olduğu tespit edilmiştir.

- Cinsiyet bazında incelendiğinde üçüncü sınıf öğrencilerinin korunan alanlarda eğitim sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.
  - Gelecekte bölgelerindeki koruma faaliyetlerine katılma konusunda üçüncü sınıf öğrencilerinin %48'i kararsızım şikkını işaretleyerek bu konuda kararsız tutumlar sergiledikleri gözlemlenmiştir. Bu soruya öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ile katılımcı okullar ve öğrenci cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.
3. İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin Artvin ilinde bulunan 3 adet milli park, 3 adet tabiat parkı ve 2 adet tabiat anıtından oluşan 8 adet korunan alanlara karşı çoğunlukla olumsuz tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Üçüncü sınıf öğrencilerine gösterilen fotoğraflardan korunan alanları tanıma sorusuna öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar ve katılımcı öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki kurulamamıştır.
  - Üçüncü sınıf öğrencilerine belirtilen alanlara korunan alanların isimlerini bildikleri kadarıyla yazmaları istenmesi konusunda öğrencilerin verdikleri cevaplar ile anket çalışmasına katılan okullar arasında yalnızca Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı sorusuna verilen cevaplar ile anlamlı bir ilişki bulunmuş olup, cevaplar ile öğrenci cinsiyetleri arasında bir ilişki saptanamamıştır. 7 Mart İlkokulu öğrencilerinden tabiat parkının adını bilen kimse çıkmamıştır.
4. Üçüncü sınıf öğrencilerinin bölgelerindeki bitki türlerine karşı olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Bitki türlerini tanıma konusunda çalışmasına katılan okullar ile sadece yaban mersini/ligarba türü ile ceviz türüne öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar arasında istatistiksel olarak bir ilişki bulunmuştur. Yaban mersini/ligarba ve ceviz türlerini görselden tanımada Vakıfbank İlkokulu ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin yüzdesel olarak daha başarılı oldukları saptanmıştır.
  - Bitki türlerinin adının bilinmesi konusunda ise ısırgan/çınçar, mantar ve ceviz türlerine verilen cevaplar ile okullar arasında istatistiksel bir ilişki bulunmuş olup;

bitki türlerinin isimlerini Vakıfbank İlkokulu katılımcılarının tamamı bilmiş, Karadeniz Bakır İlkokulu ve 7 Mart İlkokulu katılımcıları bu türlerin isimlerini bilme konusunda daha az başarı sağlamıştır.

- Öğrencilerin cinsiyetleri ile çalışması kapsamında üçüncü sınıf öğrencilerine sorulan 10 adet bitki türünü tanıma ve isimlerini bilme konusunda ise istatistiksel anlamda bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
5. Üçüncü sınıf öğrencilerinin bölgelerindeki hayvan türlerine karşı olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Hayvan türlerini görsellerden tanıma konusunda çalışmasına katılan okullar ile sadece dağ keçisi türüne üçüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar arasında bir ilişki bulunmuş olup; Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin tamamı görseli tanımış, 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin %52,6'sı ve Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin ise %68,2'si görselden türü tanıdıklarını ifade etmişlerdir.
  - Hayvan türlerinin isimlerinin bilinmesi konusunda çalışmasına katılan okullar ile tilki ve dağ horozu türlerine üçüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Tilki türünün adının bilinmesinde Karadeniz Bakır İlkokulu öğrencilerinin, dağ horozu türünün adının bilinmesinde ise 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
  - Öğrenci cinsiyetleri ile çalışma kapsamında üçüncü sınıf öğrencilerine sorulan 10 adet hayvan türünü tanıma ve isimlerinin bilinmesinde tilki, ayı, sincap, geyik türleri arasında bir ilişki saptanmış olup; çalışmasına katılan üçüncü sınıf öğrencilerinden erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla bu 4 türde daha başarılı sonuçlar sergiledikleri saptanmıştır. Diğer türlerle öğrenci cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
6. İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin doğa etkinliklerini tanıma da çoğunlukla olumlu tutumlar sergiledikleri gözlemlenmiştir.
- Doğa etkinliklerinin isimlerinin bilinmesi kapsamında üçüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar ile çalışmaya katılan okullar arasında kuş gözlemi, dağ turmanışı, fotoğraf çekmek/doğa fotoğrafçılığı ve ağaç dikmek etkinlikleri arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki kurulmuştur. Kuş gözlemi etkinliğinin adını Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinden bilen olmayıp; dağ tırmanışı, fotoğraf çekmek/doğa fotoğraflama ve ağaç dikmek etkinliklerinin isimlerinin bilinmesinde ise 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin verdikleri doğru cevaplar diğer okullara göre yüzdesel olarak daha fazla çıkmıştır.

- Öğrenci cinsiyetleri ile doğa etkinliklerine üçüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar ile piknik yapmak, dağ tırmanışı, fotoğraf çekmek/doğa fotoğraflama, balık tutmak etkinlikleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Piknik yapmak etkinliğinin adının bilinmesinde kız öğrencilerinin; dağ tırmanışı, fotoğraf çekmek/doğa fotoğraflama, balık tutmak etkinliklerinin isimlerinin bilinmesinde ise erkek öğrencilerin daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.
7. İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerine doğada yapılan etkinlikleri anlatmalarını istediğimiz çizimlerinde anlamlı bir şekilde resimlerini çizen 30 öğrenciden %66,7'si resimlerinde soğuk renkleri ağırlıkta kullanmayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir.
- Doğa etkinlikleri resimlerinde üçüncü sınıf öğrencilerinin %63,3'ü doğal unsurları kullanmayı tercih etmiştir.
  - Üçüncü sınıf öğrencilerinin %63,3'ü resimlerinde siyah kalem kullanımını fazla tutarak resimlerini siyah-beyaz şekilde tamamlamışlardır.
8. Anket çalışmasına katılan 97 dördüncü sınıf öğrencisinin %55,7'si (54) kentlerinde bulunan korunan alanlar hakkında bilgilere sahip olduklarını belirtmişlerdir.
- Yaşadıkları çevredeki korunan alan varlığından haberdar olduğu söyleyen 53 dördüncü sınıf öğrencisi bulunmaktadır.
  - Daha önce herhangi bir korunan alanı ziyaret eden 65, bu alanlara hiç gitmeyen ise 32 dördüncü sınıf öğrencisi bulunmaktadır. Korunan alanlara ziyarette bulunan öğrencilerin %56,9'u günübirlik gezi, %9,2'si konaklamak, %50,8'i piknik yapmak, %12,3'ü eğitim, %18,5'i ise eğlenmek, macera, mangal, dolaşmak, fotoğraf çekmek ve festival gibi daha farklı birçok nedenden dolayı bu alanları ziyaret ettikleri tespit edilmiştir.
  - Eğitim hayatları boyunca herhangi bir ders kapsamında korunan alanlar hakkında eğitim aldığını söyleyen 28 öğrenci bulunmaktadır.

9. 97 dördüncü sınıf öğrencisinden 63'ü (%64,9) sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek istediklerini belirterek dışarda/doğada eğitime karşı olumlu tutumlar sergiledikleri gözlemlenmiştir.
- Sınıf ortamı yerine korunan alanlarda ders işlemek isteği sorusuna dördüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar ile çalışmaya katılan 3 ilkokul ve öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel bakımdan dikkate değer bir ilişki tespit edilmemiştir.
  - Gelecekte bölgelerindeki koruma faaliyetlerine katılma konusunda dördüncü sınıf öğrencilerinin %49,5'i kararsızım şikkını işaretleyerek bu konuda kararsız tutumlar sergiledikleri gözlemlenmiştir. Bu soruya öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ile katılımcı okullar arasında bir ilişki bulunmuş olup, öğrenci cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. 7 Mart İlkokulu dördüncü sınıf öğrencilerinin diğer 2 okula oranla yüzdesel olarak koruma faaliyetlerine katılma konusunda daha istekli oldukları tespit edilmiştir.
10. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin Artvin ilinde bulunan 3 adet milli park, 3 adet tabiat parkı ve 2 adet tabiat anıtından oluşan 8 adet korunan alanlara karşı çoğunlukla olumsuz tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Dördüncü sınıf öğrencilerine gösterilen fotoğraflardan korunan alanları tanıma sorusuna öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ile ankete katılan okullar arasında Hatila Vadisi Milli Parkı, Karagöl-Sahara Milli Parkı, Kaçkar Dağları Milli Parkı, Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı, Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı, Melodere Doğu Ladini Tabiat Anıtı görsellerinde istatistiksel olarak bir ilişki tespit edilmiş olup; Hatila Vadisi Milli Parkı'na ait görseli tanımada Karadeniz Bakır İlkokulunun, diğer 5 görselde ise 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin daha başarılı yüzdelere sahip oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyet bazında görsel tanıma incelendiğinde ise yalnızca Altıparmak Tabiat Parkı ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki kurulmuş olup kız öğrencilerden görseli tanıyan çıkmamıştır.
  - Dördüncü sınıf öğrencilerine belirtilen alanlara korunan alanların isimlerini bildikleri kadarıyla yazmaları istenmesi konusunda öğrencilerin verdikleri cevaplar ile anket çalışmasına katılan okullar arasında yalnızca Karagöl-Sahara Milli Parkı ile Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı sorusuna verilen cevaplar ile anlamlı bir

ilişki bulunmuş olup, cevaplar ile öğrenci cinsiyetleri arasında bir ilişki saptanmamıştır. 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin isimleri bilme konusunda daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

11. Dördüncü sınıf öğrencilerinin bölgelerindeki bitki türlerine karşı olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- Bitki türlerini tanıma konusunda çalışmasına katılan okullar ile belirtilen görsellere öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
- Bitki türlerinin adının bilinmesi konusunda ise kestane ve yaban mersini/ligarba türlerine verilen cevaplar ile okullar arasında istatistiksel bir ilişki bulunmuş olup; 7 Mart İlkokulu dördüncü sınıf katılımcıları bu türlerin isimlerini bilme konusunda daha fazla başarı sağlamıştır.
- Öğrencilerin cinsiyetleri ile çalışma kapsamında dördüncü sınıf öğrencilerine sorulan 10 adet bitki türünü tanımada yaban mersini/ligarba ve isimlerini bilme konusunda ise Trabzon hurması türlerinde istatistiksel anlamda bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaban mersini/ligarba türünün görselden tanınmasında erkek öğrencilerin, Trabzon hurması türünün adının bilinmesinde ise kız öğrencilerin daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

12. Dördüncü sınıf öğrencilerinin bölgelerindeki hayvan türlerine karşı olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- Hayvan türlerini görsellerden tanıma konusunda çalışmasına katılan okullar ile sadece dağ horozu türüne dördüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar arasında bir ilişki bulunmuş olup; 7 Mart İlkokulu öğrencilerinin %52,6'sı türü görselden tanıdıklarını ifade ederek en fazla yüzdeye sahip okul olmuştur.
- Hayvan türlerinin isimlerinin bilinmesi konusunda çalışmasına katılan okullar ile dördüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.
- Öğrenci cinsiyetleri ile çalışma kapsamında dördüncü sınıf öğrencilerine sorulan 10 adet hayvan türünü görsellerden tanımada yalnızca sincap türü ile bir ilişki kurulmuş olup kız öğrencilerin tamamı türü resimlerden tanıdıklarını belirtmiştir. Hayvan

türlerinin isimlerinin bilinmesi ile öğrenci cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

- 13.** İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin doğa etkinliklerini tanımda çoğunlukla olumlu tutumlar sergiledikleri gözlemlenmiştir.
- Doğa etkinliklerinin isimlerinin bilinmesi kapsamında dördüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar ile çalışmaya katılan okullar arasında doğa yürüyüşü ve ağaç dikmek etkinlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki kurulmuştur. Doğa yürüyüşü ve ağaç dikmek etkinliklerine Vakıfbank İlkokulu öğrencilerinin verdikleri doğru cevaplar diğer okullara göre yüzdesel olarak daha fazla çıkmıştır.
  - Öğrenci cinsiyetleri ile doğa etkinliklerine dördüncü sınıf öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplar ile doğa yürüyüşü etkinliği arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Doğa yürüyüşü etkinliğinin isimlerinin bilinmesinde kız öğrencilerin (%83,7) erkek öğrencilere (%59,3) oranla daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.
- 14.** İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerine doğada yapılan etkinlikleri anlatmalarını istediğimiz çizimlerinde anlamlı bir şekilde resimlerini çizen 86 öğrenciden %84,9'u resimlerinde soğuk renkleri ağırlıkta kullanmayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir.
- Doğa etkinlikleri resimlerinde dördüncü sınıf öğrencilerinin %79,1'i doğal unsurları kullanmayı tercih etmiştir.
  - Dördüncü sınıf öğrencilerinin %82,6'sı resimlerinde siyah kalem kullanımını fazla tutarak resimlerini siyah-beyaz şekilde tamamlamışlardır.
- 15.** Bilişsel kategoride incelediğimiz kişisel bilgi formundaki sorular ile bitki-hayvan türlerini, doğada yapılan etkinlikleri tanıma ve isimlerini bilme soruları kapsamında ankete katılan ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin yüzdesel çoğunluk olarak başarılı oldukları saptanarak bu kapsamda bilişsel düzeyde kazanımlara sahip oldukları gözlemlenmiştir. Yine bilişsel kategoride incelemiş olduğumuz korunan alanlar soruları kapsamında ise öğrenciler çoğunlukta başarısız tutumlar sergileyerek yaşadıkları bölgedeki korunan alanları tanıma konusunda gerek bilişsel gerekse eylemsel kazanımlara ihtiyaç duymaktadırlar.
- Eylemsel kategoride incelediğimiz korunan alanlara ziyarette bulunma durumu ile bu alanları hangi amaçlar doğrultusunda ziyaret ettikleri sorularına çalışmaya katılan

öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda bu alanları ziyaret etme durumları ile amaçlarının çoğunlukla yetersiz oldukları saptanmış; öğrencilerin eylemsel kazanımlarını daha fazla arttırmaları gerektiği kanısına varılmıştır.

- Duyuşsal kategori kapsamında incelenen korunan alanlarda ders işleme fikrine üçüncü sınıf öğrencileri sıcak bakmazken dördüncü sınıf öğrencilerinin olumlu tavırlar sergiledikleri saptanmış; öğrencilerin dışarda eğitim konusunda bilişsel, duyuşsal ve eylemsel düzeyde daha fazla bilgilendirilmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrencilerin gelecekte koruma faaliyetlerine katılma konusunda da kararsız tutumlar sergiledikleri belirlenerek bu konuda da duyuşsal düzeyde daha fazla kazanımlara ihtiyaç duydukları kanısına varılmıştır.

Okul Öncesi/İlkokul Öğretmenlerine Yönelik Çalışmaların Sonuçları;

1. Artvin ili merkezinde bulunan okullarda görev yapan 48 öğretmenin korunan alanlara yönelik olumlu tutumlar sergiledikleri görülmektedir.
  - Daha önce herhangi bir milli park ve benzeri korunan alanları (tabiat parkı, tabiat anıtı vb.) ziyaret eden 47 (%97,9) öğretmen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Korunan alanları ziyarette bulunan katılımcıların bu alanları ziyaret etmekteki amaçları genellikle %81,3 oranla günübirlik gezi, %50 oranında ise piknik yapmak amacıyla olmuştur.
  - Yaşadıkları çevrede bulunan milli park ve benzeri korunan alan varlığından haberdar olan 45 (%93,8) öğretmen bulunmaktadır.
  - Yörelerinde bulunan korunan alanlara yeterince önemin verilip verilmediğini sordüğümüzde öğretmenlerden 27'si (%56,3) bu alanlara yeterli önemin verilmemekte olduğunu belirtmiştir.
  - Okul öncesi ve farklı branşlardaki ilkokul öğretmenlerinin %72,9'luk çoğunluğu ülkemizde bulunan milli park ve benzeri korunan alanların tanıtımını yetersiz bulduklarını söylemiştir.
  - Elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin 25'inin (%52,1) Artvin ilinde bulunan korunan alanlar hakkında bilgi sahibi oldukları, 17'sinin ise (%35,4) bu konuda kararsız kalıp bilgilerinin olmadığı görülmektedir.

- Korunan alanların eğitimsel işlevlerinin olduğunu düşünen 39 (%81,3) öğretmen bulunmaktadır.
- Öğretmenlerin %91,7'si korunan alanların insanlarda çevre bilinci yarattığını düşünmektedir.
- 48 öğretmenden 40'ı öğrencileriyle birlikte korunan alanlarda ders işlemek istemektedir. 5 öğretmen ise dışarda/doğada eğitim konusunda kararsız kalarak bu fikre katılmayan 3 öğretmen tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin %72,9'u korunan alanlarda ders işlemenin verimli olacağını belirtmişlerdir.
- Korunan alanlar öğrencilere aktif öğrenme imkanı sağlayabileceğini düşünen 44 (%87,5) öğretmen bulunmaktadır.
- 31 öğretmen eğitim-öğretim dönemi süresince en az bir kez öğrencilerine korunan alanların öneminden bahsettiğini belirtmiştir.
- Çalışmaya katılan öğretmenlerin %95,9'luk çoğunluğu tüm branşlardaki öğretmenlerin korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olması gerektiğini düşünmektedir.
- Ders müfredatlarına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı (ekolojik okuryazarlık) kavramlarının eklenmesinin gerekli olduğunu düşünen 43 (%89,6) öğretmen bulunmaktadır.
- Öğretmenlerin %77,1'lik çoğunluğu milli park ve benzeri korunan alanların ekosistemlerin korunması adına işlevleri olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. %22,9'luk kısım ise bu konuda kararsız kalmıştır.
- Korunan alanların korunması ve geliştirilmesi için öğrencileriyle birlikte gerekli desteği sağlamak isteyen 43 (%89,6) öğretmen bulunmaktadır.
- Korunan alanlarda bulunan bitki ve hayvan türlerinin ülkemiz için oldukça önemli olduğunu düşünen 44 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin (%91,7) korunan alanlardaki bitki ve hayvan türlerine yönelik olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır.
- Katılımcı öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu korunan alanlarla ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında özel eğitim kurumları ile örgün eğitim kurumlarının çok önemli yeri olduğunu belirtmişlerdir.

- Korunan alanları ziyaret etmeden önce öğretmenlerin 35'i (%72,9) milli park ve milli park statüsündeki diğer alanlara ilişkin eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. 2 öğretmen (%4,2) bu fikre katılmayıp, 11 öğretmen ise (%22,9) bu konuda kararsız tutumlar sergilemiştir.
  - Öğretmenlerin %64,6'lık çoğunluğu ülkemizdeki çevre eğitimi ile diğer ülkelerdeki eğitim karşılaştırıldığında ülkemizdeki çalışmalarını eksik ve yetersiz bulmaktadır. 16 öğretmen ise (%33,3) bu konuda kararsız kalıp fikirlerini beyan etmemiştir.
2. Okul öncesi ve farklı branşlardaki ilköğretim öğretmenlerine yönelik anket çalışmasında kendilerine sorulan sorulara verdikleri cevaplar ile öğretmen cinsiyetleri ve meslekteki hizmet süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

6. ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda sunulan öneriler şu şekildedir;

- Çevre bilincinin gelişmesi ve çeşitli kazanımlar elde edinilmesi ışığında korunan alanların eğitim işlevleri hakkında öğretmenler ve öğrenciler ayrıntılı olarak bilgilendirilmelidir.
- Dışarda/doğada eğitim kapsamında milli parklar, tabiat parkları gibi korunan alan statüsündeki yerler eğitime hizmet amacıyla kullanılmalıdır.
- Öğretmenler ve öğrenciler yaşadıkları çevrede bulunan korunan alanlar hakkında bilgilendirilerek; öğrencilerin bu alanlardaki özgün bitki ve hayvan türlerini dokunarak, gözlemleyerek, hissederek yerinde öğrenmeleri sağlanmalıdır.
- Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları gibi doğal ve kültürel miraslar hakkında uzman kişiler tarafından katılımcı grup bilgilendirilmeli; doğaya, çevreye yönelik daha duyarlı bir neslin yetiştirilmesine olanak sağlanmalıdır.
- Öğretmenlerin korunan alanlara yönelik tutumlarını iyileştirmek adına çeşitli eğitim programları düzenlenerek gerek öğretmenler gerek öğretmen adayları doğa koruma ve korunan alanlar hakkında bilgilendirilmeli böylece öğrencilerine bu alanların önemini anlatabilecek düzeyde olmalarına katkı sağlanmalıdır.
- Öğrenciler düzenli olarak teknik geziler düzenlenerek yakın çevrelerinde bulunan milli parklar, tabiat parkları ve tabiat anıtlarına getirilmeli; yaşadıkları bölgede bulunan korunan alan statüsündeki yerler hakkında olumlu tutumlara sahip olmaları sağlanmalıdır.
- Öğretmenler branşlarına göre girmiş oldukları ders fark etmeksizin işledikleri ders müfredatı içeriğine uygun olacak şekilde çeşitli örnekler ve yöntemler aracılığıyla korunan alanlara değinmeli ve öğrencilerini bu konularda bilgilendirmelidirler.
- Çevre eğitimi konusunda eğitim sistemindeki eksiklikler göz önünde bulundurularak yeni teknik ve düzenlemelerle uygulamalı çevre/doğa eğitimine gereken önem verilmelidir.

- Ekolojik okuryazarlık (çevre okuryazarlığı) eğitim sisteminin bir parçası olarak kabul edilerek okul öncesi eğitimden başlanarak yüksek öğretime kadar geçen süreçte çevre ile ilgili konular işlenmeli, bu konular işlenirken korunan alanlar da eğitim ortamı olarak kullanılmalıdır.
- Öğrencilere yönelik eğlenirken öğretici doğa eğitimi modelleri düzenlenmelidir.
- Toplumun her kademesinden katılım sağlanarak korunan alanların önemi hakkında insanlar bilinçlendirilmelidir.
- Öğrencilerde çevre farkındalığı artırılarak gelecekteki koruma faaliyetlerine katılma istekleri artırılmalıdır.
- Ülkemizde bulunan milli parklar ve benzeri korunan alanların tanıtımı gerekli düzeylerde yapılarak yurt içi ve yurt dışı olmak üzere bu alanların sahip oldukları özgün niteliklerin dünya çapından fark edilmesi sağlanmalıdır.
- Okul öncesi dönemde ve ilköğretimde belirlenen tarih aralıklarında korunan alanlarda çeşitli programlar, festivaller ve etkinlik çalışmaları yapılarak korunan alanların çeşitli işlevler barındırdıklarının bilinci güçlendirilmelidir.
- Okul müfredatlarında çevre ile ilgili konular ve bu konuların içerikleri artırılarak zorunlu hale getirilmelidir. Bu konulara öğrencilerin velileri de dahil edilerek daha geniş bir kitle oluşturulmalıdır.
- Çeşitli kurum ve kuruluşlar aracılığıyla zorunlu uygulamalı doğa eğitimi programları düzenlenebilir. Böylece doğa etkinlikleri bu programlar kapsamında korunan alanlarda uygulanarak öğrencilerin çeşitli kazanımlar edinebilmesi sağlanabilir.
- MEB ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı gibi ilgili kurumlar iş birliği içerisinde olmalıdır.
- Tema vakfının düzenlediği Minik Tema ve Yavru Tema doğa eğitim programlarının okullarda yaygınlaşması sağlanmalıdır.
- Çeşitli etkinlikler, posterler, eğitici materyaller ve çocuk kitapları, sinema filmleri, tiyatrolar, doğa şarkıları, doğa belgeselleri ile öğrenciler bilgilendirilmelidir.

- Korunan alanlar; çocuklar için keşif yaptıkları, oyunlar oynadıkları ve doğanın onlara sundukları materyaller yardımıyla soyut kavramları öğrenebilecekleri sınıf ortamı haline getirilebilmelidir.
- Korunan alanların yakın çevresinde orman okulları açılarak öğrencilerin kişisel, sosyal, psikolojik ve teknik becerileri geliştirilmelidir.
- Açık hava eğitim modeli ile 21. yüzyılda içerisinde bulunduğumuz pandemi gibi dünya çapındaki çeşitli salgın ve sorunlara karşı çocuklar doğa içerisinde uygulamalı öğrenme yöntemiyle eğitim hayatlarını aksatmadan daha güvenilir bir şekilde devam edebilmesi sağlanabilmektedir.
- Her ülkenin ders müfredatlarında çevre eğitimi kapsamında belirli içerikler mevcut bulunmaktadır. Fakat çevre eğitimi konusu ayrı bir ders olarak değil müzik, beden eğitimi, fen bilgisi, Türkçe, resim, sosyal bilgiler, hayat bilgisi gibi tüm derslerin içeriğinde yer alarak ekolojik bütünlük sağlanmalıdır.
- Okul öncesi ve ilkokul döneminde doğa eğitimleri daha çok farkındalık tabanlı verilebilirken ortaokul ve lise düzeyinde bilimsel tabanlı çevre eğitimleri ağırlıklı olarak verilerek öğrenciler bilimsel araştırma, test etme, deneysel çalışmalar gibi projeler hazırlayabilmelidir.
- Bireylerde farkındalığın yanı sıra eylemsel etkinlikler mevcut bulunmaktadır. Farkındalık sahibi olan bireylerde eylemsel eksikliğin olması bireylerin bilgi ve tutumlarını, beceri ve davranışlara tam olarak aktaramadıkları sonucuna varılmıştır. Okullarda hatta gerekirse ev ortamlarında daha çok eylemsel kazanımlara yer verilmelidir.
- Çocukların bilişsel, duyuşsal, eylemsel açıdan kazanımlarını geliştirmek için eğitim sisteminde neleri değiştirebiliriz hususunda çalışmalar yapılmalı, eksiklikler giderilmelidir.
- Doğa, koruma, ekolojik okuryazarlık vb. gibi konular eğitim politikalarına entegre edilmeli ve koruma odaklı bilişsel, duyuşsal, eylemsel tabanlı yaklaşımlar geliştirilerek müfredat sistemine yansıtılmalıdır.

- Ekolojik okuryazarlık ve doğa koruma kavramları sembolik olarak değil; yemek, içmek, nefes almak gibi hayatın önemli bir parçası olarak insanın yaşamsal faaliyet biçimi haline getirilmelidir.
- Ekosentrik düşünce tüm değerlerimizin içerisine dahil edilmelidir.
- Araştırma kapsamında her ne kadar öğrencilerin doğayı tanıma ve koruma eğilimleri, canlılara yönelik tutumları, yaşam tarzlarının çevre ile ilişkileri, çevresel farkındalıkları gibi çeşitli konular üzerinde durulmuş olsa da çocukların gözünde aile bireylerinin çevresel farkındalıklara karşı tutumları, doğayı koruma eğilimleri ve koruma konusundaki tutumlarının eylemlerine ne kadar yansıtıldığı, bu konuda anne ve babaların ne kadar bilgili olup bu bilgileri çocuklarına ne kadar aktarabildikleri gibi konular üzerinde de durularak bir döngü sağlanmalıdır.
- Çağın getirdiği yeni teknoloji sistemlerinin bütünleştirildiği çağdaş yöntemler kullanılarak simülasyonlar eşliğinde çocuklara yeni deneyimler kazandırılmalı, yeni öğrenme teknikleri geliştirilmelidir.
- Gerek alternatif turizm etkinliklerinin doğada yapılan türlerinde gerekse doğa farkındalığı ve ekolojik okuryazarlık kavramlarının gelişmesinde okuldaki eğitimin geliştirilmesinin yanı sıra çocukların ailelerinin de çeşitli eğitimler alması gerektiği; çocuklardaki eksikliklerin yalnızca okulda verilen eğitimle geliştirilemeyeceği, bu konudaki asıl sorumluluğun ilk aşamada ebeveynlerde olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu kapsamda aile üyeleri çeşitli eğitimler ve seminer çalışmaları ile bilinç düzeylerini arttırarak kendileriyle birlikte yetiştirdikleri bireylere de olumlu katkılar sağlamalıdır.
- Çocukların doğal ortamlarda kendilerini rahatça ifade edebilecekleri hem psikolojik hem de eğitimsel olarak gelişim gösterecekleri milli parklar ve benzeri korunan alanlar gibi doğal ortamların öğrencilere tanıtılması gerekmektedir. Bu konuda gerek milli eğitim bakanlığı gerek orman bakanlığı alanın kaynak değerlerine paralel olarak gerekse turizm bakanlığının birlikte gerçekleştireceği ve yöneteceği etkinlikler düzenlenmelidir. Bu kapsamda çocuklara doğanın korkutucu olmadığını, bireylerin özgüvenlerini geliştirebilecekleri ve kendilerinin gizli kalmış yönlerini rahatça ortaya çıkarabilecekleri ortamlar olduğunun çeşitli kavramlar ile anlatılması gerekmektedir. Mutlak suretle doğa eğitimi, ekolojik okuryazarlık ve korunan alanlar

ile ilgili eğitim materyalleri hazırlanarak okullarda uygulanması için MEB'e sunulmalıdır. Ayrıca bilginin direk öğrencilere aktarıldığı okullarda doğa eğitimini finanse edecek bir bütçe mekanizması da oluşturulmalıdır.

- Tez çalışmasının örneklem grubunu oluşturan okul öncesi öğrencileri ile ilkokul birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin yanı sıra ortaokul, lise, üniversite ve yüksek eğitim kurumlarındaki bireyleri de kapsayan çeşitli gruplara doğa eğitimini, çevre okuryazarlığını, doğa koruma ve korunan alan kavramını, bu kavramların önemini vb. anlatabilecek şekilde bir eğitim yapılandırması hazırlanmalıdır.
- Çalışma anaokulları ve ilkokulları kapsamakta olup ortaokullar, liseler hatta yüksek öğretim kurumları da dahil edilerek çalışma grubu genişletilebilir.
- Çalışma Artvin il merkezini kapsamakta olup yeni yapılacak çalışmalarda çalışma alanı daha geniş tutularak başka bölgelerde daha farklı anket teknikleri uygulanarak geliştirilebilir.

7. KAYNAKLAR

1. Çavuşoğlu, Ü., Öğretmen Adaylarının Çevre Eğitimi Öz-Yeterlilikleri ile Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, K.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş, 2019.
2. Öztura, E., Truva Tarihi Milli Parkı Kazdağı Milli Parkı ve Spil Milli Parkı Ziyaretçilerinin Türkiye’de Milli Park Kavramı ve Eğitim Üzerine Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Ç.O.M.Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2010.
3. Kurdoğlu, O., Çamlıhemşin Elevit Vadisi’nin Milli Park Olabilirliğinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1994.
4. Yücel, M. ve Babuş, D., Doğa Korumanın Tarihçesi ve Türkiye’deki Gelişmeler, DOA Dergisi, 11 (2005) 151-175.
5. Yücel, M., Altunkasa, F., Güçray, S., Uslu, C. ve Say, N., Adana’da Çevre Duyarlılığı Düzeyinin ve Geliştirme Olanaklarının Araştırılması, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 19 (2006) 217-228.
6. Özgüner, H., İnsan Doğa İlişkilerinin Gelişimi ve Peyzaj Tasarımında Doğal Stilin 20. Yüzyılda Önem Kazanmasının Nedenleri, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 1 (2003) 43-54.
7. Yücel, M., Çevre Sorunları, Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın No: 109, Adana, 2000.
8. <https://www.britannica.com/place/Yellowstone-National-Park/Development-of-the-park> Yellowstone Milli Parkı. 17 Aralık 2019.
9. Sever, S., Yozgat Çamlığı Milli Parkının Koruma Kullanım ve Geliştirme İlkeleri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, A.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1998.
10. <http://yozgatcamligi.tabiat.gov.tr/> Yozgat Çamlığı Milli Parkı. 17 Aralık 2019.
11. Demirel, Ö., Doğa Koruma ve Milli Parklar, Orman Fakültesi Genel Yayın No: 219, Fakülte Yayın No: 37, K.T.Ü. Basımevi, Trabzon, 2005.

12. Yücel, M., Doğa Koruma Alanları ve Planlanması, Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları, Adana, 1995.
13. <https://sozluk.gov.tr/> Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, 18 Aralık 2019.
14. T.C. Resmi Gazete, Çevre Kanunu. (18132), 09.08.1983, 499.
15. Atasoy, E., Çevre İçin Eğitim Çocuk Doğa Etkileşimi, Ezgi Kitapevi, Bursa, 2006.
16. <http://www.tukcev.org.tr/cevre-egitimi> Çevre Eğitimi Kavramı, 20 Aralık 2018.
17. Kurdoğlu, O., Kurdoğlu, B.Ç., ve Şen, G., Çevre İçin Eğitimde Korunan Alanların Rolü Kaçkar Dağları Milli Parkı Örneği, Eylül 2005, Isparta, Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu Sözlü Bildiriler Kitabı, 175-182.
18. Ünal, S. ve Dımişkı, E., UNESCO-UNEP Himayesinde Çevre Eğitiminin Gelişimi ve Türkiye’de Ortaöğretim Çevre Eğitimi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16,17 (1999), 142-154.
19. Budak, B., İlköğretim Kurumlarında Çevre Eğitiminin Yeri ve Uygulama Çalışmaları, Yüksek Lisans Tezi, E.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2008.
20. Bülbül, Y., Ortaöğretim Çevre ve İnsan Dersinde İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Çevreye Yönelik Tutumlara ve Erişiyeye Etkisi, Doktora Tezi, O.M.Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2007.
21. Çeper, E. N., Tematik Öğretim Yaklaşımıyla İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinde Çevresel Farkındalık Geliştirme Eylem Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, K.O.Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 2019.
22. Erten, S., Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevre Dostu Davranışların Araştırılması, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28 (2005), 91-100.
23. http://www.turcev.org.tr/v2/icerikDetay.aspx?icerik_id=19 Okullarda Orman Olsun Programı, 21 Aralık 2018.
24. <https://www.e-tema.org/news.asp?id=10637&catId=1119> Sıfır Atık Eğitim Projesi, 21 Aralık 2019.
25. <https://www.e-tema.org/program.asp> TEMA Eğitim Programları, 21 Aralık 2019.
26. <https://rec.org.tr/projeler/yesil-kutu-yollarda/> Yeşil Kutu Yollarda Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Projesi, 21 Aralık 2019.
27. <https://okuldisaridagunu.org/> Okul Dışarda Günü, 21 Aralık 2019.
28. Evren, I., Sosyo-Ekonomik Durumun Çevre Bilincinin Gelişimine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, M.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2008.
29. Stokes, E., Edge, A. and West, A., Environmental Education In The Educational Systems of The European Union, Synthesis Report, Eleanor Stokes, Ann Edge and Anne West Centre for Educational Research London School of Economics and Political Science, London, 2001.
30. Shimizu, M. and Tanaka, H., The Status of Environmental Education in Sweden A Comparative Study Between Sweden and Japan, Journal of International Development and Cooperation, 6,1 (2000), 223-238.

31. Barraza, L. and Walford, R.A., Environmental Education A Comparison Between English and Mexican School Children, Environmental Education Research, 8,2 (2002), 171-186.
32. Flogaitis, E. and Alexopoulou, I., Environmental Education in Greece, European Journal of Education, 26,4 (1991), 339-345.
33. Eulefeld, G., Environmental Education in the Federal Republic of Germany A Survey, European Journal of Education, 26,4 (1991), 301-306.
34. Haris, C., Environmental Education in England and Wales A Brief Review, European Journal of Education, 26,4 (1991), 287-290.
35. <https://commons.trincoll.edu/edreform/2017/05/the-roots-of-environmental-education-in-the-us/> The Roots of Environmental Education in the US, 26 Aralık 2019.
36. Giolitto, P. and Souchon, C., Environmental Education in France, European Journal of Education, 26,4 (1991), 307-313.
37. Mayer, M., Environmental Education in Italy: Proposals for an Evaluation Strategy, European Journal of Education, 26,4 (1991), 325-337.
38. Scholz, R., W., Environmental Literacy in Science and Society: From Knowledge to Decisions, Cambridge University Press, Cambridge, 2011.
39. Hollweg, K. S., Taylor, J. R., Bybee, R. W., Marcinkowski, T. J., McBeth, W. C. and Zoido, P., Developing a Framework for Assessing Environmental Literacy, Washington, DC: North American Association for Environmental Education, USA, 2011.
40. Kışoğlu, M., Öğrenci Merkezli Öğretimin Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlığı Düzeyine Etkisinin Araştırılması, Doktora Tezi, A.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 2009.
41. Roth, C. E., A Questioning Framework for Shaping Environmental Literacy US, Earthlore associates ve The Center for Environmental Education of Antioch New England Institute, New England, 2002.
42. Ergin, S., İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, G.Ü., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2013.
43. Roth, C. E., Curriculum Overview for Developing Environmentally Literate Citizens, Council Conservation Education Center, US, 1968.
44. Roth, C. E., Environmental Literacy: Its" Roots, Evolution and Directions in the 1990s, Education Development Center Newton, Massachusetts, 1992.
45. Özdemir, O., Ekolojik Okuryazarlık ve Çevre Eğitimi, Pegem Akademi, Ankara, 2016.

46. Kuvan, Y., Doğa Koruma ve Korunan Alanlar, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını, İstanbul, 2012.
47. Boitani, L., Richard, M.C., Holly, T.D., Georgina, M.M., Jeff, P. Hugh, P.P., Robert, L.P., Carlo, R. and Kerrie, A.E, Change the IUCN protected area categories to reflect biodiversity outcomes, *Plos Biology*, 6,3 (2008) 436-438.
48. <https://ockb.csb.gov.tr/korunan-alanlar-i-56> Korunan Alanlar, 23 Aralık 2019.
49. Dudley, N., IUCN WCPA Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning Management Categories and Governance Types, *Best Practice Protected Area Guidelines Series*, 21, 2013.
50. Satılmış, E., Korunan Alanlarda Yönetim Planının Gelişimi Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, S.D.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta, 2015.
51. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2. Ormancılık ve Su Şurası Korunan Alanların Etkin Yönetimi Çalışma Grubu Raporu, 2017, 6-7.
52. Biderman, A. and Bosak, W., Environmental Education in Protected Areas as a Contribution to Heritage Conservation: Tourism and Sustainable Development, *National Parks and Protected Areas*, 32,047 (1997) 93-102.
53. Blanco, C, N., An Educational Strategy for the Environment in the National Park, *System of Venezuela. Environmental Education Research*, 8,4 (2002) 463- 473.
54. Gündoğdu, E., Isparta Çevresindeki Bazı Korunan Alanlarda Orman Kuşları Üzerine Gözlemler, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 1 (2002) 83-100.
55. <http://www.artvin.gov.tr/cograf-durum> Artvin Valiliği, 1 Ocak 2020.
56. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 12. Bölge Müdürlüğü: Artvin Şube Müdürlüğü, Artvin İli Tabiat Turizmi Master Planı, 2016-2019.
57. Palaşoğlu, E., Milli Parklar Semineri, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Milli Parklar Dairesi Başkanlığı, Antalya (1985) 15-17.
58. Salihoğlu, B., Ç., Artvin Hatıla Vadisi Milli Parkı Doğal Kaynak Değerlerinin Rekreatyone Niteliğinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1997.
59. Karakaş, A., Öğretmenlerin Yaşadıkları Çevrede Bulunan Milli Parka İlişkin Tutumlarının İncelenmesi Isparta-Denizli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, M.A.K.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Burdur, 2010.
60. <http://hattilavadisi.tabiat.gov.tr/> Hatıla Vadisi Milli Parkı, 5 Ocak 2020.
61. <http://kackardaglari.tabiat.gov.tr/> Kaçkar Dağları Milli Parkı, 10 Ocak 2020.
62. <http://karagolsahara.tabiat.gov.tr/> Karagöl Sahara Milli Parkı, 13 Ocak 2020.
63. T.C. Resmi Gazete, Milli Parklar Kanunu. (18132), 9.8.1983, 5919.
64. <http://altiparmak.tabiat.gov.tr/> Altıparmak Tabiat Parkı, 13 Ocak 2020.
65. <http://balikligunesliselaleleri.tabiat.gov.tr/> Balıklı Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı, 14 Ocak 2020.

66. İlhan, A., Çelik, M. A., Gülersoy, A. E. ve Gümüş, N., Cehennem Deresi Kanyonu'nun (Ardanuç, Artvin) Ekoturizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi Ve Planlama Önerileri, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 12,3_(2017) 309-340.
67. <https://www.thecruiselife.com.tr/cehennem-deresi-kanyonu-icin-turizm-projesi-hazirlandi/30040/> Cehennem Deresi Kanyonu Tabiat Parkı, 14 Ocak 2020.
68. <https://www.artvin.net.tr/kamilet-dogu-kayini-tabiata-niti/> Kamilet Doğu Kayını Tabiat Anıtı, 15 Ocak 2020.
69. <https://mavimarti.net/cocuk-resimlerinin-dili/> Çocuk Resimlerinin Dili, 23 Nisan 2021.
70. Karaca, F., Anne Babaların ve Okulöncesi Grubu Çocukların Çevre Bilincine Sahip Olma Durumlarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, B.Ü., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın, 2018.
71. Onur, A., Çağlar, A. ve Salman, H., 5 Yaş Okul Öncesi Çocuklarda Atık Kağıtların Değerlendirilmesi ve Çevre Bilincinin Kazandırılması, Kastamonu Eğitim Dergisi, (2016) 2457-2468.
72. Karimzadegan, H., Study of environmental education on environmental knowledge of preschool age children in Rasht City, Biological Forum-An International Journal, 7(1) (2015) 1546-1551.
73. Koçak Tümer, N. B., Okul Öncesi Çocuklar İçin 'Çocuklar İçin Çevre Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Çevre Eğitim Programının Çocukların Çevreye Karşı Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, G.Ü., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2015.
74. Emsal Aydın, Ö., Minik Tema Eğitim Programı Uygulanan ve Uygulanmayan Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumları, Yüksek Lisans Tezi, M.Ü., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin, 2018.
75. Deniz, H., İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Yaşadıkları Çevrede Bulunan Milli Parklara Yönelik Tutumlarının Araştırılması-Isparta İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, S.D.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta, 2007.
76. Öz, S., Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Milli Parklara Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, M.A.K.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Burdur, 2012.
77. Sever, R., İlköğretimde Çevre Eğitimi, Doğu Coğrafya Dergisi, 7 (2002) 155-164.

8. EKLER

EK-1. İzinler

	<p>T.C. KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü</p>	<p>Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü - Fen Bilimleri Enstitüsü Yazı İşleri Birimi 16/09/2019 11:09 - 29983781-399-E.202 02222338</p>
<p>Sayı : 29983781-399-E.202 Konu : Eda Nur TERZİ'nin Anket Çalışması Hk.</p>		<p>16/09/2019</p>
<p>ARTVİN İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE ARTVİN</p>		
<p>Enstitümüz Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Eda Nur TERZİ'nin yüksek lisans tez çalışması için gerekli olan "<i>Korunan Alanların Eğitim İşlevinin Oku Öncesi ve ilkokullar Kapsamında İrdelenmesi</i>" adlı anket çalışmasını Müdürlüğünüze bağlı Zübeyde Hanım Anaokulu, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, Karadeniz Bakır İlkokulu, Vakıfbank İlkokulu ve 7 Mart ilkokulu öğrencilerine ve öğretmenlerine yönelik yapmak isteğine ilişkin, dilekçe ve Anabilim Dalı Başkanlığı'nın yazısı ekte sunulmuştur.</p>		
<p>Gerekli iznin verilmesi hususunda gerekli kolaylığın sağlanmasını arz/rica ederim.</p>		
<p>e-İmzalıdır Prof. Dr. Asim KADIOĞLU Enstitü Müdürü</p>		
<hr/>		
<p>61080 - Trabzon / TÜRKİYE Tel: 0462 377 26 20 Faks: 0462 325 31 51 www.ktu.edu.tr</p>		<p>Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat Sevim GÜMRÜKÇÜOĞLU Sayfa 1 / 1</p>
<p>Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidine http://e-belge.ktu.edu.tr adresinden Belge Num.:29983781-399-E.202 ve Barkod Num.:2222338 bilgileriyle erişebilirsiniz.</p>		

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ORMAN FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Başkanlığı

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü - Peyzaj Mimarlığı Anabilim
Dalı Sekreterliği
12/09/2019 14:26 - 42588233-199-E.6993
02219589

Sayı : 63692411
Konu : Dilekçe Hk.

12/09/2019

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Anabilim Dalımız Yüksek Lisans öğrencisi Eda Nur TERZİ' nin 11.09.2019 tarihli dilekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Gürsel ÇOLAKOĞLU
Anabilim Dalı Başkanı

EK:

1- Dilekçe ve ekleri

61080 – Trabzon / TÜRKİYE

Tel: +90 (462) 3772805

Faks: +90(462)3257499

Elektronik Ağ: www.ktu.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat
Seher ÇETİNKAYA
sehercetinkaya@ktu.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak teyidinde <http://e-belge.ktu.edu.tr> adresinden Belge Num.:42588233-199-E.6993 ve Barkod Num.:2219589 bilgileriyle erişebilirsiniz.

KTÜ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜM BAŞKANLIĞINA

Karadeniz Teknik Üniversite Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde 362337 numaralı yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezimde kullanmak için 'Korunan Alanların Eğitim İşlevinin Okul Öncesi ve İlkokullar Kapsamında İrdelenmesi' kapsamında anket çalışmalarını, Artvin İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Zübeyde Hanım Anaokulu, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, Karadeniz Bakır İlkokulu, Vakıfbank İlkokulu ve 7 Mart İlkokulu öğrencileri ve öğretmenlerine yapmak istiyorum.

Gerekli iznin verilmesini saygılarımla arz ederim. 11/09/2019

Adres:

İrfanlı mah. Fatih cad. Maraş sok.
28 Şubat Sitesi B/Blok Kat:4 No:11
Of/TRABZON

Eda Nur TERZİ

EKLER

- 1- Okul öncesi öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik anket.
- 2- İlkokul öğretmenlerinin Milli park ve benzeri korunan alanlara yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik anket.
- 3- 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin doğada yapılan etkinliklere yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik anket.
- 4- 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin korunan alanlara ve doğadaki bitki-hayvan türlerine yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik anket.

Doç. Dr. Banu Çiçek KURSOĞLU
Danışman

T.C.
ARTVİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 79745268-604.02-E.21844279
Konu : Anket Çalışması

06.11.2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22.08.2017 tarihli ve 12607291 sayılı 2017/25 No'lu Genelgesi.
b) Edanur TERZİ'nin 23/10/2019 tarihinde 20793206 Evrak Kayıt Numarasıyla İşlem Gören Dilekçesi.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde 362337 numaralı yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere "Korunan Alanların Eğitim İşlevinin Okul Öncesi ve İlkokullar Kapsamında İrdelenmesi" konulu anket çalışmalarını İlimiz Merkez Zübeyde Hanım Anaokulu, Şehit Ömer Zeki Varan Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, Karadeniz Bakır İlkokulu, Vakıfbank İlkokulu ve 7 Mart İlkokulu öğrencileri ve öğretmenlerine yapmak istediğine ilişkin ilgi (b) dilekçe ekte sunulmuştur.

Söz konusu anket çalışması Müdürlüğümüz Eser İnceleme Komisyonu tarafından ilgi (a) Genelge kapsamında incelenmiş olup, yukarıda belirtilen okullarda söz konusu anket çalışmasının, eğitim öğretim sürecini aksatmaksızın, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak yürürlükte olan tüm yasal düzenlemelerde belirtilen hüküm, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere, gönüllülük esasına göre yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Özcan KÖSE
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR
06.11.2019

Fahri ACAR
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Millî Eğitim Müdürlüğü ARTVİN
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
url: http://artvin.meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Suciya ŞİRİN Şerif
Tel: (0466) 212 59 51-136
Faks: (0 466) 212 3618

EK-2. Anketler

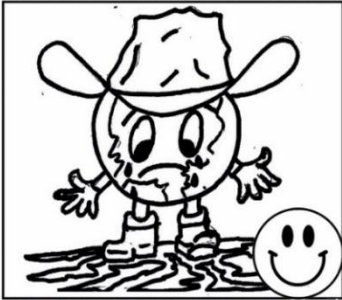

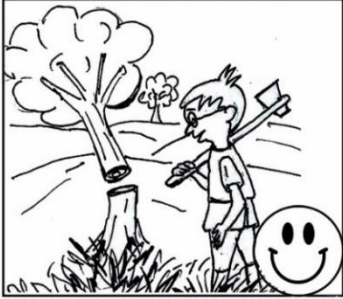

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ORMAN FAKÜLTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜ

Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Anket Çalışması

1. Cinsiyetiniz 2. Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz? Lütfen belirtiniz.

( ) Kız ( ) Erkek .....

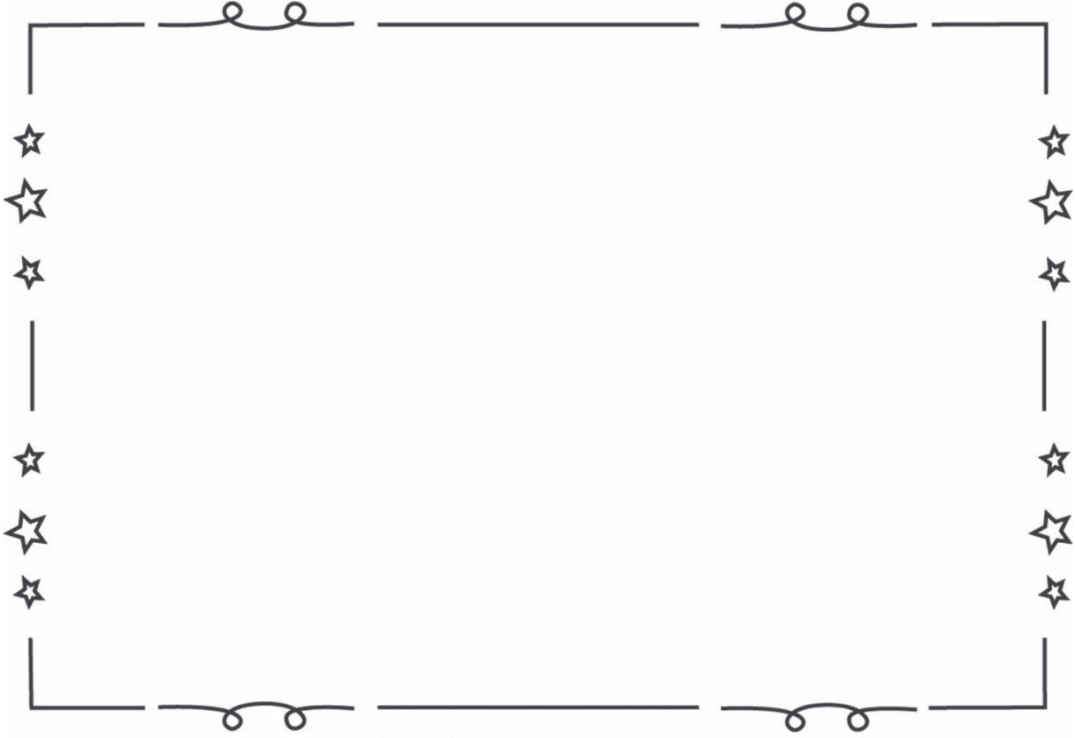
Sevgili çocuklar her sıradaki kutulardan sadece bir tane güler yüz seçip boyayınız.

1		
2		
3		
4		

Sevgili çocuklar aşağıdaki boş alana doğanın size ne ifade ettiğini anlatan bir resim çiziniz.

Anketimize katıldığınız için teşekkürler çocuklar.

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ORMAN FAKÜLTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜ

1. - 2. Sınıf Öğrencilerinin Doğada Yapılan Etkinliklere Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi

1. Cinsiyetiniz
( ) Kız ( ) Erkek

2. Doğum yeriniz ve Doğum yılınız?
.....

3. Annenizin mesleği?
.....

4. Babanızın mesleği?
.....

5. Kaçınıcı sınıfa gidiyorsunuz?
.....

6. Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz? Lütfen belirtiniz.
.....

7. Sınıf ortamı yerine Dışarda/Doğada ders işlemek ister miydiniz? Cevabınız Evet ise lütfen nedenini yazınız.
( ) Evet ( ) Hayır

Çünkü:.....

Aşağıdaki görsellerde gördüğünüz etkinliklerden hangilerini tanıyorsunuz? Lütfen tanıdığınız etkinliklerde bulunan yüzleri boyayınız ve etkinliklerin isimlerini bildiğiniz kadarıyla altlarında belirtilen alanlara yazınız. Teşekkürler.

 <p>.....</p>	 <p>.....</p>
 <p>.....</p>	 <p>.....</p>

Sevgili çocuklar aşağıdaki boş alana doğada yaptığınız etkinlikleri gösteren bir resim çiziniz.

Anketimize katıldığınız için teşekkürler çocuklar.

 KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ORMAN FAKÜLTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜ 	
3. - 4. Sınıf Öğrencilerinin Korunan Alanlara ve Doğadaki Bitki-Hayvan Türlerine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışması	
<i>Değerli katılımcı,</i> <i>Anketlerin doldurulmasında kimlikleriniz belirtilmeyecek ve bilgileriniz kesinlikle gizli tutulacaktır, katkılarınız için teşekkürler...</i>	
1. Cinsiyetiniz	
( ) Kız ( ) Erkek	
2. Doğum yeriniz ve Doğum yılınız?	
.....	
3. Annenizin mesleği?	
.....	
4. Babanızın mesleği?	
.....	
5. Kaçınıcı sınıfa gidiyorsunuz?	
.....	
6. Hangi okulda öğrenim görüyorsunuz? Lütfen belirtiniz.	
.....	
7. Kentinizde bulunan Korunan Alanlar (milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı) hakkında bilginiz var mı?	
( ) Evet ( ) Hayır	
8. Yaşadığınız çevredeki Korunan Alanların varlığından haberdar mısınız?	
( ) Evet ( ) Hayır	
9. Daha önce herhangi bir Korunan Alanı ziyaret ettiniz mi? Cevabınız Evet ise lütfen adlarını yazınız.	
( ) Evet ( ) Hayır	
.....	
10. Hangi amaçla Korunan Alanları ziyaret ettiniz? 9. Soruya Evet işaretlediyseniz bu soruyu cevaplayınız.	
( ) Günübirlik gezi amacıyla	
( ) Konaklamak amacıyla	
( ) Piknik yapmak amacıyla	
( ) Eğitim amaçlı	
( ) Diğer (Lütfen belirtiniz.)	
.....	
.....	
.....	
11. Eğitim hayatınız süresince herhangi bir ders kapsamında Korunan Alanlarla alakalı eğitim aldınız mı?	
( ) Evet ( ) Hayır	
12. Sınıf ortamı yerine Korunan Alanlarda ders işlemek ister miydiniz? Cevabınız Evet ise lütfen nedenini yazınız.	
( ) Evet ( ) Hayır	
Çünkü;.....	
.....	
.....	
13. Gelecekte yaşadığınız bölgedeki Koruma faaliyetlerine katılmak ister misiniz?	
( ) Evet ( ) Hayır ( ) Kararsızım	

Aşağıdaki resimlerde gördüğünüz Korunan Alanlardan ve Tabiat anıtlarından hangilerini tanıyorsunuz? Lütfen tanıdıklarınızı işaretleyip, alanların ve anıtların isimlerini altlarına bildiğiniz kadarıyla yazınız. Teşekkürler...

1

2

3

4

5

6

7

8

Aşağıdaki resimlerde gördüğünüz bitki ve hayvan türlerinden hangilerini tanıyorsunuz? Lütfen tanıdıklarınızı işaretleyip, isimlerini altlarına bildiğiniz kadarıyla yazınız. Teşekkürler...

BİTKİLER		HAYVANLAR	
	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐

Anketimize katıldığınız için teşekkürler çocuklar.

Aşağıdaki resimlerde gördüğünüz etkinliklerin isimlerini bildiğiniz kadarıyla lütfen belirtilen alanlara yazınız.

1

2

3

4

5

6

7

8

Aşağıdaki alana doğada yaptığınız etkinlikleri anlatan bir resim çiziniz.

Anketimize katıldığınız için teşekkürler çocuklar.

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ORMAN FAKÜLTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜ		İlkokul Öğretmenlerinin Milli Park ve Benzeri Korunan Alanlara Yönelik Tutumlarının İrdelenmesine Yönelik Anket Çalışması				
MİLLİ PARK VE BENZERİ KORUNAN ALANLARA YÖNELİK TUTUMLARIN İRDELENMESİ		Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım / Bilgim yok (3)	Katılıyorum (4)	Tamamen Katılıyorum (5)
1	Korunan alanlar ilgimi çekmez.					
2	Çevremde bulunan korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahibim.					
3	Korunan alanların eğitimsel işlevleri vardır.					
4	Korunan alanların çevre bilinci yarattığını düşünüyorum.					
5	Öğrencilerimle birlikte milli park ve benzeri korunan alanlarda ders işlemek isterim.					
6	Korunan alanlar öğrencilere aktif öğrenme imkanı sağlayabileceğinden önemlidir.					
7	Eğitim-öğretim yılı boyunca en az bir kez öğrencilerime korunan alanların önemi hakkında bilgi veririm.					
8	Tüm branşlardaki öğretmenlerin korunan alanlar hakkında yeterince bilgiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum.					
9	Korunan alanlarda ders işlemenin verimsiz olacağını düşünüyorum.					
10	Öğrencilerimin korunan alanlar hakkında bilgi edinmesi benim için önemlidir.					
11	Öğrencilerime korunan alanların önemini anlatacak düzeyde bilgiye sahibim.					
12	Öğrencilerimin korunan alanlar hakkında olumlu tutum geliştirmesi benim için önemlidir.					
13	Öğrencilerime korunan alanlar hakkında araştırma yaptırmaı düşünüyorum.					
14	Öğrencilerime korunan alanlar ile ilgili aktiviteler yaptırırım.					
15	Ders müfredatına doğa koruma ve çevre okuryazarlığı (ekolojik okuryazarlık) kavramlarının eklenmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum.					
16	Milli park ve benzeri korunan alanların ekosistemlerinin koruma adına işlevleri vardır.					
17	Türkiye'deki korunan alanlar yeterince korunmuyor.					
18	Korunan alanların korunması ve geliştirilmesi için öğrencilerimle birlikte gerekli desteği sağlamak isterim.					
19	Korunan alanlarda bulunan bitki türleri ülkemiz için oldukça önemlidir.					
20	Korunan alanlarda bulunan hayvan türleri ülkemiz için oldukça önemlidir.					
21	Korunan alanlarla ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında özel eğitim kurumlarının çok önemli bir yeri vardır.					
22	Korunan alanları ziyaret etmeden önce milli park ve milli park statüsündeki alanlara ilişkin eğitim almak isterim.					
23	TÜBİTAK'ın korunan alanlarda doğa eğitimi çalışmalarını olumlu buluyorum.					
24	Ülkemizdeki çevre eğitimi ile diğer ülkelerdeki eğitim karşılaştırıldığında ülkemizdeki çalışmaları eksik ve yetersiz buluyorum.					
25	Korunan alanlar ile ilgili bilinç düzeyinin artırılmasında örgün eğitim kurumlarının çok önemli bir yeri vardır.					

Anketimize katıldığınız için teşekkürler.

ÖZGEÇMİŞ

İlköğretim ve Ortaöğretimini Cumapazarı Mahallesi'ne bağlı Cumapazarı İlkokulu ve Cumapazarı Ortaokulu'nda tamamlamış olup lise hayatını Taşhan Lisesi'nde tamamlamıştır. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünden 3.35 ortalama ile onur öğrencisi olarak mezun oldu. 2017 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde yüksek lisans eğitimine başladı. İyi derecede İngilizce bilen TERZİ, akademik alanda ilerlemek için çalışmalarını devam ettirmektedir.

